

Høringsnotat

Sivilavdelingen

Dato: 29. september 2023

Saksnr: 23/3782

Høringsfrist: 2. januar 2024

Forslag til endringer i advokatloven mv. (overgangsregler mv.) og ny advokatskrift

Innhold

Del I Om høringsnotatet	5
Del II Endringer i advokatloven mv., herunder overgangsregler	7
1 Reguleringen av EØS-advokater og sveitsiske advokater - advokatloven §§ 8 og 10	7
1.1 Vedtatte bestemmelser i advokatloven	7
1.2 Departementets vurderinger og forslag.....	7
2 Refusjon av utgifter ved tilsyn – advokatloven § 45	8
2.1 Gjeldende rett	8
2.2 Departementets vurderinger og forslag.....	8
3 Klientarkiv under forvalterordning - advokatloven § 49	8
3.1 Vedtatt bestemmelse i advokatloven	8
3.2 Departementets vurderinger og forslag.....	9
4 Saksbehandlingsregler i klagesaker for Advokatnemnda - advokatloven § 54	9
4.1 Vedtatt bestemmelse i advokatloven	9
4.2 Departementets vurderinger og forslag.....	9
5 Søksmål over gyldigheten av vedtak fattet av Advokatnemnda og Advokattilsynet - advokatloven § 65.....	9
5.1 Vedtatt bestemmelse i advokatloven	9
5.2 Departementets vurderinger og forslag.....	10
6 Juristers sikkerhetsstillelse og plikt til å betale bidrag - advokatloven § 68 ..	10
6.1 Vedtatt bestemmelse i advokatloven	10
6.2 Departementets vurderinger og forslag.....	10
7 Forsikringsforetak som tilbyr rettshjelpforsikring - advokatloven §§ 17, 18, 45, 56 og 57.....	11
7.1 Vedtatte bestemmelser i advokatloven	11

7.2	Departementets vurderinger og forslag.....	11
8	Ikraftsetting av advokatregelverket - advokatloven § 72.....	12
9	Overgangsregler – advokatloven § 73	12
9.1	Innledning.....	12
9.2	Søknad om advokatbevilling	13
9.3	Vandelskrav og krav om at personer i ledelsen ikke skal være uskikket .	13
9.4	Andre enn advokater som utøver advokatvirksomhet på vegne av et foretak	14
9.5	Rettsgjelderordningen	15
9.6	Bruk av juristtittelen for personer med utenlandske yrkeskvalifikasjoner	16
9.7	Tilsyns- og disiplinærordningen.....	17
9.8	Advokatnemndas kompetanse i disiplinærklager.....	19
9.9	Forvalterordningen	19
9.10	Overtredelsesgebyr	20
9.11	Forbud mot å yte rettslig bistand.....	20
9.12	Andre overgangsregler	21
10	Endringer i andre lover - advokatloven ny § 74	22
10.1	Møterett for Høyesterett - domstolloven § 218.....	22
10.2	Adgangen til å opptre som prosessfullmektig - domstolloven § 219....	24
10.3	Advokater som får oppnevnt verge - vergemålsloven § 65	24
11	Adgangen til å være prosessfullmektig i sivile saker – tvisteloven § 3-3	25
11.1	Gjeldende rett.....	25
11.2	Departementets forslag	25
12	Merknader til de enkelte paragrafene	25
12.1	Til forslaget til endringer i advokatloven	25
12.2	Til forslaget til endring i tvisteloven.....	28
Del III Ny advokatforskrift.....		29
1	Innledende bestemmelser	29
1.1	Advokatlovens anvendelse for Svalbard og Jan Mayen	29
2	Advokatbevilling	31
2.1	Praksis som advokatfullmektig og prosedyrekravet.....	31
2.2	Annen juridisk virksomhet.....	35
2.3	Advokatkursets innhold og gjennomføring.....	37
2.4	Sikkerhetsstillelse	42
2.5	Sikkerhetsstillerens opplysningsplikt overfor Advokattilsynet	45
3	Godkjenning av juridisk utdanning og advokatbevilling fra utlandet	46
3.1	Innledning.....	46

3.2	Adgangen til å bruke juristtittelen på grunnlag av utenlandsk juridisk utdanning.....	47
3.3	Autorisasjon som advokatfullmektig på grunnlag av utenlandsk juridisk utdanning.....	48
3.4	Utstedelse av advokatbevilling på grunnlag av utenlandsk juridisk utdanning.....	49
3.5	Utstedelse av advokatbevilling på grunnlag av en tilsvarende rett i utlandet.....	50
4	Advokatvirksomhet på grunnlag av utenlandsk advokatbevilling	52
4.1	Advokatvirksomhet på permanent basis på grunnlag av utenlandsk advokatbevilling, gjesteadvokater og samarbeid med utenlandsk myndighet....	52
5	Advokatfullmektiger	57
5.1	Krav til den utpekte advokaten og prinsipalen.....	57
6	Overtredelsesgebyr	58
6.1	Overtredelsesgebyr for overtredelse av plikter i advokatforskriften, utmåling, hensyn mm.....	58
7	Organisering av advokatvirksomhet	63
7.1	Forsikringsadvokater	63
7.2	Krav om at eiere og ledelsen i advokatforetak skal ha hederlig vandel og ikke anses uskikket	69
7.3	Navn på virksomheter til personer med utenlandsk advokatbevilling	72
7.4	Retten til å drive advokatvirksomhet i Norge fra filial eller kontor.....	74
8	Grunnleggende krav til advokater mv.....	78
8.1	Etterutdanning	78
8.2	Arkivhold og begrensninger i arkivplikten	81
8.3	Regler for god advokatskikk	83
9	Advokatbistand til eksterne klienter	84
9.1	Behandling av klientmidler	84
9.2	Regnskaps- og revisjonsplikt	87
10	Advokattilsynet.....	89
10.1	Advokattilsynets organisering	89
10.2	Forvalterordningen og oppbevaring av klientarkiv for advokater under forvaltning eller som har avviklet sin virksomhet.....	93
10.3	Advokatregister og advokatfullmektigregister	95
10.4	Språkkrav ved søknader til Advokattilsynet.....	97
11	Advokatnemnda	97
11.1	Oppnevning og sammensetning av Advokatnemnda	97
11.2	Advokatnemndas sekretariat og delegering av nemndas myndighet	99
11.3	Ytterligere krav til disiplinærklagen	101

11.4	Behandling av klagesaker og disiplinærsaker.....	103
11.5	Gjenåpning av disiplinærsaker.....	105
11.6	Finansiering av Advokatnemnda og Advokattilsynet	106
12	Saksbehandlingsregler.....	108
12.1	Advokattilsynets og Advokatnemndas adgang til å dele taushetsbelagte opplysninger	108
13	Rettslig bistand fra andre enn advokater.....	112
13.1	Sikkerhetsstillelse for jurister	112
13.2	Juristregister og juristers plikt til å betale bidrag til Advokattilsynet.	113
Del IV Økonomiske og administrative konsekvenser		116
1	Generelt om økonomiske og administrative konsekvenser av forslagene	116
2	Særlig om organisering av Advokattilsynet	117
3	Særlig om organisering av Advokatnemnda	118
Forslag til lov om endringer i advokatloven mv. (overgangsregler mv.).....		120
Forslag til forskrift om advokater og andre som yter rettslig bistand (advokatforskriften).....		127

Del I Om høringsnotatet

Lov 12. mai 2022 nr. 28 om advokater og andre som yter rettslig bistand (advokatloven) ble vedtatt av Stortinget 3. mai 2022 og sanksjonert i statsråd 12. mai 2022. Advokatloven er en helt ny profesjonslov med en helhetlig regulering av advokaters virksomhet og av adgangen til å yte rettslig bistand for andre enn advokater. Loven vil gjøre regelverket lettere tilgjengelig både for advokater og det rettsøkende publikum. I hovedtrekk viderefører advokatloven reglene som gjelder i dag. På enkelte områder vil imidlertid loven føre til endringer. To av de største endringene er at rettsrådsmonopolet oppheves og at juristtittelen beskyttes. Loven innebærer også noen endringer i tilsyns- og disiplinærsystemet.

Advokater er sentrale aktører i rettspleien og spiller en viktig rolle for at innbyggerne skal kunne ivareta sine rettigheter. Reglene om advokaters virksomhet og etterlevelsen av disse er grunnlaget for tilliten til advokatene. For å sikre denne tilliten, er det viktig at vi har et velfungerende regelverk for advokater. Advokatloven fastsetter rammene for advokatenes virksomhet. Loven inneholder blant annet regler om advokatbevilling, advokatfullmektiger, overtredelsesgebyr, organisering av advokatvirksomhet, grunnleggende krav til advokater, advokatbistand til eksterne klienter og egne regler om Advokattilsynet og Advokatnemnda. Nærmere regulering skal fastsettes i forskrift. Advokatloven viderefører også dagens ordning med at Den Norske Advokatforening (Advokatforeningen) utarbeider regler for hva som skal anses som god advokatskikk, og at disse har virkning som forskrift ved godkjenning av departementet.

Det er viktig at de som berøres av endringene advokatloven medfører, får mulighet til å innrette seg etter de nye reglene, jf. også Prop. 214 L (2020–2021) kapittel 22 og Innst. 234 L (2021–2022) punkt 2.10. I høringsnotatet del II foreslår departementet derfor visse overgangsregler. Det vises til høringsnotatet del II punkt 9.

Videre foreslår departementet enkelte endringer i advokatloven og andre lover. Disse endringene er i hovedsak rettelser og videreføringer av gjeldende rett, men på enkelte områder foreslår departementet realitetsendringer. Dette gjelder først og fremst adgangen til å møte til prøve for Høyesterett. Det vises til høringsnotatet del II punkt 1 til 7.

Endelig foreslår departementet en endring i advokatloven § 72 om ikraftsetting. Departementet foreslår at kompetansen til å beslutte ikraftsetting, legges til Kongen, se høringsnotatet del II punkt 8.

Departementet legger også med dette høringsnotatet frem forslag til forskrift om advokater og andre som yter rettslig bistand (advokatforskriften). Det vises til høringsnotatet del III. Den nye advokatforskriften vil erstatte forskrift 20. desember 1996 nr. 1161 til domstolloven kapittel 11 og forskrift 4. juni 1997 nr. 589 om praksis som rettsfullmektig i Trygderetten som vilkår for å få advokatbevilling (advokatforskriften 1996). Når advokatforskriften trer i kraft, vil også rundskriv G-25/97 fra Justisdepartementet bli opphevet.

Mange av forskriftsforslagene viderefører gjeldende rett. De mest sentrale nye forslagene omhandler organisering av forsikringsadvokater, praksis som vilkår for advokatbevilling, prosedyrekravet, advokatkurset, krav til den utpekte advokaten

og prinsipalen, etterutdanning, behandling av klientmidler, arkivhold, overtredelsesgebyr, rett til å drive advokatvirksomhet i Norge fra foretak med hovedsete i en annen EØS-stat eller Sveits og organisering av Advokattilsynet og Advokatnemnda. Som en følge av at rettsrådsmonopolet oppheves ved ikraftsettingen av advokatloven, er det også foreslått nye bestemmelser om rettslig bistand fra andre enn advokater.

Etter departementets syn er det ikke behov for å benytte alle forskriftshjemlene i advokatloven. I arbeidet med forskriften har departementet også lagt vekt på hvor stort behovet for endringer er, sett opp mot hensynet til å sikre en snarlig ikraftsetting av advokatloven og forskriften. Det vil kunne bli behov for å benytte flere av hjemlene etter hvert som det nye regelverket får tid til å virke.

Departementet har vurdert, men kommet til at det ikke er hensiktsmessig å gi forskrift om forenklet saksbehandling ved søknad om ny advokatbevilling, jf. advokatloven § 6 fjerde ledd. Dersom noen som tidligere har hatt advokatbevilling, søker om ny bevilling, gjelder vilkårene i advokatloven § 4 første ledd bokstav d, e og f og § 4 andre ledd. Det er ikke aktuelt å gjøre unntak fra kravene i bokstav e, f eller andre ledd. Departementet mener at det ville være uheldig å lempe på kravet i bokstav d, da dette vil kunne åpne for omgåelse av kravet til hederligandel.

Foreløpig vurderer departementet det heller ikke som hensiktsmessig å innføre gebyr ved disiplinærklager og klager over Advokattilsynets avgjørelser, jf. advokatloven § 59.

Det foreslås i dette høringsnotatet heller ikke å gi regler om foreldelse av overtredelsesgebyr, jf. advokatloven § 17 fjerde ledd, informasjonssikkerhet i advokatvirksomhet, jf. advokatloven § 34, behandling av personopplysninger i advokatvirksomhet, jf. advokatloven § 35, innholdet i og gjennomføringen av tilsynet, jf. advokatloven § 45 tredje ledd og Advokatnemndas sammensetning i den enkelte sak, jf. advokatloven § 55 tredje ledd.

Prop. 214 L (2020–2021) Lov om advokater og andre som yter rettslig bistand (advokatloven) omtales i dette høringsnotatet også som «proposisjonen» eller «advokatlovproposisjonen».

Europaparlaments- og rådsdirektiv 98/5/EF av 16. februar 1998 om lettelse av adgangen til å utøve advokatyrket på permanent grunnlag i en annen medlemsstat enn staten der den faglige kvalifikasjonen er ervervet, omtales i dette høringsnotatet som advokatdirektivet. Rådsdirektiv 77/249/EØF av 22. mars 1977 med henblikk på å lette den faktiske gjennomføring av advokaters adgang til å yte tjenester, omtales som advokattjenestedirektivet. Europaparlaments- og rådsdirektiv 2005/36/EF av 7. september 2005 om godkjenning av yrkeskvalifikasjoner omtales som yrkeskvalifikasjonsdirektivet. Når det vises til disse direktivene omtales Sveits sammen med EØS-statene, jf. vedlegg K tillegg III til avtale om endring av konvensjon om opprettelse av Det europeiske frihandelsforbund (EFTA) av 21. juni 2001. Overenskomst 24. oktober 1990 mellom Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige om nordisk samarbeidsmarked for personer med yrkeskompetansegivende, høyere utdanning av minst tre års varighet, omtales som nordisk overenskomst om godkjenning av yrkeskvalifikasjoner.

Del II Endringer i advokatloven mv., herunder overgangsregler

1 Reguleringen av EØS-advokater og sveitsiske advokater - advokatloven §§ 8 og 10

1.1 Vedtatte bestemmelser i advokatloven

Etter advokatloven § 8 første ledd kan Advokattilsynet gi personer med utenlandsk advokatbevilling tillatelse til å utøve advokatvirksomhet i Norge på permanent basis. Den som får slik tillatelse, har etter § 8 første ledd andre punktum de samme rettighetene og pliktene som personer med norsk advokatbevilling, med mindre annet følger av lov eller i medhold av lov.

Advokatloven § 10 inneholder bestemmelser om bortfall, tilbakekall, suspensjon og forbud mot å utøve advokatvirksomhet for personer som utøver advokatvirksomhet på grunnlag av utenlandsk advokatbevilling. Første til tredje ledd gjelder bortfall, tilbakekall og suspensjon av tillatelser til å utøve advokatvirksomhet.

1.2 Departementets vurderinger og forslag

Etter advokatdirektivet artikkel 2 har enhver EØS-advokat rett til å utøve advokatvirksomhet på permanent grunnlag i enhver annen medlemsstat. En advokat som ønsker å praktisere i en annen medlemsstat enn staten der vedkommende ervervet sine faglige kvalifikasjoner, må imidlertid registrere seg hos vedkommende myndighet i denne medlemsstaten, jf. artikkel 3.

Bestemmelsene i direktivet innebærer at advokater som faller inn under direktivets anvendelsesområde, kun trenger å registrere seg hos Advokattilsynet for å ha rett til å utøve advokatvirksomhet i Norge. I tillegg til EØS-advokater gjelder advokatdirektivet for sveitsiske advokater, jf. vedlegg K tillegg III til avtale om endring av konvensjon om opprettelse av Det europeiske frihandelsforbund (EFTA) av 21. juni 2001. Departementet foreslår å tydeliggjøre ordlyden i § 8 første ledd i tråd med det overnevnte.

Ettersom personer med utenlandsk advokatbevilling omfattet av advokatdirektivet ikke søker om tillatelse på samme måte som andre med en utenlandsk advokatbevilling, passer ikke bestemmelsene for disse advokatene. Heller ikke fjerde ledd, som gir hjemmel til å forby gjestadvokater å utøve advokatvirksomhet for en bestemt periode dersom vilkårene for tilbakekall eller suspensjon er oppfylt, gjelder for EØS-advokater som utøver advokatvirksomhet i Norge på permanent basis.

Etter departementets syn er det behov for en adgang til å forby også EØS-advokater og sveitsiske advokater å utøve advokatvirksomhet i Norge for en bestemt tid dersom vilkårene for tilbakekall eller suspensjon er oppfylt. Videre er det behov for å kunne sanksjonere personer med utenlandsk advokatbevilling som utøver advokatvirksomhet i strid med et slikt forbud. Departementet foreslår derfor en endring i § 10 fjerde ledd som vil åpne for dette. Det vises for øvrig til Prop. 214 L (2020–2021) punkt 10.4, hvor departementets vurderinger knyttet til bortfall, tilbakekall og suspensjon av advokatbevilling fremgår.

Departementet har vurdert om det er behov for andre endringer i advokatloven knyttet til EØS-advokater og sveitsiske advokater. Herunder har departementet vurdert om det er behov for endringer i advokatloven § 64 om saksbehandling ved søknader til Advokattilsynet. Departementet mener at det ikke er behov for å gjøre endringer i bestemmelsen, men at bestemmelsen må tolkes slik at saksbehandlingsreglene også gjelder for registreringer etter advokatloven § 8 første ledd slik bestemmelsen skal lyde etter departementets forslag.

Det vises for øvrig til lovforslaget §§ 8 og 10.

2 Refusjon av utgifter ved tilsyn – advokatloven § 45

2.1 Gjeldende rett

Etter advokatforskriften 1996 § 4-7 kan Tilsynsrådet kreve at en advokat dekker utgiftene ved bokettersynet, dersom utgiftene skyldes at advokaten ikke har drevet advokatvirksomhet i samsvar med regler gitt i eller i medhold av domstolloven eller annen lov. Bestemmelsen benyttes som hjemmel for krav på dekning av utgifter knyttet til å engasjere eksterne revisorer til å bistå med bokettersynet, og har stor praktisk betydning.

Adgangen til å kreve dekket utgifter for å engasjere eksterne revisorer til å gjøre bokettersyn er ikke regulert i advokatloven.

2.2 Departementets vurderinger og forslag

Departementet mener at bestemmelsen i advokatforskriften 1996 § 4-7 bør videreføres, men at den bør inntas i loven. Dersom bokettersynet avdekker at en advokat eller et advokatforetak har brutt regler gitt i lov eller i medhold av lov, er det rimelig at advokaten eller foretaket må dekke Advokattilsynets utgifter knyttet til bokettersynet. Departementet foreslår derfor å ta inn i advokatloven § 45 andre ledd at Advokattilsynet har en adgang til å kunne kreve utgiftene ved bokettersyn dekket. I hjemmelen foreslår departementet å tydeliggjøre at Advokattilsynet også kan kreve utgiftene refundert av *foretaket*, i de tilfellene hvor det er foretaket som er tilsynsobjektet. Videre foreslår departementet at krav om refusjon skal være tvangsgrunnlag for utlegg.

3 Klientarkiv under forvalterordning - advokatloven § 49

3.1 Vedtatt bestemmelse i advokatloven

Advokatloven § 49 regulerer oppbevaring av klientarkiv for advokater under forvaltning eller som har avviklet sin virksomhet. Advokatloven § 49 stiller krav om at Advokattilsynet skal sørge for en betryggende oppbevaring av klientarkivet i ti år når det oppnevnes en forvalter eller klientarkivet ikke oppbevares på en betryggende måte etter at en advokat har avviklet sin virksomhet. Advokatens plikt til arkivhold fremgår av advokatloven § 36. Etter bestemmelsens første ledd andre punktum skal dokumenter oppbevares i ti år eller lenger dersom oppdragets karakter eller dokumentenes innhold tilsier det.

3.2 Departementets vurderinger og forslag

Enkelte dokumenter kan det være gode grunner for at Advokattilsynet ikke skal makulere etter ti år, for eksempel testamenter. Etter departementets syn bør det derfor også gjelde en utvidet plikt til å oppbevare dokumentene lenger enn ti år for Advokattilsynet. Departementet foreslår endringer i advokatloven § 49 slik at Advokattilsynet, i likhet med advokatene, får en utvidet plikt til å oppbevare dokumenter dersom advokatoppdragets karakter eller dokumentenes innhold tilsier det.

4 Saksbehandlingsregler i klagesaker for Advokatnemnda - advokatloven § 54

4.1 Vedtatt bestemmelse i advokatloven

Etter advokatloven § 54 skal Advokatnemnda behandle disiplinærsaker og klager over Advokattilsynets avgjørelser. Departementet kan gi forskrift om behandlingen av disiplinærsakene, jf. § 57 sjette ledd, men det er ingen klar forskriftshjemmel for å gi regler om behandlingen av klager over Advokattilsynets avgjørelser.

4.2 Departementets vurderinger og forslag

Departementet mener det er behov for regler om behandlingen av klager over Advokattilsynets avgjørelser, og at det er mest hensiktsmessig at disse reglene gis i forskrift, se høringsnotat del III punkt 11. Departementet foreslår derfor å gi en egen forskriftshjemmel for å gi regler om behandlingen av klager over Advokattilsynets avgjørelser. Departementet foreslår endringer i advokatloven § 54 i tråd med dette.

5 Søksmål over gyldigheten av vedtak fattet av Advokatnemnda og Advokattilsynet - advokatloven § 65

5.1 Vedtatt bestemmelse i advokatloven

Når domstolene behandler søksmål om vedtak fattet av Advokatnemnda og Advokattilsynet, er utgangspunktet at domstolens kompetanse er lik den som gjelder for overprøving av andre forvaltningsvedtak. Et unntak fra dette finnes i advokatloven § 65 første ledd, hvor det fremgår at domstolen skal kunne prøve alle sider av saker som gjelder nærmere bestemte vedtak, herunder saker om tilbakekall og suspensjon av advokatbevillinger og autorisasjoner av advokatfullmektig, forbud mot å yte rettslig bistand med videre. For disiplinærvetdakt bør domstolene fortsatt være tilbakeholdne med å overprøve den konkrete skjønnsutøvelsen knyttet til de yrkesetiske reglene. Det vises til departementets uttalelser i proposisjonen punkt 21.4.3.10.

Det fremgår av advokatloven § 65 andre ledd at saken må bringes inn for domstolene innen seks måneder etter at vedtaket er meddelt partene. Søksmålet reises mot staten ved Advokatnemnda eller staten ved Advokattilsynet.

5.2 Departementets vurderinger og forslag

Advokatloven § 65 andre ledd er ment å gjelde for alle vedtak fattet av Advokattilsynet eller Advokatnemnda, ikke kun de sakene som er nevnt i bestemmelsens første ledd. Departementet mener at ordlyden i bestemmelsen med fordel kunne vært noe tydeligere på dette punktet, særlig ettersom søksmålsfristen er ny med advokatloven. Departementet foreslår derfor justeringer i advokatloven § 65 for å tydeliggjøre dette.

Departementet foreslår ingen overgangsregler knyttet til innføringen av søksmålsfristen. Søksmålsfristen er en prosessregel. Nye prosessregler kan som utgangspunkt og hovedregel, uten hinder av tilbakevirkningsforbudet i Grunnloven § 97 og EMK artikkel 7, anvendes på eldre forhold, selv om det medfører at stillingen for den det gjelder, blir mindre gunstig, jf. Rt-2014-1105 avsnitt 64.

6 Juristers sikkerhetsstillelse og plikt til å betale bidrag - advokatloven § 68

6.1 Vedtatt bestemmelse i advokatloven

Advokatloven § 68 regulerer plikten til å stille sikkerhet for erstatningsansvar jurister kan pådra seg når vedkommende yter rettslig bistand. Etter første ledd skal en jurist som yter rettslig bistand som ledd i næringsvirksomhet, stille sikkerhet for erstatningsansvar vedkommende kan pådra seg når det ytes slik rettslig bistand. I proposisjonen punkt 5.5.4.2 uttaler departementet at det vil være å gå for langt å stille krav om at alle jurister som yter rettslig bistand som ledd i næringsvirksomhet, skal stille sikkerhet. Det er lagt opp til at departementet skal regulere dette nærmere i forskrift, jf. § advokatloven 68 andre ledd bokstav a.

6.2 Departementets vurderinger og forslag

Departementet foreslår at kravet til sikkerhetsstillelse, skal omfatte jurister som yter rettslig bistand til eksterne klienter fra foretak som har til formål å yte rettslig bistand, jf. forslaget til endringer i § 68. Departementet mener det vil gi et mer tilgjengelig regelverk dersom gruppen av jurister som skal stille sikkerhet defineres i loven, i stedet for at det gjøres unntak i forskrift, slik det opprinnelig ble lagt opp til i proposisjonen.

Jurister som yter rettslig bistand som ledd i næringsvirksomhet, vil kunne være en vidtfavnende gruppe. Behovet for et krav om sikkerhetsstillelse vil være ulikt avhengig av omfanget av den rettslige bistanden som ytes, hva slags type rettslig bistand som ytes, og til hvem den rettslige bistanden ytes. Reguleringen av hvem som skal stille sikkerhet, bør derfor ta høyde for dette, jf. proposisjonen punkt 5.5.4.2. Hensynet til vern av det rettssøkende publikum gjør seg først og fremst gjeldende ved rettslig bistand til eksterne klienter. Videre mener departementet at kravet om sikkerhetsstillelse bør knyttes til hvordan juristene profilerer seg i markedet. Profileres juristen i markedet som en tilbyder av juridiske tjenester, vil det rettssøkende publikum ha en berettiget forventning om juridiske tjenester av høy kvalitet. Hensynet til vernet av det rettssøkende publikum tilsier derfor at jurister som yter rettslig bistand til eksterne klienter fra foretak som har til formål

å yte rettslig bistand, bør stille sikkerhet. Departementet ber om høringsinstansenes innspill til forslaget.

Det er i § 68 andre ledd bokstav e lagt opp til at departementet kan gi forskrift om plikt til å betale bidrag til Advokattilsynet for jurister som yter rettslig bistand som ledd i næringsvirksomhet. Departementet foreslår å ta inn plikten til å betale bidrag i loven, samt å endre forskriftsbestemmelsen slik at den tilsvarer den som gjelder for advokater. I advokatloven § 60 tredje ledd står det at departementet kan gi forskrift om bidraget, blant annet om bidragets størrelse og innkreving. Departementet foreslår en tilsvarende formulering i bestemmelsen som regulerer juristers plikt til å betale årlige bidrag til Advokattilsynet.

Videre er ikke konsekvensene av manglende innbetaling av bidrag regulert. For advokatene er det bestemt i § 60 andre ledd at det kan ilegges et gebyr for forsinket betaling av bidrag, og at bidrag og gebyr er tvangsgrunnlag for utlegg. Etter departementets syn bør det samme gjelde for jurister. Gebyrene som kan ilegges jurister, bør imidlertid etter departementets syn ikke være like høyt som for advokater, men bør maksimalt kunne utgjøre fem ganger rettsgebyret. Samtidig foreslår departementet at bidragene og gebyrene skal være tvangsgrunnlag for utlegg. Departementet foreslår å ta dette inn i § 68 andre ledd sammen med plikten til å betale bidrag.

Departementet foreslår at gjeldende andre ledd blir nytt tredje ledd, og foreslår også enkelte andre endringer i forskriftshjemmelen. Endringene innebærer at det kan gis forskrift om at den samme gruppen av jurister som må stille sikkerhet og betale bidrag, har meldeplikt til Advokattilsynet og skal inngå i Advokattilsynets register over jurister som yter rettslig bistand. Det vises for øvrig til høringsnotatet del III punkt 13, hvor departementet foreslår forskriftsbestemmelser om dette.

7 Forsikringsforetak som tilbyr rettshjelpforsikring - advokatloven §§ 17, 18, 45, 56 og 57

7.1 Vedtatte bestemmelser i advokatloven

Advokatloven kapittel 7 oppstiller begrensninger i måter advokatvirksomhet kan organiseres på. I forbindelse med Stortingsbehandlingen av Prop. 214 L (2020–2021) ble det vedtatt endringer i departementets forslag til § 19 i advokatloven. På denne bakgrunn ble det inntatt i § 19 andre ledd at departementet kan gi forskrift om at advokatvirksomhet som utøves av forsikringsforetak som tilbyr rettshjelpforsikring, kan organiseres på annen måte enn det som følger av første ledd. I Innst. 234 L (2021–2022) uttalte komiteens flertall at det bør kunne ytes advokatbistand til eksterne klienter fra forsikringsforetak. Departementet foreslår å regulere dette i advokatforskriften, se høringsnotatet del III punkt 7.1. Departementets forslag knyttet til forsikringsforetak som tilbyr rettshjelpforsikring under, må derfor ses i sammenheng med forskriftsreguleringen av forsikringsforetakenes adgang til å yte advokatbistand til eksterne klienter.

7.2 Departementets vurderinger og forslag

Departementet foreslår i høringsnotatet del III punkt 7.1 å åpne for at forsikringsforetak med konsesjon til å tilby rettshjelpforsikring på nærmere bestemte vilkår kan utøve advokatvirksomhet som en del av rettshjelpforsikringen.

Det er derfor også nødvendig å gjøre enkelte endringer i advokatloven kapittel 7. Det ble ikke tatt høyde for denne fjerde måten å organisere advokatvirksomhet på da lovforslaget ble fremmet. Departementet mener at de samme grunnleggende rettighetene og pliktene som gjelder for andre foretak som driver advokatvirksomhet, også bør gjelde for forsikringsforetakene.

Departementet foreslår derfor å ta inn «forsikringsforetak som tilbyr rettshjelpforsikring» i bestemmelser som gjelder for øvrige foretak som driver advokatvirksomhet. Mer spesifikt foreslår departementet at § 17 om adgangen til å ilegge overtredelsesgebyr, § 18 om adgangen til å nedlegge forbud mot å drive advokatvirksomhet, § 45 om hvilke objekter det skal føres tilsyn med og §§ 56 og 57 om hvem som kan klages inn for Advokatnemnda i forbindelse med disiplinærklager, også skal gjelde for forsikringsforetakene som tilbyr rettshjelpforsikring. Etter departementets syn er endringene en naturlig følge av forslaget om at det skal åpnes for en fjerde måte å organisere advokatvirksomheten på.

8 Ikraftsetting av advokatregelverket - advokatloven § 72

I advokatloven § 72 er det fastsatt at tidspunktet for ikraftsetting vil bli bestemt ved lov. Bakgrunnen for at det i Prop. 214 L ble foreslått ikraftsetting ved lov, var at det gjensto et omfattende forskriftsarbeid og at det uansett var ønskelig at overgangsreglene skulle fastsettes av Stortinget.

I dette høringsnotatet foreslår departementet at kompetansen til å fastsette ikraftsettingstidspunktet heller legges til Kongen i statsråd, i likhet med for forskriften. Departementet viser til at advokatloven, med de foreslåtte endringene og overgangsreglene, og advokatforskriften må settes i kraft samtidig. Den mest hensiktsmessige måten å løse dette på, er ved å legge kompetansen til å beslutte ikraftsetting til Kongen. Da vil advokatloven med de nye endringene og forskriften kunne settes i kraft samtidig, uavhengig av når dette lovforslaget blir behandlet av Stortinget. Overgangsreglene inntas som endringer i advokatloven, og vil dermed uansett fastsettes av Stortinget.

9 Overgangsregler – advokatloven § 73

9.1 Innledning

Det er viktig for departementet at de som berøres av endringene advokatloven medfører, får mulighet til å innrette seg etter de nye reglene, jf. også Prop. 214 L (2020–2021) kapittel 22 og Innst. 234 L (2021–2022) punkt 2.10. Departementet foreslår derfor i punkt 9.2 til 9.11 under flere overgangsregler for å sikre en smidig overgang til advokatloven. I tillegg har departementet vurdert behovet for visse andre overgangsregler, se punkt 9.12.

9.2 Søknad om advokatbevilling

9.2.1 Gjeldende rett

Vilkårene for å få advokatbevilling fremgår av lov 13. august 1915 nr. 5 om domstolene (domstoloven) § 220 og advokatforskriften 1996 §§ 8-1 og 8-2. Det stilles en rekke krav til søkeren, blant annet at vedkommende har praksis som advokatfullmektig, dommer eller dommerfullmektig, i en stilling i påtalemyndigheten der behandling av rettssaker inngår som en vesentlig del, eller som universitetslærer i rettsvitenskap, jf. domstoloven § 220 andre ledd nr. 2. Som oppfyllelse av praksiskravet i nr. 2 kan departementet ved forskrift eller Tilsynsrådet i enkelttilfeller fullt ut eller for en del godkjenne annen juridisk virksomhet.

9.2.2 Vedtatt endring i advokatloven

Ved vurderingen av hvilke stillinger som bør kvalifisere til oppfyllelse av praksiskravet for å få advokatbevilling, jf. advokatloven § 4 første ledd bokstav b, er det lagt vekt på hvor relevant praksisen er for advokatyrket. På denne bakgrunn ble det vedtatt i advokatloven at virksomhet som universitetslærer i rettsvitenskap, ikke lenger skal godkjennes fullt ut som oppfyllelse av praksiskravet.

Etter advokatloven § 6 første ledd kan den som tidligere har hatt advokatbevilling, få advokatbevillingen tilbake uten å oppfylle praksiskravet etter advokatloven § 4 første ledd bokstav b. Denne bestemmelsen gjelder både de som har fått advokatbevilling etter dagens regelverk, og etter advokatloven. For søkere som søker om advokatbevilling for første gang, vil imidlertid ikke virksomhet som universitetslærer i rettsvitenskap, i utgangspunktet kunne godkjennes fullt ut som oppfyllelse av praksiskravet etter at advokatloven settes i kraft.

9.2.3 Departementets vurderinger og forslag

Departementets foreslår at personer som oppfyller vilkårene for å få advokatbevilling når loven settes i kraft, skal kunne søke inntil et halvt år etter ikraftsettingen, og fortsatt vurderes etter det tidligere regelverket. Dette innebærer at en søker som til sammen har vært universitetslærer i minst to år, vil få dette godkjent som oppfylt praksiskrav etter advokatloven § 4 første ledd dersom vedkommende søker senest innen seks måneder etter lovens ikraftsetting. Bakgrunnen for forslaget er at personer som oppfyller kravene for å få advokatbevilling, skal ha tilstrekkelig tid til å områ seg og søke om bevilling etter loven er satt i kraft. Etter departements syn bør det tilsvarende gjelde for andre som etter dagens regelverk og praksis oppfyller vilkårene for bevilling da loven settes i kraft, for eksempel utredere, men som først søker senest innen seks måneder. Se forslaget til endringer § 73 nr. 1.

9.3 Vandelskrav og krav om at personer i ledelsen ikke skal være uskikket

9.3.1 Gjeldende rett og reguleringen i advokatloven

Det stilles i dag ingen krav tilandel og skikkethet for eiere, styremedlemmer, daglig leder og andre uten advokatbevilling i ledelsen i advokatforetak.

I advokatloven § 22 er det vedtatt krav om at eiere, styremedlemmer, daglig leder og andre som deltar i ledelsen i et advokatforetak skal ha hederlig vandel og ikke anses uskikket. Etter første ledd siste punktum skal det legges frem utvidet ordinær politiattest etter politiregisterloven § 40 og § 41 nr. 2.

Advokatforetaket skal påse at det driver i tråd med reglene. Som en del av tilsynsvirksomheten, kan Advokattilsynet føre tilsyn med at kravene følges. Dersom det konstateres brudd på § 22, kan Advokattilsynet blant annet gi pålegg om retting, jf. advokatloven § 45 eller ilegge overtredelsesgebyr etter advokatloven § 17.

9.3.2 Departementets vurderinger og forslag

Lignende krav som i advokatloven § 22 ble innført ved lovendringer i eiendomsmeglingsloven i 2008 og inkassoloven i 2006. I forbindelse med endringene i inkassoloven, ble det besluttet at styremedlemmer og daglige ledere som etter lovendringene ble omfattet av kravene til vandel og skikkethet, skulle legge frem politiattest innen ett år etter lovens ikraftsetting. Se Ot.prp. nr. 63 (2004–2005) punkt 9 på side 37, hvor departementet uttalte:

«For det første er det behov for ein overgangsregel om plikter til å leggje fram politiattest for styremedlemmar og daglege leiarar i foretak som har inkassoløyve når love blir sett i verk, jf. nr. 2. Behovet for ei overgangsføresegn heng saman med at ein innehavar av eit inkassoløyve pliktar å sjå til at vilkåra for inkassoløyve er oppfylt, jf. inkassolova § 6 første ledd første punktum. Etter lovforslaget er kravet om politiattest eit vilkår for inkassoløyve. Dersom det ikkje blir lagt fram slik attest, risikerer innehavaren av inkassoløyvet sanksjonar etter §§ 30 til 32. Det er derfor viktig at styremedlemmar og daglege leiarar i eksisterande inkassoforetak får rimeleg tid til å leggje fram slik attest.»

Etter departementets syn gjør lignende hensyn seg gjeldende for endringene i advokatloven. Departementet foreslår derfor en overgangsbestemmelse om at eiere, styremedlemmer og personer i ledelsen i advokatforetak, må legge frem en politiattest etter § 22 første ledd innen ett år etter lovens ikraftsetting. For personer i ledelsen som er advokater og derfor allerede er omfattet av kravene til vandel og skikkethet, skal det kun legges frem ny politiattest dersom foretaket eller Advokattilsynet krever det og vilkårene i politiregisterloven § 43 er innfridd. Se forslaget til endringer i § 73 nr. 3.

9.4 Andre enn advokater som utøver advokatvirksomhet på vegne av et foretak

9.4.1 Gjeldende rett

Domstolloven § 231 regulerer hvordan foretak som utøver advokatvirksomhet kan organiseres, og hvem som kan utøve advokatvirksomhet på vegne av foretaket. Etter domstolloven § 231 femte ledd første punktum kan advokatvirksomhet kun utøves på selskapets vegne av *advokater*. Med advokatvirksomhet menes den virksomhet som en advokatbevilling gir innehaveren rett til å drive, jf. § 231 første ledd andre punktum. Virksomheten kan likevel utøves på selskapets vegne av en annen person dersom vedkommende har adgang til det i medhold av annet enn advokatbevilling, og har stilt sikkerhet for det ansvar vedkommende kan pådra seg etter § 232 sjuende ledd, jf. andre ledd. Med annet enn advokatbevilling menes en tillatelse etter domstolloven § 218. I praksis innebærer bestemmelsene at personer

som ikke er advokater, men er ansatt i et advokatforetak, kan gi rettslig bistand til en klient.

9.4.2 Vedtatt endring i advokatloven

Advokatvirksomhet defineres i advokatloven § 2 som «rettslig bistand i og utenfor rettergang som en advokat yter til en klient og annen bistand fra en advokat som det er vanlig at advokaten yter, eller virksomhet advokatbevillingen i medhold av andre lover gir advokaten rett til å utøve». Etter advokatloven § 20 andre ledd kan advokatvirksomhet på vegne av et advokatforetak bare utøves av advokater eller av en advokatfullmektig på vegne av en advokat. I proposisjonen til advokatloven punkt 12.7.2.2 uttaler departementet at bestemmelsen «innebærer en innstramming av dagens regulering ved at andre som i dag har adgang til å utøve advokatvirksomhet på advokatforetakets vegne i medhold av domstolloven § 231 femte ledd andre punktum, ikke lenger vil ha adgang til dette.» Departementet uttaler videre at «advokatforetakene fortsatt bør ha anledning til å ha medarbeidere med annen utdanning, praksis eller kompetanse», men at disse kun kan utøve virksomhet på foretakets vegne som ikke er å anse for advokatvirksomhet eller rettslig bistand.

9.4.3 Departementets vurderinger og forslag

For å gi advokatforetakene tid til å innrette seg etter ny lov og foreta nødvendige omorganiseringer, foreslår departementet at personer som i dag har adgang til å utøve advokatvirksomhet på foretakets vegne i medhold av domstolloven § 231 femte ledd andre punktum, fortsatt kan gjøre dette inntil ett år etter at loven er satt i kraft. Det vises til forslaget til endringer i § 73 nr. 4.

9.5 Rettshjelperordningen

9.5.1 Gjeldende rett

I dag reguleres adgangen til å yte rettshjelp i og utenfor rettergang i domstolloven § 218, lov 22. mai 1981 nr. 25 om rettergangsmåten i straffesaker (straffeprosessloven) § 95 andre ledd og lov 17. juni 2005 nr. 90 om mekling og rettergang i sivile tvister (tvisteloven) § 3-3 fjerde ledd og § 6-7 første ledd. Utgangspunktet er at kun advokater kan utøve rettshjelpvirksomhet, men etter domstolloven § 218 andre ledd kan også visse andre grupper utøve rettshjelpvirksomhet utenfor rettergang. Dette gjelder jurister uten advokatbevilling, revisorer og andre som på grunn av sin kompetanse har fått tillatelse fra Tilsynsrådet for advokatvirksomhet, jf. domstolloven § 218 andre ledd nr. 1-3. Disse kan som hovedregel kun utøve rettshjelpvirksomhet utenfor rettergang. Adgangen til å være prosessfullmektig eller forsvarer i rettergang, krever særskilt tillatelse fra retten i den enkelte sak etter straffeprosessloven § 95 eller tvisteloven § 3-3. Dette gjelder imidlertid ikke for saker som behandles i forliksrådet. I forliksrådet har rettshjelpere etter domstolloven § 218 andre ledd nr. 1-3 en generell adgang til å opptre som prosessfullmektig.

I utgangspunktet er det kun advokater som kan yte rettshjelp etter rettshjelploven og motta godtgjøring etter salærregelverket. Etter forskrift 9. oktober 1997 nr. 1087 om adgang til å yte fritt rettsråd for juridiske kandidater som utøver

rettshjelpvirksomhet, kan imidlertid også jurister som har registrert sin virksomhet hos Tilsynsrådet, yte fritt rettsråd etter rettshjelploven.

9.5.2 Vedtatt endring i advokatloven

Ordningen med rettshjelpere ble ikke videreført med advokatloven. Etter advokatloven § 66 første ledd kan enhver yte rettslig bistand, med mindre annet er fastsatt i lov, eller det er nedlagt forbud mot å yte rettslig bistand. Advokatloven inneholder ingen bestemmelser om adgangen til å yte rettslig bistand i rettergang. Adgangen til å yte rettslig bistand i rettergang må derfor vurderes etter straffeprosessloven § 95 andre ledd og tvisteloven § 3-3 fjerde ledd og § 6-7 første ledd.

9.5.3 Departementets vurderinger og forslag

Ettersom rettsrådsmonopolet ble opphevet med advokatloven, vil de som i dag omtales som rettshjelpere, fortsatt kunne yte rettslig bistand etter advokatlovens ikraftsetting. Forskriften som åpner for at rettshjelpere kan yte fritt rettsråd i saker etter rettshjelploven, og dermed også godtgjøring etter salærregelverket, vil imidlertid oppheves. Departementet foreslår en overgangsbestemmelse som gir jurister som har gitt melding til Tilsynsrådet og som yter rettshjelp i saker etter rettshjelploven (rettshjelpere), en tidsavgrenset rett til å fortsette sin virksomhet og motta godtgjøring etter salærregelverket. Departementet foreslår at denne gruppen kan yte fritt rettsråd etter rettshjelploven inntil to år etter at loven settes i kraft, se forslaget til endringer i § 73 nr. 5. Den relativt lange overgangsperioden er foreslått både av hensyn til klienten og av hensyn til rettshjelperen. Overgangsperioden skal gi rettshjelperne tid til å omstille seg, for eksempel ved å innrette virksomheten på en annen måte eller oppfylle vilkårene for å få advokatbevilling. I overgangsperioden vil det fortsatt gjelde krav om sikkerhetsstillelse og regler om taushetsplikt, men disse reglene vil følge av advokatloven kapittel 14, ikke domstolloven.

Departementet foreslår ikke overgangsregler for revisorer eller andre som på grunn av sin kompetanse har tillatelse fra Tilsynsrådet til å yte rettshjelp. Disse aktørene kan ikke yte rettshjelp etter rettshjelploven og motta godtgjøring etter salærregelverket, og får derfor ikke innskrenket sin rett med innføringen av advokatloven. Departementet foreslår heller ikke overgangsregler i forbindelse med at aktørene mister sin generelle rett til å møte som prosessfullmektig i forliksrådet, ettersom aktørene fortsatt vil kunne søke om å være prosessfullmektig i den enkelte sak.

9.6 Bruk av juristtittelen for personer med utenlandske yrkeskvalifikasjoner

9.6.1 Gjeldende rett og reguleringen i advokatloven

Tittelen «jurist» er ikke en beskyttet tittel i dag.

Etter advokatloven § 67 vil det være forbudt for den som ikke har norsk juridisk embetseksamen eller norsk mastergrad i rettsvitenskap å bruke tittelen «jurist». Personer med yrkeskvalifikasjoner fra en annen EØS-stat eller Sveits kan søke om godkjenning av yrkeskvalifikasjoner etter reglene i yrkeskvalifikasjonsloven og benytte tittelen jurist når vedkommende er godkjent av Advokattilsynet, jf. § 67

andre ledd. Videre kan departementet etter § 67 fjerde ledd gi forskrift om adgangen til å bruke tittelen jurist på grunnlag av juridisk utdanning fra en annen stat.

9.6.2 Departementets vurderinger og forslag

Ettersom tittelen jurist ikke er beskyttet i dag, antar departementet at flere med utdanning fra for eksempel Sverige eller Danmark eller andre EØS-stater, bruker denne tittelen i sin yrkesutøvelse i Norge. For at disse ikke skal miste muligheten til å bruke tittelen når loven trer i kraft, og ha tilstrekkelig tid til å innrette seg, foreslår departementet at de fortsatt kan bruke titlene inntil de eventuelt får avslag på søknaden til Advokattilsynet om godkjenning. Dersom Advokattilsynet avslår søknaden om godkjenning, kan avgjørelsen påklages til Advokatnemnda, jf. advokatloven § 54 andre ledd. Om det skal være adgang til å benytte tittelen frem til en eventuell klage er avgjort, må vurderes etter de alminnelige reglene i lov 10. februar 1967 om behandlingssaker i forvaltningssaker (forvaltningsloven) § 42.

Departementet foreslår at retten til å bruke tittelen likevel skal falle bort dersom det ikke er søkt om godkjenning innen ett år etter at loven settes i kraft.

Se forslaget til overgangsbestemmelse i § 73 nr. 6.

9.7 Tilsyns- og disiplinærordningen

9.7.1 Gjeldende rett

Tilsynsrådet for advokatvirksomhet, Advokatbevillingsnemnden og Disiplinærnemnden utøver tilsyns- og disiplinærmyndighet overfor advokater i medhold av domstoloven §§ 225 til 227.

I tillegg til å utøve tilsyn med advokater, selskaper som driver advokatvirksomhet og rettshjelpere, utsteder Tilsynsrådet alle typer tillatelser til å utøve advokat- eller rettshjelpvirksomhet. Tilsynsrådet oppnevner også forvalter dersom en advokats virksomhet ikke blir forvaltet eller avvirket på en betryggende måte og det er nødvendig for å avverge skade eller tap, jf. domstoloven § 228. Finner Tilsynsrådet at det bør treffes vedtak om forbud mot å yte rettshjelp eller tilbakekall av advokatbevilling, fremmer Tilsynsrådet forslag om det overfor Advokatbevillingsnemnden, jf. domstoloven § 225 tredje ledd tredje punktum.

Advokatbevillingsnemnden utøver overordnet tilsynsmyndighet, dels ved å være klageinstans for Tilsynsrådets avgjørelser, og dels ved å avgjøre spørsmål om midlertidig og varig tilbakekall av advokatbevilling, samt forbud mot å yte rettshjelp. Som det fremgår av domstoloven § 226 andre ledd har Advokatbevillingsnemnden også myndighet til å meddele irrettesettelse og advarsel. Advokatbevillingsnemndens avgjørelser kan ikke påklages, men det kan reises søksmål over nemndens avgjørelser, jf. domstoloven § 226 andre ledd femte ledd.

Disiplinærnemnden utøver disiplinærmyndighet overfor advokater, det vil si behandler klager over at en advokat har opptrådt i strid med god advokatskikk eller for øvrig har handlet i strid med loven, jf. domstoloven § 227 tredje ledd første punktum. Ved eventuelle brudd på regelverket kan advokaten meddeles

irrettesettelse, kritikk eller advarsel. Disiplinærnemnden behandler også klager på salær og kan pålegge advokaten å tilbakebetale salær eller å betale saksomkostninger dersom klagen fører frem. Det kan reises søksmål over nemndens avgjørelser, jf. domstoloven § 227 siste ledd andre punktum.

9.7.2 Vedtatt endring i advokatloven

Med advokatloven forenkles tilsyns- og disiplinærsystemet. Oppgavene som ligger til dagens tilsyns- og disiplinærorganer, fordeles mellom to organer: Advokatnemnda og Advokattilsynet.

Tilsynsfunksjonen vil utøves av Advokattilsynet, jf. advokatloven § 45. I tillegg vil Advokattilsynet blant annet avgjøre søknader om advokatbevilling og autorisasjon av advokatfullmektig, jf. advokatloven §§ 4 og 11. Videre vil Advokattilsynet ha kompetansen til å treffe vedtak om tilbakekall av advokatbevilling, samt ilegge suspensjoner og forbud, jf. §§ 10, 13, 15 og 16. Advokattilsynets avgjørelse kan påklages til Advokatnemnda, jf. § 54 andre ledd.

I tillegg til å behandle klager over Advokattilsynets avgjørelser, skal Advokatnemnda avgjøre disiplinærsaker, jf. § 54 første ledd. Advokatnemndas avgjørelser kan ikke påklages, jf. § 54 tredje ledd, men det kan reises søksmål for domstolen om gyldigheten av Advokatnemndas vedtak.

9.7.3 Departementets vurderinger og forslag

Etter departementets syn er det ikke nødvendig eller hensiktsmessig å opprettholde behandling i det nåværende tilsyns- og disiplinærsystemet etter at advokatloven har trådt i kraft. Departementet foreslår derfor at behandlingen av saker som ikke er avsluttet hos Tilsynsrådet, Disiplinærnemnden eller Advokatbevillingsnemnden, videreføres hos Advokattilsynet og Advokatnemnda. På denne måten unngår man to parallelle systemer for behandling av samme sakstyper, noe som ville vært en fordyrende løsning.

Departementet foreslår at saker som er til behandling i Disiplinærnemnden når advokatloven settes i kraft, overføres til Advokatnemnden. Det samme gjelder klagesaker for Advokatbevillingsnemnden. For øvrige saker, samt saker som er til behandling hos Tilsynsrådet, foreslår departementet at behandlingen videreføres hos Advokattilsynet. Dette innebærer at sakene som overføres til Advokattilsynet, kan påklages til Advokatnemnda, jf. § 54 andre ledd.

Videre foreslår departementet at Advokatnemnda overtar håndteringen av eventuelle pågående søksmål over Disiplinærnemndens eller Advokatbevillingsnemndens avgjørelser, samt at Advokattilsynet overtar håndteringen av søksmål over Tilsynsrådets avgjørelser.

Se forslagene til overgangsbestemmelser i forslaget til endringer i advokatloven § 73 nr. 7 og 8.

9.8 Advokatnemndas kompetanse i disiplinærklager

9.8.1 Gjeldende rett og reguleringen i advokatloven

Etter advokatforskriften 1996 § 5-3 behandler Disiplinærnemnden klager over at advokater har opptrådt i strid med god advokatskikk, domstoloven eller annen lov, herunder om en advokat har krevd for høyt salær, jf. domstoloven § 227.

Etter advokatloven § 56 første ledd kan advokater og advokatfullmektiger klages inn for Advokatnemnda av en klient eller andre som påvirkes av at en advokat eller en advokatfullmektig under utføringen av et oppdrag har overtrådt regler gitt i eller i medhold av advokatloven.

9.8.2 Departementets vurderinger og forslag

Fordi advokatforskriften og de advokatetiske reglene er gitt i medhold av *domstoloven*, innebærer bestemmelsen i advokatloven § 56 første ledd at Advokatnemnda ikke har kompetanse til å behandle klager innkommet til Disiplinærnemnden før lovens ikraftsetting, men som overføres til Advokatnemnda ved lovens ikraftsetting, jf. høringsnotatet del II punkt 9.7. Videre vil Advokatnemnda heller ikke ha kompetanse til å behandle klager som kommer inn for Advokatnemnda inntil seks måneder etter lovens ikraftsetting, men som gjelder forhold som har skjedd før loven trådte i kraft. Departementet foreslår en overgangsregel som åpner for at Advokatnemnda kan behandle klager som gjelder forhold som fant sted før advokatlovens ikraftsetting, men da etter reglene gitt i eller i medhold av domstoloven slik den lød på tidspunktet for overtredelsen. Fører regelverket på tidspunktet for klagen til et gunstigere resultat for den innklagede, foreslår departementet at dette regelverket legges til grunn for vurderingen av klagen. Se forslaget til overgangsbestemmelse i forslaget til endringer i § 73 nr. 9.

9.9 Forvalterordningen

9.9.1 Gjeldende rett og reguleringen i advokatloven

Dersom en advokats virksomhet ikke blir forvaltet eller avviklet på en forsvarlig måte, kan det være nødvendig å oppnevne en annen advokat som forvalter av virksomheten for å avverge skade eller tap for klienter. En forvalter kan i dag oppnevnes av Tilsynsrådet for advokatvirksomhet etter reglene i domstoloven § 228. Etter § 228 femte ledd dekkes kostnadene ved forvalterordningen av Tilsynsrådet. Tilsynsrådet kan imidlertid kreve refusjon av det boet som advokatvirksomheten inngår i. Krav om refusjon er tvangsgrunnlag for utlegg.

Også etter advokatloven § 46 første ledd kan Advokattilsynet oppnevne en annen advokat som forvalter for en advokats virksomhet dersom det er nødvendig for å avverge skade eller tap for klienter og nærmere bestemte vilkår i § 46 første ledd er oppfylt. Etter bestemmelsens andre ledd kan kostnadene ved forvaltningen kreves dekket fra advokaten eller fra det boet som virksomheten inngår i. Krav om refusjon er tvangsgrunnlag for utlegg.

9.9.2 Departementets forslag

Advokatloven § 46 andre ledd viderefører i hovedsak domstolloven § 228 femte ledd. At Advokattilsynet kan kreve refusjon av advokaten, og ikke bare det boet som advokatvirksomheten inngår i, er imidlertid nytt med advokatloven.

Bestemmelsen innebærer at Advokattilsynet får en utvidet rett til å kreve refusjon for utgifter i forbindelse med forvalterordningen sammenlignet med gjeldende rett.

Departementet foreslår derfor å regulere i en overgangsbestemmelse hva som gjelder for de tilfellene hvor en eventuell forvalterordning er opprettet før advokatlovens ikraftsetting. Departementet foreslår for disse at reglene om refusjon som gjaldt da forvalteren ble oppnevnt, skal fortsette å gjelde etter at advokatloven settes i kraft, se forslaget til endringer i § 73 nr. 10.

9.10 Overtredelsesgebyr

9.10.1 Gjeldende rett og reguleringen i advokatloven

Etter gjeldende advokatregelverk er det ikke hjemmel til å ilegge advokater, advokatforetak mv. overtredelsesgebyr.

Det følger av advokatloven § 17 første ledd at en advokat, et advokatforetak, en organisasjon eller en enhet med organisasjonsadvokater kan ilegges overtredelsesgebyr ved vesentlige eller gjentatte overtredelser av nærmere bestemte bestemmelser i advokatloven. Departementet foreslår i høringsnotatet del II punkt 7 å utvide bestemmelsen til også å omfatte forsikringsforetak som tilbyr rettshjelpforsikring. Overtredelsesgebyret kan ilegges etter at tilsynssaken er avsluttet. Etter tredje ledd kan departementet også gi forskrift om overtredelsesgebyr for overtredelser av forskrifter gitt i medhold av advokatloven. Se nærmere om dette i høringsnotatet del III punkt 6.

9.10.2 Departementets vurderinger og forslag

Bestemmelsen om overtredelsesgebyr skal kun gis anvendelse på handlinger som begås etter at advokatloven er satt i kraft. Det er mulig at bestemmelsen i advokatloven § 17 allerede kan tolkes dithen at den kun gjelder for handlinger begått etter ikraftsettingen av loven, ettersom § 17 knytter seg til nærmere bestemte paragrafer i advokatloven. Flere av kravene som stilles etter de aktuelle paragrafene, gjelder imidlertid også etter dagens regelverk. For å unngå eventuell usikkerhet rundt hvordan bestemmelsen skal tolkes og anvendes, foreslår departementet å ta inn en overgangsbestemmelse som slår fast at § 17 bare får anvendelse på handlinger begått etter ikraftsetting av advokatloven. Det vises til forslaget til endringer i § 73 nr. 2.

9.11 Forbud mot å yte rettslig bistand

9.11.1 Gjeldende rett

Domstolloven inneholder flere regler om forbud mot å yte rettshjelp eller utøve advokatvirksomhet for jurister og advokater.

Etter domstolloven § 219 tredje ledd kan Advokatbevillingsnemnden nedlegge forbud mot at en person som ikke har advokatbevilling, men som har juridisk embetseksamen eller mastergrad i rettsvitenskap, yter rettshjelp. Forbud nedlegges

på bakgrunn av en vurdering av om vedkommende har gjort eller gjør seg skyldig i forhold som gjør vedkommende uskikket eller uverdigg til å yte rettshjelp, eller ikke oppfyller vilkår om sikkerhetsstillelse eller sine forpliktelser overfor Tilsynsrådet. Se også Prop. 214 L (2020–2021) punkt 5.1.3.

9.11.2 Vedtatt endring i advokatloven

Etter advokatloven § 70 første ledd kan Advokattilsynet forby en person å yte rettslig bistand etter § 66 når vedkommende yter rettslig bistand som ledd i næringsvirksomhet på en uforsvarlig måte, og det er utilrådelig at vedkommende fortsetter å yte slik bistand. Forbudet kan ilegges for en bestemt tid på inntil fem år.

Bestemmelsen gjelder for alle som yter rettslig bistand, jf. § 66 første ledd jf. § 70 første ledd. Begrensningen på fem år gjelder imidlertid ikke dersom forbudet ilegges en advokat som får advokatbevillingen tilbakekalt, jf. § 15 fjerde ledd jf. § 70 første ledd. Se nærmere om anvendelsesområdet og bestemmelsens innhold i Prop. 214 L (2020–2021) punkt 5.5.3.

9.11.3 Departementets vurderinger og forslag

Departementet antar at gruppen som i dag er omfattet av domstolloven § 218 andre ledd nr. 1, også er omfattet av gruppen det kan ilegges forbud overfor etter advokatloven § 70. Et forbud mot å yte rettslig bistand ilagt en jurist etter domstolloven, er permanent. Forbud ilagt jurister etter advokatloven, opphører derimot å gjelde etter senest fem år.

Vurderingsmomentene etter domstolloven § 219 tredje ledd og advokatloven § 70 første ledd er i stor grad sammenfallende. For jurister som yter rettslig bistand etter domstolloven § 218 andre ledd nr. 1, må adgangen til å ilegge forbud etter advokatloven § 70 i stor grad anses for å videreføre gjeldende rett.

Advokatloven § 70 inneholder imidlertid en oppmykning av rettstilstanden i form av en tidsavgrensning. Departementet antar at det vil være rimelig om det fastsettes en tidsavgrensning for juristene som er ilagt et forbud etter domstolovens bestemmelser også. Departementet foreslår derfor at forbud mot å yte rettshjelp som er ilagt etter domstolloven § 219 tredje, opphører å gjelde fem år etter lovens ikraftsetting, se forslaget til endringer i § 73 nr. 12.

Departementet understreker at denne overgangsbestemmelsen ikke gjelder for jurister som har hatt advokatbevilling, men som har fått advokatbevillingen tilbakekalt og samtidig eller senere blitt ilagt et forbud mot å yte rettslig bistand. For advokater som har fått tilbakekalt advokatbevillingen og som er ilagt forbud mot å yte rettslig bistand, er forbudet permanent også etter nytt regelverk, jf. advokatloven § 15 fjerde ledd jf. § 70 første ledd andre punktum.

9.12 Andre overgangsregler

I tillegg til overgangsreglene foreslått ovenfor, har departementet vurdert behovet for overgangsregler i forbindelse med andre endringer, men har kommet til at det ikke er nødvendig. Det gjelder blant annet endringer knyttet til adgangen til å ha såkalt «passiv» advokatbevilling, og kravet om gjennomført og bestått advokatkurs, jf. advokatloven § 4 første ledd bokstav c. Dagens advokatkurs

arrangert av JUS vil bli godkjent som oppfyllelse av kravet på lik linje med det nye advokatkurset.

Videre foreslår departementet heller ikke overgangsregler knyttet til bortfall av advokatbevillingen ved vergemål eller konkurs. Etter dagens regelverk får advokater som er under vergemål eller konkursbehandling bevillingen tilbake når vergemålet eller konkursbehandlingen opphører. Etter advokatloven vil disse måtte søke på nytt. Det vil i så fall innebære at vedkommende må legge frem politiattest i forbindelse med vurderingen av om søkeren ikke er uskikket og har hederlig vandel.

Departementet antar at dette er en problemstilling som vil gjelde ingen eller svært få personer, men har likevel vurdert om det bør fastsettes en overgangsregel om at personer under vergemål eller konkurs når advokatloven settes i kraft, er fritatt fra å søke på nytt. Departementet har imidlertid kommet til at hensynene som taler for en fornyet vurdering av vandel og skikkethet, gjør seg sterkere gjeldende enn hensynene som taler mot.

I høringsnotatet del III punkt 7.1 foreslår departementet å åpne for at det kan utøves advokatvirksomhet fra forsikringsforetak som tilbyr rettshjelpforsikring. Departementet antar at det ikke er et praktisk behov for overgangsregler for advokater i forsikringsforetak eller internadvokater for øvrig. Dersom høringsinstansene mener at det er behov for overgangsregler for dette eller andre områder, ber departementet om innspill til dette.

10 Endringer i andre lover - advokatloven ny § 74

10.1 Møterett for Høyesterett - domstolloven § 218

10.1.1 Gjeldende rett og vedtatte endringer

Domstolloven § 221 regulerer adgangen til å være advokater i saker for Høyesterett. Etter domstolloven § 221 første ledd nr. 3 må den som søker om tillatelse til å opptre som advokat ved Høyesterett, godtgjøre at vedkommende har vist seg skikket for sakførsel ved Høyesterett gjennom å avlegge en prøve for Høyesterett. Domstolloven § 221 andre ledd fastsetter nærmere vilkår for prøven. Prøven omfatter utføring av to muntlige saker, hvorav minst en må være en sivil sak for den ankende part. Fra dette kan det gjøres unntak der Høyesteretts ankeutvalg av særlige grunner gir tillatelse til annet. Videre kan det bare være én prøveadvokat i samme sak, med mindre Høyesteretts ankeutvalg av særlige grunner gir tillatelse til annet.

Det ble ikke foreslått endringer knyttet til adgangen til å møte til prøve for Høyesterett i Prop. 214 L (2020–2021). Når advokatloven trer i kraft, vil imidlertid det som i dag reguleres av § 221, reguleres av § 218.

10.1.2 Departementets vurderinger og forslag

I proposisjonen punkt 4.5.3.4 foreslo departementet å videreføre dagens ordning for møterett for Høyesterett. Departementet foreslår her å gjøre noen mindre endringer i ordningen, nærmere bestemt at det som hovedregel ikke skal være

adgang til å møte til prøve i saker hvor Høyesterett settes i plenum eller storkammer.

I NOU 2015: 3 *Advokaten i samfunnet – Lov om advokater og andre som yter rettslig bistand* konkluderte Advokatlovutvalget med at dagens ordning med prøve for å kunne føre saker for Høyesterett, burde opprettholdes. Utvalget foreslo en regel om at prøvesakene må være av en slik karakter at de er egnet til å vise at advokaten er skikket til prosedyre for Høyesterett. I sitt hørings svar til utredningen uttalte Høyesterett at de mener det er behov for å endre ordningen for de sakene der Høyesterett er satt med forsterket rett (plenum eller storkammer). Høyesterett foreslo en regel om at en advokat som hovedregel ikke kan møte til prøve når Høyesterett er satt i plenum eller storkammer, men at Høyesteretts ankeutvalg av særlige grunner unntaksvis kan gi tillatelse til dette.

Departementet er enig med Høyesterett i at en slik regel kan ha gode grunner for seg. Etter domstoloven § 5 fjerde ledd kan saker behandles i storkammer eller plenum kun dersom de er av «særlig viktighet». Ved vurderingen skal det blant annet legges vekt på om det oppstår spørsmål om å sette til side en rettsoppfatning Høyesterett har lagt til grunn i en annen sak, eller om saken reiser spørsmål om konflikt mellom lover, provisoriske anordninger eller stortingsbeslutninger og Grunnloven eller andre bestemmelser Norge er bundet av i internasjonalt samarbeid. Hensynet til Høyesteretts funksjon som prejudikatdomstol tilsier at disse sakene bør prosederes av advokater med et høyt faglig prestasjonsnivå. Dersom advokaten skal møte til prøve i disse sakene, kan det føre til at advokaten opplever et ytterligere press som påvirker advokatens prestasjon. Dette gjelder særlig ettersom en prøve kun kan avlegges to ganger, og Høyesterett oppgir at en ikke ubetydelig andel av prøveadvokatene blir bedømt til ikke bestått.

En innvending mot forslaget er at parten representert av en advokat uten møterett for Høyesterett, vil måtte bytte advokat i de tilfellene hvor saken settes i storkammer eller plenum. Etter departementets syn vil dette være tilstrekkelig ivaretatt gjennom unntaket som åpner for at Høyesteretts ankeutvalg kan gi tillatelse til at advokaten likevel kan møte til prøve i en sak for forsterket rett dersom særlige grunner tilsier det. Hvorvidt det foreligger «særlige grunner» til å gjøre unntak, vil langt på vei bero på en vurdering av de samme omstendighetene som gjør seg gjeldende ved unntaket fra at det bare kan være én prøveadvokat i samme sak.

Departementet foreslår på denne bakgrunn å endre den vedtatte bestemmelsen i domstoloven § 218 om adgangen til å møte til prøve for Høyesterett. Det foreslås at advokater som møter til prøve for Høyesterett, som hovedregel ikke kan møte til prøve når retten settes i storkammer eller plenum. Videre foreslår departementet et unntak fra dette dersom Høyesteretts ankeutvalg finner at det foreligger særlige grunner. Departementet foreslår samtidig en overgangsbestemmelse om at lovendringen ikke gjelder for saker som er berammet før lovens ikraftsetting, se forslaget til endringer i § 73 nr. 11.

10.2 Adgangen til å opptre som prosessfullmektig - domstolloven § 219

10.2.1 Vedtatt bestemmelse i domstolloven

Når advokatloven settes i kraft, endres også domstolloven § 219. Domstolloven § 219 vil da lyde:

«Enhver advokat har rett til å la en autorisert advokatfullmektig opptre for seg i rettergang. Fullmektigen kan ikke opptre for Høyesterett, ved saker som behandles muntlig for lagmannsrett eller ved hovedforhandling for tingrett i saker om straff for forbrytelser som etter loven kan medføre fengsel i mer enn 6 år, uten at vedkommende har tillatelse etter § 218 til å være advokat ved vedkommende rett. Lagmannsretten kan for den enkelte sak tillate at en advokat opptrer ved autorisert fullmektig ved hovedforhandling i andre saker enn saker om straff for forbrytelser som etter loven kan medføre fengsel i mer enn 6 år. I sivile saker kan fullmektigen opptre for Høyesteretts ankeutvalg når anken gjelder kjennelser og beslutninger avsagt av lagmannsrettene.»

10.2.2 Departementets vurderinger og forslag

Ettersom domstolloven § 218 skal endres, vil henvisningen til denne bestemmelsen etter advokatlovens ikrafttredelse bli feil. Bestemmelsene som vil regulere rettens adgang til å beslutte at andre enn advokater kan opptre som prosessfullmektig i en bestemt sak, vil være tvisteloven § 3-3 og straffeprosessloven § 95. Departementet foreslår derfor å endre henvisningen i domstolloven § 219 til disse bestemmelsene.

10.3 Advokater som får oppnevnt verge - vergemålsloven § 65

10.3.1 Reguleringen i vergemålsloven § 65

Når advokatloven trer i kraft, endres også vergemålsloven § 65. Vergemålsloven § 65 får et nytt andre ledd som angir at vergemålsmyndigheten, uten hinder av taushetsplikt, skal gi opplysninger til Advokattilsynet dersom en advokat får oppnevnt verge.

10.3.2 Departementets vurderinger og forslag

Departementet foreslår at vergemålsmyndigheten også skal gi nødvendige opplysninger om *advokatfullmektiger* dersom en advokatfullmektig får oppnevnt verge. I motsetning til utvalgets forslag, kom departementet i proposisjonen til at tilsynsorganet fortsatt skal autorisere advokatfullmektiger. Videre følger det av proposisjonen punkt 11.4.1 at alle former for vergemål medfører at advokatbevillingen bortfaller, og at dette også gjelder for autorisasjoner av advokatfullmektig. Etter departementets vurdering har Advokattilsynet derfor også behov for opplysninger dersom en advokatfullmektig får oppnevnt verge. Det foreslås en endring i vergemålsloven § 65 i tråd med dette.

11 Adgangen til å være prosessfullmektig i sivile saker – tvisteloven § 3-3

11.1 Gjeldende rett

Tvisteloven § 3-3 regulerer hvem som kan være prosessfullmektig i sivile saker. Det følger av tvisteloven § 3-3 femte ledd at en utenlandsk advokat kan være prosessfullmektig når retten etter sakens art og forholdene ellers finner det ubetenkelig. Etter tvisteloven § 3-3 sjette ledd fastsetter Kongen ved forskrift i hvilken utstrekning og på hvilke vilkår advokater hjemmehørende i andre EØS-stater har rett til å opptre som prosessfullmektig. Dette innebærer at det ikke er hjemmel for å regulere i forskrift retten til å opptre som prosessfullmektig i sivile saker for andre personer med utenlandsk advokatbevilling enn EØS-advokater.

11.2 Departementets forslag

Departementet mener at tvisteloven § 3-3 sjette ledd også bør gi hjemmel for at Kongen ved forskrift kan fastsette i hvilken utstrekning og på hvilke vilkår personer med utenlandsk advokatbevilling har rett til å opptre som prosessfullmektig.

Straffeprosessloven § 95 tredje ledd andre punktum inneholder en hjemmel for i forskrift å gi regler om utenlandske advokaters adgang til å være forsvarer. Med hjemmel i denne bestemmelsen regulerer advokatforskriften 1996 §§ 10-7 og 10-13 adgangen til å opptre under rettergang for personer med utenlandsk advokatbevilling som ikke er EØS-advokater. Reguleringen er foreslått videreført i ny advokatforskrift. Departementet mener at tilsvarende regulering også bør gjelde for adgangen til å opptre som prosessfullmektig i sivile saker. Det vises til forslaget til endring i tvisteloven § 3-3 og høringsnotatet del III punkt 4.1.

12 Merknader til de enkelte paragrafene

12.1 Til forslaget til endringer i advokatloven

Til § 8

Forslaget til endring i *første ledd første punktum* er ment å tydeliggjøre at EØS-advokater og sveitsiske advokater har rett til å utøve advokatvirksomhet på permanent grunnlag i Norge etter å ha registrert virksomheten hos Advokattilsynet, jf. Europaparlaments- og rådsdirektiv 98/5/EF av 16. februar 1998 om lettelse av adgangen til å utøve advokatyret på permanent grunnlag i en annen medlemsstat enn staten der den faglige kvalifikasjonen er ervervet (advokatdirektivet) artikkel 2 og 3. De øvrige endringene i bestemmelsen er av språklig art. Det vises for øvrig til høringsnotatet del II punkt 1.

Til § 10

Ettersom EØS-advokater og sveitsiske advokater som ønsker å utøve advokatvirksomhet på permanent basis ikke trenger å søke om tillatelse på samme måte som andre med utenlandsk advokatbevilling, jf. forslaget til endringer i § 8, kan tillatelsen heller ikke bortfalle, tilbakekalles eller suspenderes etter § 10 første til tredje ledd. Den foreslåtte endringen i § 10 *fjerde ledd* åpner imidlertid for at EØS-advokater og sveitsiske advokater kan forbys å utøve advokatvirksomhet i

Norge for en bestemt periode dersom vilkårene for tilbakekall eller suspensjon etter § 10 tredje og fjerde ledd er innfridd. Det vises for øvrig høringsnotatet del II punkt 1.

Til § 17

Forslaget til endring i *første ledd og andre ledd* åpner for at det kan ilegges overtredelsesgebyr overfor forsikringsforetak som tilbyr rettshjelpforsikring. Endringen er en konsekvens av at departementet i forskrift gitt med hjemmel i § 19 andre ledd foreslår at advokatvirksomhet også kan utøves av forsikringsforetak med konsesjon etter finansforetaksloven § 2-12 nr. 17. Det vises for øvrig til høringsnotatet del II punkt 7.

Til § 18

Forslaget til endring i *første ledd* åpner for at det kan nedlegges forbud mot å utøve advokatvirksomhet overfor forsikringsforetak som tilbyr rettshjelpforsikring. Endringen er en konsekvens av at departementet i forskrift gitt med hjemmel i § 19 andre ledd foreslår at advokatvirksomhet også kan utøves av forsikringsforetak som med konsesjon etter finansforetaksloven § 2-12 nr. 17. Det vises for øvrig til høringsnotatet del II punkt 7.

Til § 45

Forslaget til endring i *første ledd* åpner for at Advokattilsynet også skal føre tilsyn med forsikringsforetak som tilbyr rettshjelpforsikring. Endringen er en konsekvens av at departementet i forskrift gitt med hjemmel i § 19 andre ledd foreslår at advokatvirksomhet også kan utøves av forsikringsforetak som med konsesjon etter finansforetaksloven § 2-12 nr. 17. Det vises for øvrig til høringsnotatet del II punkt 7.

Andre ledd nytt tredje og fjerde punktum viderefører i hovedsak advokatforskriften 1996 § 4-7 tredje ledd, men presiserer at utgiftene kan kreves dekket av både advokater og advokatforetak. Det vises for øvrig til høringsnotatet del II punkt 2.

Til § 49

Forslaget til endring i *første ledd* innebærer at Advokattilsynet, i likhet med advokatene etter § 36, får en plikt til å oppbevare dokumenter lenger enn ti år dersom oppdragets karakter eller dokumentenes innhold tilsier det. Med «oppdragets karakter» menes advokatens oppdrag overfor klienten. Det vises for øvrig til høringsnotatet del II punkt 3.

Til § 54

Forslaget til endring i *andre ledd* gir departementet hjemmel til å gi forskrift om Advokatnemndas behandling av klager over Advokattilsynets avgjørelser. Hjemmel til å gi forskrift om behandlingen av disiplinærsaker finnes allerede i § 57 sjettedde ledd. Det vises for øvrig til høringsnotatet del II punkt 4.

Til § 56

Forslaget til endring i *første ledd* åpner for at også forsikringsforetak som tilbyr rettshjelpforsikring kan klages inn for Advokatnemnda. Endringen er en konsekvens av at departementet i forskrift gitt med hjemmel i § 19 andre ledd foreslår at advokatvirksomhet også kan utøves av forsikringsforetak som med

konsesjon etter finansforetaksloven § 2-12 nr. 17. Det vises for øvrig til høringsnotatet del II punkt 7.

Til § 57

Forslaget til endring i *første og fjerde ledd* åpner for at Advokatnemnda kan gi disiplinær kritikk overfor forsikringsforetak som tilbyr rettshjelpforsikring. Endringen er en konsekvens av at departementet i forskrift gitt med hjemmel i § 19 andre ledd foreslår at advokatvirksomhet også kan utøves av forsikringsforetak som med konsesjon etter finansforetaksloven § 2-12 nr. 17. Det vises for øvrig til høringsnotatet del II punkt 7.

Til § 65

Forslaget til endring i *andre ledd* innebærer ingen realitetsendringer, men er ment å tydeliggjøre at søksmålsfristen på seks måneder gjelder alle søksmål over gyldigheten av vedtak fattet av Advokattilsynet eller Advokatnemnda, og ikke kun saker som nevnt i første ledd. Videre presiseres det at søksmålet må reises mot det organet som har fattet vedtaket som ønskes overprøvd av retten. Det vises for øvrig til høringsnotatet del II punkt 5.

Til § 68

Forslaget til endring i *første ledd* er en presisering av hvilke jurister som skal stille sikkerhet. Plikten til å stille sikkerhet gjelder etter forslaget kun for jurister som yter rettslig bistand til eksterne klienter fra et foretak som har til formål å yte rettslig bistand.

Forslaget til endring i *andre ledd* fastsetter en plikt til å betale bidrag for jurister som yter rettslig bistand til eksterne klienter fra et advokatforetak som har til formål å yte rettslig bistand. *Andre ledd andre punktum* åpner for at Advokattilsynet kan ilegge jurister et gebyr på inntil fem ganger rettsgebyret for forsinket betaling av bidrag. Etter *tredje punktum* er skyldig bidrag og gebyr tvangsgrunnlag for utlegg, jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 7-2 første ledd bokstav e. Bestemmelsen tilsvarende den som gjelder for advokater, jf. § 60 andre ledd.

Nåværende andre ledd blir *nytt tredje ledd*. Forslaget til endringer i *bokstav a* er en presisering av hva det kan gis forskrift om. Ettersom departementet foreslår å definere i første ledd hvilke jurister som skal stille sikkerhet, er det ikke nødvendig å regulere hvilke jurister som er unntatt fra plikten til å betale bidrag i forskrift.

Endringene i *bokstav c og d* innebærer at forskriftshjemlene samsvarer med hvilke jurister som skal stille sikkerhet etter første ledd og betale bidrag etter andre ledd.

Forslaget til endring i *tredje ledd bokstav e* er en presisering av hva det kan gis forskrift om. Bestemmelsen tilsvarende den som gjelder for advokater, jf. § 60 tredje ledd.

Det vises for øvrig til høringsnotatet del II punkt 6.

Til § 72

Forslaget til endring innebærer at kompetansen til å sette loven i kraft legges til Kongen i statsråd. Det vises for øvrig til høringsnotatet del II punkt 8.

Til § 73

Forslaget fastsetter overgangsbestemmelser i forbindelse med ikraftsettingen av advokatloven og endringene i domstoloven. Det vises for øvrig til høringsnotatet del II punkt 9.

Til § 74

Forslaget til endring i *nr. 1* er endringer i domstoloven § 218 andre ledd slik det er vedtatt med advokatloven at den skal lyde. Endringen innebærer en innsnevring av hvilke saker en advokat kan møte til prøve for Høyesterett i, slik at det ikke lenger er adgang til å møte til prøve i saker som behandles i plenum eller storkammer. Endringen gjelder ikke for saker som er berammet før lovens ikraftsetting. Det vises for øvrig til høringsnotatet del II punkt 10.1.

Forslaget til endring i domstoloven § 219 innebærer ingen realitetsendringer, men korrigerer en henvisning. Bestemmelsene som vil regulere rettens adgang til å beslutte at andre enn advokater kan opptre som prosessfullmektig i en bestemt sak, er tvisteloven § 3-3 og straffeprosessloven § 95, ikke domstoloven § 218. Det vises for øvrig til høringsnotatet del II punkt 10.2.

Forslaget til endring i *nr. 9* er en endring i vergemålsloven § 65 nytt andre ledd. Endringene innebærer at vergemålsmyndigheten også skal gi opplysninger til Advokattilsynet dersom en advokatfullmektig får oppnevnt verge. Det vises for øvrig til høringsnotatet del II punkt 10.3.

12.2 Til forslaget til endring i tvisteloven

Til § 3-3

Forslaget til endring i *sjette ledd* gir hjemmel for at Kongen ved forskrift kan fastsette i hvilken utstrekning og på hvilke vilkår personer med utenlandsk advokatbevilling har rett til å opptre som prosessfullmektig. Forslaget utvider gjeldende rett, slik at også andre enn EØS-advokater omfattes av forskriftshjemmelen. Det vises for øvrig til høringsnotatet del II punkt 11.

Del III Ny advokatforskrift

1 Innledende bestemmelser

1.1 Advokatlovens anvendelse for Svalbard og Jan Mayen

1.1.1 Gjeldende rett

Svalbard er en del av Kongeriket Norge, jf. lov 17. juli 1925 nr. 11 om Svalbard (Svalbardloven) § 1. I kraft av suvereniteten har Norge enerett til å utøve myndighet på Svalbard, herunder gi lover og forskrifter og håndheve regelverket. Ingen andre stater kan utøve myndighet på Svalbard.

Domstolloven er en av rettspleielovene og gjelder i utgangspunktet på Svalbard, jf. Svalbardloven § 2. Ifølge Svalbardloven § 2 gjelder norsk privatrett, strafferett og den norske lovgivning om rettspleien for Svalbard når annet ikke er fastsatt. Andre lovbestemmelser gjelder ikke for Svalbard, med mindre det er særskilt fastsatt. Dette innebærer at offentligrettslig regulering utover strafferett og lovgivning om rettspleien ikke har virkning for Svalbard med mindre dette er fastsatt. Svalbardloven § 2 viser generelt til de delene av norsk rett som kommer inn under uttrykkene privatrett, strafferett og lovgivning om rettspleien. Enkeltbestemmelser i en lov kan ha anvendelse på Svalbard i medhold av Svalbardloven § 2 første ledd, selv om øvrige deler av loven ikke har det, jf. Rt-2007-801 avsnitt 30.

Hovedreglene om norsk lovgivnings anvendelse på Jan Mayen er regulert i lov 27. februar nr. 2 om Jan Mayen § 2. Bestemmelsene er likt utformet som bestemmelsene i Svalbardloven § 2.

Domstolloven kapittel 11 regulerer rettshjelpvirksomhet og advokater. Selv om domstolloven er en av «rettspleielovene», må det vurderes konkret for hver enkelt bestemmelse om lovgivningen er «lovgivning om rettspleien» etter Svalbardloven § 2 og lov om Jan Mayen § 2. I teorien er uttrykket «lovgivning om rettspleien» blitt definert som lovgivning om rettens håndhevingsside, som et motstykke til rettens primærregler. I hvilken utstrekning bestemmelsene i domstolloven kapittel 11 er slik «lovgivning om rettspleien», er ikke helt klart.

Jan Mayen er omfattet av EØS-avtalen. Svalbard er imidlertid unntatt fra virkeområdet for EØS-avtalen i henhold til protokoll 40 til avtalen, jf. lov 27. november 1992 nr. 109 om gjennomføring i norsk rett av hoveddelen i avtale om Det europeiske økonomiske samarbeidsområde (EØS-loven) § 6. Norge er ikke forpliktet til å implementere EØS-rettslig regelverk for Svalbard eller til å påse at rettstilstanden på Svalbard er i samsvar med EØS-retten, verken når det gis regelverk spesielt for øygruppen eller når lover og forskrifter helt eller delvis gis anvendelse på Svalbard. At Svalbard er holdt utenfor EØS-avtalen innebærer ikke at norske myndigheter er avskåret fra å la EØS-basert regelverk gjelde tilsvarende på Svalbard som på fastlandet, dersom det anses hensiktsmessig.

1.1.2 Bakgrunnen for forslaget

Det fremgår i merknaden til advokatloven § 1 i proposisjonen på side 237 at det i utgangspunktet vil bero på en konkret vurdering av lovens bestemmelser om disse

kommer til anvendelse på Svalbard, jf. Svalbardloven § 2. Departementet uttalte videre at lovens anvendelse for Svalbard bør behandles under ett, slik at det fastsettes et regelverk som er tilpasset forholdene på øygruppen. På denne bakgrunn ble det i advokatloven § 1 andre ledd fastsatt at Kongen kan gi forskrift om lovens anvendelse for virksomhet som utøves på Svalbard og Jan Mayen.

1.1.3 Departementets forslag

Departementet foreslår at det reguleres i advokatforskriften at advokatloven også skal gjelde på Svalbard. Det er ingen fast bosetting på Jan Mayen. Departementet har derfor ikke foreslått å regulere advokatlovens anvendelse for Jan Mayen i advokatforskriften. Det vises til utkastet § 1.

Advokatloven gjelder for advokater og andre som utøver advokatvirksomhet og rettslig bistand. Lovens kapittel 5 gjelder også for personer med norsk advokatbevilling som utøver virksomhet i utenlandske advokatforetak, jf. advokatloven § 1 første ledd. I loven reguleres blant annet adgangen til å yte rettslig bistand, adgangen til advokatyrrket, krav til organiseringen av advokatvirksomheten, andre krav og plikter knyttet til advokatvirksomheten, reaksjoner ved brudd på lovens bestemmelser og tilsyn med advokatvirksomheten. Bestemmelsene vurderes å være av offentligrettslig karakter. Det fremstår ikke klart hvilke bestemmelser i advokatloven som omfattes av «lovgivning om rettspleien» etter Svalbardloven § 2 og lov om Jan Mayen § 2, slik at de får direkte anvendelse for Svalbard og Jan Mayen.

Ved vurderingen av om advokatloven bør gjelde på Svalbard har departementet sett hen til de overordnede føringene for lovregulering samt de overordnede målsettingene for norsk Svalbardpolitikk slik disse er nedfelt blant annet i Meld. St. 32 (2015–2016) *Svalbard* kapittel 5. Her er det slått fast at det rettslige rammeverket skal være mest mulig likt fastlandet. Like rettsregler på Svalbard og på fastlandet vil kunne skape større forutsigbarhet for den enkelte om hvilke regler som gjelder, samt i større grad likestille innbyggerne på Svalbard med innbyggerne på det norske fastlandet.

Departementet har videre sett hen til betydningen av å gjøre regelverket gjeldende. Offentlig orden, rettssikkerhet, tillit til advokatstanden og forbrukerbeskyttelse er sentrale formål med advokatloven. For at disse formålene skal oppnås må advokater, personer med utenlandsk advokatbevilling og andre som yter rettslig bistand, innrette seg i samsvar med lovens krav. Hensynet til klientsikkerhet og kvalitet i advokattjenestene tilsier også at advokatregelverket bør gjelde på Svalbard. Dersom ikke advokatloven gis anvendelse på Svalbard, vil det ikke gjelde noen lovfestede krav der om advokaters yrkesutøvelse, som krav om uavhengighet, instruksjonsforbud, lojalitet, faglig dyktighet, taushetsplikt, arkivhold, behandling av klientmidler og regler for god advokatskikk. Etter departementets vurdering vil en formalisering av rettigheter og plikter knyttet til rettslig bistand fra advokater og andre, skape en klarhet og trygghet om rettstilstanden for det rettssøkende publikum og samfunnet på Svalbard.

Advokatloven §§ 4 og 11 regulerer adgangen til å bli advokatfullmektig og å oppnå norsk advokatbevilling. Bestemmelsene omfatter både personer med kvalifikasjoner fra Norge og personer med kvalifikasjoner fra utlandet. Ordningen med autorisasjon av advokatfullmektig og utstedelse av advokatbevilling er av grunnleggende betydning for å sikre kvaliteten på advokattjenestene og ivareta

klientsikkerheten. Ordningen gir også mulighet for å tilbakekalle en autorisasjon eller bevilling dersom advokaten av ulike grunner skulle vise seg uskikket for yrket. Av hensyn til rettssikkerhet og klientsikkerhet vurderer departementet at denne ordningen også bør gjelde på Svalbard.

Tilsyn med advokater og advokatvirksomhet er generelt sett av vesentlig betydning for klientsikkerheten, kvalitet på tjenestetilbudet og allmennhetens tillit til advokattjenestene. Ved å gjøre loven gjeldende blir det også mulig å benytte administrative reaksjoner i advokatloven dersom forholdene skulle tilsi dette.

I advokatloven henvises det flere steder til annen lovgivning. Flere av lovene det henvises til, gjelder også på Svalbard. Det rettslige grunnlaget for regnskaps- og revisjonsplikt på Svalbard er i dag uklart og mangelfullt, og det pågår et arbeid med bedre regulering. Departementet foreslår derfor ikke nå tilpasningsbestemmelser i advokatforskriften for lov 17. juli 1998 nr. 56 om årsregnskap m.v. (regnskapsloven) og lov 20. november 2020 nr. 128 om revisjon og revisorer (revisorloven). Når det gjelder yrkeskvalifikasjonsloven, ser imidlertid departementet behov for tilpasningsbestemmelser for jurister og advokater på Svalbard. Yrkeskvalifikasjonsloven gjelder i utgangspunktet ikke på Svalbard. Det er lagt opp til at yrkeskvalifikasjonslovens anvendelse for Svalbard skal vurderes konkret for hvert enkelt yrke. Departementet foreslår at advokatforskriften fastsetter at yrkeskvalifikasjonsloven §§ 8, 12, 13, 15, 16, 17 og 18 skal gjelde for jurister og advokater som oppholder seg på Svalbard.

2 Advokatbevilling

2.1 Praksis som advokatfullmektig og prosedyrekravet

2.1.1 Gjeldende rett

Krav til praksis for å få advokatbevilling er regulert i domstolloven § 220 andre ledd. Den som i til sammen minst to år har vært i virksomhet som autorisert fullmektig hos en advokat som selv utøver advokatvirksomhet, kan oppfylle kravet til praksis for å få advokatbevilling, jf. domstolloven § 220 andre ledd nr. 2 bokstav a. Fullmektigperioden skal gi en reell opplæring i advokatyret. I forarbeidene er det derfor presisert at fullmektigen skal delta i alminnelig advokatvirksomhet i praksistiden, jf. Ot.prp. nr. 7 (1990–1991) side 28 og 36.

I rundskriv G-25/97 punkt 4.1.2 står det at det ikke er «nok at søkeren har vært ansatt og autorisert som fullmektig, vedkommende må også ha deltatt i alminnelig advokatvirksomhet. [...] Fullmektigvirksomheten skal være fullmektigens hovedbeskjeftigelse og advokatvirksomhet bør være prinsipalens hovedbeskjeftigelse». Det presiseres i rundskrivet at fullmektigpraksisen skal inneholde varierte, juridiske oppgaver, og at disse må kunne dokumenteres.

Den som har gjennomført sin praksistid som autorisert fullmektig hos en advokat, må i tillegg ha prosedyrerfaring for å få advokatbevilling, jf. advokatforskriften 1996 § 8-1. Bestemmelsen er gitt i medhold av domstolloven § 220 andre ledd tredje punktum. Det er Tilsynsrådet som avgjør om prosedyrekravet er oppfylt i det enkelte tilfellet. Prosedyrekravet er begrunnet med at erfaring fra rettergang anses som viktig kompetanse for advokater, også for advokater som ikke primært

arbeider med rettergang og prosedyre, jf. statsrådsforedrag 10. desember 2010 nr. 1593 Endringer i advokatforskriften punkt 2.3.

Det følger av advokatforskriften 1996 § 8-1 første ledd at advokatbevillingssøkeren må ha prosedert under minst tre hovedforhandlinger i sivile saker av et visst omfang. Inntil to av disse kan erstattes av hovedforhandling i straffesaker og rettsmeklinger. Hovedforhandling i en større straffesak tilsvarer én sivil sak. Hovedforhandling i to straffesaker av et mindre omfang eller to rettsmeklinger tilsvarer én sivil sak.

Retningslinjer for hvordan prosedyrekravet skal praktiseres er inntatt i rundskriv G-25/97 punkt 4.2. Sakene skal prosederes i forbindelse med bevillingssøkerens virksomhet som advokatfullmektig. At sakene må ha vært «av et visst omfang» innebærer at det må foretas en skjønnsmessig vurdering av de sakene søkeren har prosedert. Rundskrivet oppstiller som et utgangspunkt at hovedforhandlingene bør være ført frem til dom, men dette er ikke et absolutt krav. Hvor langt en hovedforhandling må ha kommet for å kunne medregnes, beror på en helhetsvurdering. Ved vurderingen av om hovedforhandlingen skal medregnes legges det blant annet vekt på hvor omfattende saken var, og om saken må antas å ha gitt advokatfullmektigen en viss praktisk erfaring med rettergang. Normalt må advokatfullmektigen i hvert fall ha holdt innledningsforedrag.

I advokatforskriften 1996 § 8-1 andre ledd gjøres det unntak fra prosedyrekravet for søkere som i til sammen minst ett år har vært dommer, dommerfullmektig eller i stilling ved påtalemyndigheten der behandling av rettssaker inngår som en vesentlig del. En bevillingssøker som har praksis som rettsfullmektig i Trygderetten på til sammen minst ett år, behøver heller ikke å oppfylle prosedyrekravet for at praksistiden skal godkjennes, jf. forskrift om praksis som rettsfullmektig i Trygderetten som vilkår for å få advokatbevilling § 2.

2.1.2 Bakgrunnen for forslaget

Praksis som advokatfullmektig i minst to år, skal etter advokatloven § 4 første ledd bokstav b være fullt ut kvalifiserende for å få advokatbevilling. Det fremgår av særmerknaden til bestemmelsen i proposisjonen side 239 at advokatfullmektiger som ikke hovedsakelig har drevet arbeid av juridisk karakter, ikke vil oppfylle kravet i § 4 første ledd bokstav b.

Det følger av advokatloven § 4 tredje ledd bokstav b at departementet gir forskrift om praksiskravet. Praksis som advokatfullmektig omfattes av denne hjemmelen. Forskrift om prosedyrerfaring som vilkår for å medregne praksis som advokatfullmektig, gis med hjemmel i advokatloven § 4 tredje ledd bokstav c.

2.1.3 Departementets forslag

Departementet foreslår et krav om at advokatfullmektigpraksisen må ha bestått i varierte arbeidsoppgaver, hovedsakelig av juridisk art, for å godkjennes fullt ut som oppfyllelse av praksiskravet. Videre foreslår departementet at bevillingssøkeren må ha ført minst tre saker som advokatfullmektig. Én av sakene må være hovedforhandling i sivil sak av et betydelig omfang. Som noe nytt, foreslår departementet at én av de øvrige sakene kan erstattes med en rettssakseksamen. Det vises til utkastet § 3.

Stillingen som advokatfullmektig er ment som en læretid hvor fullmektigen skal tilegne seg kompetanse i å utøve advokatvirksomhet. Fullmektigens arbeid bør hovedsakelig være av juridisk art. For å kvalifisere til å få advokatbevilling bør fullmektigen læres opp i forskjellige sider ved advokatgjerningen. Arbeid med helt like og enkle juridiske oppgaver vil etter departementets syn ikke gi advokatfullmektigen nødvendig kompetanse for advokatyret. Departementet mener på denne bakgrunn at det bør fastsettes i forskrift at advokatfullmektigpraksisen må ha bestått i varierte arbeidsoppgaver, hovedsakelig av juridisk art. Utkastet § 3 første ledd første punktum gjenspeiler kravene i dagens rundskriv G-25/97, der det fremgår at fullmektigpraksisen skal inneholde varierte, juridiske oppgaver.

Advokater har et tilnærmet monopol på opptreden i rettergang, og de bør derfor ha særlige ferdigheter i og erfaring fra dette. Departementet går i hovedsak inn for å videreføre dagens krav til prosedyrerfaring. Det foreslås imidlertid noen mindre endringer for å kunne godkjenne flere saker og for å forenkle regelverket. Ved vurderingen av hva som skal til for at en sak skal godkjennes, har departementet veid hensynet til rekruttering og tilgang til advokatyret opp mot samfunnets og klientenes behov. Det vises til utkastet § 3 første ledd andre til fjerde punktum og andre ledd.

Departementets foreløpige vurdering er at det fortsatt bør stilles krav om at bevillingssøkeren har ført minst tre saker som advokatfullmektig. På tilsvarende måte som i dag, mener departementet at én av disse sakene bør være hovedforhandling i sivil sak av et betydelig omfang. Forslaget innebærer at både hovedforhandling etter allmennprosess og hovedforhandling etter småkravprosess med gjennomført muntlig sluttbehandling godkjennes. Om saken er av et betydelig omfang vil bero på en skjønnsmessig vurdering. I helhetsvurderingen skal det legges vekt på om advokatfullmektigen har fått tilstrekkelig erfaring med rettergang. Hovedforhandlingen bør som utgangspunkt ha ført frem til dom, og advokatfullmektigen bør ha deltatt både i innledningsforedraget, bevisførselen og prosedyren.

Når det gjelder de øvrige to sakene, foreslår departementet at flere saker enn i dag skal kunne godkjennes. Dette gjelder for det første forslaget om å godkjenne hovedforhandling i straffesak og rettsmekling i sak av noe omfang som én sak. Etter dagens regelverk skal hovedforhandling i to straffesaker av mindre omfang eller to rettsmeklinger tilsvare én sak. Departementet mener at forslaget både vil gjøre regelverket enklere å praktisere og mer forutsigbart. For det andre foreslår departementet at saker med muntlig høring for Konkurransklagenemnda skal kunne godkjennes. Disse sakene er gjennomgående svært omfattende, og departementet mener at det gir sammenheng i regelverket å kunne godkjenne disse. Sak med forhandlingsmøte for Barneverns- og helsenemnda (tidligere fylkesnemnda for barnevern og sosiale saker) skal etter forslaget kunne godkjennes som én sak, slik som i dag.

Hvorvidt en annen sak enn en hovedforhandling i sivil sak av et betydelig omfang kan godkjennes som prosedyrerfaring, vil bero på en skjønnsmessig helhetsvurdering. Hovedmomentet i vurderingen vil være om advokatfullmektigens føring av saken har medført tilstrekkelig erfaring. Både sakens omfang og advokatfullmektigens rolle i saken er relevant i denne

vurderingen. Departementet ber om høringsinstansenes innspill til listen over saker som kan godkjennes som prosedyreerfaring.

Departementet foreslår at Advokattilsynet etter en konkret vurdering kan godkjenne andre saker som prosedyreerfaring. Selv om regelverket bør være så klart og forutsigbart som mulig, ser departementet behov for en slik bestemmelse som en sikkerhetsventil for å unngå urimelige konsekvenser i særlige tilfeller. For eksempel mener departementet at Advokattilsynet etter en konkret vurdering bør kunne godkjenne saker ført i utlandet. Saker som godkjennes som prosedyreerfaring, bør gi tilsvarende eller bedre prosedyreerfaring sammenlignet med sakene oppført i forskriften.

Videre foreslår departementet at én av sakene kan erstattes med en rettssakseksamen arrangert av Juristenes Utdanningscenter. Dette er et nytt forslag som har til formål å lette rekrutteringen og tilgangen til advokatyrrket for advokatfullmektiger som sjelden fører saker for retten. Rettssakseksamenen skal i størst mulig grad gi tilsvarende læringsutbytte som en reell sivil sak. Det foreslås at eksamenen skal bestå i å sende inn enkle prosesskriv i forkant av saken og en muntlig behandling av saken av minst fire timers varighet. Kandidaten skal opptre som prosessfullmektig gjennom hele den muntlige behandlingen. Departementet mener at rettssakseksamenen bør vurderes som bestått eller ikke bestått.

For å gi et tilsvarende læringsutbytte som en reell sak, må rettssakseksamenen være av et visst omfang. Det er imidlertid viktig for departementet at ordningen ikke blir så kostbar at mange utelukker den som et reelt alternativ. Departementet mener at kursavgiften bør være lik for alle deltakerne, og at kursavgiften ikke skal være høyere enn kostnadene ved å arrangere kurset. Juristenes Utdanningscenter har anslått at en rettssakseksamen som den foreslåtte, vil koste om lag 30 000 kroner per kandidat. Utgiftene må bæres av firmaet advokatfullmektigen er ansatt i eller av advokatfullmektigen. Kostnaden er relativt høy, men etter departementets mening innenfor det som kan aksepteres. Det er i denne forbindelse også lagt vekt på at rettssakseksamenen ikke er obligatorisk for å få advokatbevilling.

Departementet foreslår at Advokattilsynet kan godkjenne gjennomføring av en annen rettssakseksamen dersom denne gir tilsvarende eller bedre læringsutbytte som rettssakseksamenen arrangert av Juristenes Utdanningscenter. Ved vurderingen bør det ses hen til utdanningsinstitusjonens og sensorenes uavhengighet av kandidaten. Rettssakseksamenen som tilbys i Danmark, bør for eksempel kunne godkjennes.

Det foreslås at kravet til prosedyreerfaring ikke skal gjelde for bevillingssøkere som i til sammen minst ett år har vært i praksis som godkjennes fullt ut som oppfyllelse av praktiskravet etter advokatloven eller advokatforskriften. Dette gjelder allerede i dag for bevillingssøkere med praksis som rettsfullmektig i Trygderetten, dommer eller dommerfullmektig, og praksis i stilling ved påtalemyndigheten der behandling av rettsaker inngår som en vesentlig del. Det vises til utkastet § 3 tredje ledd.

2.2 Annen juridisk virksomhet

2.2.1 Gjeldende rett

Domstolloven § 220 andre ledd nr. 2 fastsetter vilkår om at advokatbevillingssøkeren i til sammen minst to år etter fullført juridisk embetseksamen eller mastergrad i rettsvitenskap har vært i virksomhet som autorisert fullmektig hos en advokat som utøver advokatvirksomhet, som dommer eller dommerfullmektig, i en stilling ved påtalemyndigheten der behandling av rettssaker inngår som en vesentlig del, eller som universitetslærer i rettsvitenskap. Etter domstolloven § 220 andre ledd andre punktum kan «annen juridisk virksomhet» enn de som er nevnt i andre ledd nr. 2, godkjennes som oppfyllelse av praksiskravet for å få advokatbevilling, fullt ut eller for en del av toårsperioden. Slik godkjenning kan enten gis av Tilsynsrådet eller av departementet ved forskriftsregulering.

Forskrift 4. juni 1997 nr. 589 om praksis som rettsfullmektig i Trygderetten som vilkår for å få advokatbevilling, er fastsatt med hjemmel i domstolloven § 220 andre ledd andre punktum. Det følger av forskriften § 1 at virksomhet som rettsfullmektig i Trygderetten i til sammen minst to år, godkjennes fullt ut som oppfyllelse av praksiskravet for å få advokatbevilling.

Det står i rundskriv G-25/97 at adgangen til å godkjenne annen juridisk praksis fullt ut etter domstolloven § 220 andre ledd andre punktum, det vil si for hele toårsperioden, er ment som en snever unntaksregel som skal brukes med forsiktighet. Som eksempel på praksis som kan godkjennes fullt ut, vises det til stillingene som sysselmester eller assisterende sysselmester på Svalbard. Videre er det fremholdt at stilling som utreder i Høyesterett etter en konkret vurdering også bør kunne godkjennes fullt ut, særlig dersom vedkommende har innehatt stillingen i noe mer enn to år. Departementet er kjent med at Tilsynsrådet også fullt ut godkjenner praksis i stilling som utreder i andre domstoler.

Ifølge rundskrivet vil det vanlige være at annen juridisk virksomhet godkjennes som delvis oppfyllelse av praksiskravet, det vil si sammen med praksis som nevnt i domstolloven § 220 andre ledd nr. 2. Etter gjeldende praksis godskriver vanligvis Tilsynsrådet et halvt års praksis for jurister som har hatt en juridisk stilling i mer enn ett år. Det står i rundskrivet at enhver stilling i offentlig eller privat virksomhet som har medført et visst juridisk arbeid, normalt bør godkjennes med inntil seks måneder. Virksomhet i stillinger som har gitt spesiell relevant erfaring, kan godkjennes med noe mer enn seks måneder, for eksempel inntil ett år.

Praksis fra utlandet kan også godkjennes med hjemmel i domstolloven § 220 andre ledd andre punktum.

2.2.2 Bakgrunnen for forslaget

Advokatloven viderefører kravene i domstolloven § 220 andre ledd nr. 2 bokstav a til c om praksis for å få advokatbevilling. Etter advokatloven § 4 første ledd bokstav b må bevillingssøkeren ha vært minst to år i virksomhet som advokatfullmektig, som dommer eller dommerfullmektig, eller i en stilling ved påtalemyndigheten der behandling av rettssaker inngår som en vesentlig del. Praksiskravet i domstolloven § 220 andre ledd nr. 2 bokstav d om virksomhet som universitetslærer i rettsvitenskap, er ikke videreført. Departementet uttalte i denne

forbindelse at graden av praksisens relevans for advokatyret, samt hensynet til sammenheng i regelverket, tilsier at praksis som universitetslærer i rettsvitenskap ikke direkte bør kvalifisere for advokatbevilling, jf. proposisjonen punkt 8.4.1.3.

Det ble i proposisjonen foreslått å videreføre regelen om at også annen juridisk virksomhet enn de stillingene som listes opp i loven, kan godkjennes som oppfyllelse av praksiskravet, fullt ut eller for en del. I proposisjonen punkt 8.4.1.3 står det følgende om vurderingene bak forslaget:

«Godskrivning av annen juridisk virksomhet bidrar til bredde i kompetansen som rekrutteres til advokatyret. Dette øker også muligheten til å få advokatbevilling. Etter departementets mening gir imidlertid få stillinger alene tilstrekkelig kompetanse til advokatyret. Adgangen til å godkjenne annen juridisk virksomhet fullt ut bør derfor etter departementets vurdering være en snever unntaksregel, slik som i dag. Departementet foreslår at nærmere bestemmelser om godskrivning av annen juridisk virksomhet fastsettes i forskrift.»

Det følger av advokatloven § 4 tredje ledd bokstav b at departementet gir forskrift om praksiskravet, blant annet om annen juridisk virksomhet kan godkjennes etter første ledd bokstav b.

2.2.3 Departementets forslag

Departementet foreslår at praksis i minst to år som rettsfullmektig i Trygderetten, sysselmester eller assisterende sysselmester på Svalbard, kan godkjennes fullt ut som oppfyllelse av praksiskravet, slik som i dag. Som en sikkerhetsventil, foreslår departementet at Advokattilsynet fullt ut kan godkjenne praksis i annen særlig relevant stilling. For andre juridiske stillinger foreslås at praksisen kan godkjennes med inntil ett år. Det vises til utkastet § 4.

Ved vurderingen av hvilke stillinger som bør kvalifisere til oppfyllelse av praksiskravet for å få advokatbevilling, jf. advokatloven § 4 første ledd bokstav b, har departementet lagt vekt på hvor relevant praksisen er for advokatyret. Det har også vært førende for departementets forslag at muligheten for å få advokatbevilling ikke bør være mer begrenset enn det som er nødvendig for å sikre advokatenes kompetanse, jf. proposisjonen punkt 8.4.1.3. Som relevante hensyn, nevner proposisjonen hensynet til bredde i kompetansen som rekrutteres til advokatyret, hensynet til den enkeltes tilgang til kvalifiserende stilling og hensynet til advokatdekning utenfor de store byene.

I likhet med advokatlovutvalget mener departementet at også annen juridisk yrkeserfaring enn erfaring fra stillingene nevnt i advokatloven § 4 første ledd bokstav b, kan gi nyttig kompetanse for den som skal bli advokat. For stillinger som godkjennes fullt ut som en del av praksiskravet, mener departementet imidlertid at det bør stilles krav om særlig relevant erfaring for advokatyret. Særlig relevant erfaring i denne forbindelse anses å være blant annet klienthåndtering, forhandlinger og opptreden i rettergang.

Virksomhet som rettsfullmektig i Trygderetten kan i dag godkjennes fullt ut som oppfyllelse av praksiskravet, jf. forskrift om praksis som rettsfullmektig i Trygderetten som vilkår for å få advokatbevilling § 1. I rundskriv G-25/97 punkt 4.1.4 står det at også virksomhet som sysselmester eller assisterende sysselmester på Svalbard kan godkjennes fullt ut som oppfyllelse av praksiskravet.

Departementet foreslår å videreføre at disse praksisene kan godkjennes fullt ut. Av klarhetshensyn foreslår departementet at dette skal fremgå av forskriften.

Det foreslås ikke å videreføre dagens praksis med å fullt ut godkjenne praksis som utreder i domstolene. I vurderingen har departementet lagt vekt på at erfaring fra disse stillingene ikke gir tilstrekkelig erfaring for advokatyret.

Departementet mener at Advokattilsynet etter en konkret vurdering bør kunne godkjenne praksis i annen særlig relevant stilling fullt ut som oppfyllelse av praksiskravet for å få advokatbevilling. For eksempel kan virksomhet som advokatfullmektig i utlandet, godkjennes. Ved vurderingen av om utenlandsk praksis bør godkjennes, må det ses hen til Norges internasjonale forpliktelser. Det vises i denne forbindelse til at EFTA-domstolen i dom av 25. mars 2021, *Tor-Arne Martinez Haugland m.fl.*, E-4/20 har uttalt at bestemmelsene om fri bevegelighet for arbeidstakere i artikkel 28 og bestemmelsene om etableringsfrihet i artikkel 31 skal vurderes dersom en person ikke omfattes av yrkeskvalifikasjonsdirektivet. Det vises for øvrig til at departementet i proposisjonen punkt 8.4.1.3 har uttalt at adgangen til å godkjenne annen juridisk virksomhet fullt ut bør være en snever unntaksregel.

Videre foreslår departementet at all annen yrkeserfaring som i det vesentlige har bestått i juridisk arbeid, skal godkjennes som delvis oppfyllelse av praksiskravet. Som i dag, mener departementet at det i utgangspunktet bør kreves lengre tid i stillingen enn godskrevet tid, som hovedregel dobbelt så lang erfaringstid som godskrevet tid. For å legge til rette for bredden i rekrutteringen til advokatyret mener departementet at praksis i andre juridiske stillinger bør kunne godkjennes som oppfyllelse av praksiskravet med inntil ett år. Departementet mener at også praksis fra utlandet etter en konkret vurdering bør kunne godkjennes som delvis oppfyllelse av praksiskravet. Forslaget innebærer en utvidelse av adgangen til å få godkjent praksis for praksis som i dag godskrives med et halvt år.

Forslaget om delvis oppfyllelse av praksiskravet innebærer at advokatbevillingssøkeren i tillegg må ha minst ett års praksis i stilling som kan godkjennes fullt ut, for å få advokatbevilling. Dette vil etter departementets mening sikre advokatenes kompetanse i tilstrekkelig grad.

2.3 Advokatkursets innhold og gjennomføring

2.3.1 Gjeldende rett

Alle som søker om advokatbevilling, må ha gjennomført et obligatorisk advokatkurs. Dette følger av advokatforskriften 1996 § 8-2, jf. domstoloven § 220 tredje ledd. Kurset arrangeres av Juristenes Utdanningssenter (JUS) og går over seks dager, fordelt på to kurssamlinger. JUS er en selveiende ideell forening med Advokatforeningen og Juristforbundet som medlemmer.

Ordningen med obligatorisk advokatkurs er nærmere regulert i vedlegg 2 til det daværende Justis- og politidepartementets rundskriv G-25/97, «Regler for det obligatoriske advokatkursets innhold og gjennomføring».

Formålet med kurset er å gi personer som planlegger å etablere seg som advokater grunnlag for å yte det rettshjelpsøkende publikum forsvarlig bistand slik at faren for rettstap blir redusert, jf. rundskrivet § 1-1. Kurset har videre som et vesentlig formål å gi deltakerne kjennskap til de etiske retningslinjer for utøvelse av

advokatyrket. Deltakerne skal også gis kjennskap til de økonomiske, praktiske og organisatoriske sidene ved advokatvirksomhet, fortrolighet med rutiner og fremgangsmåter under rettergang og andre arbeidsområder.

Rundskrivet inneholder regler om organiseringen av kurset og fastsetter hvilke emner kurset skal dekke. Kurset skal være praktisk lagt opp med prosedyretrening og undervisning i etiske regler og økonomiske og praktiske sider ved advokatvirksomhet.

Kurset består av 46 timer undervisning, hvorav 29 timer forelesninger og minst 17 timer praktiske øvinger, jf. rundskrivet § 3-1. Kurset skal strekke seg over ett semester og bestå av to obligatoriske samlinger og en selvstudiedel. Samlingene skal avvikles med heldagsundervisning over henholdsvis to og fire dager. JUS har opplyst at deltakerne i dagens ordning må gjennomgå to e-kurs, der hvert e-kurs har varighet på 2x45 minutter. Kurset skal avholdes en gang per halvår i Oslo. Det skal arrangeres kurs i Stavanger, Bergen og Trondheim når det er behov for det. Det følger videre av § 3-7 at deltakerne ved selvstudium skal gjennomgå et kurskompendium og utvalgt litteratur, og at kurset avsluttes med en skriftlig oppgave som gjennomføres som hjemmeeksamen. Oppgaven må bestå for at kurset skal anses gjennomført.

Deltakeren selv eller arbeidsgiveren betaler for kurset. Kursavgiften var på 16 000 kroner i 2023. Tilsynsrådet kan godkjenne annet kurs med tilsvarende innhold i stedet for advokatkurset, jf. advokatforskriften 1996 § 8-2 andre ledd.

2.3.2 Bakgrunnen for forslaget

I advokatloven § 4 første ledd bokstav c er det stilt krav om gjennomført og bestått advokatkurs for å få advokatbevilling. Nærmere rammer for advokatkursets innhold og gjennomføring skal fastsettes i forskrift, jf. advokatloven § 4 tredje ledd bokstav d.

2.3.3 Departementets forslag

Departementet foreslår å videreføre hovedtrekkene i dagens advokatkurs. Det foreslås imidlertid å utvide omfanget noe, fra seks til ni dager obligatoriske samlinger. Videre foreslås det at praktiske øvinger skal utgjøre minst halvparten av de obligatoriske samlingene. Det foreslås også noen mindre endringer i kursets emner.

Etter dagens regelverk har Justis- og beredskapsdepartementet det overordnede ansvaret for advokatkurset. Departementet har forskriftsansvaret og gjennomfører et årlig møte med JUS for å få tilbakemelding om kursaktiviteten. I tillegg har departementet gitt utfyllende regler for advokatkurset ved rundskriv. Departementet foreslår at det overordnede ansvaret for advokatkurset legges til Advokattilsynet i den nye forskriften, jf. utkastet § 5 første ledd. Det er mer naturlig at en slik oppgave tilligger Advokattilsynet. Det legges opp til at dagens rundskriv oppheves. Innenfor rammen av advokatforskriften vil Advokattilsynet kunne gi utfyllende regler om advokatkurset ved rundskriv. En del av det overordnede ansvaret vil også være å melde fra til departementet ved behov for forskriftsendring. Departementet foreslår at det skal fremgå av forskriften at JUS skal rapportere årlig til Advokattilsynet med en kort beskrivelse av kursaktiviteten.

Forskriftskompetansen vil fortsatt ligge hos departementet, jf. advokatloven § 4 tredje ledd bokstav d.

Gjennomført og bestått advokatkurs er et vilkår for utstedelse av advokatbevilling, jf. advokatloven § 4 første ledd bokstav c. Med flere arrangører, ville det være større risiko for ulikhet i gjennomføringen og kontrollen med læringsmålene som settes. Dagens løsning der JUS tar seg av tilrettelegging, utarbeiding og gjennomføring av advokatkurset, fungerer etter departementets syn godt. Departementet foreslår derfor at dette videreføres i ny advokatforskrift, se utkastet § 5 første ledd andre punktum.

Departementet foreslår i utkastet § 5 andre ledd å videreføre adgangen til å godkjenne annet kurs med tilsvarende innhold som oppfyllelse av kravet om å ha gjennomført advokatkurset, jf. advokatforskriften 1996 § 8-2. Denne oppgaven vil ligge til Advokattilsynet. Adgangen til å godkjenne annet kurs er, så vidt departementet kjenner til, foreløpig ikke benyttet, men det kan ikke utelukkes at det kan bli aktuelt. For eksempel bør det være mulig å vurdere om den danske advokatutdannelsen kan godkjennes, dersom noen søker om dette.

Kursinnholdet bør som i dag følge samfunnsutviklingen og det gjeldende behovet for kompetanse i advokatstanden. Departementet la i proposisjonen til grunn at følgende føringer i Ot.prp. nr. 7 (1990–91) punkt 4.3.4 side 27 for det vesentligste fortsatt er dekkende for kursets formål og emner:

«Kursets formål må være å gi deltagerne en grundig praktisk og teoretisk opplæring i de emner som er av særlig viktighet i advokatyrrket. Slike emner er klientbehandling og etiske regler, innføring i drift av en virksomhet, herunder økonomi, økonomistyring, regnskaper, forvaltning av klientmidler mv., og opplæring i opptreden i retten som sammen med prosedyreøvelser o.l. vil være en viktig del av kurset.»

I tråd med uttalelsene i proposisjonen punkt 8.4.1.5 foreslår departementet å videreføre hovedtrekkene i dagens advokatkurs, likevel med noen forslag til justeringer både i emner og omfang.

Departementet foreslår i utkastet § 6 å inndele advokatkursets emner i fem deler. Det vil være opp til JUS å avgjøre hvordan tiden skal fordeles mellom delene. De fem delene er:

- kommunikasjon, forhandlinger og alternativ konfliktløsning
- opptreden i rettergang
- opptreden utenfor rettergang
- etiske krav og regler
- praktiske temaer

Kommunikasjon, forhandlinger og alternativ konfliktløsning er dels en videreføring av det gjeldende rundskrivet § 3-4 nr. 5 og 6. Under høringen av Advokatlovutvalgets utredning spilte Advokatforeningen inn emnet «retorikk og kommunikasjon». Advokater forutsettes å kunne kommunisere hensiktsmessig i mange situasjoner, blant annet i møter, i retten og med klient. Departementet mener at advokatfullmektiger vil kunne ha godt utbytte av at kommunikasjon, herunder retorikk, tas opp som et emne i advokatkurset. Det vises for øvrig til at kommunikasjon også er et emne i den danske advokatutdannelsen.

Opptreden i rettergang vil omfatte alminnelig rettergang og særlige rettergangsmåter, jf. § 3-2 i dagens rundskriv. Emnet vil videre omfatte både saksforberedelse og opptreden i retten. Etter opphevelsen av rettsrådsmonopolet er adgangen til å yte juridisk bistand i rettergang noe av det som særpreger advokatyirket og som etter departementets syn bør være sentralt under advokatkurset.

Opptreden utenfor rettergang er særlig tenkt å omfatte opptreden overfor offentlig forvaltning, politi og påtalemyndighet, jf. dagens rundskriv § 3-4 nr. 1 og 2.

Etiske krav og regler viderefører dagens rundskriv § 3-5 nr. 7. Denne delen av kurset foreslås blant annet å omfatte uavhengighetskravet, forholdet til klienten (lojalitetskravet), regler for god advokatskikk, forholdet til motparten og dennes advokat (kollegialitet), taushetsplikt og rammene for «pro bono»-arbeid.

Praktiske temaer kan for eksempel være disiplinærordningen, profesjonsansvaret, kontrakts- og dokumentutforming, drift av advokatforetak og eiendomsmegling. Innholdet i dette emnet vil kunne variere over tid. Advokater har i dag rett til å drive eiendomsmegling i kraft av sin personlige advokatbevilling, jf. eiendomsmeglingsloven § 2-1 første ledd nr. 2. Så lenge dette er tilfelle, bør kurset inneholde opplæring i eiendomsmegling. NOU 2021: 7 *Trygg og enkel eiendomsmegling – evaluering av eiendomsmeglingsloven og forslag til en fremtidsrettet regulering* har forslag knyttet til advokaters rett til å drive eiendomsmegling i kraft av sin personlige advokatbevilling, jf. eiendomsmeglingsloven § 2-1 første ledd nr. 2. Dersom utvalgets forslag skulle bli vedtatt, vil det være naturlig at JUS vurderer om eiendomsmegling fortsatt bør være en del av advokatkurset.

Noen av emnene på advokatkurset kan være mer relevante for enkelte deltakere enn for andre. Deltakere som planlegger å drive eiendomsmegling, vil trolig ha større utbytte av denne delen av kurset. På samme måte kan de som planlegger å starte opp egen virksomhet, ha større utbytte av å lære om drift av advokatforetak. Departementet mener at det kan være en god løsning at slike emner skilles ut som egne e-læringskurs. Det kan også være andre emner der e-læringskurs egner seg best som formidlingsform. Slike e-kurs kan også lages slik at de vil være tilgjengelige for deltakeren i etterkant av kurset. Hvilke emner som kan gjennomføres som e-læringskurs, vil JUS måtte vurdere som en del av tilretteleggingen, utarbeidingen og gjennomføringen av advokatkurset.

Departementet har vurdert lengden på advokatkurset. Advokatlovutvalget foreslo å erstatte advokatkurset med en mer omfattende advokatutdanning, jf. NOU 2015: 3 punkt 11.2.5. Advokatutdanningen skulle tilsvare minimum tretti studiepoeng og inneholde både praktisk og teoretisk undervisning. Advokatlovutvalget mente at advokater bør ha ferdigheter som det ikke, eller i liten grad, trenes på i mastergradsstudiet. Etter utvalgets syn var det blant annet behov for å gå mer i dybden i rettslige emner. Høringsinstansene var delte i synet på utvalgets forslag. Flere ga blant annet uttrykk for at advokatyirket er et praktisk yrke hvor et utvidet teoretisk studium ikke fullt ut kan erstatte relevant erfaring. Advokatforeningen og JUS uttalte at dagens advokatkurs bør forbedres og at omfanget av kurset med fordel kan utvides for bedre å sikre at den som får advokatbevilling, besitter de nødvendige kunnskapene. Advokatforeningen foreslo opprinnelig å øke antall kursdager fra dagens 6 til 15. JUS sluttet seg til dette forslaget. Advokatforeningen foreslo noe senere 10-12 kursdager. Dommerforeningen var på sin side positiv til

utvalgets forslag om en mer omfattende advokatutdanning og pekte blant annet på at prosedyredelen bør være relativt omfattende. Etter en samlet vurdering kom departementet til at det ikke var grunnlag for å gjøre så store endringer i advokatutdanningen som utvalget la opp til, og at dagens advokatkurs i hovedtrekk bør videreføres, jf. proposisjonen punkt 8.4.1.5. Departementet nevner også at den svenske og den danske advokatutdanningen har et omfang på henholdsvis 9 og 20 kursdager.

Etter departementets syn bør kurset gjøres noe mer omfattende enn i dag. Bakgrunnen for dette er særlig behovet for å gjøre plass til flere emner og flere praktiske øvinger. Det er imidlertid samtidig viktig å holde kostnadene ved kurset nede. Ikke alle fullmektiger får kurset dekket av arbeidsgiver. Hensynet til disse deltakerne veier særlig tungt. Det må også ses hen til arbeidsgivers kostnader ved å måtte avgi arbeidskraft mens kurset pågår. I tillegg til kursavgift og tapt arbeidstid kommer eventuelle reise- og overnattingskostnader ved kursdager som krever fysisk tilstedeværelse.

Etter en avveining av de kryssende hensynene foreslår departementet at kurset skal bestå av ni dager obligatoriske samlinger og inntil to dager digital opplæring, jf. utkastet § 7 første ledd. Dette innebærer en økning i antall dager obligatoriske samlinger fra seks til ni. Når det gjelder digital opplæring, kan JUS vurdere hvor mye det er behov for innenfor rammen av de to dagene.

Foreløpige beregninger indikerer at prisen for et advokatkurs med ni dager obligatorisk samlinger vil være om lag 25 000 kroner per deltaker. I tillegg kommer kostnadene til eventuell digital opplæring. Utgiftene til å avholde kurset avhenger av flere faktorer, blant annet innhold, vektning av fagområder, antall deltakere, generell prisutvikling og lokasjon. Det er derfor ikke mulig å si sikkert hva prisen vil være. Departementet har også vurdert om kurset bør bestå av 12 dager obligatoriske samlinger. Foreløpige beregninger indikerer at prisen for et slikt kurs vil være på om lag 33 000 kroner, med tillegg av utgifter knyttet til eventuell digital opplæring.

Departementet ønsker høringsinstansenes innspill til kursets omfang.

Departementet foreslår at det skal fremgå av forskriften at kursavgiften skal være lik for alle deltakere, og at kursavgiften ikke skal være høyere enn kostnadene ved å arrangere kurset, jf. utkastet § 5 tredje ledd.

I dette høringsnotatet har departementet foreslått å lempe noe på prosedyrekravet, se del III punkt 2.1. En del av deltakerne på advokatkurset må forventes å ha mindre prosedyreerfaring. Særlig for disse deltakerne blir det av desto større betydning å gjennomføre praktiske øvinger og prosedyretrening på advokatkurset. Det vil sikre at alle deltakerne får noe praktisk erfaring med advokatrollen i prosess. Departementet foreslår i utkastet § 7 første ledd at de praktiske øvingene skal utgjøre minst halvparten av de obligatoriske samlingene. Formålet om praktisk erfaring med advokatrollen i prosess oppnås etter departementets syn best dersom det i de praktiske øvingene stilles krav om at alle deltakerne skal ha øvelse som prosessfullmektig i sivil sak.

Den som har fravær fra kurset uten gyldig grunn, anses normalt ikke å ha fullført kurset, jf. utkastet § 7 andre ledd. Departementet foreslår at JUS fastsetter nærmere bestemmelser om fravær og hva som kan utgjøre gyldig fraværsgrunn.

Dagens krav om en skriftlig hjemmeeksamen med karakteren bestått/ikke bestått foreslås videreført i utkastet § 8. Departementet har vurdert å erstatte den skriftlige hjemmeeksamenen med en muntlig rettssakseksamen, men har kommet til at dette vil presse kostnadene ved kurset ytterligere opp. Departementet mener at ressursene bør brukes på flere praktiske øvinger fremfor en rettssakseksamen.

Departementet foreslår også å videreføre dagens regler for evaluering og klage. Det foreslås imidlertid at departementets representant i eksamenskomiteen erstattes av en representant fra Advokattilsynet.

2.4 Sikkerhetsstillelse

2.4.1 Gjeldende rett

Advokater har en plikt til å stille sikkerhet for å dekke erstatningsansvar advokaten pådrar seg under utøvelsen av advokatvirksomhet, jf. domstoloven § 222.

Advokatforskriften 1996 kapittel 2 inneholder nærmere bestemmelser om advokaters plikt til å stille sikkerhet. Etter forskriften § 2-1 skal den som vil utøve advokatvirksomhet i eget navn, stille sikkerhet i samsvar med bestemmelsene i forskriften. Forskriften §§ 2-1 til 2-6 inneholder bestemmelser om sikkerhetens form, hva sikkerheten dekker, hvilken sikkerhetsstiller som svarer overfor skadelidte, sikkerhetens størrelse og sikkerhetsstillerens opplysningsplikt overfor Tilsynsrådet for advokatvirksomhet.

I Regler for god advokatskikk punkt 3.6 er det fastsatt et krav om at advokater har en plikt til å tegne ansvarsforsikring, i tillegg til den lovpålagte sikkerhetsstillelsen. Etter bestemmelsen skal advokaten være ansvarsforsikret under hensyn til sin virksomhets art og omfang. Størrelsen på forsikringen er ikke nærmere spesifisert i bestemmelsen.

I praksis er det en nær sammenheng mellom sikkerhetsstillelsen og ansvarsforsikringen. Ved en erstatningssak kan skadelidte søke erstatning direkte fra sikkerhetsstilleren, som hefter for det ansvaret advokaten har pådratt seg. For utbetalinger under sikkerhetsstillelsen vil sikkerhetsstilleren kunne kreve regress fra advokaten. Advokatens eksponering kan som nevnt dekkes ved at det tegnes forsikring sammen med sikkerhetsstillelsen. Regressen fra sikkerhetsstilleren vil da enten kunne rettes mot advokatens underliggende ansvarsforsikring eller direkte mot advokaten. Ved at det tegnes ansvarsforsikring vil advokaten sikre sin egen formue, og sikkerhetsstilleren vil oppnå en sikkerhet for refusjon av utbetalinger under sikkerhetsstillelsen.

Departementet er kjent med at det ikke er mulig å stille sikkerhet uten at det tegnes ansvarsforsikring for den samme summen, og forsikringsselskapene tilbyr både sikkerhetsstillelse og ansvarsforsikring i ett samlet produkt. I praksis er det relativt få saker knyttet til sikkerhetsstillelsen, og dette utgjør en liten andel av utbetalingene knyttet til advokater. Det meste håndteres under advokatens ansvarsforsikring.

2.4.2 Bakgrunnen for forslaget

Etter advokatloven § 5 første ledd skal en advokat som skal utøve advokatvirksomhet, stille sikkerhet for erstatningsansvar som vedkommende kan pådra seg under utøvelsen av advokatvirksomheten. I første ledd andre punktum er

det videreført at sikkerheten ikke skal dekke ansvar som advokaten etter bestemmelse i eller i medhold av lov har stilt annen sikkerhet for. Etter § 5 andre ledd kan departementet gi forskrift om sikkerhetsstillelsen, blant annet om fritak fra plikten til å stille sikkerhet, opplysningsplikt til Advokattilsynet for sikkerhetsstilleren og sikkerhetsstillelse for personer med utenlandsk advokatbevilling som skal opptre som prosessfullmektig eller forsvarer i Norge. Straffebestemmelsen i domstoloven § 234 andre ledd bokstav a for brudd på regler om sikkerhetsstillelse ble ikke videreført i advokatloven, se proposisjonen side 240.

2.4.3 Departementets forslag

På de fleste punkter foreslår departementet å videreføre reglene i advokatforskriften 1996 kapittel 2 om advokaters plikt til å stille sikkerhet, men med enkelte språklige og tekniske endringer. Av større endringer foreslår departementet at internadvokater fritas fra plikten til å stille sikkerhet, se utkastet § 18 andre ledd. I tillegg foreslår departementet å fjerne kravet om forhøyet sikkerhet for advokater som har en eller flere autoriserte advokatfullmektiger.

Etter gjeldende rett plikter ikke advokater ansatt i stat eller kommune å stille sikkerhet, jf. advokatforskriften 1996 § 2-1 tredje ledd. Forutsetningen er at de bare utfører oppdrag for sin arbeidsgiver. Departementet mener at dette bør videreføres. Videre mener departementet at det kan være gode grunner til å utvide dette unntaket til å gjelde alle ansatte advokater som yter advokatbistand til arbeidsgiveren (internadvokater).

Selv om internadvokater i utgangspunktet kun kan utføre oppdrag for sin arbeidsgiver, er det etter advokatloven § 24 en adgang for internadvokater til å yte rettslig bistand til andre enn arbeidsgiveren på visse vilkår. Ettersom det er en viss adgang for internadvokater til å ytre rettslig bistand til andre, kan advokaten bli erstatningsansvarlig overfor den eksterne oppdragsgiveren. Dette kan tale for at det også bør gjelde en plikt for internadvokater til å stille sikkerhet. Departementet mener imidlertid at de alminnelige erstatningsrettslige reglene gir tilstrekkelig vern overfor tredjeparten. Etter lov 13. juni 1969 nr. 26 om skadeserstatning (skadeserstatningsloven) § 2-1 første ledd svarer arbeidsgiveren for skade som voldes forsettlig eller uaktsomt under arbeidstakers utføring av arbeid eller verv for arbeidsgiveren. En internadvokat kjennetegnes ved å være ansatt og ved at advokaten yter advokatbistand til arbeidsgiveren, jf. proposisjonen side 252. Det vil først og fremst være arbeidsgiveren selv som lider et tap dersom advokaten gjør en ansvarsbetingende feil, idet det er arbeidsgiveren som er advokatens hovedoppdragsgiver. Departementet antar at arbeidsgivere generelt vil kunne gjøre opp et erstatningskrav som rettes mot vedkommende på grunn av en skadevoldende handling utført av en ansatt advokat. I tillegg gjelder de fleste sakene om utbetaling av sikkerhetsstillelse underslag av klientmidler. Ettersom internadvokater ikke har adgang til å behandle klientmidler, jf. advokatloven § 41 tredje ledd, antar departementet at det er et mindre praktisk behov for sikkerhetsstillelse hos denne gruppen, sammenlignet med advokater som behandler klientmidler.

For advokatfullmektiger er det alltid advokaten som vil være ansvarlig for behandlingen av klientmidler, jf. advokatloven § 41 første ledd. Som nevnt ovenfor, gjelder de fleste sakene om utbetaling av sikkerhetsstillelse underslag av

klientmidler. Departementet foreslår derfor å fjerne kravet til økt sikkerhetsstillelse for advokater som har advokatfullmektiger. Forslaget vil innebære at det stilles samme krav til sikkerhetsstillelsens størrelse for alle advokater som utøver advokatvirksomhet i eget navn. Departementet antar dette vil være en administrativ fordel for tilbyderne av sikkerhetsstillelse og for Advokattilsynet som skal føre kontroll med at plikten til å stille sikkerhet ikke misligholdes, jf. advokatloven § 15 andre ledd bokstav b.

Departementet ønsker særlig høringsinstansenes synspunkter på om internadvokater bør fritas fra plikten til å stille sikkerhet, herunder om høringsinstansene anser arbeidsgiveransvaret for å gi tilstrekkelig vern.

Når det gjelder sikkerhetens størrelse, har departementet vurdert om denne bør økes. Sikkerhetens størrelse har vært den samme siden forskrift 20. november 1992 nr. 856 om sikkerhetsstillelse for advokater m.fl. trådte i kraft 1. januar 1993. Departementet har sett hen til om beløpet bør justeres i tråd med prisstigningen. Det vil i så fall innebære en økning av sikkerhetens størrelse til omkring 9 700 000 kroner, som vil utgjøre nesten det dobbelte av dagens størrelse. Departementet har også vurdert en mindre justering av sikkerhetens størrelse, for eksempel til 7 500 000 kroner. En økning av sikkerhetsstillelsen vil i praksis også innebære en økning av minstesummen for ansvarforsikringen, jf. omtalen i høringsnotatet punkt 2.4.1. Hvis sikkerhetens størrelse skal økes, vil det føre til en prisøkning i forsikringspremien hos forsikringsselskaper som tilbyr sikkerhetsstillelse og ansvarsforsikring. Advokatforeningen har anslått at en dobbel økning av sikkerhetens størrelse vil innebære en økning i forsikringspremien med 60-80 %.

Kostnadene ved å øke sikkerhetens størrelse må veies opp mot klientens behov for sikkerhet. Departementet har innhentet statistikk fra flere forsikringsselskaper om antall krav knyttet til sikkerhetsstillelse de siste fem årene. Tallene gir indikasjoner på at det ikke er et stort praktisk behov for å øke sikkerhetens størrelse. Tall fra Gjensidige Forsikring, som er sikkerhetsstiller og forsikringsgiver i Advokatforeningens kollektive profesjonsansvarsforsikringstilbud, viser at det sjeldent er større erstatningsutbetalinger under sikkerhetsstillelsen. Siden 2018 har Gjensidige totalt hatt 39 sikkerhetsstillelsessaker med utbetaling, og det har kun vært én sak med et krav på mer enn 5 000 000 kroner. Om lag 4 000 advokater er forsikret gjennom Advokatforeningens avtale, og denne har dermed størst markedsandel. I tillegg tilbyr If og Tryg sikkerhetsstillelse og profesjonsansvarsforsikring for advokater. Tryg har opplyst at de kun har hatt én sak de siste fem årene utbetalt over sikkerhetsstillelsen og at hele beløpet ble utbetalt.

På bakgrunn av at det er relativt få saker knyttet til sikkerhetsstillelse og at kravene i stor grad blir dekket, foreslår departementet å videreføre sikkerhetens størrelse på minst 5 000 000 kroner, se utkastet § 21 første ledd.

Departementet foreslår ikke å videreføre Tilsynsrådets adgang til å bestemme at det i enkelttilfeller skal stilles høyere sikkerhet, jf. advokatforskriften 1996 § 2-5 fjerde ledd. Departementet er ikke kjent med at denne adgangen har vært benyttet.

Etter gjeldende rett kan sikkerhetsstillelsens ansvar per oppdrag per skadelidte begrenses ved avtale til 2 000 000 kroner, jf. advokatforskriften 1996 § 2-5 femte ledd. Statistikk fra Gjensidige Forsikring viser at det siden 2018 kun har forekommet fire tilfeller hvor kravet har vært på mer enn 2 000 000 kroner. Disse

kravene har vært på henholdsvis 2 450 000 kroner, 2 900 000 kroner, 3 400 000 kroner og 5 400 000 kroner. I saken Tryg hadde knyttet til sikkerhetsstillelse var ingen enkeltkrav over 2 000 000 kroner. Departementet foreslår på bakgrunn av tallmaterialet en mindre økning i det minste beløpet ansvaret kan begrenses til. Det foreslås at ansvaret per oppdrag per skadelidte ved avtale kan begrenses til 2 500 000 kroner, se utkastet § 21 tredje ledd.

Departementet ønsker særlig høringsinstansenes synspunkter på sikkerhetsstillelsens størrelse, samt størrelsen på minstebeløpet som kan avtales for ansvaret per oppdrag per skadelidte.

Departementet foreslår å videreføre gjeldende bestemmelse om sikkerhetens form, men med noen språklige endringer, se utkastet § 19. Også når det gjelder reguleringen av hvilken sikkerhetsstiller som skal svare for skadelidtes krav, foreslår departementet en videreføring, se utkastet § 20. I tillegg foreslår departementet å kodifisere gjeldende rett når det fremmes flere krav, men sikkerheten ikke er tilstrekkelig til å dekke samtlige, se utkastet § 22 fjerde ledd. I slike tilfeller må sikkerhetsstilleren foreta en forholdsmessig fordeling mellom de skadelidte, jf. statsrådsforedraget for advokatforskriften 1996, kongelig resolusjon 20. november 1992 punkt 2.

For øvrig bemerker departementet at reguleringen i advokatforskriften 1996 § 2-3 er videreført i advokatloven § 5.

2.5 Sikkerhetsstillerens opplysningsplikt overfor Advokattilsynet

2.5.1 Gjeldende rett

Det følger av advokatforskriften 1996 § 2-10 at sikkerhetsstilleren plikter å gi Tilsynsrådet opplysninger om erstatningskrav som fremsettes under en advokats eller rettshjelpers sikkerhetsstillelse, dersom sikkerhetsstilleren har grunn til å anta at opplysningene er av disiplinær- eller tilsynsmessig karakter. Opplysningsplikten inntreffer så raskt som mulig, og senest innen én måned etter mottakelse av kravet.

I advokatforskriften 1996 § 2-11 heter det at Tilsynsrådet kan, når det har oppstått et forhold av disiplinær- eller tilsynsmessig karakter, kreve opplysninger fra sikkerhetsstiller om erstatningskrav som er fremsatt under en advokats eller rettshjelpers sikkerhetsstillelse.

2.5.2 Bakgrunnen for forslaget

Departementet kan etter advokatloven § 5 andre ledd gi forskrift om sikkerhetsstillelsen, blant annet om opplysningsplikt til Advokattilsynet for sikkerhetsstilleren. Advokatloven § 68 andre ledd bokstav b åpner for å gi regler om sikkerhetsstillers plikt til å gi Advokattilsynet opplysninger om erstatningskrav som fremsettes mot jurister som har stilt sikkerhet etter første ledd.

2.5.3 Departementets forslag

Departementet foreslår å videreføre gjeldende rett om sikkerhetsstillerens opplysningsplikt om erstatningskrav som fremsettes under en advokats sikkerhetsstillelse, se utkastet § 23. Tilsvarende opplysningsplikt foreslås for juristers sikkerhetsstiller, se utkastet § 59.

3 Godkjenning av juridisk utdanning og advokatbevilling fra utlandet

3.1 Innledning

EØS-avtalen legger føringer for Norges regulering av godkjenning av yrkeskvalifikasjoner fra andre EØS-stater. Særlig relevante bestemmelser i EØS-avtalen er artikkel 28 om fri bevegelighet for arbeidstakere og artikkel 31 om etableringsfrihet. Etter EØS-avtalen artikkel 30 skal medlemslandene legge til rette for, som fastsatt i vedlegg VII, gjensidig godkjenning av diplomer, eksamensbevis og andre kvalifikasjonsbevis for å lette adgangen til å starte og utøve virksomhet som arbeidstager og selvstendig næringsdrivende. For å lette mobiliteten blant EØS-borgere er det i EU vedtatt flere direktiver om godkjenning av yrkeskvalifikasjoner. To direktiver regulerer godkjenning av yrkeskvalifikasjoner for advokater. Disse er advokatdirektivet og yrkeskvalifikasjonsdirektivet.

EFTA-domstolen har uttalt at bestemmelsene om fri bevegelighet for arbeidstakere i artikkel 28 og bestemmelsene om etableringsfrihet i artikkel 31 skal vurderes dersom en person ikke omfattes av yrkeskvalifikasjonsdirektivet, se dom av 25. mars 2021, *Tor-Arne Martinez m.fl.*, E-4/20. Advokatfullmektig er ikke et lovregulert yrke som omfattes av yrkeskvalifikasjonsdirektivet, da praksis som advokatfullmektig anses som en del av utdanningen til advokatyrket, jf. blant annet dom av 10. desember 2009, *Pesla*, C-345/08, avsnitt 23. Autorisasjon som advokatfullmektig på grunnlag av utdanning fra en annen EØS-stat skal derfor ikke vurderes etter yrkeskvalifikasjonsdirektivet, men etter EØS-avtalens bestemmelser om fri bevegelighet for arbeidstakere i artikkel 28.

I advokatdirektivet er bestemmelser om adgangen til å oppnå advokatbevilling inntatt i artikkel 10.

Yrkeskvalifikasjonsdirektivet avdeling III kapittel I oppstiller videre en rekke bestemmelser om godkjenning av kvalifikasjonsbeviser. Blant annet inneholder artikkel 14 bestemmelser om utligningstiltak. Etter artikkel 14 nr. 3 kan medlemslandene stille krav om enten en prøveperiode eller en egnethetsprøve for den som søker om godkjenning av sine yrkeskvalifikasjoner «for yrker der utøvelsen krever nøyaktige kunnskaper om nasjonal lovgivning og der rådgivning og/eller bistand i forbindelse med nasjonal lovgivning utgjør en vesentlig og fast del av yrkesvirksomheten». Bestemmelsen er implementert i yrkeskvalifikasjonsforskriften § 3-5, jf. yrkeskvalifikasjonsloven § 8 fjerde ledd.

To andre avtaler regulerer også anerkjennelse av yrkeskvalifikasjoner. Dette er for det første nordisk overenskomst om godkjenning av yrkeskvalifikasjoner. Overenskomsten tilsvarer i stor grad reglene i yrkeskvalifikasjonsdirektivet. Samtlige avtaleparter er også EØS-stater, bortsett fra Grønland og Færøyene.

Den andre avtalen om anerkjennelse av yrkeskvalifikasjoner er frihandelsavtalen 8. juli 2021 mellom Island, Fyrstedømmet Liechtenstein og Kongeriket Norge og Det forente kongerike Storbritannia og Nord-Irland (Storbritannia). Avtalen trådte i kraft 1. september 2022. Anerkjennelse av yrkeskvalifikasjoner reguleres i avtalens kapittel 12. Artikkel 12.6 inneholder bestemmelser om utligningstiltak som langt på vei tilsvarer bestemmelsene i yrkeskvalifikasjonsdirektivet.

3.2 Adgangen til å bruke juristtittelen på grunnlag av utenlandsk juridisk utdanning

3.2.1 Gjeldende rett

Yrkestittelen «jurist» er ikke en beskyttet tittel i dag. Det vil si at det verken i lov eller forskrift stilles formelle krav for å benytte tittelen jurist.

3.2.2 Bakgrunnen for forslaget

Utgangspunktet i advokatloven § 67 første ledd er at bare den som har juridisk embetseksamen eller mastergrad i rettsvitenskap, kan bruke tittelen jurist. Idet juristtittelen blir beskyttet, blir jurist et lovregulert yrke i Norge som omfattes av yrkeskvalifikasjonsdirektivet. Personer med yrkeskvalifikasjoner fra en annen EØS-stat eller Sveits kan søke om godkjenning av sine yrkeskvalifikasjoner etter reglene i yrkeskvalifikasjonsloven og benytte tittelen jurist når vedkommende er godkjent av Advokattilsynet, jf. advokatloven § 67 andre ledd.

Etter advokatloven § 67 fjerde ledd kan departementet gi forskrift om adgangen til å bruke tittelen jurist på grunnlag av juridisk utdanning fra en annen stat. Det følger av særmerknaden til bestemmelsen i proposisjonen at med andre land enn Norge, siktes det både til andre EØS-stater og stater utenfor EØS.

3.2.3 Departementets forslag

I utkastet § 64 foreslår departementet en bestemmelse om adgangen til å bruke tittelen jurist på grunnlag av utenlandsk juridisk utdanning. Av pedagogiske grunner er også bestemmelsen i advokatloven § 67 andre ledd om godkjenning yrkeskvalifikasjoner fra en annen EØS-stat eller Sveits gjengitt i utkastet § 64 første ledd.

Bestemmelsene om godkjenning av yrkeskvalifikasjoner i frihandelsavtalen mellom Island, Liechtenstein og Norge og Storbritannia vil bli tatt inn i forskrift om godkjenning av yrkeskvalifikasjoner med hjemmel i yrkeskvalifikasjonsloven. Storbritannia omfattes ikke av statene nevnt i advokatloven § 67 andre ledd. Det er derfor behov for en bestemmelse i advokatforskriften om personer med yrkeskvalifikasjoner fra Storbritannia som søker om å benytte tittelen jurist. Departementet foreslår at det i advokatforskriften vises til yrkeskvalifikasjonsloven for denne persongruppen, jf. utkastet § 64 første ledd.

Nordisk overenskomst om godkjenning av yrkeskvalifikasjoner tilsvarende i stor grad reglene i yrkeskvalifikasjonsdirektivet. Personer med utdanning fra EØS-stater vil bli tilstrekkelig ivaretatt i yrkeskvalifikasjonsregelverket. Da Grønland og Færøyene ikke er EØS-stater, foreslår departementet at det i forskriften fastsettes at personer med yrkeskvalifikasjoner fra Grønland eller Færøyene kan søke om godkjenning av yrkeskvalifikasjoner etter vilkårene i overenskomsten, jf. utkastet § 64 andre ledd.

Departementet foreslår også en bestemmelse om adgangen til å bruke tittelen jurist for personer som ikke omfattes av en internasjonal avtale om godkjenning av yrkeskvalifikasjoner. I utkastet § 64 tredje ledd foreslår departementet at slik godkjenning kan gis etter en samlet vurdering av de avlagte eksamenene og vedkommendes virksomhet, særlig her i landet. Søkeren må videre ha tilstrekkelige kunnskaper i norsk rett. Forslaget tilsvarende i hovedtrekk

bestemmelsene i domstoloven § 241 første ledd om utnevning til embete eller tilsetning i stilling når det i lov kreves juridisk embetseksamen eller mastergrad i rettsvitenskap. Departementet viser til at samme løsning er valgt i advokatforskriften 1996 § 9-7 første ledd. Det foreslås imidlertid ikke at adgangen til å bruke tittelen jurist bare skal gjelde i særlige tilfeller, slik domstoloven § 241 første ledd bestemmer. Departementet mener at hensynene som tilsier en slik begrensning i domstoloven § 241 første ledd ikke gjør seg gjeldende i like sterk grad for adgangen til å bruke tittelen jurist.

Uavhengig av hvor yrkeskvalifikasjonene er oppnådd mener departementet at Advokattilsynet bør kunne kreve at en søker har bestått en egnethetsprøve. Etter yrkeskvalifikasjonsforskriften § 3-5 første ledd bokstav a kan det stilles krav om egnethetsprøve dersom det er nødvendig og utøvelsen av yrket krever særlig kjennskap til nasjonal rett, og yrket består i vesentlig grad av å gi råd og veiledning om nasjonal rett. Å utøve juristyrket krever særlig kjennskap til nasjonal rett, og yrket består i vesentlig grad av å gi råd og veiledning om nasjonal rett. Av hensyn til beskyttelse av forbrukere og tjenestemottakere og en forsvarlig rettspleie mener departementet at Advokattilsynet bør kunne stille krav om egnethetsprøve for personer med yrkeskvalifikasjoner fra en annen EØS-stat eller Sveits som søker om å benytte tittelen jurist. Advokattilsynet må imidlertid for hver søker vurdere om det er behov for en egnethetsprøve og hva omfanget av prøven eventuelt skal være. En slik bestemmelse anses forholdsmessig og i tråd med yrkeskvalifikasjonsdirektivet artikkel 14 nr. 3. Departementet foreslår på denne bakgrunn at det fastsettes i advokatforskriften at Advokattilsynet kan stille krav om å ha bestått en egnethetsprøve som viser at søkeren har tilstrekkelige kunnskaper i norsk rett. Før søkeren kan fremstille seg til egnethetsprøven, skal Advokattilsynet ha vurdert og kommet til at de øvrige vilkårene for godkjenning av søknaden er oppfylt. Det vises til utkastet § 64 fjerde ledd.

3.3 Autorisasjon som advokatfullmektig på grunnlag av utenlandsk juridisk utdanning

3.3.1 Gjeldende rett

Retten til å få autorisasjon som advokatfullmektig på grunnlag av utenlandsk juridisk utdanning, er i dag regulert i advokatforskriften 1996 § 9-4 og § 9-7, jf. domstoloven § 241 andre ledd. Advokatforskriften 1996 § 9-4 gjelder for tilfeller som omfattes av EØS-retten, og advokatforskriften 1996 § 9-7 gjelder for øvrige tilfeller.

Etter advokatforskriften 1996 § 9-4 første ledd kan det gis autorisasjon av advokatfullmektig som ikke har norsk juridisk embetseksamen, dersom det godtgjøres at fullmektigen har tilsvarende utdanning fra en annen EØS-stat og er statsborger i en EØS-stat. Det legges til grunn at dette gjelder tilsvarende for master i rettsvitenskap. Det følger av andre ledd at yrkeskvalifikasjonsdirektivet og nordisk overenskomst om godkjenning av yrkeskvalifikasjoner gjelder tilsvarende så langt de passer. For personer som ikke omfattes av advokatforskriften 1996 § 9-4, er utgangspunktet at myndighetene i særlige tilfeller kan godta tilsvarende juridisk eksamen i utlandet, hvis det godtgjøres at vedkommende har tilstrekkelige kunnskaper i norsk rett. Avgjørelsen tas etter en samlet vurdering av den avlagte eksamen og vedkommendes virksomhet, særlig

her i landet, eventuelt supplert med en prøve. Dette følger av advokatforskriften 1996 § 9-7, jf. domstoloven § 241.

3.3.2 Bakgrunnen for forslaget

I advokatloven § 11 første ledd bokstav a stilles det krav om at en advokatfullmektig må ha juridisk embetseksamen, mastergrad i rettsvitenskap eller tilsvarende godkjent utenlandsk utdanning. Departementet kan gi forskrift om godkjenning av utenlandsk utdanning, jf. advokatloven § 11 andre ledd.

3.3.3 Departementets forslag

Advokatfullmektiger utgjør en relativt stor andel av yrkesutøverne i advokatbransjen. Kravene for å bli autorisert som advokatfullmektig har derfor betydning for ivaretagelsen av et velfungerende rettssystem. I hvilken grad utenlandsk juridisk utdanning skal godkjennes, bør etter departementets syn bygge på de samme vurderingene som adgangen til å bruke tittelen jurist på grunnlag av utenlandsk juridisk utdanning. Departementet foreslår derfor at det i bestemmelsen om autorisasjon som advokatfullmektig på grunnlag av utenlandsk juridisk utdanning, vises til kravene som stilles til bruk av juristtittel i advokatloven § 67 og utkastet § 64. Se utkastet § 65.

3.4 Utstedelse av advokatbevilling på grunnlag av utenlandsk juridisk utdanning

3.4.1 Gjeldende rett

I domstoloven § 220 andre ledd nr. 1 stilles det krav om bestått juridisk embetseksamen eller mastergrad i rettsvitenskap for å få tillatelse til å være advokat. Med hjemmel i domstoloven § 241 andre ledd er det i advokatforskriften 1996 § 9-3 og § 9-7 fastsatt regler om utstedelse av advokatbevilling på grunnlag av utenlandsk juridisk utdanning.

Ved søknad om advokatbevilling på grunnlag av juridisk utdanning fra en annen EØS-stat kan «den del av yrkesutdanningen som etter reglene i søkerens hjemland består i yrkespraksis, helt eller delvis anses gjennomgått ved arbeid som autorisert advokatfullmektig i Norge», jf. advokatforskriften 1996 § 9-3 andre ledd første punktum. For øvrig er ikke utstedelse av advokatbevilling på grunnlag av juridisk utdanning fra en annen EØS-stat særskilt regulert.

Godkjenning av juridisk utdanning fra stater utenfor EØS-området som grunnlag for norsk advokatbevilling, er regulert i advokatforskriften 1996 § 9-7. På samme måte som for autorisasjon som advokatfullmektig på grunnlag av utenlandsk juridisk utdanning, er det lagt opp til en samlet vurdering av søkers avlagte eksamen, kunnskaper i norsk rett, vedkommendes virksomhet, særlig her i landet, eventuelt supplert med en prøve, se del III punkt 3.3.1.

3.4.2 Bakgrunnen for forslaget

Advokatloven § 4 stiller flere krav til kompetanse for å oppnå advokatbevilling. Det stilles både krav til utdanning, praksis og advokatkurs. Kravene til praksis og advokatkurs er omtalt i del III punkt 2.1, 2.2 og 2.3. I advokatloven § 4 første ledd bokstav a stilles det krav om at personen har juridisk embetseksamen, mastergrad i

rettsvitenskap eller tilsvarende utenlandsk juridisk utdanning. Departementet skal gi forskrift om godkjenning av utenlandsk juridisk utdanning ved utstedelse av advokatbevilling, jf. advokatloven § 4 tredje ledd bokstav a.

3.4.3 Departementets forslag

Adgangen til å bruke tittelen jurist på grunnlag av utenlandsk juridisk utdanning bygger på vurderinger av om en utdanning fra en annen stat skal godkjennes på lik linje som juridisk embetseksamen eller mastergrad i rettsvitenskap. Departementet mener at det vil gi god sammenheng i regelverket dersom bestemmelsen om utstedelse av norsk advokatbevilling på grunnlag av utenlandsk juridisk utdanning også viser til kravene som stilles til bruk av juristtittelen i advokatloven § 67 og utkastet § 64. Se utkastet § 66.

3.5 Utstedelse av advokatbevilling på grunnlag av en tilsvarende rett i utlandet

3.5.1 Gjeldende rett

Det følger av domstolloven § 220 femte ledd at Kongen ved forskrift kan gi regler om utstedelse av advokatbevilling på grunnlag av en tilsvarende rett i utlandet. For personer med kvalifikasjoner fra en annen EØS-stat, er slike regler gitt i advokatforskriften 1996 § 9-3.

Personer med utenlandsk advokatbevilling kan også søke om godkjenning av yrkeskvalifikasjoner etter reglene i yrkeskvalifikasjonsloven og yrkeskvalifikasjonsforskriften. Advokater som blir godkjent etter dette regelverket, får norsk advokatbevilling. Bestemmelsene om godkjenning av yrkeskvalifikasjoner i frihandelsavtalen mellom Island, Liechtenstein og Norge og Storbritannia vil bli tatt inn i forskriften om godkjenning av yrkeskvalifikasjoner.

3.5.2 Bakgrunnen for forslaget

Etter advokatloven § 4 tredje ledd bokstav a skal departementet også gi forskrift om utstedelse av advokatbevilling på grunnlag av utenlandsk advokatbevilling. I særmerknaden til bestemmelsen i proposisjonen vises det til at reguleringen må tilfredsstille Norges internasjonale forpliktelser, som EØS-avtalen og andre internasjonale avtaler.

3.5.3 Departementets forslag

3.5.3.1 Utstedelse av advokatbevilling på grunnlag av en tilsvarende rett i en annen EØS-stat eller Sveits

Departementet foreslår en egen bestemmelse om utstedelse av advokatbevilling på grunnlag av en tilsvarende rett i en annen EØS-stat eller Sveits. Utkastet implementerer advokatdirektivet artikkel 10 og yrkeskvalifikasjonsdirektivet, se utkastet § 67.

I utkastet § 67 første ledd foreslås en bestemmelse om at Advokattilsynet kan utstede advokatbevilling til statsborger i en EØS-stat, tredjelandborgere som omfattes av direktiv 2004/38/EF eller statsborger i Sveits hvis søkeren godtgjør en tilsvarende rett i en annen EØS-stat eller i Sveits. Retten må ikke være tilbakekalt,

suspendert eller fratatt vedkommende. I tillegg stiller advokatdirektivet artikkel 10 tre alternative vilkår for å få advokatbevilling. Disse foreslås implementert i utkastet § 67 andre og tredje ledd. Forslaget er en videreføring av advokatforskriften 1996 § 9-3 tredje ledd.

Det tredje alternative vilkåret for å få advokatbevilling er inntatt i utkastet § 67 tredje ledd. Der vises det til at Advokattilsynet kan utstede advokatbevilling til personer med yrkeskvalifikasjoner fra en annen EØS-stat eller Sveits etter reglene i yrkeskvalifikasjonsloven. Yrkeskvalifikasjonsloven implementerer kravene for å utstede advokatbevilling etter yrkeskvalifikasjonsdirektivet. Departementet mener at det, slik som i dag, bør fastsettes i advokatforskriften at Advokattilsynet kan stille krav om en egnethetsprøve når advokatbevillingssøknaden behandles etter yrkeskvalifikasjonsloven, jf. yrkeskvalifikasjonsloven § 8 fjerde ledd og yrkeskvalifikasjonsforskriften § 3-5. Advokattilsynet må for hver søker vurdere om det er behov for en egnethetsprøve og hva omfanget av prøven eventuelt skal være. En slik bestemmelse anses forholdsmessig og i tråd med yrkeskvalifikasjonsdirektivet artikkel 14 nr. 3.

3.5.3.2 Utstedelse av advokatbevilling på grunnlag av en tilsvarende rett i andre stater

Bestemmelsene om godkjenning av yrkeskvalifikasjoner i frihandelsavtalen mellom Island, Liechtenstein og Norge og Storbritannia vil bli tatt inn i forskrift om godkjenning av yrkeskvalifikasjoner med hjemmel i yrkeskvalifikasjonsloven. Departementet foreslår at advokatforskriften viser til yrkeskvalifikasjonsloven for personer med advokatbevilling fra Storbritannia som søker om norsk advokatbevilling. Det vises til utkastet § 68 første ledd.

Overgangsreglene ved Storbritannias uttreden fra Den europeiske union som følger av advokatforskriften 1996 § 9-1a andre ledd andre punktum, er inntatt i utkastet § 68 andre ledd. Departementet legger til grunn at det ikke er behov for å videreføre de andre bestemmelsene i advokatforskriften 1996 § 9-1a i ny advokatforskrift. I tillegg er det i utkastet § 68 andre ledd presisert at § 67 gjelder for statsborgere i en EØS-stat, borgere som omfattes av direktiv 2004/38/EF og statsborgere i Sveits som har ervervet sine yrkeskvalifikasjoner i Storbritannia før 1. januar 2021. Bestemmelsen bygger på Europakommisjonens tolkning av yrkeskvalifikasjonsdirektivet, der det legges til grunn at yrkeskvalifikasjoner som er ervervet i Storbritannia før 1. januar 2021, regnes som EU-kvalifikasjoner.

Nordisk overenskomst om godkjenning av yrkeskvalifikasjoner tilsvarende i stor grad reglene i yrkeskvalifikasjonsdirektivet. Departementet vurderer at personer med advokatbevilling fra en EØS-stat vil bli tilstrekkelig ivaretatt i utkastet § 67 og yrkeskvalifikasjonsregelverket. Etersom Grønland og Færøyene ikke er EØS-stater, foreslår departementet at det i forskriften fastsettes at personer med tilsvarende rett fra Grønland eller Færøyene kan søke om godkjenning av yrkeskvalifikasjoner etter vilkårene i overenskomsten, jf. utkastet § 68 tredje ledd.

I utkastet § 68 fjerde ledd foreslår departementet videre at Advokattilsynet kan stille krav om en egnethetsprøve for advokatbevillingssøkerne.

For personer som ikke er omfattet av en internasjonal avtale om godkjenning av yrkeskvalifikasjoner, foreslår departementet ikke en bestemmelse om utstedelse av norsk advokatbevilling på grunnlag av en tilsvarende rett i utlandet. Dette vil være en videreføring av gjeldende rett. Forslaget innebærer at utstedelse av

advokatbevilling til denne gruppen må vurderes etter vilkårene fastsatt i advokatloven § 4. Den utenlandske juridiske utdanningen vil kunne godkjennes etter utkastet § 66, praksis fra utlandet vil kunne godkjennes etter utkastet § 4, og kravet til gjennomført og bestått advokatkurs vil kunne godkjennes etter utkastet § 5 andre ledd.

4 Advokatvirksomhet på grunnlag av utenlandsk advokatbevilling

4.1 Advokatvirksomhet på permanent basis på grunnlag av utenlandsk advokatbevilling, gjesteadvokater og samarbeid med utenlandsk myndighet

4.1.1 Gjeldende rett

4.1.1.1 Innledning

Etter domstoloven § 218 andre ledd nr. 4 fastsetter Kongen ved forskrift i hvilken utstrekning og på hvilke vilkår utenlandske advokater skal ha adgang til å yte rettshjelp.

I advokatforskriften 1996 kapittel 10 er det regler om adgangen til å yte rettshjelp i Norge for personer som ønsker å yte rettshjelp på permanent basis og for gjesteadvokater. Advokatforskriften inneholder også regler om bortfall, tilbakekall, suspensjon og forbud mot å utøve advokatvirksomhet på grunnlag av utenlandsk advokatbevilling. Regelverket er ulikt for EØS-advokater og advokater fra land utenfor EØS. Advokatdirektivet setter rammer for reguleringen av EØS-advokater som vil utøve advokatvirksomhet på permanent basis i Norge, og advokattjenestedirektivet setter rammer for reguleringen av gjesteadvokater.

4.1.1.2 Adgang til å yte rettshjelp på permanent basis i Norge

EØS-advokaters adgang til å yte rettshjelp på permanent basis i Norge er regulert i advokatforskriften 1996 §§ 10-1 til 10-5. Etter advokatforskriften 1996 § 10-1 har EØS-advokater rett til å yte rettshjelp i fremmed, internasjonal og norsk rett når vedkommende har gitt melding om oppstart til Tilsynsrådet. Bestemmelsen implementerer deler av advokatdirektivets artikler 2, 3 og 5. Advokatforskriften 1996 § 10-2 inneholder nærmere bestemmelser om krav til melding til Tilsynsrådet og Tilsynsrådets registrering. I denne bestemmelsen implementeres advokatdirektivets artikkel 3.

Personer med utenlandsk advokatbevilling som ikke er EØS-advokater, kan gis tillatelse av Tilsynsrådet til å yte rettshjelp i fremmed og internasjonal rett, jf. advokatforskriften 1996 § 10-6 første ledd. De kan ikke yte rettshjelp i norsk rett. Tilsynsrådet kan stille vilkår og begrensninger i tillatelsen, jf. andre ledd.

Ved suspensjon eller tilbakekall av den utenlandske advokatbevillingen opphører adgangen til å utøve advokatvirksomhet i Norge, jf. advokatforskriften 1996 § 9-2 andre ledd.

4.1.1.3 Adgang til å yte rettshjelp i Norge som gjesteadvokat

En person med utenlandsk advokatbevilling som ønsker å yte rettshjelp i Norge uten å etablere seg her i landet, kan gjøre dette som gjesteadvokat. Gjesteadvokaters adgang til å yte rettshjelp i Norge er regulert i advokatforskriften

1996 §§ 10-10 til 10-15. Advokatforskriftens regler om gjesteadvokater er i hovedsak de samme uavhengig av hvilket land advokaten har advokatbevillingen sin fra.

Advokatforskriften setter ingen begrensninger for hvilke rettsområder gjesteadvokater kan yte rettshjelp i. Dette innebærer at gjesteadvokater kan yte rettshjelp i både fremmed, internasjonal og norsk rett. Reguleringen er i tråd med advokattjenestedirektivet. I merknaden til advokatforskriften 1996 § 10-10, inntatt som vedlegg til forskriften, står det at personer med utenlandsk advokatbevilling må forutsettes å ikke ville påta seg oppdrag som vedkommende ikke har de nødvendige kunnskaper for å håndtere tilfredsstillende.

Etter advokatforskriften 1996 § 10-12 kan norske myndigheter og domstoler kreve dokumentasjon for at vedkommende oppfyller vilkårene for å opptre som advokat. Når slik dokumentasjon er krevd, har vedkommende ikke adgang til å yte rettshjelp i Norge før tilfredsstillende dokumentasjon er fremlagt, med mindre vedkommende myndighet eller domstol samtykker, jf. § 10-12 andre ledd. Bestemmelsen implementerer advokattjenestedirektivet artikkel 7.

I advokatforskriften 1996 § 10-14 reguleres krav om overholdelse av regler for god advokatskikk i kapittel 12. For EØS-advokater er det i første ledd vist til advokattjenestedirektivet artikkel 4 nr. 2 og 4. Her fremgår det at regler for god advokatskikk i kapittel 12 skal gjelde når gjesteadvokaten representerer en klient ved rettergang eller overfor offentlige myndigheter. Ved utøvelse av annen virksomhet, må behovet for å gjøre regler for god advokatskikk gjeldende vurderes i tråd med advokattjenestedirektivet artikkel 4 nr. 4. For andre gjesteadvokater enn EØS-advokater skal regler for god advokatskikk i kapittel 12 gjelde både i og utenfor rettergang, jf. advokatforskriften 1996 § 10-14 andre ledd.

Ved suspensjon eller tilbakekall av den utenlandske advokatbevillingen opphører adgangen til å utøve advokatvirksomhet i Norge, jf. advokatforskriften 1996 § 9-2 andre ledd.

4.1.1.4 *Adgang til å opptre under rettergang*

For å kunne yte rettshjelp under rettergang må man ha rett til å være prosessfullmektig eller forsvarer i medhold av lov eller etter særskilt tillatelse fra retten i den enkelte sak, jf. domstoloven § 218 fjerde ledd. Adgangen til å være prosessfullmektig i sivile saker er regulert i tvisteloven § 3-3. Ved muntlig forhandling for Høyesterett kan bare en advokat med rett til å føre saker for Høyesterett brukes, jf. første ledd. Etter femte ledd kan en utenlandsk advokat være prosessfullmektig når retten etter sakens art eller forholdene ellers finner det ubetenkelig. Kongen fastsetter ved forskrift i hvilken utstrekning og på hvilke vilkår advokater hjemmehørende i andre EØS-stater har rett til å opptre som prosessfullmektig, jf. sjette ledd. I straffeprosessloven § 95 reguleres adgangen til å være forsvarer. Straffeprosessloven § 95 gjelder etter ordlyden bare forsvarere, men det følger av samme lov § 107 b sjuende ledd at bestemmelsen gjelder tilsvarende ved oppnevning av bistandsadvokater. Som forsvarere ved Høyesterett brukes advokater med rett til å føre saker for Høyesterett, jf. straffeprosessloven § 95 første ledd. En utenlandsk advokat kan være forsvarer når retten etter sakens art og forholdene ellers finner det ubetenkelig, jf. straffeprosessloven § 95 tredje ledd første punktum. Etter andre punktum kan

Kongen ved forskrift gi regler om utenlandske advokaters adgang til å være forsvarer.

Med hjemmel i tvisteloven § 3-3 sjette ledd og straffeprosessloven § 95 tredje ledd andre punktum er det gitt regler om utenlandske advokaters adgang til å opptre under rettergang i advokatforskriften 1996 §§ 10-4, 10-7 og 10-13. Reglene skiller ikke tydelig mellom EØS-advokater og andre personer med utenlandsk advokatbevilling eller mellom de som yter rettshjelp på permanent basis i Norge og gjesteadvokater. Advokatforskriften 1996 §§ 10-7 og 10-13 henviser begge til § 10-4 om adgangen til å opptre under rettergang for EØS-advokater som yter rettshjelp på permanent basis i Norge.

Utgangspunktet i advokatforskriften 1996 § 10-4 første ledd er at EØS-advokater kan yte rettshjelp i rettergang. I saker der det bare kan brukes advokat med møterett for Høyesterett, skal advokaten opptre i fellesskap med norsk advokat med møterett for Høyesterett, jf. andre ledd. Tredje ledd regulerer når det for øvrig kan kreves at vedkommende opptrer i fellesskap med norsk advokat. Dersom advokaten ikke behersker norsk språk tilfredsstillende, må vedkommende opptre i fellesskap med norsk advokat med mindre retten samtykker i at advokaten opptrer alene. Retten kan i andre særlige tilfeller sette som vilkår at den utenlandske advokaten skal opptre i fellesskap med norsk advokat. Ved kjennelse kan retten nedlegge forbud mot at den utenlandske advokaten brukes som forsvarer eller prosessfullmektig dersom hensynet til rikets sikkerhet tilsier det, jf. advokatforskriften 1996 § 10-4 femte ledd. Bestemmelsen implementerer advokatdirektivets artikler 2 og 5 og advokattjenestedirektivets artikler 2, 4 og 5.

4.1.1.5 Samarbeid med utenlandske tilsyns- og disiplinærmyndigheter

Advokatforskriften 1996 § 9-2, § 10-2 andre ledd tredje punktum og § 10-15 inneholder bestemmelser om utveksling av informasjon mellom Tilsynsrådet og utenlandske tilsyns- og disiplinærmyndigheter. Bestemmelsene implementerer advokatdirektivets artikler 3 og 7 og advokattjenestedirektivets artikkel 7. De administrative bestemmelsene i yrkeskvalifikasjonsloven kapittel 5 inneholder også bestemmelser om samarbeid med utenlandske myndigheter, blant annet administrativt samarbeid og varslingsplikt. Yrkeskvalifikasjonsforskriften § 2-7 om administrativt samarbeid utfyller reglene i yrkeskvalifikasjonsloven § 19 og implementerer yrkeskvalifikasjonsdirektivet artikkel 8 nr. 1 og 2. Tjenesteloven kapittel 6 stiller øvrige krav til tilsyn og administrativt samarbeid. Tjenesteloven § 25 som regulerer bistandsplikt overfor myndigheter i en annen EØS-stat, implementerer advokatdirektivet artikkel 13. I tjenesteloven § 26 er det inntatt bestemmelser om varslingsplikt for ansvarlig myndighet.

4.1.2 Bakgrunnen for forslaget

Etter advokatloven § 8 første ledd kan Advokattilsynet gi personer med utenlandsk advokatbevilling tillatelse til å utøve advokatvirksomhet i Norge på permanent basis. Den som får slik tillatelse, skal ha de samme rettighetene og pliktene som personer med norsk advokatbevilling, med mindre annet følger av lov eller i medhold av lov. Bestemmelsen er foreslått noe endret i høringsnotatet del II punkt 1. Etter advokatloven § 8 andre ledd skal departementet gi forskrift om adgangen for personer med utenlandsk advokatbevilling til å utøve advokatvirksomhet i Norge på permanent basis og om Advokattilsynets

saksbehandling ved behandling av saker etter første ledd. Reguleringen må tilfredsstillende Norges internasjonale forpliktelser, herunder advokatdirektivet.

For gjesteadvokater følger det av advokatloven § 9 at departementet gir forskrift om adgangen for personer med utenlandsk advokatbevilling til å utøve advokatvirksomhet i Norge på ikke-permanent basis, og om hvilke rettigheter og plikter slike personer har. Reguleringen må tilfredsstillende Norges internasjonale forpliktelser, herunder advokattjenestedirektivet.

Reglene om bortfall, tilbakekall, suspensjon og forbud mot å utøve advokatvirksomhet på grunnlag av utenlandsk advokatbevilling er i hovedsak regulert i advokatloven § 10. Bestemmelsen i advokatforskriften 1996 § 9-2 andre ledd om at adgangen til å utøve advokatvirksomhet i Norge opphører ved suspensjon eller tilbakekall av den utenlandske advokatbevillingen er imidlertid ikke inntatt i advokatloven. Etter advokatloven § 10 femte ledd kan departementet gi forskrift om tilbakekall av, suspensjon av og forbud mot retten til å utøve advokatvirksomhet i Norge på grunnlag av utenlandsk advokatbevilling.

Som vist til i del punkt 4.1.1.4, inneholder straffeprosessloven § 95 tredje ledd andre punktum en hjemmel for å forskriftsregulere adgangen til å opptre i rettergang i straffesaker for alle med utenlandsk advokatbevilling. I høringsnotatet del II punkt 11 foreslår departementet å endre forskriftshjemmelen i tvisteloven § 3-3 sjette ledd slik at også andre enn EØS-advokater omfattes.

Det følger av advokatloven § 52 at departementet kan gi forskrift om Advokattilsynets og Advokatnemndas samarbeid med utenlandske tilsyns- og disiplinærmyndigheter og rapportering om advokater med norsk advokatbevilling som utøver advokatvirksomhet i utlandet, og personer med utenlandsk advokatbevilling som utøver advokatvirksomhet i Norge, blant annet om adgang til å dele taushetsbelagte opplysninger. I særmerknaden til bestemmelsen i proposisjonen står det at Norge etter advokatdirektivet er forpliktet til å sørge for at norske bevillings-, tilsyns- og disiplinærmyndigheter for advokater samarbeider med og rapporterer til tilsvarende myndigheter i EØS. Tilsvarende gjelder overfor sveitsiske myndigheter. Dette er aktuelt både når advokater med norsk advokatbevilling utøver advokatvirksomhet i utlandet, og når personer med utenlandsk advokatbevilling utøver advokatvirksomhet i Norge.

4.1.3 Departementets forslag

4.1.3.1 Innledning

Departementet legger hovedsakelig opp til å videreføre dagens regler om advokatvirksomhet i Norge på grunnlag av utenlandsk advokatbevilling. Bestemmelsene i advokatforskriften 1996 § 10-1, § 10-2 og § 10-4 om EØS-advokaters adgang til å yte rettshjelp på permanent basis i Norge implementerer Norges EØS-rettslige forpliktelser og foreslås i hovedsak videreført i ny advokatforskrift. Det følger av advokatloven § 8 første ledd andre punktum at den som utøver advokatvirksomhet i Norge på permanent basis, har de samme rettighetene og pliktene som personer med norsk advokatbevilling, med mindre annet følger av lov eller i medhold av lov. Departementet ser derfor ikke behov for å innta tilsvarende bestemmelser som i advokatforskriften 1996 § 10-3 og § 10-8 i ny advokatforskrift. Videre erstatter advokatloven § 10 om bortfall, tilbakekall, suspensjon og forbud mot å utøve advokatvirksomhet bestemmelsene i

advokatforskriften 1996 § 10-5, 10-9 og 10-15. Advokatloven § 7 erstatter også bestemmelsene om bruk av tittel i advokatforskriften 1996 § 10-1 andre punktum, § 10-6 første ledd andre punktum og § 10-11.

4.1.3.2 *Adgang til å utøve advokatvirksomhet i Norge på grunnlag av utenlandsk advokatbevilling*

Departementet foreslår at alle med utenlandsk advokatbevilling skal kunne yte rettslig bistand innen norsk rett som en del av advokatvirksomheten i Norge, jf. utkastet §§ 69, 70 og 71. Etter dagens regelverk gjelder ikke denne retten for personer med utenlandsk advokatbevilling utenfor EØS som utøver advokatvirksomhet på permanent basis i Norge. Forslaget må ses i lys av opphevelsen av rettsrådsmonopolet. Hensynet til det rettsøkende publikum vil blant annet bli ivaretatt ved de særskilte kravene til bruk av tittel for personer med utenlandsk advokatbevilling, jf. advokatloven § 7. I tillegg påpeker departementet at personer som utøver advokatvirksomhet i Norge på grunnlag av utenlandsk advokatbevilling, vil være forpliktet til å opptre med faglig dyktighet og ha god kunnskap om rettsområdene de gir råd om, jf. advokatloven § 30, jf. advokatloven § 8 første ledd andre punktum og utkastet § 71 andre ledd.

4.1.3.3 *Adgang til å opptre under rettergang*

Departementet foreslår å videreføre dagens regler om EØS-advokaters adgang til å opptre under rettergang, jf. utkastet § 72. Disse reglene vil implementere advokatdirektivet artikkel 2 og 5 og advokattjenestedirektivet artikkel 2, 4 og 5. Utenfor EØS-retten gjelder ikke de samme forpliktelsene. Her mener departementet at adgangen til å opptre under rettergang bør vurderes konkret av retten i den enkelte sak, slik det fremgår av tvisteloven § 3-3 femte ledd og straffeprosessloven § 95 tredje ledd. Begrensningene i adgangen til å opptre under rettergang som er satt for EØS-advokater og sveitsiske advokater, bør imidlertid også gjelde for andre personer med utenlandsk advokatbevilling. Departementet foreslår derfor å regulere disse begrensningene i advokatforskriften, jf. utkastet § 73.

4.1.3.4 *Samarbeid med utenlandske myndigheter*

Bestemmelsene i advokatforskriften 1996 § 9-2 om samarbeid med utenlandske tilsyns- og disiplinærmyndigheter foreslås videreført, jf. utkastet § 52. Advokatforskriften 1996 § 9-2 første og tredje ledd gjelder norske myndigheters underrettningsplikter overfor tilsyns- og disiplinærmyndigheter i EØS-stater. For å sikre en forsvarlig kontroll med personer med advokatbevilling fra andre stater og av hensyn til et velfungerende samarbeid med tilsyns- og disiplinærmyndigheter utenfor EØS, foreslår departementet i tillegg en bestemmelse om at Advokattilsynet kan gi opplysninger til tilsyns- og disiplinærmyndigheter fra andre stater dersom opplysningene kan ha konsekvenser for en persons utøvelse av advokatvirksomhet i denne staten.

5 Advokatfullmektiger

5.1 Krav til den utpekte advokaten og prinsipalen

5.1.1 Gjeldende rett

Praksiskravet for å få advokatbevilling kan oppfylles ved at bevillingssøkeren i til sammen minst to år er i virksomhet som fullmektig hos en advokat som selv utøver advokatvirksomhet, prinsipalen, jf. domstoloven § 220 andre ledd nr. 2 bokstav a.

Det følger av Regler for god advokatskikk, jf. advokatforskriften 1996 kapittel 12 punkt 5.7, at det skal være et reelt ansettelsesforhold mellom advokat og fullmektig uten egen advokatbevilling. Fullmektigen skal arbeide på prinsipalens kontor. Det skal foreligge et skriftlig kontraktsforhold hvor fullmektigen blant annet sikres en fast og rimelig avlønning. Prinsipalen må føre tilsyn med fullmektigens virksomhet og sørge for at han eller hun får forsvarlig veiledning i arbeidet.

I rundskriv G-25/97 stilles det krav om at prinsipalen og fullmektigen sitter i samme kontorlokaler (kontorfellesskap), fordi fullmektigen skal utføre praksisen under prinsipalens kontroll og instruksjon. Det kan gjøres unntak fra kravet om felles kontor for kortere perioder på grunn av praktiske problemer eller lignende. Tilsynsrådet har i retningslinjer fra 30. september 2021 besluttet en viss oppmykning i praktiseringen av kravet.

Videre fremgår det av rundskrivet punkt 4.1.2 at det er naturlig at det også stilles krav om at prinsipalen selv utøver advokatvirksomhet, og at advokatvirksomheten bør være prinsipalens hovedbeskjeftigelse. Dersom prinsipalen ikke er privatpraktiserende, men prinsipal og fullmektig er ansatt i en bedrift, må fullmektigen sortere direkte under prinsipalen hos felles arbeidsgiver. Det godtas ikke at prinsipal og fullmektig er ansatt i ulike avdelinger.

5.1.2 Bakgrunnen for forslaget

Plikt til oppfølging av advokatfullmektigen er lovfestet i advokatloven § 12. Den praktiske oppfølgingen av advokatfullmektigen er delt inn i den utpekte advokatens ansvar for overordnet tilsyn og opplæring (første ledd) og prinsipalens ansvar for oppfølging i den enkelte sak (andre ledd). Det er forutsatt i Prop. 214 L (2020–2021) punkt 11.4.6 at de nærmere kravene til den utpekte advokaten og prinsipalens ansvar bør reguleres i forskrift. I dette ligger blant annet hvilke krav som stilles til henholdsvis tilsyn, opplæring og veiledning.

5.1.3 Departementets forslag

Departementet foreslår å forskriftsfeste at *den utpekte advokaten* skal sørge for at advokatfullmektigen får forsvarlig veiledning av faglig og praktisk art og for at det utarbeides en skriftlig plan for advokatfullmektigen. Videre foreslås det å forskriftsfeste at *prinsipalen* skal gi forsvarlig faglig og praktisk løpende veiledning i den enkelte saken.

Fullmektigstillingen er en opplæringsstilling, hvor fullmektigen utfører sitt arbeid på vegne av prinsipalen og under prinsipalens kontroll og instruksjon.

Forskriftsfesting av krav til den utpekte advokaten og prinsipalen vil etter departementets syn kunne bidra til trygge og gode arbeidsforhold for advokatfullmektiger og til forsvarlig håndtering av den enkelte saken.

Den utpekte advokaten skal etter advokatloven § 12 første ledd føre tilsyn med advokatfullmektigen og sørge for at denne gis forsvarlig veiledning.

Departementet foreslår at det fastsettes i forskrift at den utpekte advokaten skal sørge for at advokatfullmektigen får forsvarlig veiledning av faglig og praktisk art, jf. utkastet § 13. Det innebærer blant annet at det bør gis en forsvarlig innføring og veiledning i rammevilkårene for advokatvirksomhet, advokatetiske regler, bruk av datasystemer, administrative rutiner, fakturering og håndtering av klientmidler, slik det i dag fremgår av Advokatforeningens veiledning for prinsipal og advokatfullmektig punkt 5.2.3. Veiledning kan gis av den utpekte advokaten selv, av prinsipalen eller av en annen advokat.

Departementet foreslår videre i utkastet § 13 første ledd at den utpekte advokaten skal sørge for at det utarbeides en skriftlig plan for advokatfullmektigperioden, slik som foreslått av Advokatforeningen under høringen av NOU 2015: 3 *Advokaten i samfunnet*. Planen skal være skriftlig og gjøres kjent for advokatfullmektigen. Departementet antar at det vanligvis vil være hensiktsmessig at planen legger opp til at advokatfullmektigperioden skal oppfylle praksiskravet, jf. advokatloven § 4 andre ledd bokstav b og utkastet § 3 første ledd.

Prinsipalen er etter advokatloven § 12 andre ledd ansvarlig for arbeidet advokatfullmektigen gjør i den enkelte saken. Departementet foreslår å forskriftsfeste at prinsipalen skal gi forsvarlig faglig og praktisk løpende veiledning i den enkelte saken, jf. utkastet § 13 andre ledd. Hvor ofte det skal være kontakt mellom fullmektigen og prinsipalen vil variere utfra saksforholdene og spørsmålene som oppstår. I Advokatforeningens veiledning for prinsipal og advokatfullmektig punkt 5.1 fremgår det at prinsipalen normalt bør være til stede og veilede fullmektigen under første klientmøte, fengslingsbesøk, første hovedforhandling og lignende. Det anbefales også at fullmektigen er med prinsipalen, eventuelt en annen advokat, i retten før fullmektigen skal ha sin første hovedforhandling. Behovet for veiledning og oppfølging er størst i den innledende fasen og vil variere avhengig av om fullmektigen har relevant arbeidserfaring fra tidligere. Departementet slutter seg til det som fremgår i veiledningen.

Det foreslås også i utkastet § 13 andre ledd å forskriftsfeste at det skal settes av tilstrekkelig tid til råd og veiledning.

Departementet ønsker høringsinstansenes innspill til forslagene og til om det bør stilles ytterligere krav til den utpekte advokaten og prinsipalen.

6 Overtredelsesgebyr

6.1 Overtredelsesgebyr for overtredelse av plikter i advokatforskriften, utmåling, hensyn mm.

6.1.1 Gjeldende rett

Dagens tilsynsmyndigheter har ikke hjemmel i advokatregelverket for å ilegge overtredelsesgebyr. Etter forvaltningsloven § 44 første ledd kan

forvaltningsorganer ilegge overtredelsesgebyr når det er fastsatt i lov. Forvaltningsloven gir ikke selvstendig hjemmel for å ilegge slike gebyrer.

6.1.2 Bakgrunnen for forslaget

Det følger av advokatloven § 17 at Advokattilsynet kan ilegge overtredelsesgebyr på inntil ti ganger folketrygdens grunnbeløp dersom en advokat, et advokatforetak eller en organisasjon eller enhet med organisasjonsadvokater vesentlig eller gjentatte ganger har overtrådt §§ 20, 21, 22, 24, 25 og 26. Fysiske personer kan bare ilegges overtredelsesgebyr ved forsettlig eller uaktsomme overtredelser, mens advokatforetak eller organisasjoner eller enheter med organisasjonsadvokater kan ilegges overtredelsesgebyr etter forvaltningsloven § 46 første ledd. Etter forvaltningsloven § 46 er skyldkravet uaktsomhet med mindre noe annet er bestemt.

Departementet kan gi forskrift om overtredelsesgebyr, blant annet om overtredelsesgebyr for overtredelser av forskrifter gitt i medhold av loven, hvilke hensyn det kan eller skal legges vekt på ved vurderingen av om det skal ilegges overtredelsesgebyr, utmåling og innkreving av overtredelsesgebyret og renter og tilleggsgebyr dersom overtredelsesgebyret ikke betales ved forfall, jf. advokatloven § 17 tredje ledd.

Advokattilsynets adgang til å ilegge overtredelsesgebyr foreldes etter to år, jf. fjerde ledd. Foreldelsesfristen regnes fra overtredelsen har opphørt, og fristen avbrytes ved at Advokattilsynet gir forhåndsvarsel eller treffer vedtak om overtredelsesgebyr. Departementet kan gi forskrift om foreldelse, blant annet avvikende regler om foreldelsesfrist og fristavbrudd for særlige typer overtredelser.

6.1.3 Departementets forslag

6.1.3.1 Overtredelsesgebyr for overtredelse av plikter i advokatforskriften

I høringsnotatet del III punkt 7.1, jf. utkastet § 9, har departementet foreslått å forskriftsfeste at forsikringsadvokater kan utøve advokatvirksomhet som en del av rettshjelpforsikringen. Departementet foreslår å forskriftsfeste at Advokattilsynet kan ilegge overtredelsesgebyr på inntil ti ganger folketrygdens grunnbeløp ved vesentlig eller gjentatt overtredelse av forskriften § 9, jf. utkastet § 45. Utkastet § 9 inneholder grunnleggende regler om organiseringen av forsikringsadvokaters virksomhet, på lik linje med eksempelvis advokatloven § 24 om internadvokater og § 25 om organisasjonsadvokater. Overtredelsesgebyr er etter departementets syn godt egnet til å sikre etterlevelse av de sentrale pliktene som oppstilles i bestemmelsen. Etter departementets syn er det naturlig at overtredelse av bestemmelsen kan sanksjoneres på samme måte som overtredelse av advokatloven §§ 20, 21, 22, 24, 25 og 26. Dette gjelder både overtredelser begått av forsikringsadvokaten og forsikringsforetaket. Departementet foreslår at det skal fremgå uttrykkelig av forskriften at advokatloven § 17 andre og fjerde ledd gjelder tilsvarende for overtredelsesgebyr som er ilagt forsikringsadvokater og forsikringsforetak med hjemmel i denne bestemmelsen.

Muligheten for å ilegge overtredelsesgebyr ved vesentlig eller gjentatt overtredelse av forskriften § 9, vil kunne medføre noe økt arbeidsmengde for Advokattilsynet. Med den nye reguleringen av forsikringsadvokater i forskriften § 9 er det

vanskelig å anslå hvordan bransjen vil utvikle seg og hvor omfattende arbeidet vil være. Advokattilsynet finansieres av advokatene gjennom innbetaling av årlig bidrag. Departementet legger til grunn at Advokattilsynets utgifter knyttet til forslaget trolig ikke vil ha betydning for størrelsen på det årlige bidraget.

Advokatlovutvalget foreslo i NOU 2015: 3 punkt 18.2 at manglende oppfyllelse av etterutdanningskravet burde kunne føre til overtredelsesgebyr ved gjentatte eller større overtredelser. Etter utvalgets syn bør manglende etterutdanning bli ansett som en ikke ubetydelig overtredelse av advokatregelverket. Manglende oppfyllelse av etterutdanningskravet vil etter omstendigheten kunne føre til disiplinær kritikk etter advokatloven § 57. Dersom en advokat blir ilagt mer enn én disiplinærreaksjon, vil disse være offentlig tilgjengelig i advokatregisteret, jf. advokatloven § 50. Advokattilsynet kan også gi pålegg om retting etter advokatloven § 35 og i de mer alvorlige tilfellene tilbakekalle advokatbevillingen i medhold av advokatloven § 15. I tråd med Prop. 62 L (2015–2016) punkt 7.4.3.2 legger departementet til grunn at det minst inngripende virkemiddelet som vil gi den tilsiktede effekten, bør brukes. Departementets foreløpige vurdering er at de reaksjonsmidlene som Advokattilsynet og Advokatnemnda allerede har til rådighet, er tilstrekkelige. Det foreslås derfor ikke at Advokattilsynet skal kunne ilegge overtredelsesgebyr ved manglende oppfyllelse av etterutdanningskravet. Departementet legger til grunn at et behov vil kunne vise seg etter hvert som det nye regelverket får tid til å virke. I så fall vil det bli aktuelt å ta spørsmålet opp til vurdering på nytt.

6.1.3.2 *Utmåling*

Departementet foreslår at overtredelsesgebyr etter advokatloven og advokatforskriften skal utmåles i det enkelte tilfelle, jf. utkastet § 46 første og andre ledd.

I forvaltningsloven § 44 andre ledd er det bestemt at overtredelsesgebyr kan ilegges etter faste satser eller utmåles i det enkelte tilfelle (individuell utmåling) innenfor en øvre ramme fastsatt i eller i medhold av lov. Det kan være faste satser fiksert til bestemte kronebeløp eller som en prosentsats av en opprinnelig betalingsforpliktelse. De faste satsene kan også knyttes opp til ulike former for faste størrelser. Kombinasjoner mellom faste satser og individuell utmåling kan også tenkes. Prop. 214 L (2020–2021) legger ikke klare føringer på om overtredelsesgebyr skal ilegges etter faste satser eller utmåles i det enkelte tilfelle. Betydningen av å sikre etterlevelse av sentrale plikter for å ivareta tilliten til advokatbransjen og advokatens uavhengighet er imidlertid fremhevet som formålet med bruken av overtredelsesgebyr. Dette vil igjen kunne ha betydning for valget mellom faste satser og individuell utmåling.

Standardisert utmåling på grunnlag av objektive kriterier kan sikre en viss likebehandling og dermed oppleves rettferdig. Standardisert utmåling skaper dessuten større grad av forutberegnelighet for dem som utsettes for sanksjoner. Individuell utmåling kan gi det beste grunnlaget for en reaksjon som er tilpasset overtredelsen og gjerningspersonene i det enkelte tilfellet. Små og store advokatforetak har ulik økonomi, og faste satser vil virke ulikt inn på disse. Individuell utmåling vil kunne oppnå den ønskede preventive effekten uten at sanksjonen blir urimelig tyngende, men vil være mer ressurskrevende enn utmåling etter standardiserte satser.

Etter departementets syn vil utmåling i det enkelte tilfellet, jf. utkastet § 46, være best tilpasset de faktiske forholdene i hver enkelt sak og på best måte sikre etterlevelse av sentrale plikter for å ivareta tilliten til advokatbransjen og advokaters uavhengighet. Departementet mener at disse hensynene fremstår viktigere enn hensynet til effektivitet i denne type saker. Det er Advokattilsynet som skal ilegge overtredelsesgebyrene, og det er grunn til å tro at Advokattilsynet vil ha god oversikt over saker tilsynet selv har behandlet. Departementet antar at det vil være liten risiko for at «like» saker behandles ulikt. Individuell utmåling er også i tråd med utvalgets forslag i NOU 2015: 3, der det i punkt 25.2.1.2 er pekt på at «hvilken reaksjon som skal ilegges i den enkelte sak, og eventuelt nivået på overtredelsesgebyret, bør bero på skjønn». Fastsettelsen av en øvre grense i advokatloven § 17 første ledd legger også til rette for individuell utmåling.

Selv om det ikke fastsettes faste satser i forskriften, vil det i praksis over tid kunne utvikle seg en viss standardisering av utmålingen for bestemte typer overtredelser. Departementet legger til grunn at en slik praksis ikke vil være lovstridig.

6.1.3.3 Hensyn

Etter advokatloven § 17 tredje ledd kan departementet gi forskrifter om hvilke hensyn det kan eller skal legges vekt på ved vurderingen av om det skal ilegges overtredelsesgebyr og ved vurderingen av gebyrets størrelse. I Prop. 214 L (2020–2021) punkt 19.3.4.2 er det påpekt at forskriftshjemmelen kan brukes for å oppnå likebehandling, sikre den ønskede oppfølgingen fra sanksjonsmyndighetenes side, lette sanksjonsmyndighetens arbeid og synliggjøre overfor aktørene hvilke vurderinger som kan eller skal legges til grunn.

Forvaltningsloven § 44 tredje ledd angir momenter som kan tas i betraktning ved ileggelse av overtredelsesgebyr overfor fysiske personer. En lignende bestemmelse for foretak finnes i forvaltningsloven § 46 andre ledd. Justis- og beredskapsdepartementet vurderte i Prop. 62 L (2015–2016) om momenter ved utmåling av overtredelsesgebyr skulle angis som pliktige momenter i loven, men anbefalte ikke dette. Begrunnelsen var at saker om overtredelsesgebyr varierer fra saker som i stor grad er kurante og lite inngripende, til de alvorlige og inngripende. Ved mindre overtredelsesgebyrer bør det, i henhold til proposisjonen, ofte være adgang til å la være å vurdere noen momenter, slik som for eksempel overtreders økonomiske evne. Gitt den store variasjonen i saker om overtredelsesgebyr mente departementet at lovens ordlyd ikke bør gjøre hele listen av momenter obligatorisk. På denne bakgrunn ble forvaltningslovens bestemmelse om overtredelsesgebyr utformet slik at forvaltningsloven § 44 gir uttrykk for generelle momenter som det kan legges vekt på.

For å kunne ilegge overtredelsesgebyr etter advokatloven eller advokatforskriften kreves det vesentlige eller gjentatte overtredelser av de aktuelle bestemmelsene, jf. advokatloven § 17 første ledd. Bestemmelsene gjelder sentrale plikter som er viktige for å ivareta tilliten til advokatbransjen og advokaters uavhengighet. Departementet mener at slike saker i liten grad vil kunne karakteriseres som kurante og lite inngripende. Normalt vil det derfor være god grunn til å vurdere alle de relevante momentene i den grad de måtte gjøre seg gjeldende i hver enkelt sak. I likhet med det som er lagt opp til i forvaltningsloven, foreslår imidlertid departementet at momentene ikke gjøres obligatoriske i den forstand at alle momentene må vurderes i hver sak. Det vil kunne være stor variasjon fra sak til

sak, og departementet mener det vil være hensiktsmessig å overlate til Advokattilsynets overveielse hvilke momenter som skal vurderes i hver enkelt sak.

Overtredelsene kan være av større eller mindre betydning for klienter eller andre. At en overtredelse har fått betydning for en klient eller andre bør etter departementets syn tillegges vekt. Departementet foreslår at dette nevnes i forskriften som et moment det skal legges vekt på både for fysiske personer og foretak.

Departementet foreslår videre at det presiseres i forskriften at det skal tas hensyn til om det foreligger gjentakelse. Om det foreligger gjentakelse, kan ha betydning både for om overtredelsesgebyr skal ilegges og for selve utmålingen av gebyret. Gjentakelse er et moment som er særskilt nevnt i forvaltningsloven § 46 andre ledd bokstav f for foretak, men departementet mener at det også har relevans for fysiske personer. Gjentakelse av en overtredelse det tidligere er reagert mot, kan tyde på at vedkommende ikke respekterer regelverket godt nok, og det er da etter departementets syn særlig grunn til å reagere med overtredelsesgebyr.

Graden av samarbeid med myndighetene bør også vektlegges for både fysiske personer og foretak, og departementet foreslår at dette tas inn som et hensyn det skal legges vekt på. Dette er et moment som blant annet vektlegges ved utmåling av overtredelsesgebyr etter konkurranseloven § 29, jf. forskrift 11. desember 2013 nr. 1465 om utmåling og lempning av overtredelsesgebyr.

Momentene er ikke uttømmende. Vektingen av momentene vil variere fra sak til sak, og i noen tilfeller vil det kunne komme inn andre momenter som får betydning.

Departementet ønsker høringsinstansenes innspill til momentene som er nevnt ovenfor, og til om det er andre momenter som bør nevnes særskilt i forskriften.

6.1.3.4 *Innkrevning, renter og tilleggsgebyr*

Det følger av forvaltningsloven § 44 siste ledd at overtredelsesgebyret tilfaller statskassen, jf. også proposisjonen punkt 19.3.4.2. At ilagt overtredelsesgebyr er tvangsgrunnlag for utlegg følger direkte av tvangsfullbyrdelsesloven § 7-2 bokstav d.

I tråd med føringene i Prop. 214 L (2020–2021) punkt 19.3.4.2, legger departementet til grunn at Advokattilsynet skal kreve inn gebyret.

Lov 17. desember 1976 nr. 100 om renter ved forsinket betaling m.m. (forsinkelsesrenteloven) gjelder for pengekrav på formuerettens område, jf. forsinkelsesrenteloven § 1. Loven gjelder i utgangspunktet ikke betalingsforpliktelser som følger av forvaltningsvedtak om overtredelsesgebyr. Departementet foreslår å forskriftsfeste at det påløper forsinkelsesrente etter forsinkelsesrenteloven dersom overtredelsesgebyret ikke blir betalt innen forfall, jf. utkastet § 46 tredje ledd.

Departementet ser ikke behov for å foreslå tilleggsgebyr i denne omgang.

6.1.3.5 *Foreldelse*

Slik departementet ser det, er det ikke nå tilstrekkelig grunnlag for å foreslå avvikende regler om foreldelse. Overtredelsesgebyr for brudd på advokatregelverket blir innført ved ikrafttredelse av advokatloven med forskrifter. Det er vanskelig å overskue hvilke utfordringer og behov som vil kunne oppstå.

Som påpekt i proposisjonen, ivaretar en foreldelsesfrist på to år hensynet til forutberegnelighet for lovovertrederen og dennes behov for å legge ting bak seg, samtidig som også forvaltningens behov for en viss tid til å oppdage lovbruddet og behandle saken hensyntas. Ettersom regelverket får tid til å virke, vil det kunne avdekkes behov for avvikende regler.

Departementet ønsker høringsinstansenes syn på behovet for avvikende regler om foreldelse.

7 Organisering av advokatvirksomhet

7.1 Forsikringsadvokater

7.1.1 Gjeldende rett

Advokater har i utgangspunktet adgang til å organisere sin virksomhet på den mest hensiktsmessige måten innenfor alminnelig selskapsrettslig lovgivning. Dette utgangspunktet modifiseres i en viss grad i domstoloven kapittel 11 del III §§ 231 til 233, hvor det er gitt særskilte regler om organisering. Hovedprinsippene om advokaters uavhengighet og deres personlige ansvar overfor klientene er sentrale for dagens regulering.

For å være eier eller deltaker i et advokatforetak stilles det krav om at vedkommende må utøve en «vesentlig del av sin yrkesaktivitet» i selskapet, jf. domstoloven § 231 andre ledd første punktum. I domstoloven § 233 er det fastsatt unntak fra hovedregelen i § 231. Reglene i domstoloven § 231 gjelder ikke for advokatvirksomhet som utøves av en ansatt advokat som i det vesentlige utfører oppdrag for sin arbeidsgiver eller for andre selskaper som tilhører samme konsern, jf. domstoloven § 233 første ledd bokstav a. Bestemmelsen skal sikre at selskaper, uavhengig av eierforhold, kan dekke eget behov for advokattjenester gjennom å ansette interne advokater. Så lenge oppdraget utføres for advokatens arbeidsgiver, kan advokaten utøve den samme type rettslig virksomhet som enhver annen advokat. Utad må det imidlertid fremgå at advokatbistanden ytes av ansatt advokat og ikke av frittstående advokat, jf. domstoloven § 233 første ledd bokstav a andre punktum.

Internadvokater kan i en viss utstrekning også yte rettslig bistand til eksterne. I forarbeidene er det lagt til grunn at det i enkelte tilfeller vil være praktisk at en advokat som ikke er ansatt i et advokatforetak yter rettslig bistand til utenforstående, se Ot.prp. nr. 7 (1990–1991) punkt 7.4.6 side 66. Forarbeidene viser til tilfeller der selskap og kunde har så nære og sammenfallende interesser at det er naturlig og økonomisk hensiktsmessig at selskapets advokat representerer kunder, i tillegg til selskapet, i et søksmål. Også der internadvokaten har spesiell innsikt i bestemte spørsmål, vil advokaten kunne yte bistand.

I Lovavdelingens uttalelse 4. november 2013 (JDLOV-2011-5367) ble det uttalt følgende om adgangen til å yte advokatbistand til eksterne fra forsikringsforetak:

«Ut fra lovens ordlyd, forarbeider og regelens hovedformål – å sikre selskapets eget behov for advokattjenester – fremstår det imidlertid ikke som kurant å drive en utstrakt grad av rettshjelp overfor utenforstående i medhold av § 233 første ledd bokstav a. Det generelle hensynet til advokaters uavhengighet tilsier dessuten at unntaket ikke bør strekkes for langt. Vesentlighetskriteriet må tolkes i samsvar med § 233 første ledd

bokstav b om advokatbistand i foreningssammenheng, jf. Ot.prp. nr. 7 (1990-91) side 66 [...].

Dette tilsier at det i vesentlighetsvurderingen i bokstav a må legges vekt på omfanget av advokatbistand til eksterne. Hvis virksomheten i hovedsak er innrettet med tanke på å yte rettshjelp til andre enn arbeidsgiver, kan det etter vårt syn vanskelig sies at rettshjelpen i det vesentlige utføres for arbeidsgiveren. Dette gjelder selv om selskapet avtalerettslig forplikter seg til å yte slik rettshjelp.

Det utelukkes ikke med dette at det innledende arbeidet i rettshjelpsforsikringssaker med å vurdere et krav og ta stilling til dets videre håndtering, i tillegg til en viss rådgivning uten tilknytning til en tvist, kan anses å være «oppdrag for [...] arbeidsgiver», samtidig som det betraktes som integrert rettshjelp. Slikt arbeid er 'nødvendig for å yte god og fullstendig rettshjelp' i relasjon til § 218 femte ledd, og dermed en forutsetning for at en rettshjelpsforsikringsvirksomhet skal fungere som sådan.»

Domstolloven § 218 femte ledd gjelder integrert rettshjelp. Der fremgår det at rettshjelp kan ytes av enhver i den utstrekning rettshjelpen er nødvendig for å yte god og fullstendig hjelp i annen virksomhet. Slik rettshjelp kan også ytes uten tilknytning til oppdrag innen hovedvirksomheten. Det følger av forarbeidene at rettshjelp som en advokat yter innenfor rammen av integrert rettshjelp etter § 218 femte ledd, ikke vil være å anse som advokatvirksomhet. Rettshjelpen er derfor ikke underlagt reglene i §§ 231 til 233, jf. Ot.prp. nr. 7 (1990–1991) side 18. Adgangen til å yte integrert rettshjelp fra forsikringsforetak er omtalt i Lovavdelingens uttalelse JDLOV-2011-5367.

Yter advokaten rettshjelp utover det som anses som integrert rettshjelp etter § 218 femte ledd, kommer reglene i §§ 231 til 233 om organisering av advokatvirksomhet til anvendelse.

7.1.2 Bakgrunnen for forslaget

I proposisjonen er reglene om organisering av advokatvirksomhet delt inn i følgende tre kategorier: advokatvirksomhet i advokatforetak, advokatvirksomhet som ytes fra internadvokater og advokatvirksomhet som ytes fra organisasjonsadvokater. Det er stilt ulike krav til organisering for disse kategoriene i advokatloven kapittel 7.

Prinsippene om advokaters uavhengighet og at advokatene skal ha det personlige ansvaret for sine advokathandlinger var bærende hensyn bak de nye reglene om organisering av advokatvirksomhet. I proposisjonen ble det ikke åpnet for å utøve advokatvirksomhet fra forsikringsforetak til eksterne klienter. Imidlertid ble det lagt opp til at forsikringsforetakene kunne ha internadvokater, som bare skulle kunne yte advokatbistand til arbeidsgiveren, til virksomheter som inngår i konsern med arbeidsgiveren eller til andre i interessefellesskap med arbeidsgiveren.

For forsikringsforetak med formål å yte advokatbistand til eksterne klienter, ble det i forslaget forutsatt at kravene til organisering for advokatforetak skulle gjelde. Blant kravene som skulle gjelde, var kravet om at eierne må utøve en vesentlig del av sin yrkesaktivitet i foretaket. Verken NOU 2015: 3 eller proposisjonen utredet en eventuell regulering av organisering av advokatvirksomhet som utøves av forsikringsforetak som tilbyr rettshjelpforsikring.

Under stortingsbehandlingen falt Stortinget ned på at det bør kunne ytes advokatbistand til eksterne klienter fra forsikringsforetak. Det ble i Innst. 234 L (2021–2022) punkt 2.10 uttalt følgende:

«Komiteen viser til at flere forsikringsselskap i dag tilbyr advokatbistand som rettshjelpforsikring.

Komiteen viser til at forsikringsselskap, både utenlandske og norske, som driver virksomhet i Norge, er underlagt strenge regulatoriske krav gjennom finansforetaksloven og krav om konsesjon. Komiteen viser til at det gjelder krav til eiere og til egnethet for ledelsen, krav om god kundebehandling, samt krav til forsvarlig organisering av virksomheten og krav om forsvarlig økonomi.

Komiteen peker videre på at Finanstilsynet fører tilsyn med forsikringsselskapene for å sikre at de kravene etterleves. Alle avgjørelser fra selskapet om kundenes saker kan klages inn for Finansklagenemnda. Videre er advokater i forsikringsselskaper underlagt de samme bestemmelser som gjelder for utøvelse av advokatbistand og regler for god advokatskikk, som advokater i advokatforetak.

Komiteen viser til at lovforslaget innebærer at advokater i forsikringsforetak vil være å anse som internadvokater, og at de ikke har anledning til å yte advokatbistand til eksterne klienter som del av arbeidsgiverens forretningskonsept. Komiteen mener de foreslåtte reglene for internadvokater og organisasjonsadvokater er egnet til å gjelde for advokater i forsikringsselskap som tilbyr advokatbistand som rettshjelpforsikring.

Ettersom særregler om organisering av advokatvirksomhet fra forsikringsforetak ikke er utredet og vært gjenstand for høring, mener komiteen at særregler bør fastsettes i forskrift. [...]

Komiteen viser til at det grunnleggende prinsippet om at advokater skal være uavhengige, ikke nødvendigvis endres ved de ulike selskaps- eller organisasjonsformene hvor advokatene er ansatt. Hver enkelt advokat må sikre etisk og uavhengig rettshjelp. Dette gjelder både for advokater i advokateide virksomheter, forsikringsadvokater, internadvokater og organisasjonsadvokater.»

På denne bakgrunn ble følgende forskriftshjemmel i advokatloven § 19 andre ledd inntatt:

«Departementet kan gi forskrift om at advokatvirksomhet som utøves av forsikringsforetak som tilbyr rettshjelpforsikring, kan organiseres på en annen måte enn det som følger av første ledd.»

I forbindelse med behandlingen av advokatloven vedtok Stortinget i anmodningsvedtak nr. 504, 28. april 2022 følgende:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide forskrift etter § 19 andre ledd, hvor forsikringsselskap kan tilby advokatbistand gjennom rettshjelpforsikring.»

Samme dag vedtok Stortinget to andre anmodningsvedtak om overgangsregler, anmodningsvedtak nr. 505 og 506. Departementet legger opp til at advokatforskriftens bestemmelser om forsikringsadvokater trer i kraft samtidig som advokatloven.

7.1.3 Departementets forslag

Departementet foreslår en egen regulering av advokatvirksomhet som utøves av forsikringsadvokater, jf. utkastet § 9. Reguleringen er ment å være en selvstendig, fjerde kategori å organisere advokatvirksomhet på. De grunnleggende reglene om organisering av advokatvirksomhet fremgår av advokatloven kapittel 7. I utgangspunktet mener departementet at en regulering av forsikringsadvokater hører mest naturlig hjemme i advokatloven, og ikke i forskriften. Ettersom det ble forutsatt av Stortinget at det skal gis forskrift om advokatvirksomhet som utøves av forsikringsforetak som tilbyr rettshjelpforsikring, foreslår departementet her en

forskriftsbestemmelse om forsikringsadvokater. Departementet vil imidlertid vurdere om bestemmelsen heller bør inntas i loven.

Departementet foreslår å forskriftsfeste at en forsikringsadvokat som er ansatt i et forsikringsforetak med konsesjon etter finansforetaksforskriften § 2-12 nr. 17, kan utøve advokatvirksomhet som en del av rettshjelpforsikringen, jf. utkastet § 9 første ledd. Forslaget følger opp Stortingets føringer i Innst. 234 L (2021–2022) punkt 2.10 om at det bør kunne ytes advokatbistand til eksterne klienter fra forsikringsforetak.

Det følger av advokatloven § 19 første ledd at advokatvirksomhet bare kan organiseres i samsvar med advokatloven §§ 20 til 25. Advokatloven § 19 andre ledd gir hjemmel for å gi forskrift om at advokatvirksomhet som utøves av forsikringsforetak som tilbyr rettshjelpforsikring, kan organiseres på en annen måte enn det som følger av første ledd, det vil si på annen måte enn det som følger av advokatloven §§ 20 til 25. De øvrige reglene i advokatloven vil gjelde fullt ut for forsikringsadvokatene i den grad bestemmelsene kommer til anvendelse for advokater. For eksempel må forsikringsadvokater på samme måte som andre advokater overholde de grunnleggende kravene i advokatloven kapittel 8, der det blant annet er oppstilt krav til uavhengighet, instruksjonsforbud med mer.

Prinsippene om advokaters uavhengighet og at advokatene skal ha det personlige ansvaret for sine advokathandlinger er bærende hensyn bak reglene om organisering av advokatvirksomhet. Kravet til uavhengighet innebærer at advokaten skal være upåvirket av uvedkommende interesser i sitt virke som representant og rådgiver for sin klient, jf. proposisjonen punkt 7.1.2. Advokaten skal være uavhengig av klienten og motparter, uavhengig av staten og domstolen, uavhengig av egeninteresser og økonomi, i tillegg til å være faglig uavhengig.

Uavhengighetsprinsippet er lovfestet i advokatloven § 26. Prinsippet har fått utslag i flere bestemmelser i loven, blant annet i kravet til at bare personer som utøver en vesentlig del av sin yrkesaktivitet i et advokatforetak, kan være eiere i foretaket, jf. advokatloven § 21 andre ledd, og i kravet om at advokater som utøver en vesentlig del av sin yrkesaktivitet i foretaket til enhver tid skal utgjøre et flertall i styret, jf. advokatloven § 21 tredje ledd. Andre utslag av uavhengighetsprinsippet er advokatloven § 27 om adgang til å kombinere advokatvirksomhet med annen virksomhet og bestemmelsen om internadvokater i advokatloven § 24.

Et forsikringsforetak som yter rettshjelp til forsikringstaker som en del av en rettshjelpforsikring, vil kunne ha interesse av å tilby juridisk bistand så rimelig som mulig, med minst mulig ressursbruk. Det vil derfor kunne oppstå en interessekonflikt mellom forsikringsadvokatens arbeidsgiver, forsikringsforetaket, og forsikringsadvokatens klient, forsikringstakeren. Risikoen for en slik interessekonflikt kan særlig aktualiseres av at en vesentlig del av klientens ytelse, forsikringspremien, betales i forkant av at behovet for advokatbistand oppstår. Dersom det skal åpnes opp for at forsikringsadvokater skal kunne utøve advokatvirksomhet som en del av rettshjelpforsikringen, vil det være nødvendig med et regelverk som sikrer advokatenes uavhengighet fra konkurrerende interesser. Departementet foreslår på denne bakgrunn bestemmelser i utkastet § 9 andre ledd som er ment å ivareta forsikringsadvokatens uavhengighet.

Det foreslås å forskriftsfeste at forsikringsadvokaten ikke skal utføre oppgaver for forsikringsforetaket som kan gå ut over advokatens uavhengighet. En lignende

regel er fastsatt for internadvokatene i advokatloven § 24 tredje ledd og følger også av Regler for god advokatskikk. Bestemmelsen vil innebære at forsikringsadvokaten alltid må foreta en konkret vurdering av om det er mulig å kombinere andre oppgaver for arbeidsgiveren med advokatrollen.

Videre foreslår departementet at stilling som forsikringsadvokat ikke skal kunne kombineres med stilling som internadvokat. Forslaget har en side til kravet i advokatloven § 24 første ledd siste punktum om at internadvokater ikke kan yte advokatbistand til andre som del av arbeidsgiverens forretningskonsept. I motsetning til internadvokatene, vil forsikringsadvokatene kunne yte slik bistand. For organisasjoner eller enheter med organisasjonsadvokater er det også begrensninger i adgangen til å yte advokatbistand til eksterne klienter. De skal ikke ha noe økonomisk formål med advokatvirksomheten, jf. advokatloven § 25 første ledd andre punktum. Dette innebærer at forsikringsadvokatene får en rett som normalt bare tilligger advokater i advokatforetak. Departementet mener på denne bakgrunn at det bør skilles tydelig mellom internadvokater, som representerer arbeidsgiver (forsikringsselskapet), og forsikringsadvokater som representerer klienten.

Departementet foreslår å forskriftsfeste at forsikringsadvokaten skal innplasseres i forsikringsforetaket på en slik måte at uavhengigheten ivaretas. Forslaget er utformet etter mønster fra advokatloven § 24 andre ledd. Departementet viser i denne forbindelse til særmerknadene til § 24 i proposisjonen side 253. Med innplassering i virksomheten siktes det til hvordan forsikringsadvokaten er organisasjonsmessig plassert. Formålet er å sikre forsikringsadvokatens uavhengighet og å sørge for at det er klare skiller mellom forsikringsadvokatene og forsikringsforetakets øvrige virksomhet. Departementet har vurdert om det bør forskriftsfestes at forsikringsadvokatene skal organiseres i enheter atskilt fra forsikringsforetakets øvrige virksomhet, i likhet med forslagene advokatlovutvalget i sin tid hadde for internadvokater, jf. proposisjonen punkt 12.7.3.3. Departementets foreløpige vurdering er imidlertid, i likhet med det som er bestemt for internadvokater i advokatloven, at det bør overlates til det enkelte forsikringsforetak å avgjøre hvordan innplasseringen av forsikringsadvokatene best kan skje. Det er en forutsetning at uavhengigheten sikres gjennom en tydelig organisering.

Forslaget om at forsikringsadvokaten ikke skal motta lønn eller annet vederlag som kan gå ut over uavhengigheten bygger på advokatlovutvalgets forslag til regulering av internadvokater i NOU 2015: 3 punkt 14.2.5.2.

Forsikringsadvokatene står i et økonomisk avhengighetsforhold til arbeidsgiver. Lønn og annen godtgjøring er derfor egnet til å påvirke forsikringsadvokatens utførelse av arbeidsoppgavene. Som vist til ovenfor, kan arbeidsgiver ha motstridende interesser med klientene i forsikringssaker. Dette kan blant annet dreie seg om forsikringsadvokatens ressursbruk. Lønn og annen godtgjøring bør fastsettes på en måte som ikke går ut over advokatens uavhengighet. I dette ligger eksempelvis at forsikringsadvokatens lønnsfastsettelse og eventuell bonus ikke bør gjøres avhengig av tidsbruk på en sak eller resultatet av forsikringsadvokatens oppdrag.

Når internadvokater og organisasjonsadvokater opptrer utad, skal det fremgå hvilken virksomhet, organisasjon eller enhet advokaten er ansatt i, jf. advokatloven § 24 andre ledd og § 25 andre ledd. Departementet foreslår en

tilsvarende regel for forsikringsadvokatene. Selv om forsikringsadvokaten er uavhengig av forsikringsforetaket, vil forsikringsadvokatens adgang til å yte advokatvirksomhet være begrenset av rettshjelpforsikringen. Det bør derfor ikke utad gis inntrykk av at det utøves alminnelig advokatvirksomhet.

Departementet foreslår at bestemmelsene i første ledd skal gjelde tilsvarende for advokatfullmektiger, jf. utkastet tredje ledd.

I fjerde ledd foreslår departementet å forskriftsfeste forsikringsforetakets plikt til å sørge for at reglene for advokatvirksomhet følges. Utkastet bygger på en tilsvarende bestemmelse for organisasjonsadvokatene i advokatloven § 25 fjerde ledd. Bestemmelsen innebærer at forsikringsforetaket må legge til rette for at forsikringsadvokatene utøver virksomheten i henhold til advokatloven og forskrifter gitt i medhold av loven. I denne forbindelse gjøres det oppmerksom på at departementet har fremmet forslag om endring av advokatloven §§ 17, 18, 45, 56 og 57 i del II av dette høringsnotatet, slik at forsikringsforetak blant annet kan holdes ansvarlig overfor disiplinærmyndighetene og ilegges overtredelsesgebyr. Det vises til høringsnotatet del II punkt 7 for en nærmere redegjørelse. I tillegg viser departementet til forslaget i utkastet § 45 om overtredelsesgebyr dersom en forsikringsadvokat eller et forsikringsforetak vesentlig eller gjentatte ganger har overtrådt § 9.

Forslaget i dette høringsnotatet innebærer en utvidelse av forsikringsforetakenes adgang til å yte advokatbistand til eksterne. Frem til nå har rettstilstanden vært mer uklar. Det må forventes at en avklaring og oppmykning av rettstilstanden vil medføre at flere forsikringsforetak ønsker å tilby kundene advokatbistand fra forsikringsadvokater ansatt i forsikringsforetaket.

Advokatbistand omfattes av den generelle merverdiavgiftsplikten. Utgangspunktet er at alle som omsetter advokatbistand, plikter å oppkreve og innbetale merverdiavgift. Dette gjelder også for forsikringsforetak.

Advokatbistand som en forsikringsadvokat yter for å oppfylle dekningsansvaret etter en forsikringsavtale og som det ikke kreves særskilt vederlag for, blir imidlertid i utgangspunktet ikke ansett som omsatt fra forsikringsforetaket i merverdiavgiftsrettens forstand, jf. merverdiavgiftsloven § 3-1. Gjennom forsikringsavtalen og betaling av forsikringspremie har kunden betalt for å kvitte seg med risikoen for å måtte bekoste anskaffelse av den aktuelle advokatbistanden. Utgangspunktet vil dermed være at forsikringsforetak ikke må betale merverdiavgift for å yte advokatbistand som den forsikrede ikke betaler særskilt vederlag for. Forslaget åpner opp for at forsikringsforetakene kan tilby advokatbistand uten å måtte betale merverdiavgift, i stedet for å dekke kostnadene ved merverdiavgiftspliktig kjøp av tjenesten. Det vil kunne redusere forsikringsforetakenes kostnader ved å oppfylle dekningsansvaret under forsikringsavtaler som omfatter rettshjelp. Denne kostnadseffekten gjør seg gjeldende dersom forsikringskunden er uten fradrags- eller kompensasjonsrett, for den merverdiavgiften som ville påløpt ved anskaffelse av advokatbistand fra eksterne leverandører. Dette gjelder blant annet virksomheter med omsetning som er unntatt fra merverdiavgiftsplikt og privatpersoner. Merverdiavgiftsbesparelsen for forsikringsselskapet vil imidlertid bli mindre enn merverdiavgiften som ville ha påløpt ved anskaffelse av advokattjenester. Det skyldes at forsikringsforetakenes omsetning av forsikringstjenester er unntatt fra merverdiavgiftsplikt, og at foretakene dermed ikke har fradragsrett for inngående

merverdiavgift på innsatsfaktorene til denne delen av virksomheten. Forsikringsforetakene vil dermed ha merverdiavgiftkostnader ved egen produksjon av advokattjenester.

Advokatbistand som forsikringsforetak eventuelt yter mot å kreve vederlag for selve advokatbistanden, vil i utgangspunktet omfattes av den generelle merverdiavgiftsplikten for omsetning av tjenester. Eventuelle «egenandeler» som den forsikrede må betale for advokatbistanden, antas å utgjøre vederlag i merverdiavgiftsrettslig forstand. Det er dermed nærliggende at forsikringsforetak som yter advokatbistand, med egne ansatte, vil være delvis merverdiavgiftspliktige. Virksomheter som er delvis merverdiavgiftspliktige, må forholde seg til at fradragsretten for inngående merverdiavgift bare omfatter anskaffelser, herunder den andelen av de enkelte anskaffelsene som er til bruk i den merverdiavgiftspliktige delen av virksomheten.

For staten vil den merverdiavgiftsbesparelsen forsikringsselskapet oppnår ved å selv tilby advokatbistand, ha sin motsats i et provenytab. Størrelsen på provenytabet vil avhenge av hvordan forsikringsselskapene tilpasser seg det nye regelverket.

7.2 Krav om at eiere og ledelsen i advokatforetak skal ha hederlig vandel og ikke anses uskikket

7.2.1 Gjeldende rett

For å være eier eller inneha verv som styremedlem eller varamedlem i et advokatforetak stilles det krav om at vedkommende må utøve en «vesentlig del av sin yrkesaktivitet i selskapet», jf. domstoloven § 231 andre ledd første punktum. Bestemmelsen stiller ikke krav om at vedkommende må være advokat. Andre enn advokater har derfor også anledning til å være eier eller inneha verv som styremedlem eller varamedlem i et advokatforetak.

Advokater skal til enhver tid tilfredsstillе kravene til å utøve advokatvirksomhet, uansett hvilken rolle de måtte ha. Gjennom reglene om vilkår for advokatbevilling, vil advokater som er eier eller innehar annen rolle i ledelsen være underlagt krav om hederlig vandel, i tillegg til at det stilles krav om at vedkommende ikke må anses uskikket, uverdigg eller mangle nødvendig tillit, jf. domstoloven § 220 fjerde ledd, jf. § 230. Krav om hederlig vandel skal dokumenteres ved fremleggelse av ordinær politiattest, jf. domstoloven § 220 fjerde ledd første punktum.

For eiere, styremedlemmer, daglig leder og andre i ledelsen uten advokatbevilling, stilles det ingen krav til vandel eller skikkethet.

7.2.2 Bakgrunnen for forslaget

I advokatloven § 22 er det oppstilt krav om at eiere, styremedlemmer, daglig leder og andre som deltar i ledelsen i et advokatforetak, skal ha hederlig vandel og ikke anses uskikket. Det skal fremlegges utvidet ordinær politiattest etter politiregisterloven § 40 og § 41 nr. 2. I advokatloven § 22 andre ledd er det oppstilt krav om at en person som ikke lenger oppfyller vilkårene, skal fratset stillingen, rollen eller vervet uten ugrunnet opphold.

Det følger av advokatloven § 22 tredje ledd at departementet kan gi forskrift om hvilke personer som omfattes av kravene i § 22 første ledd, advokatforetakets rapporteringsplikt ved endring i eierforhold eller ledelsen, og avhending av eierandeler.

7.2.3 Departementets forslag

7.2.3.1 *Hvem som omfattes av kravene til vandel og skikkethet*

Departementet foreslår å overlate til Advokattilsynet å gi retningslinjer om hvem som omfattes av kravene i § 22 første ledd.

Kravene til vandel og skikkethet i advokatloven § 22 første ledd gjelder eiere, styremedlemmer, daglig leder og «andre som deltar i ledelsen i et advokatforetak». Vurderingen av hvilken personkrets som reelt sett inngår i den faktiske ledelsen, må bero på en konkret helhetsvurdering. Relevante momenter i vurderingen vil blant annet være hvilke fullmakter vedkommende har, hvem det rapporteres til, og hvem som tar de faktiske beslutningene på vegne av foretaket, jf. proposisjonen punkt 12.7.2.6.

Advokatlovens krav om hederlig vandel og skikkethet for eiere og ledelse i advokatforetak samsvarer i hovedsak med tilsvarende regler i finanslovgivningen. Krav til vandel og skikkethet for de som faktisk deltar i ledelsen av selskapet, er også gitt for finansforetak og verdipapirforetak, jf. lov 10. april 2015 nr. 17 om finansforetak og finanskonsern (finansforetaksloven) § 3-5, jf. § 3-1 og lov 29. juni 2007 nr. 75 om verdipapirhandel (verdipapirhandelloven) § 9-10. For virksomheter under tilsyn av Finanstilsynet, har Finanstilsynet gitt føringer i rundskriv 1/2020. Det fremgår her blant annet at daglig leder normalt vil være faktisk leder av virksomheten. Der virksomheten er organisert slik at det er mellomledere som anses som faktiske ledere av deler av virksomheten, skal disse også egnethetsvurderes. Departementet legger til grunn at flere av momentene som er nevnt i Finanstilsynets rundskriv, vil være relevante ved vurderingen av advokatforetak, blant annet om det er en klart definert ledergruppe i advokatforetaket, hvem det rapporteres til, hva som er vedkommendes stillingsinstruks og fullmakter, og om vedkommende leder en sentral del av virksomheten. En mulighet er å innta noen av disse kriteriene i forskriften. En bestemmelse om dette kan for eksempel lyde slik:

«Ved vurderingen av hvem som deltar i ledelsen i et advokatforetak etter advokatloven § 22 første ledd, skal det blant annet legges vekt på stillingsinstruks, hvilke fullmakter vedkommende har, hvem det rapporteres til og hvem som tar beslutninger på vegne av foretaket.»

Det er likevel spørsmål om det er hensiktsmessig å fastsette en slik forskriftsbestemmelse. Advokatforetak kan organiseres på mange ulike måter, blant annet som enkeltpersonforetak, aksjeselskap, indre selskap, samvirkeforetak og ansvarlig selskap. Ulike organisasjonsformer gjør det krevende å fastsette generelle kriterier for hvem som skal anses å delta i ledelsen i et advokatforetak utover de rollene som er listet opp i advokatloven § 22 første ledd. Det er en risiko for at kriteriene ikke vil treffe like godt i alle tilfeller. Etter departementets syn, fremstår det mer hensiktsmessig å overlate til Advokattilsynet å gi retningslinjer om hvem som omfattes av kravene i § 22 første ledd.

Departementet ønsker høringsinstansenes syn på behovet for en forskriftsbestemmelse, og eventuelt innspill til utkastet inntatt ovenfor.

7.2.3.2 *Advokatforetakets rapporteringsplikt ved endringer i eierforhold eller ledelsen*

Departementet foreslår at advokatforetak skal gi melding til Advokattilsynet ved endring i personkretsen etter advokatloven § 22 første ledd for personer uten advokatbevilling, jf. utkastet § 10.

Det enkelte advokatforetaket har etter advokatloven ansvar for å påse at kravene til eiere og ledelsen i advokatforetak til enhver tid er oppfylt, jf. Prop. 214 L (2020–2021) punkt 12.7.2.6. I proposisjonen er det lagt opp til at advokatforetakenes egenkontroll skal oversendes til Advokattilsynet for etterfølgende kontroll. Det er uttalt følgende om dette i proposisjonen:

«Departementet legger fortsatt til grunn at det enkelte foretaket skal ha ansvar for å påse at kravene til enhver tid er oppfylt. Departementet ser imidlertid at det vil kunne sikre bedre etterlevelse og en enhetlig praktisering av kravene dersom advokatforetakenes egenkontroll oversendes til Advokattilsynet for etterfølgende kontroll. Departementet foreslår derfor at foretakene skal rapportere til Advokattilsynet når det skjer endringer i eierforhold eller ledelsen for personer uten advokatbevilling. Foretaket må ha kommet til at vedkommende tilfredsstiller kravene før rapporteringen gjennomføres. Ved rapporteringen må politiattesten oversendes, sammen med en eventuell uskikkethetsvurdering dersom det enten er informasjon på politiattesten eller andre forhold som det er grunn til å kommentere.»

Departementet foreslår å forskriftsfeste at advokatforetak skal gi melding til Advokattilsynet ved endring i personkretsen etter advokatloven § 22 første ledd for personer uten advokatbevilling, jf. utkastet § 10 første ledd. For så vidt gjelder eiere, vil det ikke være nødvendig å melde fra om endringer i *størrelse* på eierandeler. Tilsvarende gjelder der en person går fra én ledende stilling til en annen i samme advokatforetak.

For at Advokattilsynet skal ha anledning til å utøve den etterfølgende kontrollen på en effektiv måte, bør det ikke gå lang tid fra endringen finner sted til advokatforetaket melder fra til Advokattilsynet. Det er imidlertid vanskelig å sette en absolutt frist, da det vil variere hvor omfattende meldingen må være. Departementet foreslår at meldingen skal gis til Advokattilsynet uten ugrunnet opphold. Dette innebærer at meldingen skal sendes til Advokattilsynet straks advokatforetaket har gjort de nødvendige vurderingene og kommet til at vedkommende tilfredsstiller kravene i advokatloven § 22 første ledd.

Departementet foreslår at det skal fremgå av forskriften § 10 andre ledd hva meldingen til Advokattilsynet skal inneholde. Meldingen skal inneholde utvidet ordinær politiattest, jf. advokatloven § 22 første ledd andre punktum, politiregisterloven § 40 og § 41 nr. 2 og proposisjonen punkt 12.7.2.6.

Hvis meldingen gjelder «andre som deltar i ledelsen i et advokatforetak», mener departementet også at det kan være behov for opplysninger som setter Advokattilsynet i stand til å gjøre en selvstendig vurdering av om dette vilkåret er oppfylt. Departementet foreslår derfor at meldingen skal inneholde opplysninger som er nødvendige for å vurdere om vedkommende er omfattet av personkretsen i advokatloven § 22 første ledd. Den som søker om politiattest, må dokumentere at vedkommende oppfylder vilkårene, jf. politiregisterloven § 44 andre ledd.

Departementet antar at det normalt vil være tilstrekkelig at advokatforetaket vedlegger tilsvarende dokumentasjon som vedkommende oversendte ved søknad om politiattest.

Hvis politiattesten har anmerkninger som gjør at det kan reises spørsmål ved om kravene til skikkethet og vandel er oppfylt, må meldingen inneholde en redegjørelse for forholdet. Det samme gjelder hvis andre forhold enn politiattesten tilsier at det er behov for en slik redegjørelse. Departementet minner i denne forbindelse om at advokatforetaket må ha kommet til at vedkommende tilfredsstillter kravene før rapporteringen gjennomføres. Hvis advokatforetaket kommer til at vedkommende ikke tilfredsstillter kravene, kan denne personen ikke delta i ledelsen eller være eier.

Departementet foreslår videre at dersom endringen i personkretsen skyldes at en person ikke lenger oppfyller kravene til vandel og skikkethet, skal meldingen inneholde en redegjørelse for forholdet. Et tilsvarende krav gjelder for virksomheter underlagt Finanstilsynet, jf. Finanstilsynets rundskriv 1/2020 punkt 3.2.

Departementet foreslår ikke særskilte regler om Advokattilsynets oppfølging av rapporteringen. Det er forutsatt i proposisjonen punkt 12.7.2.6 at Advokattilsynet skal kontrollere at foretakene har gjort en forsvarlig vurdering når de mottar rapporten, og at tilsynet kan be om ytterligere opplysninger fra advokatforetaket dersom det anser det som nødvendig. De alminnelige reglene om Advokattilsynets tilsynsvirksomhet vil her komme til anvendelse. Dersom Advokattilsynet i forbindelse med foretakenes rapportering eller som ledd i løpende tilsyn med advokatforetakene for øvrig, kommer til at eiere eller personer i ledelsen ikke har hederlig vandel, eller må anses uskikket, kan Advokattilsynet gi pålegg om retting, jf. advokatloven § 45 fjerde ledd.

7.3 Navn på virksomheter til personer med utenlandsk advokatbevilling

7.3.1 Gjeldende rett

Det følger av domstolloven § 231 tredje ledd at foretaksnavnet til selskaper som driver advokatvirksomhet, skal inneholde ordet advokat. For advokater som organiserer sin virksomhet som enkeltpersonforetak, stilles det krav til at innehaverens etternavn skal fremgå av foretaksnavnet, jf. lov 21. juni 1985 nr. 79 om enerett til foretaksnavn og andre forretningskjennetegn mv. (foretaksnavneloven) § 2-2. Foretaksnavneloven § 2-2 andre til fjortende ledd stiller krav om å angi foretakets ansvarsform i foretaksnavnet.

Advokatdirektivet artikkel 12 har i tillegg regler om krav til bruk av foretaksnavn ved grenseoverskridende advokatvirksomhet. Bestemmelsen lyder slik:

«Uansett på hvilken måte advokater praktiserer under hjemstatens yrkestittel i vertsstaten, kan de bruke navnet til den advokatgruppe de tilhører i hjemstaten.

Vertsstaten kan kreve at i tillegg til navnet nevnt i første ledd, skal gruppens juridiske form i hjemstaten og/eller navnene til de medlemmene av gruppen som praktiserer i vertsstaten, oppgis.»

I forslaget til direktivet forelagt av Kommissjonen, COM (94) 572 final, fremgår det at hensynet bak advokatdirektivet artikkel 12 første ledd er advokatenes behov for å kunne bruke navnet til en advokatgruppe med markedsverdi.

«Advokatgruppe» er definert i advokatdirektivet artikkel 1 nr. 2 bokstav e som «enhver enhet, med eller uten status som rettssubjekt, som er dannet i samsvar med en medlemsstats lovgivning, der advokater driver sin yrkesvirksomhet i en gruppe under felles navn».

7.3.2 Bakgrunnen for forslaget

Det følger av advokatloven § 21 første ledd andre punktum at navnet på et advokatforetak skal inneholde ordet advokat. Bestemmelsen innebærer både en rett og en plikt til å bruke ordet advokat i foretaksnavnet. Dette er en utvidelse sammenlignet med gjeldende rett, da kravet også vil omfatte enkeltpersonforetak. I særmerknaden til bestemmelsen fremgår det at foretaksnavnet skal inneholde ordet «advokat» for å gi publikum informasjon om at det dreier seg om et foretak som driver advokatvirksomhet og derfor er underlagt særlige regler.

I utgangspunktet skal bestemmelsen om foretaksnavn i advokatloven § 21 første ledd andre punktum gjelde for alle advokatforetak. I advokatloven § 21 femte ledd bokstav a har departementet imidlertid hjemmel til å gi forskrift om foretaksnavn for advokatforetak etablert av personer med utenlandsk advokatbevilling.

Det fremgår av proposisjonen punkt 12.7.2.3 at det er behov for å tilpasse og tydeliggjøre reglene om foretaksnavn for advokatforetak som er etablert av personer med utenlandsk advokatbevilling, både for å tilfredsstille kravene etter advokatdirektivet artikkel 12 og av hensyn til det rettssøkende publikum.

7.3.3 Departementets forslag

Departementet foreslår i utkastet § 11 at uansett på hvilken måte personer med utenlandsk advokatbevilling praktiserer i Norge, kan de bruke navnet til advokatgruppen de tilhører i hjemstaten. Utkastet § 11 innebærer ikke en regulering av organisasjonsformer, men kun en regulering av bruk av navn. Bestemmelsen er ment å tolkes i samsvar med advokatdirektivet artikkel 12.

I tråd med advokatdirektivet artikkel 12 andre ledd kan det kreves at virksomheter som bruker navnet til en advokatgruppe i en annen EØS-stat, også skal oppgi advokatgruppens juridiske form i hjemstaten og/eller navnene til de medlemmene av advokatgruppen som praktiserer i Norge. Departementets foreløpige vurdering er at det ikke er behov for slike tilleggskrav. Det vises i denne forbindelse til at både foretaksnavneloven og foretaksregisterloven inneholder bestemmelser som vil kunne sikre det rettssøkende publikum og andre informasjon om ansvarsformen til virksomheten i Norge. Når det gjelder bruk av personnavn, stiller foretaksnavneloven § 2-2 første ledd krav om at navnet til et enkeltpersonforetak skal inneholde innehaverens etternavn. For andre virksomheter med personer med utenlandsk advokatbevilling ser ikke departementet behov for et krav om å oppgi personnavn. Departementet ber om høringsinstansenes innspill til om det er behov for å stille tilleggskrav til navn på virksomheter til personer med utenlandsk advokatbevilling.

Videre har departementet vurdert om advokatforetak som er etablert av personer med utenlandsk advokatbevilling, ikke bør ha en rett til å bruke ordet advokat i foretaksnavnet. En slik regel vil skille tydelig mellom advokatforetak etablert av personer med utenlandsk advokatbevilling og andre advokatforetak. En slik differensiering ville i noen tilfeller kunne gjøre det lettere for det rettssøkende

publikum å orientere seg i advokatmarkedet. Det er imidlertid flere uheldige virkninger knyttet til denne løsningen. Blant annet kan det bli vanskeligere for advokatforetak uten ordet advokat i foretaksnavnet å formidle advokattjenestene sine. Dersom virksomheten også utøves av personer med norsk advokatbevilling, vil en slik særregel dessuten kunne være misvisende for det rettsøkende publikum. Slik departementet vurderer det, er det mer relevant for klienten hvilken kompetanse den ansvarlige advokaten har, enn hvilken kompetanse personene som har etablert advokatforetaket har. Departementet har på denne bakgrunn kommet til at hensynet til det rettsøkende publikum blir tilstrekkelig ivaretatt ved det særskilte kravet til bruk av tittel for personer med utenlandsk advokatbevilling, jf. advokatloven § 7.

Det er ikke foreslått ulike regler om navnebruk for virksomheter omfattet av EØS-avtalen og virksomheter som ikke er omfattet av EØS-avtalen. Departementet ber om høringsinstansenes innspill til dette.

7.4 Retten til å drive advokatvirksomhet i Norge fra filial eller kontor

7.4.1 Gjeldende rett

Domstolloven har ingen egen regulering av retten til å drive advokatvirksomhet i Norge fra foretak med hovedsete i en annen stat.

EØS-retten stiller krav til hvordan organiseringen av advokatvirksomhet innrettes i regelverket. Dette gjelder særlig EØS-avtalens bestemmelser om fri bevegelighet for arbeidstakere og selvstendig næringsdrivende og fri etableringsrett, jf. EØS-avtalen artikkel 28 til 35. Etter EØS-avtalen artikkel 31 omfatter begrepet etablering både primær og sekundær etablering. Primær etablering innebærer at en fysisk person forlater en EØS-stat for å etablere seg fast eller etablere et selskap i en annen EØS-stat, eller at et selskap i en stat flytter sin hovedvirksomhet til en annen EØS-stat. Ved sekundær etablering opprettholdes den eksisterende etableringen, men det opprettes kontor, agentur eller datterselskap i en annen EØS-stat.

Hvis en advokatgruppe med hovedsete i en annen EØS-stat ønsker å etablere en filial eller et kontor i Norge, må dette vurderes etter EØS-reglene om sekundær etablering, jf. advokatdirektivet artikkel 11 om praksis i advokatgruppe, som for slike grupper spesifiserer den generelle regelen i EØS-avtalen artikkel 31 om fri etablering. Utgangspunktet etter advokatdirektivet artikkel 11 nr. 1 er at en eller flere EØS-advokater som tilhører samme advokatgruppe i hjemstaten og som praktiserer under hjemstatens yrkestittel i en vertsstat, kan utøve advokatvirksomhet i vertsstaten i en filial eller et kontor opprettet av advokatgruppen.

Advokatdirektivet fastsetter imidlertid også noen begrensninger for denne retten. Dersom de grunnleggende reglene for advokatgruppen i hjemstaten er uforenlige med de grunnleggende norske reglene, får de norske reglene anvendelse i den utstrekning overholdelse av dem er begrunnet ut fra at det er i offentlighetens interesse å verne klienter og tredjemann, jf. advokatdirektivet artikkel 11 nr. 1. «Advokatgruppe» er definert i artikkel 1 nr. 2 bokstav e som «enhver enhet, med eller uten status som rettssubjekt, som er dannet i samsvar med en medlemsstats

lovgivning, der advokater driver sin yrkesvirksomhet i en gruppe under felles navn».

Advokatdirektivet artikkel 11 nr. 5 inneholder en særbestemmelse for advokatgrupper hvor ett av følgende vilkår er oppfylt: gruppens kapital eies helt eller delvis av personer som ikke er EØS-advokater, navnet den praktiserer under, brukes av personer som ikke er EØS-advokater, eller beslutningsmyndigheten i gruppen utøves, juridisk eller faktisk, av personer som ikke er EØS-advokater. For slike advokatgrupper kan norske myndigheter motsette seg at det åpnes en filial eller et kontor i Norge dersom de grunnleggende reglene for advokatgruppen er uforenlige med norske regler.

I forslaget til advokatdirektivet forelagt av Kommisjonen, COM (94) 572 final, vises det til at medlemstatene har betydelig ulik regulering av organisering av advokatvirksomhet. Videre vises det til at artikkel 11 er en minimumsregulering. Bestemmelsen ivaretar på den ene siden advokater fra EØS-området som ønsker å yte advokatbistand i en annen medlemsstat. På den andre siden ivaretar den medlemsstatens behov for å kunne stille krav til advokatvirksomhet som ytes i medlemsstaten (vertsstaten). Overordnet har det, ifølge Kommisjonen, vært et mål å bidra til en mest mulig enhetlig utvikling av regler om organisering av advokatvirksomhet i medlemsstatene. Dette vil tilrettelegge for fri bevegelighet og unngå konkurransevridning i det indre markedet.

7.4.2 Bakgrunnen for forslaget

Organisering av advokatforetak er regulert i advokatloven §§ 20 til 23. I proposisjonens punkt 12.7.2.4 fremgår det at det er behov for å tydeliggjøre regelverket om retten til å drive virksomhet i Norge fra advokatgruppe med hovedsete i annen stat. Det vises til at det er behov for en regulering som tilfredsstiller Norges forpliktelser etter advokatdirektivet artikkel 11. I advokatloven § 21 femte ledd bokstav b er departementet blant annet på denne bakgrunn gitt hjemmel til å gi forskrift om retten til å drive advokatvirksomhet i Norge fra foretak med hovedsete i en annen stat.

7.4.3 Departementets forslag

Departementet foreslår at det inntas en bestemmelse i advokatforskriften om adgangen til å drive advokatvirksomhet fra en filial eller et kontor opprettet av en advokatgruppe i en annen EØS-stat eller Sveits.

Som nevnt ovenfor i punkt 7.4.1, er utgangspunktet at en eller flere EØS-advokater som tilhører samme advokatgruppe i hjemstaten og som praktiserer under hjemstatens yrkestittel i en vertsstat, kan utøve advokatvirksomhet i vertsstaten i en filial eller et kontor opprettet av advokatgruppen, jf. advokatdirektivet artikkel 11 nr. 1. Norske regler om organisering av advokatforetak kan imidlertid gjøres gjeldende dersom de grunnleggende reglene i advokatgruppens hjemstat er uforenlige med grunnleggende norsk rett. Etter mønster av advokatdirektivet artikkel 11 bør forskriften skille mellom advokatgrupper som bare består av EØS-advokater eller sveitsiske advokater, og advokatgrupper som også omfatter andre personer, jf. advokatdirektivet artikkel 11 nr. 5. For advokatgrupper som kun består av EØS-advokater eller sveitsiske advokater, er det et tilleggskrav at anvendelsen av de norske reglene er nødvendig for å verne klienter og tredjepersoner, jf. advokatdirektivet artikkel 11 nr. 1.

Departementet anser at advokatloven §§ 20, 21, 22 og 23 inneholder grunnleggende regler om organisering av advokatforetak. Det foreslås derfor i utkastet § 12 andre ledd at bestemmelser i disse paragrafene skal kunne gjøres gjeldende i de tilfellene artikkel 11 åpner for.

Advokatloven § 20 første til tredje ledd regulerer hva slags type virksomhet som kan drives i et advokatforetak, og hvem som kan utøve advokatvirksomhet på advokatforetakets vegne. Reglene er begrunnet i hensynet til uavhengighet og hensynet til vernet av det rettsøkende publikum. Departementet mener at disse grunnleggende reglene bør gjøres gjeldende for alle advokatgrupper fra en annen EØS-stat eller Sveits når de utøver virksomhet i Norge, dersom tilsvarende ikke allerede følger av reglene i advokatgruppens hjemstat. Dette gjelder uavhengig av om advokatgruppen kun består av EØS-advokater eller sveitsiske advokater, eller om den også omfatter andre. Departementet foreslår ikke et krav om at advokatloven § 20 første til tredje ledd skal gjelde for advokatgruppens virksomhet i hjemstaten. Det vises til utkastet § 12 andre ledd første punktum.

Videre mener departementet at advokatloven § 21 andre ledd, tredje ledd og fjerde ledd, § 22 første og andre ledd og § 23 bør gjelde i tilfeller hvor reglene for advokatgruppen i hjemstaten er uforenlig med disse reglene. Det foreslås at dette skal gjelde uavhengig av om advokatgruppen kun består av EØS-advokater eller sveitsiske advokater, eller om den også omfatter andre. Se utkastet § 12 andre ledd.

Advokatloven § 21 andre ledd stiller krav om at eiere i advokatforetak må utøve en vesentlig del av sin yrkesvirksomhet i foretaket. Bestemmelsens andre punktum regulerer tilsvarende krav for holdingselskap, og advokatloven § 21 fjerde ledd regulerer kravene for samvirkeforetak. Kravet om at en eier i et advokatforetak må utøve en vesentlig del av sin yrkesvirksomhet i foretaket er begrunnet i hensynene til advokatenes uavhengighet, å sikre tillit til advokatbransjen, forbrukerbeskyttelse og at bransjen er betryggende og forsvarlig organisert. For norske filialer av utenlandske advokatforetak vil advokatloven § 21 andre ledd innebære at det utenlandske foretaket bare kan være eid av personer som utøver en vesentlig del av sin yrkesaktivitet i et advokatforetak, eller av holdingselskap eid av personer som utøver en vesentlig del av sin yrkesaktivitet i det eide foretaket. Disse personene behøver ikke utøve sin yrkesaktivitet i den norske filialen.

Det følger av advokatloven § 21 tredje ledd at dersom advokatforetaket har et styre, skal advokater som utøver en vesentlig del av sin yrkesaktivitet i foretaket, til enhver tid utgjøre flertallet i styret. Personer som er tilknyttet et annet advokatforetak, klienter og andre personer som har en tilknytning, posisjon eller lignende som medfører at advokatforetaket ikke er uavhengig, kan ikke være styremedlemmer. Bestemmelsen er begrunnet i hensynene til advokatenes uavhengighet, å sikre tillit til advokatbransjen, forbrukerbeskyttelse og at bransjen er betryggende og forsvarlig organisert.

I advokatloven § 22 første og andre ledd stilles det krav om at eiere, styremedlemmer, daglig leder og andre som deltar i ledelsen i et advokatforetak, skal ha hederlig vandel og ikke anses uskikket. Bestemmelsen er begrunnet i hensynene til offentlig orden, rettssikkerhet, tillit til advokatstanden og forbrukerbeskyttelse.

Rammer for ansvarsreguleringen i ansvarlige selskaper er gitt i advokatloven § 23. Etter advokatloven § 23 kan det i ansvarlige selskaper avtales at selskapsdeltakerne ikke skal ha deltakeransvar for erstatningskrav som selskapet pådrar seg under advokatvirksomheten, dersom minst én av selskapets advokater er solidarisk ansvarlig med selskapet. Bestemmelsen er begrunnet i hensynene til å sikre forbrukerbeskyttelse, tillit til advokatbransjen og at bransjen er betryggende og forsvarlig organisert.

Å gjøre advokatloven § 20 første til tredje ledd, § 21 andre ledd, tredje ledd og fjerde ledd, § 22 første og andre ledd og § 23 gjeldende diskriminerer ikke på grunnlag av nasjonalitet. Anvendelse av norske regler vil imidlertid kunne innebære restriksjoner for etableringen i Norge ved at advokatgruppen da må overholde et annet sett med regler i tillegg til reglene i hjemstaten. For advokatgrupper kun bestående av EØS-advokater eller sveitsiske advokater, åpner artikkel 11 nr. 1 for en slik ekstraforpliktelse dersom det er nødvendig ut ifra offentlighetens interesse i å verne klienter og tredjepersoner. For advokatgrupper bestående også av andre personer, er adgangen til å gjøre vertsstatsregler gjeldende ikke begrenset av det samme kriteriet.

For å ivareta hensynene bak reglene mener departementet at det er behov for å kunne gjøre advokatloven § 20 første til tredje ledd, § 21 andre ledd, tredje ledd og fjerde ledd, § 22 første og andre ledd og § 23 gjeldende. Kravene i utkastet § 12 andre ledd anses ikke å være mer inngripende enn nødvendig. Det vises i denne forbindelse til vurderingene i punktene 12.7.2.1, 12.7.2.2, 12.7.2.4, 12.7.2.5, 12.7.2.6, 12.7.2.7 og 13.4.3 i proposisjonen, som også gjør seg gjeldende for advokatvirksomhet i Norge fra en filial eller et kontor.

Departementet legger opp til at en advokatgruppe etablert i en annen EØS-stat eller Sveits, som ønsker å drive advokatvirksomhet i Norge fra en filial eller et kontor, skal gi skriftlig melding om dette til Advokattilsynet før virksomheten settes i gang, jf. utkastet § 12 første ledd. Advokatgruppen skal dokumentere at vilkårene for å drive advokatvirksomhet i Norge er oppfylt. Etter utkastet § 12 tredje ledd skal Advokattilsynet registrere advokatgruppen på grunnlag av den skriftlige meldingen og dokumentasjon på at vilkårene for å drive advokatvirksomhet i Norge er oppfylt. Advokatgruppen skal sende melding til Advokattilsynet når virksomheten flyttes eller opphører. Forslaget er basert på utkastet § 69 om adgang for EØS-advokater og sveitsiske advokater til å utøve advokatvirksomhet på permanent basis i Norge. I utkastet § 12 fjerde ledd legges det opp til at Advokattilsynet kan forby advokatgrupper å drive advokatvirksomhet i Norge fra en filial eller et kontor dersom vilkårene i andre ledd ikke er oppfylt.

Advokatloven § 21 femte ledd bokstav b gir også departementet hjemmel til å gi forskrift om retten til å drive advokatvirksomhet i Norge fra foretak med hovedsete i en stat utenfor EØS og Sveits. En slik adgang er imidlertid ikke tilstrekkelig utredet. Departementet foreslår derfor ikke å benytte seg av denne hjemmelen nå.

8 Grunnleggende krav til advokater mv.

8.1 Etterutdanning

8.1.1 Gjeldende rett

Etter gjeldende rett er det ikke krav om etterutdanning for advokater.

I henhold til Advokatforeningens vedtekter § 12-1 kan aktive medlemmer pålegges å oppfylle krav til obligatorisk etterutdanning. Regler om obligatorisk etterutdanning er vedtatt av Advokatforeningens representantskap, jf. Advokatforeningens vedtekter § 3-3 nr. 8. Det følger av reglene punkt 1 at Advokatforeningens medlemmer skal gjennomføre 80 timer etterutdanning i løpet av en femårsperiode. Hovedvekten av etterutdanningen skal legges på juridisk ajourføring og fordypning, samt emner knyttet til utøvelse av advokatvirksomhet. Advokatforeningen skiller mellom tre kategorier etterutdanningstimer: juridiske, ikke-juridiske og advokatetikk. Minst fem av etterutdanningstimene skal være i advokatetikk. Ikke-juridiske kurs knyttet til advokatvirksomheten kan telle som etterutdanning med inntil 25 timer i løpet av perioden, jf. reglene punkt 2.3. Etterutdanning kan gjennomføres ved kursdeltakelse, undervisnings- og forelesningsvirksomhet eller studier. Kurs som kan telle som etterutdanning er kurs arrangert av Juristenes Utdanningscenter (JUS), kurs arrangert av Advokatforeningen, herunder kretskurs, kurs arrangert av andre seriøse kursleverandører, faglige bedriftsinterne kurs og kurs arrangert i utlandet av universiteter eller advokatorganisasjoner. Nærmere bestemmelser om undervisnings- og forelesningsvirksomhet og studier er nedfelt i reglene punkt 3 og 4. Også annen deltakelse godkjennes, for eksempel deltakelse som tillitsvalgt i Advokatforeningens utvalg, jf. reglene punkt 5. Medlem av Disiplinærnemnden får automatisk godkjent fem etikktimer årlig, jf. reglene punkt 5.3.

Det følger av Advokatforeningens regler for obligatorisk etterutdanning punkt 7 at alle medlemmer plikter å sende inn erklæring til Advokatforeningen ved periodens slutt om hvor mange timer etterutdanning medlemmet har gjennomført.

Advokatforeningen kan foreta stikkprøver hos medlemmene for å kontrollere at oppgitt timeantall kan dokumenteres, jf. reglene punkt 7.

Advokatforeningen registrerer fortløpende etterutdanningstimer fra kurs i regi av Advokatforeningen og Juristenes Utdanningscenter. Informasjon om gjennomført etterutdanning fra disse arrangørene er til enhver tid tilgjengelig for medlemmene på «Min side» på www.advokatforeningen.no, jf. reglene pkt. 10.1.

Det er hovedstyret, gjennom generalsekretæren, som fører tilsyn med etterutdanningsordningen, jf. reglene pkt. 10.2.

Per 1. september 2023 var det 9 223 registrerte advokater hos Tilsynsrådet for advokatvirksomhet. Om lag 90 prosent av alle norske advokater er medlem i Advokatforeningen.

8.1.2 Bakgrunnen for forslaget

I advokatloven § 31 er det bestemt at departementet gir forskrift om at advokater skal gjennomføre etterutdanning og om etterutdanningens innhold og gjennomføring.

8.1.3 Departementets vurdering

8.1.3.1 *Innholdet i etterutdanningskravet*

Departementet foreslår at det skal stilles krav om minst 48 etterutdanningstimer i løpet av de tre foregående kalenderårene eller i løpet av det inneværende og de to foregående kalenderårene. Det foreslås videre å forskriftsfeste hva som regnes som etterutdanning.

En velfungerende rettsstat er avhengig av at advokatene holder seg oppdatert på rettsutviklingen og krav til advokatvirksomheten. Et krav om etterutdanning vil bidra til å sikre at advokatene utøver advokatvirksomhet på en faglig god måte i samsvar med gjeldende regelverk. Advokatlovutvalget foreslo i sin utredning at det skal stilles et krav om etterutdanning, jf. NOU 2015: 3 punkt 18.2.

Høringsinstansene var positive til forslaget og departementet var enig i at alle advokater bør underlegges et etterutdanningskrav, jf. Prop. 214 L (2020–2021) punkt 16.4. Ettersom utvalget la opp til at nærmere regler om etterutdanningen skulle fastsettes i forskrift, ble ikke det nærmere omfanget av eller innholdet i etterutdanningskravet utredet.

Departementet foreslår at det for advokater stilles krav om minst 48 etterutdanningstimer i løpet av de tre foregående kalenderårene eller i løpet av det inneværende og de to foregående kalenderårene, jf. utkastet § 14 første ledd. Tallet tar utgangspunkt i Advokatforeningens krav om 80 etterutdanningstimer i løpet av en femårsperiode, men er justert ned til å gjelde en treårsperiode for i større grad å sikre jevnlig faglig oppdatering. Departementet viser i denne forbindelse til at det på andre til dels sammenlignbare områder stilles krav om kortere intervaller enn femårsperioder, som for eksempel revisorloven § 5-1 og lov 16. desember 2022 nr. 90 om regnskapsførere (regnskapsførerloven) § 3-4, som stiller krav om treårsperiode, og forskrift 23. november 2007 nr. 1318 om eiendomsmegling (eiendomsmeglingsforskriften) § 4-10, som stiller krav om toårsperiode. Når det gjelder omfang, kreves det på disse områdene til sammenligning 120 timer etter revisorloven § 5-1, 80 timer etter regnskapsførerloven § 3-4 og 15 timer etter eiendomsmeglingsforskriften § 4-10.

Kravet om 48 etterutdanningstimer i løpet av en treårsperiode vil reise problemstillinger knyttet til fravær, for eksempel i forbindelse med sykdom, fødselspermisjon og lignende. For eiendomsmeglere er det i rundskriv RFT-2019-7 fra Finanstilsynet lagt til grunn at kravet til etterutdanning gjelder ved «sammenhengende engasjement» i eiendomsmeglingsvirksomhet i to år. Fravær på minst seks sammenhengende måneder fører til en «nullstilling» av etterutdanningskravet, slik at en ny toårsperiode starter opp når vedkommende igjen begynner i arbeid som megler. Departementet legger til grunn at en lignende «nullstilling» bør praktiseres for advokater. Det foreslås å overlate denne vurderingen til Advokattilsynet, som for eksempel kan fastsette detaljene knyttet til dette i rundskriv.

Klientene, myndighetene og befolkningen bør kunne forvente at advokatene holder et høyt faglig nivå og holder seg faglig oppdatert. Hovedvekten av etterutdanningen bør derfor etter departementets syn omfatte juridiske emner. I tillegg til faglig oppdatering i juridiske emner mener departementet at etterutdanningen bør kunne inneholde andre emner som er relevante for advokatvirksomheten. Dette gjelder for eksempel rettskildesøk, språk, økonomi,

psykologi, IKT, regnskapsforståelse og revisjon. Dette er også emner Advokatforeningen godkjenner som etterutdanning i dag. For å sikre at alle advokater holder seg oppdatert på det etiske regelverket, foreslår departementet at minst to av timene skal være i etikk.

Etter departementets vurdering bør forelesninger på godkjente kurs regnes som relevant etterutdanning på lik linje med deltakelse.

Av ressurs hensyn bør forskriften legge til rette for en effektiv godkjenningsordning for etterutdanningskurs. Departementet foreslår derfor at det skal fremgå av forskriften at alle kurs innenfor de nevnte fagområdene og som arrangeres av universiteter og høyskoler i Norge, Den Norske Advokatforening, utenlandske advokatforeninger, internasjonale advokatorganisasjoner, Norges Juristforbund eller Juristenes Utdanningsssenter, er godkjent som relevant etterutdanning, jf. utkastet § 14 andre ledd. Kurs av andre arrangører bør etter departementets mening kunne godkjennes etter en konkret vurdering av Advokattilsynet. Departementet foreslår derfor at det fastsettes i forskriften at Advokattilsynet kan godkjenne kurs fra andre arrangører som relevant utdanning, etter søknad fra arrangør.

Som det fremgår foran, er de fleste advokater medlem av Advokatforeningen. For disse vil innføring av et krav om minst 48 etterutdanningstimer ikke medføre merkostnader. For de øvrige vil innføring av et krav til etterutdanning kunne føre til tapt arbeidsinntekt. Den enkelte vil også kunne ha utgifter knyttet til kursdeltakelse. Det vil imidlertid være mulig å velge mellom forskjellige kurs, og kostnaden til deltakelse vil kunne variere. Enkelte kurs vil også kunne være kostnadsfrie å delta på. Å forelese på kurs er kostnadsfritt og godkjennes som etterutdanning. Samlet sett mener departementet at det foreslåtte kravet til etterutdanning ivaretar viktige formål og at kravet ikke er urimelig tyngende for advokatene.

8.1.3.2 *Administrasjon av og tilsyn med ordningen*

Departementet foreslår at Advokattilsynet skal føre tilsyn med at advokatene oppfyller etterutdanningskravet.

Advokatlovutvalget la som kjent opp til en advokatsamfunnmodell og utredet ikke spørsmålet om hvem som bør administrere ordningen ved valg av en offentlig tilsyns- og disiplinærmodell. Kravet til etterutdanning skal gjelde alle advokater, og ikke bare medlemmer av Advokatforeningen slik som i dag. Departementet mener derfor at det ikke lenger er naturlig at Advokatforeningen skal administrere og føre tilsyn med etterutdanningsordningen. Slik departementet forstår det, er Advokatforeningen enig i dette.

Advokattilsynet skal føre tilsyn med at advokater opptrer i samsvar med regler gitt i eller i medhold av lov, jf. advokatloven § 45. I dette vil det slik departementet ser det også ligge en plikt for Advokattilsynet til å påse at advokatene oppfyller kravet til etterutdanning.

Som det fremgår nedenfor, skal krav om etterutdanning for advokater i hovedsak være en tillitsbasert ordning. Departementet legger derfor til grunn at Advokattilsynets utgifter til tilsyn med kravet til etterutdanning vil være beskjedne.

8.1.3.3 *Krav til dokumentasjon av etterutdanning*

Det bør stilles krav til at etterutdanningen må kunne dokumenteres av den enkelte advokat, for eksempel ved kursbevis eller lignende. Departementet mener at Advokattilsynet bør avgjøre hvilken dokumentasjon som skal kreves. Det foreslås i utkastet § 14 tredje ledd å forskriftsfeste at advokater på forespørsel må kunne dokumentere etterutdanning fra og med det fjerde kalenderåret etter at vedkommende fikk advokatbevilling.

Departementet mener at krav om etterutdanning for advokater i hovedsak bør være en tillitsbasert ordning. Det foreslås derfor at advokaten bare skal sende inn dokumentasjon på gjennomført etterutdanning til Advokattilsynet dersom slik innsendelse etterspørres. Dokumentasjon kan også kontrolleres i forbindelse med stedlig tilsyn og kvalitetskontroll eller på annen måte Advokattilsynet måtte velge. Etter departementets syn er muligheten til å foreta stikkprøver samt reaksjoner ved brudd på kravet til etterutdanning, jf. punkt 8.1.3.4, tilstrekkelig for å sikre etterlevelse.

8.1.3.4 *Reaksjoner ved brudd på etterutdanningskravet*

Advokattilsynet kan gi advokater pålegg om retting ved manglende oppfyllelse av etterutdanningskravet, jf. advokatloven § 45 fjerde ledd. Ved grove eller gjentatte overtredelser, vil manglende oppfyllelse av etterutdanningskravet kunne føre til disiplinær kritikk fra Advokatnemnda og eventuelt tilbakekall av advokatbevilling, jf. advokatloven § 15 første ledd. Departementet nevner i denne forbindelse at Advokattilsynet også har adgang til å bringe en sak inn for Advokatnemnda, jf. proposisjonen side 269.

Etter en foreløpig vurdering foreslår ikke departementet en særskilt regulering av reaksjoner ved brudd på kravet til etterutdanning. Som det fremgår av del III punkt 6.1.3.1, foreslår departementet heller ikke overtredelsesgebyr ved manglende etterlevelse av kravet til etterutdanning.

8.2 Arkivhold og begrensninger i arkivplikten

8.2.1 Gjeldende rett

Verken domstolloven eller advokatforskriften 1996 fastsetter uttrykkelige krav til advokaters dokumentoppbevaring. Det er imidlertid innfortolket en plikt til forsvarlig arkivhold i det generelle kravet til god advokatskikk i domstolloven § 224 første ledd. Det følger av bestemmelsens første ledd andre punktum at advokatvirksomhet blant annet skal «utøves grundig, samvittighetsfullt og i overensstemmelse med hva berettigede hensyn til klientenes tarv tilsier».

8.2.2 Bakgrunnen for forslaget

Advokatloven § 36 fastsetter generelle krav til advokaters arkivhold. Det følger av advokatloven § 36 første ledd at advokater skal holde forsvarlig arkiv over fysiske og elektroniske dokumenter som de har mottatt eller produsert i anledning advokatoppdraget. Dokumentene skal oppbevares i ti år eller lenger dersom oppdragets karakter eller dokumentets innhold tilsier det.

Kravene til arkivhold skal ivareta klienters og andres krav på fortrolighet, integritet og deres behov for at dokumenter i saken er tilgjengelige. I tillegg til klienten vil personer som får fordeler av klientens disposisjoner ivaretas gjennom arkivplikten. Formålet med arkivplikten er også å ivareta advokatens interesser, jf. særmerknaden til advokatloven § 36 i proposisjonen.

Etter advokatloven § 36 andre ledd kan departementet gi forskrift om arkivhold og begrensninger i arkivplikten. Det følger av særmerknaden at forskriftshjemmelen åpner for å gi nærmere regler om arkivhold og begrensninger i arkivplikten. Det følger videre at arkivplikten ikke faller bort ved opphør av advokatbevillingen, og at nærmere regler om arkivplikt ved opphør av advokatbevillingen fastsettes i forskrift.

8.2.3 Departementets forslag

Departementet foreslår enkelte begrensninger i kravet til oppbevaringstiden som følger av advokatloven § 36 første ledd andre punktum. Etter utkastet § 15 første ledd første punktum skal kravet til oppbevaringstid ikke gjelde for dokumenter som overleveres til klienten eller til en annen som er berettiget til dem. Klienten bør til enhver tid kunne kreve å få overlevert saksdokumentene sine, enten for å oppbevare dokumentene selv, eller for å overlevere dem til andre. Bytter klienten advokat, bør klienten også kunne kreve at saksdokumentene overleveres til den nye advokaten. Overlevering av et dokument kan bare nektes når det er rettslig grunnlag for dette, for eksempel dersom et dokument omfatter arbeid som klienten ennå ikke har betalt for. Andre som kan være berettiget til å overta klientarkivet, kan være Advokattilsynet, jf. advokatloven § 49.

Videre foreslår departementet at kravet om oppbevaringstid ikke skal omfatte dokumenter i saker som er endelig avgjort og som oppbevares av det offentlige, jf. utkastet § 15 første ledd andre punktum. Advokatlovutvalget peker i NOU-en punkt 16.3.3 på at det er en praktisk problemstilling hvordan advokater skal håndtere dokumentmateriale de får utlevert i straffesaker i forbindelse med oppdrag som forsvarer eller bistandsadvokat, samt annet materiale som inngår i saksdokumentene hos domstoler eller forvaltningsorganer. Departementet mener i likhet med utvalget at advokaten bør være ansvarlig for å oppbevare slike dokumenter frem til saken er ferdig behandlet av forvaltningsorganet eller domstolen. Når det foreligger en endelig avgjørelse og et dokument inngår i det offentlige organets arkiv, anses det imidlertid ikke nødvendig at advokaten oppbevarer det samme dokumentet.

Selv når saksdokumentene overleveres til andre, kan advokaten ha en interesse i å oppbevare en kopi av dokumentene. Advokaten kan for eksempel ha behov for å oppbevare et dokument for å kunne ivareta egne interesser i et eventuelt søksmål. Departementet foreslår derfor i utkastet § 15 første ledd tredje punktum at advokaten kan oppbevare en kopi av et dokument dersom oppbevaringen er nødvendig for å ivareta advokatens interesser. Slik oppbevaring må oppfylle kravene til forsvarlig arkiv, jf. advokatloven § 36 første ledd første punktum.

I utkastet § 15 andre ledd foreslås det å forskriftsfeste at arkivplikten også skal gjelde for den som ikke lenger har advokatbevilling. En slik plikt ivaretar

klientens behov for en forsvarlig håndtering av saksdokumentene. Det fremgår av særmerknaden til advokatloven § 36 i proposisjonen at arkivplikten ikke faller bort ved opphør av advokatbevillingen. Forslaget innebærer derfor bare en presisering av advokatloven § 36.

8.3 Regler for god advokatskikk

8.3.1 Gjeldende rett

Etter domstolloven § 224 andre ledd kan Advokatforeningen utarbeide nærmere regler om hva som skal anses som god advokatskikk, og reglene kan stadfestes av Kongen. Slike regler er utarbeidet av Advokatforeningen, og i 1997 ble de advokatetiske reglene stadfestet som forskrift og inntatt i advokatforskriften 1996 kapittel 12. De advokatetiske reglene gjelder dermed for alle advokater, ikke bare for Advokatforeningens medlemmer.

8.3.2 Bakgrunnen for forslaget

Etter advokatloven § 37 andre ledd kan Advokatforeningen utarbeide nærmere regler for hva som skal anses som god advokatskikk. Reglene kan godkjennes av departementet og har i så fall virkning som forskrift. Departementet kan godkjenne eller forkaste Advokatforeningens forslag til forskrift. Tilsvarende gjelder ved endring av forskriften.

8.3.3 Departementets forslag

Departementet foreslår å videreføre advokatforskriften 1996 kapittel 12. Av pedagogiske grunner, foreslår departementet at regler for god advokatskikk inntas som vedlegg 1 til advokatforskriften. Vedlegget skal regnes som en del av selve forskriften på lik linje med de øvrige forskriftsbestemmelsene.

Reglene for god advokatskikk er omfattende og følger en annen struktur enn forskriften for øvrig. Blant annet benytter reglene for god advokatskikk nummerering uten paragraftegn. Reglene er også inndelt med underoverskrifter og underpunkter. Den øvrige delen av forskriftsutkastet er derimot inndelt i paragrafer, ledd og punktum, med underinndeling i bokstaver. Videre består forskriftsutkastet av mer overordnede kapitteoverskrifter og paragrafer med paragrafoverskrifter.

Departementet mener at reglene for god advokatskikk og de øvrige delene av forskriften vil bli lettere tilgjengelig og mer oversiktlig dersom reglene inntas som vedlegg 1 til forskriften. Alternativet til å innta reglene for god advokatskikk som vedlegg 1 til advokatforskriften, er å innta reglene i et eget kapittel bakerst i forskriften, slik som i dag.

9 Advokatbistand til eksterne klienter

9.1 Behandling av klientmidler

9.1.1 Gjeldende rett

Regler om behandling av klientmidler er fastsatt i advokatforskriften 1996 kapittel 3, jf. domstolloven § 224 tredje ledd tredje punktum. Også reglene for god advokatskikk i advokatforskriften kapittel 12 punkt 3.5 inneholder bestemmelser om klientmidler.

Alle midler, herunder penger, verdipapirer og andre verdigjenstander, som er betrodd advokaten, er å anse som klientmidler, jf. advokatforskriften 1996 § 3-1 første ledd andre og tredje punktum. Det er uttrykkelig presisert at forskudd på utlegg og salær er omfattet.

Advokatforskriften 1996 § 3-1 inneholder hovedreglene om oppbevaring og utbetaling av klientmidler. Det følger av bestemmelsen at advokaten skal holde klientmidler atskilt fra egne midler og andre midler som ikke tilhører klienten. Klientmidler tilhører klienten, ikke advokaten eller andre. Derfor skal utbetaling eller utlevering i henhold til advokatforskriften 1996 § 3-1 andre ledd bare skje til vedkommende klient eller for vedkommendes regning.

Hvordan advokaten skal håndtere klientmidler som er penger, er nærmere presisert i advokatforskriften 1996 §§ 3-2 og 3-3. Pengene må, med mindre de utbetales til klienten straks, settes på en klientbankkonto, jf. advokatforskriften 1996 § 3-2 første ledd. En klientbankkonto kan enten være en felles bankkonto for midler som tilhører flere klienter, eller en særskilt konto for én klient. En felles klientbankkonto skal opprettes i advokatens navn, jf. advokatforskriften 1996 § 3-2 andre ledd første punktum. Etter andre ledd andre punktum skal særskilte klientbankkonti for de enkelte klienter lyde i både advokatens og klientens navn. Klientmidler i forbindelse med eiendomsmeglingsvirksomhet skal settes inn på særskilt klientkonto, jf. forskrift om eiendomsmegling § 3-14 andre ledd.

Kravene til håndtering av andre klientmidler enn penger er regulert i advokatforskriften 1996 § 3-4. Forskriften deler denne typen klientmidler inn i «verdipapirer» og «andre verdigjenstander», men det er i utgangspunktet de samme regler som gjelder i begge tilfeller, jf. femte ledd.

I advokatforskriften 1996 § 3-6 oppstilles krav til bokføring for klientansvar og klientmidler. For å sikre at bokført klientansvar og debetsaldoen på klientbankkonto stemmer overens pålegges advokaten hver måned å avstemme både saldo på klientbankkonto mot saldo for klientmidler og saldo for klientmidler mot klientansvar, jf. advokatforskriften 1996 § 3-6 fjerde ledd. Avstemmingene skal dokumenteres og oppbevares som regnskapsmateriale, jf. femte ledd.

Ved avleggelse av årsregnskap, og senest innen utgangen av januar måned, skal klienten både gis utskrift av saldo per 31. desember på klientansvarskonto og utskrift fra protokollen over eventuelle verdipapirer og verdigjenstander, jf. advokatforskriften 1996 § 3-5 første ledd, jf. § 3-4 første ledd. Sammen med utskriftene skal advokaten gi klienten en redegjørelse for forvaltningen av klientmidlene gjennom regnskapsåret, jf. § 3-5 første ledd siste punktum. Plikten

til å utlevere utskrift av konto og protokoll omfatter ikke klientmidler som utgjør forskudd på salær og omkostninger, jf. § 3-5 andre ledd.

Driver advokaten inkassovirksomhet, skal det i henhold til advokatforskriften 1996 § 3-7 føres en løpende oversikt over fordringsmassen.

9.1.2 Bakgrunnen for forslaget

Det følger av advokatloven § 41 første ledd at advokaten er ansvarlig for behandlingen av klientmidler og plikter å holde disse adskilt fra egne midler og andre midler som ikke tilhører klienter. Som klientmidler regnes penger, verdipapirer og verdigjenstander advokaten mottar til oppbevaring eller forvaltning, og avkastning av dette, jf. andre ledd. I tredje ledd fremgår det at internadvokater ikke har adgang til å behandle klientmidler.

Etter advokatloven § 41 fjerde ledd kan departementet gi forskrift om behandling av klientmidler.

9.1.3 Departementets forslag

Etter departementets syn bør dagens regler i advokatforskriften kapittel 3 i hovedtrekk videreføres. Det foreslås imidlertid et krav om at advokater som mottar klientmidler i form av penger, skal opprette en egen klientbankkonto for hver klient. Klientbankkontoen skal stå i både advokatens og klientens navn.

Departementet viser til utkastet § 24 første ledd. Forslaget bygger på Advokatlovutvalgets forslag i NOU 2015: 3 punkt 21.2.1.1. I høringen ble forslaget støttet av blant andre Advokatforeningen, Finans Norge, Finansdepartementet, LO, Revisorforeningen, Skattedirektoratet, Tilsynsrådet for advokatvirksomhet og ØKOKRIM.

Reglene om håndtering av klientmidler skal sikre at klientens midler håndteres på en forsvarlig måte. Regelverket bør også være egnet til å inngi tillit til advokatprofesjonen. Videre bør reguleringen ta hensyn til det offentliges behov for kontroll, blant annet når det gjelder beskatning og avgiftsfastsettelse.

Kravet om individuelle klientbankkonti har flere fordeler. Blant annet vil klienten kunne få fullt innsyn i kontoen med egne midler uten at dette kommer i konflikt med andre klienters krav på fortrolighet. Departementet legger til grunn at en slik ordning også vil kunne motvirke risiko for misbruk og underslag av klientmidler. Skulle advokaten bruke klientmidlene på en lovstridig måte, vil individuelle klientbankkonti gjøre det lettere å identifisere hvilken klients midler som er brukt. I tillegg vil forslaget beskytte andre klienters krav på fortrolighet i større grad enn i dag i tilfeller hvor myndighetene har hjemmel for tilgang til opplysninger i én klients midler, for eksempel etter straffeprosessloven § 204 når en klient og advokaten er mistenkt for å være medskyldige i et straffbart forhold. Krav om individuelle klientbankkonti vil dessuten beskytte advokater mot press eller annen manipulering fra klienter som ønsker å benytte klientbankkontoen som skjulested. Forslaget vil også gjøre advokatene mindre attraktive som verktøy for hvitvasking og annen økonomisk kriminalitet. Departementet viser i denne forbindelse til Nasjonal risikovurdering om hvitvasking og terrorfinansiering 2022, hvor risikoen for hvitvasking knyttet til advokater er vurdert å være betydelig.

Et argument mot ordningen med individuelle klientbankkonti er at den vil kunne medføre noe merarbeid for advokater med mange klienter. Departementet har

derfor blant annet vurdert om det bør settes en beløpsgrense for når plikten til å opprette en klientbankkonto oppstår. I likhet med utvalget vurderer departementet at de praktiske ulempene med å etablere individuelle klientbankkonti er relativt små. Det finnes i dag bankløsninger hvor advokatene enkelt kan opprette nye klientbankkonti i nettbanken slik at de vil være klare til bruk umiddelbart. Selv om fordelene ved et krav om individuelle klientbankkonti er størst ved store beløp, vil kravet også ha stor betydning for mindre beløp. For eksempel gjelder dette for klientenes behov for innsyn og kontroll med egne midler og hensynet til fortrolighet. Videre vil en felleskonto, også når det er snakk om mindre beløp, vanskeliggjøre sporing av pengestrømmer. På denne bakgrunn vurderer departementet, i likhet med utvalget, at det ikke bør settes en beløpsgrense for plikten til å opprette en individuell klientbankkonto.

Videre har departementet vurdert om forskudd på salær ikke lenger skal regnes som klientmidler. En slik løsning har imidlertid flere uheldige sider, og departementets foreløpige vurdering er at forskudd på salær fortsatt bør regnes som klientmidler. Departementet har særlig lagt vekt på at advokatens uavhengighet vil kunne bli utfordret. Å tillate at forskudd på salær skal innbetales på vanlig driftskonto, vil innebære at advokaten kan kreve finansielt forskudd fra klienter. Advokaten vil følgelig kunne låne penger av klienten som senere gjøres opp ved leveransen av advokattjenesten. Løsningen medfører også at den økonomiske risikoen for manglende leveranse overføres til klienten.

Dersom pengene på klientbankkontoen ikke tilhører klienten, kan det være direkte misvisende om kontoen står i klientens navn. I disse tilfellene mener departementet at kontoen bør stå i navnet til advokaten og den som eier pengene. En av grunnene til å benytte klientbankkonto kan være at eierforholdet til pengene er omtvistet eller uklart. I slike tilfeller foreslår departementet at den som har innbetalt pengene, registreres sammen med advokaten. Det vil normalt ikke være tvil om hvem som har betalt inn pengene, og navnene på kontoen vil ikke gi et misvisende inntrykk av hvem dette er. Departementet viser til utkastet § 24 første ledd andre punktum. Forslaget samsvarer med advokatlovutvalgets forslag, jf. NOU 2015: 3 punkt 21.2.1.2.

I utkastet § 27 første ledd andre punktum foreslår departementet at utskriften av klientbankkontoen skal sendes til klienten innen utgangen av februar. I dag er fristen utgangen av januar. Sett i sammenheng med fristen for skattemeldingen og fristen for advokatenes egenerklæring mener departementet at det vil være tilstrekkelig at utskriften av klientbankkontoen sendes til klienten innen utgangen av februar.

Videre foreslår departementet at saldo på klientbankkonto minimum hver annen måned skal avstemmes mot inntående klientbankkonti og bokført saldo for klientansvar på samme tidspunkt, jf. utkastet § 28 tredje ledd. Gjeldende rett stiller krav om månedlig avstemming. Et krav om avstemming hver annen måned sammenfaller med øvrige rapporteringsplikter, blant annet rapporteringsplikten for merverdiavgift. Den foreslåtte endringen vil være arbeidsbesparende for advokatene uten at det i vesentlig grad reduserer kontrollen med klientmidlene.

9.2 Regnskaps- og revisjonsplikt

9.2.1 Gjeldende rett

Advokater som utøver advokatvirksomhet i eget navn er regnskapspliktige, jf. advokatforskriften 1996 § 3a-1 første ledd, jf. domstoloven § 224 tredje ledd andre punktum. Det samme gjelder selskaper som driver advokatvirksomhet. Dette gjelder likevel ikke selskaper der det utøves advokatvirksomhet i medhold av domstoloven § 233 første ledd bokstav a, det vil si selskaper med internadvokater, jf. advokatforskriften 1996 § 3a-1 andre ledd. Regnskapsplikten gjelder fullt ut for alle advokatforetak, uavhengig av selskapsform.

Det følger av lov 19. november 2004 nr. 73 om bokføring (bokføringsloven) § 2, jf. regnskapsloven § 1-2 første ledd nr. 12, at den som er pålagt regnskapsplikt, er bokføringspliktig. Dette er også uttrykkelig fastsatt i advokatforskriften 1996 § 3a-1 første ledd andre punktum, jf. første punktum.

De særlige kravene som gjelder for advokatregnskap, er fastsatt i advokatforskriften 1996 §§ 3a-3 og 3a-4. Kravene må sees i sammenheng med kravet om månedlig avstemming av klientansvar og klientmidler etter advokatforskriften 1996 § 3-6.

Advokater som utøver advokatvirksomhet og er regnskapspliktige, er pålagt å anta en revisor og sørge for at årsregnskap og årsberetning revideres i samsvar med revisorloven, jf. advokatforskriften 1996 § 3a-9. Advokatforskriften 1996 §3a-10 fastsetter krav til revisors kontroll av særregnskapene.

Advokatselskapets revisor kontrollerer virksomhetens regnskapsmessige forhold og behandlingen av betroede midler. Advokaten skal til enhver tid holde Tilsynsrådet informert om hvem som er advokatens revisor, jf. advokatforskriften 1996 § 3a-11 første punktum.

Innen 30. april hvert år skal advokaten sende årsregnskap, årsberetning, revisjonsberetning og «egenerklæring med revisoruttalelse» til Tilsynsrådet. En følge av manglende eller for sen innlevering er at advokaten må betale dobbelt bidrag til Tilsynsrådet, jf. advokatforskriften 1996 § 3a-13. Manglende innsending vil også kunne føre til disiplinærreaksjoner eller, i alvorlige tilfeller, tap av bevilling i medhold av domstoloven § 230 første ledd nr. 3, jf. § 224 tredje ledd andre punktum.

Den som i utgangspunktet er pålagt regnskaps- og revisjonsplikt i medhold av advokatforskriften 1996 §§ 3a-1 og 3a-9, kan søke Tilsynsrådet om dispensasjon, jf. § 3a-2. For det første kan advokater i et fast ansettelsesforhold, som ikke har midler til forvaltning eller mottar honorar fra klienter, gis fritak. For det andre kan Tilsynsrådet, selv om dette vilkåret ikke er oppfylt, gi dispensasjon når Tilsynsrådet finner dette ubetenkelig. Fritak etter § 3a-2 medfører også fritak fra plikten til å rapportere til Tilsynsrådet, jf. § 3a-14.

9.2.2 Bakgrunnen for forslaget

Advokatloven § 42 første ledd lovfester og viderefører advokatforetakets regnskapsplikt. Andre ledd lovfester og viderefører advokatens personlige ansvar for gjennomføringen av regnskaps- og revisjonsplikten. Dette følger i dag av advokatforskriften 1996 § 3a-1 første ledd. Advokatloven § 42 fastslår også

revisjonsplikt på samme måte som advokatforskriften 1996 § 3a-9 etter gjeldende rett.

Det følger av advokatloven § 42 tredje ledd at departementet kan gi forskrift om rapporteringsplikt, regnskapsplikt og gjennomføring av revisjon, og om fritak fra pliktene.

9.2.3 Departementets forslag

I tråd med føringene i proposisjonen punkt 17.4.2, legger departementet hovedsakelig opp til å videreføre dagens regler om regnskap, revisjon og rapportering. Departementet vil ikke omtale nærmere de forskriftsbestemmelsene som kun er ment å videreføre bestemmelser i dagens forskrift.

Advokatforskriften 1996 §§ 3a-1 og 3a-9 stadfester regnskaps-, bokførings- og revisjonsplikten. Bestemmelsene er avløst av advokatloven § 42. Det er derfor ikke behov for å videreføre disse bestemmelsene i ny advokatforskrift.

Forslaget § 30 tar sikte på å videreføre dagens fritaksregel i advokatforskriften 1996 § 3a-2. Persongruppen som kan gis fritak, foreslås noe endret for å gjenspeile disse personenes ansvar i advokatforetaket.

Utkastet § 34 tar sikte på å videreføre advokatforskriften 1996 § 3a-6 til § 3a-8. Bestemmelsen omfatter midler advokaten håndterer for klienten utenfor advokatregnskapet etter fullmakt. Dette vil typisk være bomidler, umyndiges midler eller styring av stiftelser.

Departementet foreslår ikke å videreføre plikten til å melde fra om hvem som til enhver tid er revisor, jf. advokatforskriften 1996 § 3a-11. Tilsynsrådet har informert departementet om at Advokattilsynet kan forholde seg til opplysningene som fremgår av Enhetsregisteret.

Utkastet § 36 første og andre ledd er hovedsakelig ment å videreføre advokatforskriften 1996 § 3a-12. Departementet mener imidlertid at det fremstår mest hensiktsmessig at Advokattilsynet fastsetter de nærmere kravene til egenerklæringen. Det foreslås derfor at Advokattilsynet beslutter hvordan egenerklæringen skal utformes og hva den skal inneholde.

Departementet foreslår ikke å videreføre plikten til å betale dobbelt bidrag ved for sen innsending av årsregnskap, årsberetning, revisjonsberetning og egenerklæring med revisoruttalelse, jf. advokatforskriften 1996 §§ 3a-13 og 4-3 andre ledd. I advokatloven § 60 andre ledd er det bestemt at Advokattilsynet kan ilegge et gebyr på inntil ti ganger rettsgebyret for forsinket betaling av årlig bidrag. En lignende bestemmelse for så vidt gjelder forsinket innsending av årsregnskap, årsberetning, revisjonsberetning og egenerklæring med revisoruttalelse, finnes ikke i advokatloven. Forsinket oppfyllelse av pliktene vil imidlertid kunne føre til pålegg om retting etter advokatloven § 45, disiplinær kritikk etter advokatloven § 57 og til tilbakekall av advokatbevilling, jf. advokatloven § 15.

Tilsynsrådet har opplyst at advokater som ikke er ansatt i advokatforetak, etter dagens regelverk etter søknad får innvilget dispensasjon fra regnskaps- og rapporteringsplikten dersom de ikke håndterer klientmidler. Dette gjelder både internadvokater, organisasjonsadvokater og advokater ansatt i det offentlige. Organisasjonsadvokater er ikke regnskaps-, bokførings- og revisjonspliktige når ny advokatlov trer i kraft. De vil dermed heller ikke være omfattet av kravet om

innsending av egenerklæring med revisoruttalelse i utkastet § 36. Organisasjonsadvokatene håndterer normalt ikke klientmidler, men har *adgang* til å oppbevare klientmidler etter ny advokatlov, jf. Prop. 214 L (2020–2021) punkt 17.4.1. For organisasjonsadvokatene som oppbevarer klientmidler, er det behov for å føre kontroll med klientmiddelbehandlingen, herunder etterlevelse av hvitvaskingsregelverket. Departementet foreslår derfor i utkastet § 37 at organisasjonsadvokater som oppbevarer klientmidler skal sende egenerklæring med revisoruttalelse til Advokattilsynet senest 30. april hvert år. Dette vil kunne bidra til å sikre at klientmidler håndteres på en måte som er i klientenes interesse og til å ivareta behovet for offentlig kontroll.

I høringsnotatet del III punkt 7.1, jf. utkastet § 9, foreslår departementet at forsikringsadvokater etter nærmere regler kan yte advokatbistand til forsikringstaker som del av retts hjelpforsikring, jf. advokatloven § 19 andre ledd. Forsikringsadvokatene vil yte bistand til eksterne klienter og vil være omfattet av reglene i advokatloven kapittel 9, jf. advokatloven § 38. Regnskaps- og revisjonsplikten gjelder imidlertid advokatforetak, jf. advokatloven § 42 første ledd, ikke forsikringsforetak. Forsikringsforetakene er underlagt omfattende regulering om regnskap og revisjon i særlovgivningen. På tilsvarende måte som organisasjonsadvokatene, vil de ha adgang til å behandle klientmidler, jf. advokatloven § 41. Departementet foreslår en tilsvarende regulering som for organisasjonsadvokatene, altså at forsikringsadvokater som oppbevarer klientmidler, skal sende egenerklæring med revisoruttalelse til Advokattilsynet senest 30. april hvert år, jf. utkastet § 37.

Når advokatloven trer i kraft, kan enhver yte rettslig bistand, jf. advokatloven § 66. Det er derfor ikke aktuelt å videreføre advokatforskriften 1996 § 3a-15 om retts hjelpere.

10 Advokattilsynet

10.1 Advokattilsynets organisering

10.1.1 Gjeldende rett

Tilsynsrådet for advokatvirksomhet ledes i dag av et styre bestående av tre medlemmer, der både medlemmene og deres personlige varamedlemmer oppnevnes av departementet i henhold til delegasjon fra Kongen, jf. domstolloven § 225 andre ledd, advokatforskriften 1996 § 4-1 og kongelig resolusjon 28. januar 2000. Styrets leder er advokat og blir i samsvar med forutsetningene i forarbeidene normalt oppnevnt etter forslag fra Advokatforeningen. Ett medlem skal være registrert eller statsautorisert revisor. Når det gjelder det tredje medlemmet, er det ikke stilt noen spesielle krav, men det er forutsatt at vedkommende «nyter allmenn tillit», jf. Ot.prp. nr. 39 (1994–95) punkt 6.3.

Det følger av § 4-1 andre ledd første punktum at medlemmene oppnevnes for en periode på to år med adgang til gjenoppnevning, hver gang for ytterligere to år. Godtgjørelsen til medlemmer og varamedlemmer fastsettes av Justis- og beredskapsdepartementet og dekkes av Tilsynsrådet, jf. andre ledd andre punktum.

Tilsynsrådet har en egen administrasjon med en egen leder som er ansvarlig overfor styret og egne ansatte, jf. § 4-1 tredje ledd.

Virksomheten til Tilsynsrådet er regulert i advokatforskriften 1996 § 4-2. I bestemmelsens første ledd fremgår det at forvaltningsloven og offentliglova gjelder for Tilsynsrådet. Tilsynsrådet gir nærmere retningslinjer for sin virksomhet, jf. andre punktum. I andre og tredje ledd er det gitt nærmere regler om saksbehandlingsfrister.

10.1.2 Bakgrunnen for forslaget

Advokattilsynet skal være et uavhengig forvaltningsorgan som ikke kan instrueres i utøvelsen av sin myndighet, jf. advokatloven § 43 første ledd.

Det følger av advokatloven § 43 andre ledd at Advokattilsynet skal ledes av et styre på fem medlemmer med personlige varamedlemmer. To medlemmer og to varamedlemmer skal være advokater oppnevnt av Advokatforeningen. Én av disse skal velges som leder. Ett medlem og ett varamedlem skal være dommere oppnevnt av Dommerforeningen. Videre skal ett medlem og ett varamedlem være statsautoriserte revisorer oppnevnt av Revisorforeningen. Det femte medlemmet og varamedlemmet skal oppnevnes av departementet som representanter for allmennheten.

Advokattilsynet skal ha en administrasjon med egne ansatte og en leder som er ansvarlig overfor Advokattilsynets styre, jf. advokatloven § 43 fjerde ledd. Administrasjonen skal organisatorisk være en del av Advokattilsynet. Styret er øverste myndighet for Advokattilsynet og skal etter femte ledd fastsette instruks for saksbehandlingen i Advokattilsynet, blant annet om hvilke saker som skal forelegges for eller avgjøres av et samlet styre. I dette ligger en adgang til å delegerer avgjørelsesmyndighet, både til styrets leder og til administrasjonen, jf. proposisjonen punkt 19.1.4.

Etter advokatloven § 43 syvende ledd kan Kongen gi nærmere regler om oppnevning og sammensetning av styret og om Advokattilsynets virksomhet og administrasjon. I proposisjonen punkt 19.1.4 er det lagt opp til at det skal reguleres i forskrift hvordan oppnevning av medlemmene skal håndteres når flere yrkesorganisasjoner og departementet er involvert. Videre heter det at oppnevningen av varamedlemmene og bruken av disse skal reguleres i forskrift.

10.1.3 Departementets forslag

10.1.3.1 Oppnevning av Advokattilsynets medlemmer og varamedlemmer

Departementet foreslår at Advokattilsynets administrasjon skal koordinere oppnevningene til Advokattilsynets styre, jf. utkastet § 47 første ledd andre punktum.

Advokatloven § 43 andre ledd legger kompetansen til å oppnevne Advokattilsynets medlemmer til Advokatforeningen, Dommerforeningen, Revisorforeningen og departementet. Ettersom det stilles krav til sammensetningen av Advokattilsynets styre, jf. punkt 10.1.3.2, er det behov for å koordinere oppnevningene. Koordineringen vil blant annet gå ut på å sørge for at medlemmer oppnevnes til rett tid og at kravene til kjønnsbalanse i utkastet § 47 første ledd følges. Ansvaret for at styret settes sammen slik at det fungerer på en god og hensiktsmessig måte tilligger alle de oppnevne organene i fellesskap.

Departementet foreslår at koordineringsansvaret legges til Advokattilsynets administrasjon. Ved denne vurderingen har departementet blant annet lagt vekt på forslaget om at Advokattilsynets administrasjon også skal ha koordineringsansvaret for medlemmene til Advokatnemnda, se del III punkt 11.1.3. I tillegg er det etter departementets syn en fordel at administrasjonen ikke selv skal oppnevne noen av medlemmene. Ettersom koordineringsansvaret ikke gir noen bestemmende innflytelse over hvem som skal oppnevnes, mener departementet at det ikke er betenkelig at Advokattilsynets administrasjon koordinerer oppnevningene til sitt eget styre.

Departementet har vurdert om departementets kompetanse til å oppnevne medlemmer til Advokattilsynets styre bør delegeres, for eksempel til et underliggende organ. Slik departementet vurderer det, er det ingen prinsipielle hindre for en slik delegering. På nåværende tidspunkt finner imidlertid ikke departementet det hensiktsmessig å delegere oppnevningskompetansen.

10.1.3.2 *Sammensetningen av Advokattilsynets styre*

Departementet foreslår at kravet i lov 16. juni 2017 nr. 51 om likestilling og forbud mot diskriminering (likestillings- og diskrimineringsloven) § 28 skal gjelde tilsvarende ved oppnevningene til Advokattilsynets styre, se utkastet § 47 første ledd.

Når det gjelder sammensetningen, er det i advokatloven kun bestemt hvilken yrkesgruppe og interessegruppe det enkelte medlem skal tilhøre.

Etter likestillings- og diskrimineringsloven § 28 skal styret ha en balansert kjønns sammensetning når et offentlig organ oppnevner eller velger medlemmer til et styre. Likestillings- og diskrimineringsloven § 28 må leses i lys av likestillings- og diskrimineringsloven § 24, som pålegger offentlige myndigheter å arbeide aktivt, målrettet og planmessig for å fremme likestilling og hindre diskriminering. Fire av medlemmene til Advokattilsynets styre oppnevnes formelt av andre enn et offentlig organ. Likestillings- og diskrimineringsloven § 28 omfatter ikke tilfeller der private organisasjoner selv oppnevner medlemmer til et offentlig styre. Departementet mener likevel at bestemmelsen bør få tilsvarende anvendelse for oppnevningene fra Advokatforeningen, Dommerforeningen og Revisorforeningen av hensyn til formålet bak bestemmelsen i § 28. Advokattilsynets administrasjon er som nevnt tillagt oppgaven med å koordinere sammensetningen slik at kravet til kjønnsbalanse ivaretas.

Departementet foreslår ikke å legge andre føringer i forskrift for de aktuelle yrkesorganisasjonene og departementets vurdering av hvem som skal oppnevnes. For å sikre legitimitet bør det imidlertid tilstrebes at Advokattilsynets styre er bredt sammensatt. Oppnevningsprosessen må skje etter de ordinære prosessene som gjelder internt i yrkesorganisasjonene og i departementet. Det er viktig å benytte flere kilder og kanaler for å få et godt sammensatt styre.

Det foreslås at oppnevningen av varamedlemmene skal følge de samme prosedyrene som nevnt ovenfor. Varamedlemmene er personlige, jf. advokatloven § 43 andre ledd. Det innebærer at dersom et fast medlem ikke kan delta i behandlingen av en sak, skal vedkommendes personlige varamedlem innkalles.

10.1.3.3 *Godtgjøring*

Departementet foreslår at godtgjøringen til medlemmer og varamedlemmer til Advokattilsynets styre fastsettes av Justis- og beredskapsdepartementet og dekkes av Advokattilsynet, se utkastet § 47 første ledd tredje punktum. Forslaget viderefører advokatforskriften 1996 § 4-1 andre ledd andre punktum.

10.1.3.4 *Advokattilsynets virksomhet og organisasjon*

Det følger av advokatloven § 43 fjerde ledd tredje punktum at Advokattilsynets styre har tilsettingsmyndighet for Advokattilsynets stillinger. Departementet foreslår likevel å presisere i forskriften at styret ansetter Advokattilsynets direktør, se utkastet § 47 andre ledd.

Departementet foreslår å forskriftsfeste at direktøren står for den daglige ledelsen av Advokattilsynet, se utkastet § 47 andre ledd andre punktum. Kravet vil innebære at Advokattilsynets styre generelt ikke kan frata direktøren de oppgavene og den myndigheten som hører til den daglige ledelsen. Departementet legger til grunn at den nærmere ansvarsfordelingen vil bli avklart gjennom praksis.

Advokattilsynets styre skal i tråd med advokatloven § 43 femte ledd fastsette instruks for saksbehandlingen i Advokattilsynet. Departementet foreslår å forskriftsfeste at styrets avgjørelsesmyndighet kan delegeres til styrets leder og til Advokattilsynets administrasjon, se utkastet § 48 første ledd.

Delegasjonsadgangen skal sikre en effektiv sakshåndtering og bidra til at styret ikke belastes uforholdsmessig. Departementet mener at styret bør ha en vid delegasjonsadgang. Saker av prinsipiell karakter kan derimot ikke delegeres, jf. proposisjonen punkt 19.1.4 og utkastet § 48 første ledd andre punktum. Hva som regnes som prinsipielle saker, må vurderes konkret. Ved vurderingen må det ses hen til om utfallet kan få betydning utover den foreliggende saken, eller om det ellers er av stor betydning at et samlet styre tar avgjørelsen.

Av hensyn til partenes forutsigbarhet og rettssikkerhet, foreslår departementet at det gis visse føringer for Advokattilsynets saksbehandling i forskriften.

Departementet foreslår at styret som hovedregel skal behandle saker i møte, da dette gir den beste meningsutvekslingen blant medlemmene, se utkastet § 48 andre ledd. Uttrykket «i møte» omfatter både fysiske møter og fjernmøter. Denne hovedregelen kan fravikes dersom styrets leder vurderer at saken egner seg for skriftlig behandling. Forutsetningen er at styrebehandlingen avvikles på en betryggende måte.

I enkelte tilfeller antar departementet at det vil være hensiktsmessig om parten gis anledning til å møte, for eksempel i tilbakekallssakene. Departementet foreslår en bestemmelse som gir parten mulighet til å møte dersom Advokattilsynet finner grunn til det, se utkastet § 48 andre ledd andre punktum.

Departementet foreslår å forskriftsfeste at styret bare kan treffe beslutning dersom alle medlemmene deltar, se utkastet § 48 andre ledd tredje punktum. Dette er en videreføring av gjeldende praksis.

I tråd med gjeldende praksis foreslår departementet også at Advokattilsynets avgjørelser vedtas ved alminnelig flertall, se utkastet § 48 andre ledd fjerde punktum.

10.2 Forvalterordningen og oppbevaring av klientarkiv for advokater under forvaltning eller som har avviklet sin virksomhet

10.2.1 Gjeldende rett

Forvalterordningen for advokatvirksomhet er i dag regulert i domstoloven § 228 og advokatforskriften 1996 kapittel 7.

Dersom en advokats advokatvirksomhet ikke blir forvaltet eller avviklet på annen betryggende måte, og det er nødvendig for å avverge skade eller tap for virksomhetens klienter, kan Tilsynsrådet oppnevne en annen advokat som forvalter for virksomheten dersom ett av vilkårene i domstoloven § 228 første ledd nr. 1 til 3 er oppfylt. Etter nr. 1 kan forvalter oppnevnes dersom en advokat dør eller blir fradømt retten til å utøve advokatvirksomhet etter straffeloven § 56 eller dersom advokatbevillingen blir tilbakekalt eller fratatt etter domstoloven § 230.

Forvalter kan også oppnevnes hvis advokatens advokatbevilling blir suspendert etter domstoloven § 230, jf. § 228 første ledd nr. 2, og hvis advokatvirksomheten for øvrig ikke utøves eller ikke kan utøves på forsvarlig måte, jf. nr. 3.

Forvalterens hovedoppgave er å få oversikt over den forvaltede advokatvirksomheten og iverksette nødvendige tiltak for å beskytte klientenes interesser, jf. advokatforskriften 1996 § 7-2. Advokatforskriften 1996 inneholder for øvrig bestemmelser om forvalterens taushets- og underrettningsplikt, rapportering til Tilsynsrådet, klageadgang med mer. Kostnadene ved forvaltningen dekkes av Tilsynsrådet, jf. domstoloven § 228 femte ledd.

Når advokatvirksomheten avvikles i medhold av reglene om forvalterordningen, skal Tilsynsrådet sørge for betryggende oppbevaring av advokatens klientarkiv i 10 år, jf. advokatforskriften 1996 § 7-10. Tilsynsrådet kan deretter sørge for betryggende makulering av hele eller deler av materialet. I andre tilfeller skal klientarkivet tilbakeleveres til advokaten. Utgifter til lagerleie, makulering med videre i forbindelse med forsvarlig behandling av advokatens klientarkiv dekkes av Tilsynsrådet. Advokatforskriften 1996 § 7-10 gjelder tilsvarende i de tilfeller hvor en advokat har avviklet virksomheten og ikke selv kan oppbevare klientarkivet på en betryggende måte, jf. advokatforskriften 1996 § 4-10.

10.2.2 Bakgrunnen for forslaget

Bestemmelser om forvalterordningen, forvalteren og advokater som er under forvaltning, er inntatt i advokatloven §§ 46 til 48. Det fremgår av advokatloven § 46 tredje ledd at departementet kan gi forskrift om forvalterordningen, blant annet om forvalterens oppgaver, sikkerhetsstillelse, rapporteringsplikt, godtgjørelse og refusjon.

Dagens regler om oppbevaring av klientarkiv, jf. advokatforskriften 1996 §§ 7-10 og 4-10, er videreført i advokatloven § 49. Departementet kan gi forskrift om oppbevaring av advokatens klientarkiv, blant annet om kostnadsdekning og refusjon, jf. advokatloven § 49 andre ledd.

10.2.3 Departementets forslag

Departementet foreslår en rekke forskriftsbestemmelser om forvalterordningen. Forslagene innebærer i all hovedsak en klargjøring og presisering av pliktene og rettighetene i forvalterordningen og er ikke ment å innebære noen realitetsendring

sammenlignet med gjeldende rett. Departementet mener at en slik tydeliggjøring kan være til hjelp både for forvalteren, for forvalteren i møte med andre, for den forvaltede advokaten, for klienten og for andre.

Det foreslås å forskriftsfeste en ikke-uttømmende oversikt over forvalterens oppgaver i utkastet § 38. I utkastet §§ 39 og 40, foreslår departementet å innta bestemmelser om plikter for advokaten under forvaltning og for andre. Forslaget i § 39 bygger dels på advokatforskriften 1996 § 7-7 mens forslaget i § 40 dels bygger på advokatforskriften 1996 § 7-8. Utkastet § 42 bygger i stor grad på advokatforskriften 1996 § 7-4.

I forslaget § 43 foreslår departementet en bestemmelse om Advokattilsynets plikt til å oppbevare klientarkiv. Forslaget bygger på advokatforskriften 1996 § 7-10. I likhet med dagens bestemmelse gjelder utkastet både når det oppnevnes forvalter, og når klientarkivet ikke oppbevares på en betryggende måte etter at en advokat har avvirket virksomheten sin, jf. advokatloven § 49 første ledd. Etter gjeldende regelverk dekkes utgiftene til lagerleie, makulering med videre av Tilsynsrådet, jf. advokatforskriften 1996 § 7-10 andre ledd. Gjeldende rett har ingen bestemmelse om rett for Tilsynsrådet til å kreve refusjon for disse utgiftene hos advokaten. Under høringen av advokatlovutvalgets utredning uttalte Advokatforeningen at det bør gis en tydelig hjemmel for at tilsynsorganet kan kreve kostnadene ved oppbevaring av advokatens klientarkiv dekket av den aktuelle advokaten. Departementet er enig i at det, avhengig av omstendighetene i den enkelte sak, vil kunne være hensiktsmessig med en slik hjemmel. Det foreslås derfor i utkastet § 43 andre ledd at kostnadene ved oppbevaring av klientarkivet dekkes av Advokattilsynet, og at Advokattilsynet kan kreve refusjon fra advokaten eller det boet som virksomheten inngår i. Der det er oppnevnt forvalter, mener departementet at refusjonskravet også kan hjemles i advokatloven § 46. Hjemmelen i utkastet § 43 andre ledd vil derfor særlig være aktuell der klientarkivet ikke oppbevares på en betryggende måte etter at en advokat har avvirket virksomheten sin, jf. advokatloven § 49 første ledd andre alternativ. Det vil være tvangsgrunnlag for utlegg når refusjonskravet er hjemlet i advokatloven § 46, jf. advokatloven § 46 andre ledd andre punktum, men ikke når kravet er hjemlet i forskriften.

Utkastet § 44 viderefører advokatforskriften 1996 § 7-6. Forvalterens beslutninger kan påklages til Advokattilsynet. Klageadgangen omfatter ikke enkeltbeslutninger i forbindelse med det løpende arbeidet med forvaltningen. Som det fremgår av merknaden til advokatforskriften 1996, ville en slik klageadgang kunne begrense fremdriften av forvalteroppgaven og være til hinder for forvalterens arbeid for å begrense klientenes tap. Advokattilsynets vedtak om oppnevning av forvalter kan påklages til Advokatnemnda, jf. advokatloven § 54 andre ledd.

Som forvalter, vil advokaten være underlagt taushetsplikt etter advokatloven § 32 flg. For forhold som ikke er omfattet av forvalterens taushetsplikt som advokat, gjelder forvaltningsloven § 13 og de påfølgende bestemmelsene så langt disse passer. Forvalterens taushetsplikt gjelder ikke overfor Advokattilsynet og Advokatnemnda, jf. advokatloven § 62 tredje ledd og særmerkningene til advokatloven § 48 på side 267 i proposisjonen. Departementet ser på denne bakgrunn ikke behov for å videreføre bestemmelsen i advokatforskriften 1996 § 7-3 første ledd.

10.3 Advokatregister og advokatfullmektigregister

10.3.1 Gjeldende rett

Det følger av advokatforskriften 1996 § 1-1 at den som vil utøve advokatvirksomhet i eget navn eller drive rettshjelpvirksomhet i medhold av domstoloven § 218 andre ledd nr. 1 eller i henhold til tillatelse gitt i medhold av domstoloven § 218 andre ledd nr. 3 og nr. 4, har plikt til å gi Tilsynsrådet melding om oppstart og opphør av virksomheten. På bakgrunn av slik melding registrerer Tilsynsrådet vedkommende inn i et register. Registeret er ikke tilgjengelig på Tilsynsrådets hjemmesider.

10.3.2 Bakgrunnen for forslaget

Bestemmelser om advokatregister og advokatfullmektigregister er inntatt i advokatloven §§ 50 og 51.

Det fremgår av advokatloven § 50 at Advokattilsynet skal føre et offentlig tilgjengelig og søkbart register over alle advokater. Registeret skal inneholde opplysninger om advokatenes navn og arbeidssted, tidspunktet advokatene fikk bevilling og bortfall, tilbakekall og suspensjon av advokatbevillinger. Dersom en advokat er ilagt mer enn én disiplinærreaksjon, skal disse registreres i advokatregisteret. Hver registrering skal slettes etter tre år.

Advokatfullmektigregisteret skal inneholde opplysninger om advokatfullmektigenes navn, foretakenes navn, tidspunktet for autorisasjon og bortfall, tilbakekall og suspensjon av autorisasjon, jf. advokatloven § 51. Registeret skal, i likhet med advokatregisteret, være offentlig tilgjengelig og søkbart, og disiplinærreaksjoner skal registreres på samme måte som for advokater.

Departementet kan gi forskrift om føring av registrene, jf. advokatloven § 50 fjerde ledd og § 51 fjerde ledd.

10.3.3 Departementets forslag

Departementet foreslår at opplysninger om bortfall, tilbakekall og suspensjon skal være registrert i registrene så lenge opphøret gjelder, jf. utkastet § 50 første ledd. Dette er i tråd med utvalgets forslag i NOU 2015: 3 punkt 24.3.4. I likhet med utvalget, mener departementet at det er mindre relevant å registrere om en advokat tidligere i en periode ikke har vært ansett som skikket, eller om advokaten for øvrig på et tidligere tidspunkt ikke har oppfylt lovens krav for å ha advokatbevilling. I disse tilfellene mener departementet at hensynet til advokaten må veie tyngre enn hensynet til det rettsøkende publikums behov for informasjon. Når vedkommende igjen har fått advokatbevilling, oppfyller vedkommende vilkårene for å bli advokat. Departementet viser også til at registeret uansett ikke vil kunne gi et fullstendig svar på om personer som nå har advokatbevilling, tidligere ikke har oppfylt kravene. Det vil imidlertid fremgå av registeret når advokaten fikk bevilling, jf. advokatloven § 50. Dette kan et stykke på vei avhjelpe mulige klienters behov for informasjon. Departementet nevner at forslaget i første ledd siste punktum innebærer at opplysninger om opphør også skal slettes etter fem år.

Departementet foreslår at det skal fremgå av registeret dersom vedtak om suspensjon og tilbakekall ikke er endelig, jf. utkastet § 50 første ledd andre punktum. Hensynet til advokatens og advokatfullmektigens rettssikkerhet tilsier etter departementets syn en slik løsning.

Utvalget foreslo at den som tidligere har vært advokat, skal slettes fra advokatregisteret ti år etter at advokatbevillingen opphørte, jf. NOU 2015: 3 punkt 24.3.4. Forslaget ble begrunnet i at det kan være viktig for klienter eller tidligere klienter å hente ut informasjon om tidligere advokater, for eksempel dersom klienten vil klage på en tidligere advokat. Opplysninger skal ikke lagres lenger enn det som er nødvendig for formålet, og departementets foreløpige vurdering er at det er tilstrekkelig at disse opplysningene slettes etter *fem* år, jf. utkastet § 50 første ledd tredje punktum. Departementet ber om høringsinstansenes innspill til når en tidligere advokat bør slettes fra advokatregisteret, og særlig om behovet for å lagre slike opplysninger.

Departementet foreslår å forskriftsfeste at disiplinærreaksjoner som skal registreres i advokatregisteret, skal registreres uten ugrunnet opphold etter at avgjørelsen foreligger, jf. utkastet andre ledd. I likhet med utvalget mener departementet at det vil kunne virke prosessdrivende å avvente eventuell domstolsbehandling. Videre foreslår departementet at det av hensyn til den berørte advokaten skal fremgå av advokatregisteret hvis det er reist søksmål om gyldigheten av disiplinærvedtaket.

Utvalget foreslo at Advokatnemnda kan beslutte utsatt registrering dersom advokaten bringer disiplinærvedtaket inn for domstolsprøving. Forslaget ble begrunnet i at disiplinærmyndigheten kunne pådra seg erstatningskrav hvis registreringer har skjedd til tross for at disiplinærvedtaket blir underkjent av domstolene. Departementets foreløpige vurdering er at hensynet til advokatene normalt vil være tilstrekkelig ivaretatt ved den foreslåtte bestemmelsen om at det skal fremgå av registeret dersom det er reist søksmål om gyldigheten av vedtaket. Disiplinæavgjørelser er offentlige, og enhver vil kunne få innsyn hos Advokattilsynet. I særlig tvilsomme saker kan det imidlertid være behov for en bestemmelse som foreslått av utvalget. Departementet foreslår derfor at Advokatnemnda kan beslutte utsatt registrering hvis advokaten reiser søksmål om gyldigheten av disiplinærvedtaket.

Departementet foreslår å forskriftsfeste i tredje ledd at første og andre ledd gjelder tilsvarende for advokatfullmektigregisteret. For advokatfullmektigene vil bestemmelsene i første ledd gjelde bortfall, tilbakekall og suspensjon av autorisasjon som advokatfullmektig, jf. advokatloven § 13. Forskriftsutkastet må sammenholdes med advokatlovens bestemmelser om advokatfullmektiger, der det blant annet fremgår av § 51 tredje ledd at advokatfullmektiger skal slettes fra advokatfullmektigregisteret ved innføring i advokatregisteret. Dette betyr at bestemmelsen i utkastet § 50 første ledd tredje punktum kun vil gjelde tilsvarende for advokatfullmektiger som ikke har fått advokatbevilling.

10.4 Språkkrav ved søknader til Advokattilsynet

10.4.1 Gjeldende rett

Advokatforskriften 1996 § 9-6 inneholder bestemmelser om søknadsprosedyrer ved søknader om godkjenning av utenlandsk juridisk utdanning for å få advokatbevilling, autorisasjon av advokatbevilling og rett til å yte retts hjelp. Etter andre ledd skal søknad og vedlegg som ikke er utferdiget på norsk, dansk eller svensk, ledsages av oversettelse til norsk utført eller bekreftet av statsautorisert translatør. Det følger videre av språkloven § 8 at alle har rett til å bruke svensk eller dansk i kontakt med offentlige organer.

10.4.2 Bakgrunnen for forslaget

Det følger av advokatloven § 64 femte ledd at departementet kan gi forskrift om saksbehandlingen ved søknader til Advokattilsynet.

10.4.3 Departementets forslag

Departementet foreslår at søknader til Advokattilsynet skal inngis på norsk, dansk, svensk eller engelsk eller oversettes til et av disse språkene utført eller bekreftet av en statsautorisert translatør. Å tillate engelsk vil for enkelte lette søknadsprosessen. Det legges til grunn at Advokattilsynet behersker engelsk i tilstrekkelig grad til å kunne behandle søknadene. Departementet bemerker at forslaget ikke innebærer at søknader på et annet språk enn norsk må besvares på språket brukt i søknaden. Det vises til utkastet § 49.

11 Advokatnemnda

11.1 Oppnevning og sammensetning av Advokatnemnda

11.1.1 Gjeldende rett

Dagens advokatbevillingsnemnd består av tre medlemmer med personlige varamedlemmer, jf. domstolloven § 226 første ledd og advokatforskriften 1996 § 6-1 første ledd. Advokatbevillingsnemndens leder skal være dommer. Ifølge forarbeidene vil det være naturlig at dommeren som velges, tilfredsstillende de kravene som stilles til en høyesterettsdommer eller lagmann, jf. Ot.prp. nr. 39 (1994–1995) punkt 7.4. Det skal også være en advokat i Advokatbevillingsnemnden. Etter advokatforskriften 1996 § 6-1 oppnevnes advokatmedlemmet etter forslag fra Advokatforeningen. For det tredje medlemmet er det ikke stilt spesielle krav. I forarbeidene fremgår det at vedkommende for eksempel kan være en representant for det rettssøkende publikum, jf. Ot.prp. nr. 3 (1999–2000) punkt 7.1. Samtlige medlemmer oppnevnes av departementet etter delegasjon fra Kongen, jf. domstolloven § 226 første ledd, advokatforskriften 1996 § 6-1 andre ledd og kongelig resolusjon 28. januar 2000.

Medlemmene og varamedlemmene oppnevnes for en periode på to år med adgang til gjenoppnevning, hver gang for ytterligere to år, jf. § 6-1 andre ledd.

Godtgjørelsen til medlemmene og varamedlemmene fastsettes av departementet og dekkes av Tilsynsrådet, jf. § 6-1 andre ledd andre punktum.

Det følger av domstoloven § 227 første ledd og advokatforskriften 1996 § 5-1 første ledd at Disiplinærnemnden skal ha fem medlemmer: en dommer som også skal være leder, to advokater og to medlemmer som verken er dommer eller advokat. Det skal oppnevnes personlige varamedlemmer for hvert av de faste medlemmene. I forarbeidene uttales det at det kan være naturlig at Disiplinærnemndens leder tilfredsstiller kravene til en høyesterettsdommer eller lagmann, jf. Ot.prp. nr. 39 (1994–1995) punkt 5. Advokatmedlemmene oppnevnes etter forslag fra Advokatforeningen, jf. § 5-1 andre ledd andre punktum. Når det gjelder medlemmene som ikke er advokat eller dommer, fremgår det av forarbeidene at de bør være jurister, og at de bør representere forbruker- og næringsinteresser, jf. Ot.prp. nr. 39 (1994–1995) punkt 5.4.2. Samtlige medlemmer oppnevnes av departementet etter delegasjon fra Kongen, jf. domstoloven § 227 første ledd, advokatforskriften 1996 § 5-1 andre ledd og kongelig resolusjon 28. januar 2000.

Medlemmene og varamedlemmene i Disiplinærnemnden oppnevnes for en periode på to år, med adgang til gjenoppnevning, hver gang for ytterligere to år, jf. § 5-1 andre ledd første punktum.

Godtgjøringen til medlemmene og varamedlemmene fastsettes av departementet og dekkes av Disiplinærnemnden, jf. § 5-1 andre ledd tredje punktum.

11.1.2 Bakgrunnen for forslaget

Det følger av advokatloven § 53 andre ledd at den nye Advokatnemnda skal ha 15 medlemmer og 11 varamedlemmer. Fem medlemmer og tre varamedlemmer skal være advokater oppnevnt av Advokatforeningen. Fem medlemmer og tre varamedlemmer skal være dommere oppnevnt av Dommerforeningen.

Departementet skal oppnevne to medlemmer og to personlige varamedlemmer som representanter for allmennheten, ett medlem og ett personlig varamedlem som representanter for forbrukerinteresser, og to medlemmer og to personlige varamedlemmer som representerer andre brukerinteresser, jf. advokatloven § 53 andre ledd tredje punktum.

Nemnda skal selv velge en leder og en nestleder blant medlemmene som er oppnevnt av Dommerforeningen, jf. advokatloven § 53 andre ledd fjerde punktum.

Etter advokatloven § 53 femte ledd kan det gis forskrift om oppnevning og sammensetning av Advokatnemnda.

11.1.3 Departementets forslag

I advokatloven § 53 andre ledd er kompetansen til å oppnevne medlemmer lagt til Advokatforeningen, Dommerforeningen og departementet. Departementet har vurdert om departementets kompetanse til å oppnevne medlemmer til Advokatnemnda bør delegeres, for eksempel til et underliggende organ. Slik departementet vurderer det, er det ingen prinsipielle hindre for en slik delegering. Departementet foreslår ikke å delegerer oppnevningskompetansen nå.

Det vil være behov for å koordinere oppnevningene, for å ivareta at medlemmer oppnevnes til rett tid og at kravene til kjønnsbalanse i utkastet § 53 første ledd følges. Ansvar for at styret settes sammen slik at det fungerer på en god og hensiktsmessig måte tilligger alle de oppnevningene organene i fellesskap.

Departementet foreslår at koordineringsoppgaven legges til Advokattilsynets administrasjon, se utkastet § 53 første ledd andre punktum. I vurderingen er det lagt vekt på at Advokattilsynets administrasjon også er foreslått å ha koordineringsansvaret for medlemmene til Advokattilsynets styre, se del III punkt 10.1.3.1. Etter departementets syn er det i tillegg en fordel at Advokattilsynets administrasjon ikke selv skal oppnevne noen av medlemmene. Da koordineringsansvaret ikke gir noen bestemmende innflytelse over hvem som skal oppnevnes, er det departementets vurdering at Advokatnemndas uavhengighet fra Advokattilsynet ikke blir utfordret.

Når det gjelder kravet til balansert kjønns sammensetning etter likestillings- og diskrimineringsloven § 28, viser departementet til vurderingen i del III punkt 10.1.3.2. Departementet foreslår at tilsvarende krav skal gjelde for sammensetningen av Advokatnemndas styre.

Departementet foreslår ikke å legge andre føringer for Advokatforeningens, Dommerforeningens og departementets vurdering av hvem som skal oppnevnes. For å sikre legitimitet bør det imidlertid tilstrebes at Advokatnemnda er bredt sammensatt.

Oppnevningsprosessen skal skje etter de ordinære prosessene som gjelder internt i yrkesorganisasjonene og i departementet.

På tilsvarende måte som etter advokatforskriften 1996 § 5-1 andre ledd tredje punktum foreslås det at medlemmenes og varamedlemmenes godtgjøring fastsettes av Justis- og beredskapsdepartementet og dekkes av Advokatnemndas egne midler. Se utkastet § 53 første ledd tredje punktum. Det er departementets vurdering at kompetansen til å fastsette godtgjøringen ikke vil rokke ved Advokatnemndas uavhengighet etter advokatloven § 53 første ledd.

11.2 Advokatnemndas sekretariat og delegering av nemndas myndighet

11.2.1 Gjeldende rett

Sekretariatsfunksjonen for Advokatbevillingsnemnda utføres av Tilsynsrådet, jf. advokatforskriften 1996 § 6-1 tredje ledd. Regnskap og melding om Advokatbevillingsnemndens virksomhet sendes hvert år til departementet, jf. andre punktum. Det følger av advokatforskriften 1996 § 6-2 fjerde ledd andre punktum at Advokatbevillingsnemnden gir retningslinjer for sin virksomhet.

Avgjørelser som avslutter en sak, skal treffes av den samlede Advokatbevillingsnemnden i møte eller ved sirkulasjon av utkast til avgjørelse, jf. advokatforskriften 1996 § 6-3 tredje ledd. Det er ikke gitt bestemmelser i advokatforskriften 1996 om delegering av Advokatbevillingsnemndens myndighet.

Det følger av advokatforskriften 1996 § 5-1 fjerde ledd at sekretariatsfunksjonen for Disiplinærnemnden utføres av Advokatforeningen. Regnskap og melding om nemndens virksomhet sendes hvert år til departementet, jf. andre punktum.

Avgjørelser som avslutter en sak, skal treffes av den samlede Disiplinærnemnden i møte eller ved sirkulasjon av utkast til avgjørelse, jf. advokatforskriften 1996 § 5-5 første ledd. Etter andre punktum kan Disiplinærnemndens leder likevel alene treffe avgjørelse om avvisning av klager etter § 5-3 eller § 5-4 og avgjøre klager som er åpenbart grunnløse.

11.2.2 Bakgrunnen for forslaget

Det fremgår av advokatloven § 53 fjerde ledd at Advokatnemnda skal ha et sekretariat. I proposisjonen punkt 20.2.4 er det forutsatt at sekretariatsfunksjonen skal legges til Advokatforeningen.

Etter advokatloven § 53 femte ledd kan det gis forskrift om Advokatnemndas virksomhet og sekretariat, blant annet om adgangen til å delegere oppgaver til nemndas leder og sekretariat. Departementet har i høringsnotatet del II punkt 4 foreslått å gjøre enkelte endringer i advokatloven § 54. Etter bestemmelsens andre ledd andre punktum er det foreslått at departementet kan gi forskrift om behandling av klagesakene.

11.2.3 Departementets forslag

Departementet foreslår å forskriftsfeste at Advokatnemndas sekretariatsfunksjon utføres av Advokatforeningen, se utkastet § 53 andre ledd andre punktum. Sekretariatet skal primært forberede sakene for behandling i Advokatnemnda, men kan også pålegges andre oppgaver.

Sekretariatsfunksjonen innebærer også at Advokatforeningen skal føre Advokatnemndas regnskap, samt utarbeide og oversende Advokatnemndas årsmelding og regnskap til departementet, se utkastet § 53 andre ledd tredje punktum. Dette tilsvarer oppgavene Advokatforeningen har i dag som sekretariat for Disiplinærnemden, jf. advokatforskriften 1996 § 5-1 fjerde ledd andre punktum.

For å sikre en effektiv saksbehandling og bidra til at Advokatnemnda ikke belastes uforholdsmessig, foreslår departementet å regulere i forskriften at Advokatnemnda kan delegere sin avgjørelsesmyndighet i enkelte saker, se utkastet § 54. Det foreslås at beslutningskompetansen kan delegeres til tre ulike nivåer. For det første kan det delegeres myndighet til de medlemmene som velges som Advokatnemndas leder og nestleder etter advokatloven § 53 andre ledd fjerde punktum. For det andre kan det delegeres myndighet til lederen i den enkelte avdeling. Dette vil være dommerrepresentanten, jf. proposisjonen punkt 20.1.4. For det tredje kan det delegeres myndighet til Advokatnemndas sekretariat. Departementet foreslår ikke å regulere nærmere hvilket nivå de ulike sakene skal delegeres til. Ved spørsmålet om hvilket nivå saken skal delegeres til, mener departementet at det bør gjøres en konkret vurdering, blant annet med utgangspunkt i proposisjonen punkt 20.2.4. Departementets foreløpige vurderinger fremgår nedenfor.

Advokatnemnda skal både avgjøre klager over Advokattilsynets avgjørelser og disiplinærsaker, jf. advokatloven § 54 første og andre ledd.

Departementet mener at det er hensiktsmessig og effektivt at Advokatnemnda etter eget skjønn kan delegere avgjørelsesmyndigheten i avvísningssaker, se utkastet § 54 bokstav a. Avvísningssavgjørelser innebærer at saken ikke underlegges realitetsbehandling. I klagesakene vil forvaltningslovens regler om avvísning komme til anvendelse. For eksempel vil en klagesak kunne avvíses dersom klagefristen etter forvaltningsloven § 29 er oversittet. Etter advokatloven § 56 fjerde ledd kan en disiplinærklage avvíses dersom den er åpenbart grunnløs eller ikke oppfyller kravene til skriftlighet og innhold. Avvísning skal også skje hvor klagen fremsettes senere enn tre år etter at advokatoppdraget ble avsluttet, jf. advokatloven § 56 tredje ledd tredje punktum. Et annet eksempel på avvísning

er ved oversittelse av fristen for å begjære gjenåpning, jf. utkastet § 57 første ledd. Avvisningssakene vil normalt være kurante og ikke behøve full behandling i Advokatnemnda. Ikke alle avvisningssaker er egnet for delegering. I vurderingen av om en sak skal delegeres, bør Advokatnemnda se hen til om avvisningsspørsmålet beror på vanskelige skjønnsbaserte vurderinger, og om det ellers er tvilsomt om saken skal avvises.

Advokatnemnda skal også treffe vedtak i innsynssaker, både i første instans og som klageinstans etter advokatloven § 54 andre ledd andre punktum. For å legge til rette for en hensiktsmessig og effektiv saksbehandling mener departementet at myndigheten til å avgjøre innsynssaker bør kunne delegeres, se utkastet § 54 bokstav b. Innsynssakene kan være svært ulike med hensyn til omfang og viktighet. Noen saker vil være av prinsipiell art og reise vanskelige spørsmål, mens andre er mer kurante og kan behandles raskt. Advokatnemnda må vurdere om og til hvem en innsynssak skal delegeres. I vurderingen av om avgjørelse av innsynssaken bør delegeres, må det blant annet tas hensyn til hvor kompleks saken er, og hvilke problemstillinger saken reiser.

I de tilfellene hvor Advokatnemnda avgjør sakens realitet, mener departementet at avgjørelsesmyndigheten som hovedregel ikke bør delegeres. Der det foreligger fast praksis eller prinsipiell avgjørelse fra Advokatnemnda i tilsvarende saker, mener imidlertid departementet at en slik delegering kan være hensiktsmessig, se utkastet § 54 bokstav c. En delegeringsadgang i disse sakene kan bidra til økt effektivitet og en velfungerende advokatnemnd.

Departementet viser til at det i proposisjonen punkt 20.2.4 er forutsatt at Advokatforeningens rolle som sekretariat i klage- og tilsynssakene kun skal være av administrativ art, ved at foreningen tilrettelegger sakene og sikrer kontradiksjon, men ikke utarbeider forslag til beslutning slik den vil gjøre i disiplinærsakene. Det vil følgelig være Advokatnemnda selv som skal utarbeide beslutning i disse sakene. Selv om det er lagt opp til at avgjørelsesmyndigheten som hovedregel ikke skal delegeres, foreslår departementet at det åpnes for at Advokatnemnda kan delegerer myndigheten til å treffe realitetsavgjørelse der det foreligger fast praksis eller prinsipiell avgjørelse fra Advokatnemnda i lignende saker. Ettersom klagesakene i større grad enn disiplinærsakene kan være mer inngripende og avgjørende for advokatens rettigheter og plikter, bør delegeringsadgangen benyttes varsomt. Noen avgjørelser vil være av en så inngripende karakter at det vil være betenkelig å delegerer avgjørelsesmyndigheten. Departementet foreslår derfor å innta en begrensning i forskriften om at det må være ubetenkelig at avgjørelsesmyndigheten delegeres. Nemnda må vurdere i den enkelte sak om dette vilkåret er oppfylt. Avgjørelsesmyndighet i klagesaker om tilbakekall og overtredelsesgebyr er eksempler på saker som etter forslaget ikke bør kunne delegeres. Vilåret om at det må være ubetenkelig at avgjørelsesmyndigheten delegeres, vil også gjelde i disiplinærsakene.

11.3 Ytterligere krav til disiplinærklagen

11.3.1 Gjeldende rett

Det følger av advokatforskriften 1996 § 5-4 første ledd, jf. domstolloven § 227 femte ledd, at klage til Disiplinærnemnden må fremsettes skriftlig. Utover dette

stilles det ingen krav til hvordan en disiplinærklage skal fremsettes eller hva den skal inneholde.

Advokatforeningen og Disiplinærnemnden har utviklet en digital løsning for klage på advokater, og saksbehandlingen foregår elektronisk. Pålogging skjer med elektronisk ID.

11.3.2 Bakgrunnen for forslaget

Advokatloven § 56 fastsetter krav til disiplinærklagen. Det følger av bestemmelsens andre ledd at disiplinærklagen skal fremsettes skriftlig og inneholde en kort beskrivelse av hva det klages over. Betegnelsen «skriftlig» omfatter også elektroniske kommunikasjonsformer, jf. proposisjonen side 269. Departementet viser i denne forbindelse også til forvaltningsloven § 15 a om elektronisk kommunikasjon. Når det gjelder kravet til beskrivelse, er formålet å sikre at innklagede advokat og advokatfullmektig blir gjort kjent med hvilket forhold klager mener utgjør brudd på bestemmelser gitt i eller i medhold av loven. Klagen angir den nærmere rammen for saken Advokatnemnda skal behandle, jf. proposisjonen side 269.

Etter advokatloven § 56 andre ledd andre punktum kan departementet gi forskrift om hvordan disiplinærklager skal fremsettes, og hva klagen skal inneholde.

11.3.3 Departementets forslag

Departementet foreslår en egen forskriftsbestemmelse med ytterligere krav til disiplinærklagen, jf. utkastet § 56. Siden disiplinærsakene i stor grad er partsstyrt, er det etter departementets syn behov for at klagen inneholder informasjon om klagers og innklagedes navn og adresse. Dette vil gjøre det enkelt å identifisere partene.

Videre foreslår departementet at klageren må angi når de faktiske forholdene klagen bygger på fant sted. Disse opplysningene trengs for å vurdere om fristene for å fremsette en disiplinærklage etter advokatloven § 56 tredje ledd er overholdt. I den forbindelse kan det være aktuelt å opplyse om i hvilken sammenheng det påklagde forholdet skjedde. Et krav om angivelse av de rettslige forholdene klagen bygger på, vil etter departementets syn ikke være hensiktsmessig. Klagen vil ofte fremsettes av personer uten juridisk kompetanse, og et slikt krav vil kunne virke uforholdsmessig strengt.

For å ta stilling til disiplinærklagen, vil Advokatnemnda kunne ha behov for nødvendig dokumentasjon. Eksempler på slik dokumentasjon kan være oppdragsavtaler og e-postkorrespondanse mellom advokaten og klienten. Departementet foreslår å regulere at partene har ansvar for å vedlegge bevis av betydning for klagesaken, se utkastet § 56 første ledd tredje punktum. Forslaget har sammenheng med partenes ansvar for sakens opplysning etter advokatloven § 57 femte ledd.

Noen disiplinærsaker inneholder store mengder dokumentasjon og anførsler. Departementet mener at det bør være et rimelig forhold mellom den betydningen disiplinærsaken har og omfanget av partenes dokumentasjon, jf. utkastet § 56 andre ledd. Når sakens betydning skal vurderes, må man både se hen til sakens økonomiske verdi og de videre interessene som en part har i avgjørelsen. Det kan også ha betydning om saken kan gi rettsavklaring for andre enn partene. At partene

er enige om en mer omfattende dokumentasjon, vil være et moment i vurderingen. I denne sammenheng foreslår departementet også at Advokatnemnda kan kreve at partene inngir et avsluttende innlegg, jf. utkastet § 56 tredje ledd. Etter forslaget vil det være opp til Advokatnemnda om et slikt innlegg skal inngis basert på sakens omfang. Innlegget bør være kort og inneholde en oppsummering av disiplinærklagen og partens anførsler. Departementet ber om høringsinstansenes innspill til forslaget.

11.4 Behandling av klagesaker og disiplinærsaker

11.4.1 Gjeldende rett

Advokatbevillingsnemnden er etter advokatforskriften 1996 § 6-2 første ledd klageinstans for vedtak nevnt i domstoloven § 225 fjerde ledd. Advokatbevillingsnemnden avgjør også enkelte saker i første instans, jf. advokatforskriften 1996 §§ 6-2 andre ledd og 6-4.

Når det gjelder nærmere bestemmelser om Advokatbevillingsnemndens klagesaksbehandling, følger det av advokatforskriften 1996 § 6-3 første ledd at Advokatbevillingsnemnden skal påse at klagesakene blir tilstrekkelig opplyst. Dersom sakens art eller andre forhold tilsier det, kan Advokatbevillingsnemnden avholde møte med partene for muntlig forhandling og bevisførsel, jf. § 6-3 første ledd andre punktum.

Avgjørelser som avslutter en sak, skal treffes av Advokatbevillingsnemnden samlet i møte eller ved sirkulasjon av utkast til avgjørelse, jf. advokatforskriften 1996 § 6-3 tredje ledd. Etter domstoloven § 226 andre ledd fjerde punktum, jf. § 6-3 fjerde ledd, kan Advokatbevillingsnemndens avgjørelser ikke påklages.

Advokatforskriften 1996 kapittel 5, jf. domstoloven § 227 femte ledd, inneholder bestemmelser om Disiplinærnemndens behandling av disiplinærsaker. Det følger av § 5-5 første ledd at avgjørelser som avslutter en sak, skal treffes av den samlede nemnden i møte eller ved sirkulasjon av utkast til avgjørelse. Disiplinærnemnden avgjør selv hvorvidt avgjørelsen skal treffes i møte eller ved sirkulasjon av utkast. Etter § 5-5 første ledd andre punktum kan Disiplinærnemndens leder alene treffe avgjørelse om avvisning av klager etter §§ 5-3 eller 5-4 og avgjøre klager som er åpenbart grunnløse.

Det følger av § 5-6 første ledd at Disiplinærnemnden skal gi partene anledning til å opplyse saken og til å imøtegå hverandres anførsler. Dersom sakens art eller andre forhold tilsier det, kan nemnden avholde møte med partene for muntlig behandling og bevisførsel, jf. § 5-6 første ledd andre punktum.

11.4.2 Bakgrunnen for forslaget

Utgangspunktet er at forvaltningsloven og offentleglova skal gjelde for Advokatnemndas virksomhet. Det innebærer blant annet at alminnelige regler om habilitet, underretting, begrunnelse og saksbehandlingsfrister kommer til anvendelse.

For behandling av klager over Advokattilsynets avgjørelser gjelder forvaltningslovens regler i tillegg til de særskilte saksbehandlingsreglene inntatt i advokatloven kapittel 12.

Departementet har i høringsnotatet del II punkt 4 foreslått å gjøre enkelte endringer i advokatloven § 54. Etter bestemmelsens andre ledd andre punktum er det foreslått at departementet kan gi forskrift om behandling av klagesakene.

Regler om behandlingen av disiplinærklager er inntatt i advokatloven § 57. Etter bestemmelsens første ledd kan Advokatnemnda gi disiplinær kritikk dersom den finner det sannsynlig at en innklaget advokat, en advokatfullmektig, et advokatforetak eller en organisasjon eller enhet med organisasjonsadvokater har overtrådt regler gitt i eller medhold av loven. Videre kan Advokatnemnda etter andre ledd fastsette hva som er rimelig og nødvendig salær dersom den finner at en advokat har krevd for høyt salær.

Det følger av bestemmelsens tredje ledd at Advokatnemnda kan pålegge en advokat å erstatte klagers nødvendige saksomkostninger for nemnda dersom en disiplinærklage etter første eller andre ledd fører frem.

I femte ledd fremgår det at partene skal gi de nødvendige opplysningene for Advokatnemndas behandling av disiplinærsaken. Etter andre punktum gjøres det unntak fra det alminnelige utgangspunktet i forvaltningsloven § 17 første ledd første punktum om at forvaltningsorganet skal påse at saken er så godt opplyst som mulig før vedtak treffes.

Det følger av sjettede ledd at departementet kan gi forskrift om behandlingen av disiplinærsaker.

11.4.3 Departementets forslag

Av hensyn til klagers og innklagedes forutberegnelighet, bør nærmere regler om Advokatnemndas behandling av klagesakene og disiplinærsakene fremgå av forskriften.

Departementet foreslår å forskriftsfeste at Advokatnemnda skal behandle saker i møte eller ved sirkulasjon av utkast til avgjørelse, jf. utkastet § 55 første ledd. Uttrykket «i møte» vil også omfatte digitale møter. Normalt vil behandling av saker i møte gi den beste meningsutvekslingen mellom medlemmene. Lederen i den enkelte saken avgjør på hvilken måte møtet skal avvikles. Det foreslås videre å åpne opp for at Advokatnemnda kan beslutte at det skal avholdes møte med muntlig behandling og bevisførsel fra parter som ønsker det. Forslaget viderefører gjeldende rett.

Departementet foreslår også å forskriftsfeste at Advokatnemnda er beslutningsdyktig når alle tre medlemmene deltar i behandlingen, se utkastet § 55 andre ledd. Når det kommer til hvilket stemmekrav som bør gjelde for Advokatnemndas avgjørelser, har departementet vurdert om det skal kreves strengere stemmekrav enn flertallskrav, for eksempel enstemmighet. Generelt kan det anføres at stemmekravet bør bestemmes etter hvor inngripende avgjørelsen er. Disiplinæravgjørelser kan være en følbar reaksjon for advokater, men slike avgjørelser er som et utgangspunkt ikke særlig inngripende og ikke avgjørende for advokatens rettigheter og plikter. Enkelte av klagesakene Advokatnemnda skal behandle, er imidlertid betydelig mer inngripende, for eksempel tilbakekall av advokatbevilling. Departementet mener likevel at det bør gjelde et alminnelig flertallskrav i både disiplinærsaker og klagesaker, se utkastet § 55 andre ledd andre punktum. Dette viderefører gjeldende praksis i Disiplinærnemnden og Advokatbevillingsnemnden. Også for de tilfellene hvor Advokatnemnda settes i

plenum med alle medlemmene etter advokatloven § 55 andre ledd, foreslås det et krav om simpelt flertall.

De ovennevnte forslagene gjelder både for behandlingen av klagesakene og disiplinærsakene.

Når det gjelder behandlingen av disiplinærsakene, foreslår departementet å videreføre bestemmelsen i advokatforskriften 1996 § 5-6 første ledd første punktum, om at partene skal gis anledning til å opplyse disiplinærsaken og til å imøtegå hverandres anførsler, jf. utkastet § 55 tredje ledd.

11.5 Gjenåpning av disiplinærsaker

11.5.1 Gjeldende rett

Disiplinærnemnden kan etter begjæring fra en part beslutte å gjenåpne en sak etter advokatforskriften 1996 § 5-8 dersom det sannsynliggjøres at den omstendighet som begjæringen grunnes på, ikke tidligere var kjent for parten. Er vilkåret oppfylt, er det opp til Disiplinærnemndens skjønn å bedømme om saken bør gjenåpnes. Fristen for å begjære gjenåpning er i forskriften satt til tre måneder fra parten fikk eller burde fått kjennskap til omstendigheten som påberopes, men maksimalt fem år fra avgjørelsen ble truffet.

11.5.2 Bakgrunnen for forslaget

Det følger av advokatloven § 58 at Advokatnemnda kan gjenåpne en sak hvis det foreligger nye opplysninger som var ukjente da saken ble avgjort, og som klart tilsier at avgjørelsen ville blitt en annen hvis de var kjente. Bestemmelsens andre punktum fastsetter at departementet kan gi forskrift om gjenåpning av disiplinærsaker.

11.5.3 Departementets forslag

Forvaltningslovens regler om omgjøring av vedtak etter § 35 gjelder for Advokatnemndas avgjørelser, jf. proposisjonen punkt 21.4.3.9. Dersom vilkårene for omgjøring ikke er oppfylt, kan det foreligge et behov for å gjenåpne disiplinærsaken.

Gjenåpning er en sikkerhetsventil. Det klare utgangspunktet er at Advokatnemndas avgjørelser er endelige og at partene skal kunne innrette seg etter avgjørelsen, jf. advokatloven § 54 tredje ledd. Adgangen til gjenåpning bryter med dette prinsippet. Departementet mener at det er behov for klare regler som forhindrer unødige gjenåpningsbegjæringer.

Departementet foreslår at det gis regler om begrensninger i retten til å begjære gjenåpning, jf. utkastet § 57. For det første foreslås det i andre ledd at gjenåpning ikke kan begjæres for avgjørelser som avviser en sak. Avvisning er aktuelt hvor disiplinærklager fremsettes senere enn tre år etter at advokatoppdraget ble avsluttet, og hvor klagen er åpenbar grunnløs eller ikke oppfyller kravene til skriftlighet og innhold, jf. advokatloven § 56 tredje ledd tredje punktum og fjerde ledd. I disse tilfellene mener departementet at adgang til gjenåpning kan virke prosessdrivende.

For det andre foreslås det at forhold som parten burde ha gjort gjeldende under sakens ordinære behandling, ikke kan danne grunnlag for gjenåpning. Partene gis da en oppfordring til å legge frem alle relevante opplysninger under behandlingen av saken. Vurderingen av om parten «burde» ha gjort forholdet gjeldende under sakens behandling, må bero på en konkret vurdering. Parten har en relativt vidtgående plikt til å framskaffe opplysninger under sakens behandling, jf. advokatloven § 57 femte ledd.

Departementet foreslår å videreføre gjeldende rett med en relativ frist på tre måneder for å fremsette gjenåpningsbegjæringen, se utkastet § 57 første ledd. Det foreslås to alternativer for fristens utgangspunkt: For det første begynner fristen å løpe fra det tidspunktet parten ble kjent med det forhold som angis som grunnlag for gjenåpning. Dette er aktuelt når parten har fått slik kunnskap og slike bevis for forholdet at vedkommende kan gjøre forholdet gjeldende. For det andre begynner fristen å løpe ved uaktsomhet. Når parten «burde ha skaffet seg kunnskap» om forholdet som begjæringen bygger på, vil bero på en konkret vurdering. Det oppstilles en viss undersøkelsesplikt. Dersom fristen oversittes, skal begjæringen avvises.

Ved vurderingen av fristens absolutte lengde, har departementet avveid behovet for endelige avgjørelser og hensynet til riktige avgjørelser. Selv om disiplinæavgjørelser kan være en følbare reaksjon for advokater, er de som et utgangspunkt ikke særlig inngripende og heller ikke avgjørende for advokatens rettigheter og plikter. Dette taler mot å innrømme en lang frist. Til sammenligning er fristen for å gjenåpne sivile saker ti år, jf. tvisteloven § 31-6 andre ledd. Departementets vurdering er at en frist på fem år er tilstrekkelig. Femårsfristen viderefører gjeldende rett, jf. advokatforskriften 1996 § 5-8 tredje ledd. Fristen begynner å løpe når avgjørelsen blir avsagt. Det medfører at tidspunktet for når avgjørelsen faktisk kom frem, ikke er relevant. Fristen er absolutt og innebærer at begjæringen skal avvises dersom den ikke inngis rettidig. Etter departementets syn er det ikke nødvendig å gi bestemmelser om oppfriskning.

11.6 Finansiering av Advokatnemnda og Advokattilsynet

11.6.1 Gjeldende rett

Finansieringen av Tilsynsrådet for advokatvirksomhet skjer gjennom årlige bidrag fra advokater som utøver advokatvirksomhet, jf. domstoloven § 225 femte ledd og advokatforskriften 1996 § 4-3 første ledd. Den som utøver rettshjelpsvirksomhet etter domstoloven § 218 andre ledd nr. 1, nr. 3 første punktum og nr. 4, plikter også å betale bidrag, jf. advokatforskriften 1996 § 4-3 første ledd, jf. domstoloven § 219 andre ledd tredje punktum.

Departementet fastsetter det årlige bidraget for advokater og rettshjelpere i samråd med Tilsynsrådets styre, jf. § 4-3 første ledd. I tillegg til å finansiere Tilsynsrådets virksomhet, skal bidraget finansiere Advokatbevillingsnemndens virksomhet. I 2023 er bidraget på 2 800 kroner.

Dersom bidraget ikke er betalt eller årsregnskap, årsberetning, revisorberetning og egenerklæring med revisoruttalelse etter advokatforskriften 1996 § 3a-13 ikke er sendt inn innen 30. april hvert år, skal det betales dobbelt bidrag.

Disiplinærnemnden finansieres ved årlige bidrag fra advokater som utøver advokatvirksomhet i eget navn, jf. domstoloven § 227 sjette ledd og advokatforskriften 1996 § 5-2 første ledd. Det følger av § 5-2 første ledd andre punktum at bidragets størrelse fastsettes av Justis- og beredskapsdepartementet i samråd med Disiplinærnemnden. Bidraget innkreves av Tilsynsrådet, jf. tredje ledd. I 2023 er bidraget på 1 800 kroner.

I dag mottar departementet innspill til størrelsen på bidraget rundt årsskiftet. Bidraget fastsettes i første kvartal det året bidraget kreves inn.

11.6.2 Bakgrunnen for forslaget

Advokatloven § 60 viderefører ordningen om at det er advokatene selv som finansierer tilsyns- og disiplinærordningen. Bestemmelsen fastsetter i første ledd at alle advokater plikter å betale årlig bidrag til Advokattilsynet og Advokatnemnda. Etter andre ledd kan Advokattilsynet ilegge gebyr ved forsinket betaling av det årlige bidraget. Gebyret kan maksimalt utgjøre ti ganger rettsgebyret, og bør som et minimum dekke Advokattilsynets reelle gjennomsnittlige kostnader ved administrasjon og innkreving av advokatens utestående, jf. proposisjonen side 270-271. Skyldig bidrag og gebyr er i henhold til andre ledd andre punktum tvangsgrunnlag for utlegg. Etter tredje ledd kan departementet gi forskrift om bidraget, blant annet om bidragets størrelse og innkreving.

11.6.3 Departementets vurdering

Departementet foreslår i hovedsak å videreføre gjeldende rett med et bidrag fra alle advokater.

Når det gjelder bidragets størrelse, har departementet vurdert om dette bør fremgå av forskriften med utgangspunkt i rettsgebyrsatsen. Det ville gi større forutsigbarhet for advokatene. Departementet mener imidlertid at behovet for fleksibilitet bør tillegges avgjørende vekt. Bidragene finansierer Advokattilsynet og Advokatnemndas virksomhet. Økning i saksmengde, prisutvikling og lignende kan tilsi at det er behov for å justere bidragene mer enn økningen i rettsgebyrsatsen. Dagens ordning fungerer også etter departementets mening godt. Departementet har en form for kontrollfunksjon ved å påse at det er gjort gode vurderinger knyttet til bidragets størrelse. Erfaringsmessig har departementet som hovedregel fulgt forslagene fra Tilsynsrådets styre og Disiplinærnemnden.

På tilsvarende måte som etter gjeldende rett, foreslås det at gebyret fastsettes av Justis- og beredskapsdepartementet etter forslag fra henholdsvis Advokattilsynets styre og Advokatnemnda. I den nye ordningen må Advokattilsynet komme med innspill til bidragets størrelse tidligere enn i dagens ordning, slik at størrelsen på bidraget kan fremgå av Prop. 1 S for det enkelte år. På grunn av budsjettprosessen må innspill til bidragets størrelse sendes til departementet om lag et halvt år tidligere enn i dagens ordning.

Departementet foreslår også å videreføre gjeldende bestemmelse for så vidt gjelder innkreving. Det vil si at Advokattilsynet skal kreve inn bidraget. I tillegg foreslår departementet å videreføre tidspunktet for innbetalingen, samt at bidraget settes til det halve dersom virksomheten varer i mindre enn seks måneder i løpet av ett kalenderår. Departementet viser til utkastet § 16.

12 Saksbehandlingsregler

12.1 Advokattilsynets og Advokatnemndas adgang til å dele taushetsbelagte opplysninger

12.1.1 Gjeldende rett

Enhver som utfører tjeneste eller arbeid for et forvaltningsorgan, plikter å hindre at andre får adgang eller kjennskap til det han i forbindelse med tjenesten eller arbeidet får vite om noens personlige forhold, eller tekniske innretninger og fremgangsmåter samt drifts- eller forretningsforhold som det vil være av konkurransemessig betydning å hemmeligholde av hensyn til den som opplysningen angår, jf. forvaltningsloven § 13 første ledd. Forvaltningsloven § 13 b første ledd fastsetter begrensninger i taushetsplikten etter § 13 der private eller offentlige interesser tilsier at opplysningene må kunne deles med andre. Bestemmelsene i forvaltningsloven § 13 b innebærer ikke en plikt, men en rett til å dele opplysninger.

Etter advokatforskriften 1996 § 4-4 andre ledd skal Tilsynsrådet underrette Advokatbevillingsnemnden hvis Tilsynsrådet blir kjent med forhold vedrørende plikten til å stille sikkerhet som kan gi grunnlag for administrative eller strafferettslige tiltak mot en advokat eller annen med plikt til å stille sikkerhet. Det følger også av advokatforskriften 1996 § 4-8 første ledd at Tilsynsrådet skal underrette Advokatbevillingsnemnden hvis det blir kjent med forhold som kan gi grunn til administrative eller strafferettslige tiltak mot en advokat. Videre skal Tilsynsrådet underrette Finanstilsynet hvis Tilsynsrådet blir kjent med forhold som åpenbart kan gi grunn til administrative eller strafferettslige tiltak mot en revisor, jf. § 4-8 andre ledd. Hvis Tilsynsrådet etter avholdt bokettersyn i en advokats virksomhet blir kjent med forhold som kan gi grunnlag for administrative eller strafferettslige tiltak mot en advokat i tilknytning til hans oppdrag som bostyrer, kan vedkommende domstol underrettes, jf. § 4-8 tredje ledd. Også ellers kan Tilsynsrådet underrette Advokatbevillingsnemnden og Disiplinærnemnden dersom den mottar opplysninger som kan være av betydning for utførelsen av de oppgaver disse tilsynsorganene er pålagt, jf. § 4-8 fjerde ledd.

Disiplinærnemnden plikter å gi rapport til Tilsynsrådet dersom den gjennom sin saksbehandling i en konkret sak får mistanke om kritikkverdige forhold vedrørende en advokats behandling av betroddede midler, sikkerhetsstillelse eller andre forhold som er underlagt Tilsynsrådets ansvarsområde og som vedrører behandlingen av en sak, jf. advokatforskriften 1996 § 5-9 første ledd. Også ellers kan Disiplinærnemnden underrette Tilsynsrådet dersom den mottar opplysninger som kan være av betydning for utførelsen av de oppgaver Tilsynsrådet er pålagt, jf. § 5-9 andre ledd. Disiplinærnemnden har videre plikt til å fremme forslag om tilbakekall av advokatbevilling til Advokatbevillingsnemnden etter domstoloven § 227 tredje ledd femte punktum og § 5-9 tredje ledd.

Etter advokatforskriften 1996 § 5-10 kan Disiplinærnemnden, uten hinder av taushetsplikten, publisere sine avgjørelser i anonymisert stand.

Advokatforskriften 1996 § 9-2 regulerer utveksling av informasjon mellom Tilsynsrådet og utenlandske tilsyns- og disiplinærmyndigheter. Dette omtales

nærmere i del III punkt 4.1. Bestemmelsen i advokatforskriften 1996 § 7-8 om Tilsynsrådets opplysningsplikt i forvaltersaker omtales i del III punkt 10.2.

12.1.2 Bakgrunnen for forslaget

Etter advokatloven § 62 første ledd kan enhver, uten hinder av lovbestemt taushetsplikt, gi opplysninger til Advokattilsynet og Advokatnemnda som er nødvendige for at disse organene skal kunne utføre oppgaver som følger av eller i medhold av lov. Bestemmelsen innebærer ingen plikt, men en rett til å dele opplysninger med Advokattilsynet og Advokatnemnda. I proposisjonen punkt 21.4.2.4 uttalte departementet at særbestemmelser om tilsyns- og disiplinærmyndighetenes deling av opplysninger med bestemte organer bør reguleres i forskrift. Det ble i den forbindelse vist til at god informasjonsflyt mellom Advokattilsynet og Advokatnemnda er viktig for å sikre at uregelmessigheter fanges opp og at tilsyns- og disiplinærordningen fungerer etter hensikten.

Det følger av advokatloven § 63 første ledd at forvaltningsloven §§ 13 til 13 f som utgangspunkt gjelder for Advokattilsynet og Advokatnemnda. I bestemmelsens andre ledd heter det at når personer som utfører tjeneste eller arbeid for Advokattilsynet eller Advokatnemnda, får tilgang til opplysninger omfattet av § 32, gjelder § 33 første og tredje ledd. Advokatens yrkesmessige taushetsplikt og hvilke opplysninger som omfattes av taushetsplikten er regulert i advokatloven § 32. Advokatloven § 33 første ledd regulerer adgangen til å dele opplysninger som er omfattet av bevisforbudet, når opplysningene er mottatt i medhold av lov. Videre regulerer advokatloven § 33 tredje ledd taushetsplikten for den som i medhold av lov får tilgang til opplysninger omfattet av bevisforbudet.

Departementet kan gi forskrift om Advokattilsynets og Advokatnemndas adgang til å dele taushetsbelagte opplysninger, jf. advokatloven § 63 tredje ledd.

Etter advokatloven § 57 sjette ledd kan departementet blant annet kan gi forskrift om oversendelse av disiplinærvedtak til Advokattilsynet. I proposisjonen punkt 19.2.4 heter det at Advokatnemnda rutinemessig bør oversende alle fellende disiplinærvedtak til Advokattilsynet for å sikre nødvendig informasjonsutveksling. Advokattilsynet vil på denne måten få oversikt over saker både i tilsyns- og disiplinærsporet, og det kan bygge på disiplinær sakene i sitt tilsynsarbeid.

12.1.3 Departementets forslag

Departementet foreslår i hovedsak å videreføre bestemmelsene om tilsyns- og disiplinærmyndighetenes delingsrett og -plikt. Det foreslås imidlertid et par mindre endringer, som omtales nedenfor.

Utkastet §§ 51 og 58 om deling av opplysninger mellom Advokattilsynet og Advokatnemnda tilsvarer bestemmelsene i advokatforskriften 1996 § 4-8 fjerde ledd og § 5-9 andre ledd. Departementet foreslår i tillegg nye bestemmelser som tydeliggjør at delingsadgangen også omfatter opplysninger som nevnt i tvisteloven § 22-5 første ledd og straffeprosessloven § 119 første ledd. Både Advokattilsynet og Advokatnemnda har behov for tilgang til opplysninger fra advokatens advokatvirksomhet for å ivareta den enkeltes og samfunnets behov for tillit til advokatprofesjonen, for å forebygge uorden og kriminalitet og for å beskytte andres rettigheter og friheter. Disse formålene er legitime formål etter EMK

artikkel 8 nr. 2. Behovet for tilgang til opplysninger omfatter både opplysninger fra uegentlig og egentlig advokatvirksomhet. På denne bakgrunn foreslår departementet at opplysninger som nevnt i tvisteloven § 22-5 første ledd og straffeprosessloven § 119 første ledd, skal kunne deles mellom Advokattilsynet og Advokatnemnda dersom delingen er nødvendig for at mottakerorganet skal kunne utføre sine oppgaver som følger av eller i medhold av lov. Forslaget må ses i sammenheng med advokatloven § 62 om Advokattilsynets og Advokatnemndas tilgang til opplysninger underlagt taushetsplikt.

Lov 15. juni 2018 nr. 38 om behandling av personopplysninger (personopplysningsloven), som blant annet fastslår at personvernforordningen gjelder som norsk lov, setter rammer for behandlingen av personopplysninger. Advokattilsynets adgang til å dele opplysninger med Advokatnemnda og Advokatnemndas adgang til å dele opplysninger med Advokattilsynet kan omfatte personopplysninger og må derfor følge dette regelverket. Ved behandling av personopplysninger kreves det blant annet at det foreligger et spesifikt, uttrykkelig angitt og berettiget formål, jf. personvernforordningen artikkel 5 nr. 1 bokstav b, og et lovlig behandlingsgrunnlag, jf. personvernforordningen artikkel 6.

Deling av opplysninger etter utkastet § 51 første ledd og § 58 tredje ledd kan utgjøre behandlingsgrunnlag etter personvernforordningen artikkel 6 nr. 1 bokstav c, jf. artikkel 6 nr. 3. Formålet med delingshjemlene er å sikre at tilsyns- og disiplinærorganene får tilgang til opplysninger som bidrar til en effektiv håndhevelse av regelverket for advokater. Dette innebærer ikke bare håndhevelse av advokatloven og advokatforskriften, men også annet regelverk som for eksempel hvitvaskingsloven. Regelverket som skal håndheves, kan ivareta ulike formål. For at Advokattilsynet skal kunne løse samfunnsoppdraget sitt som tilsynsorgan, bør det etter departementets mening legges til rette for at Advokatnemnda på eget initiativ kan dele opplysninger med Advokattilsynet. Typiske opplysninger som bør kunne deles, er opplysninger som kan medføre tilbakekall av advokatbevilling etter advokatloven § 15, suspensjon av advokatbevilling etter advokatloven § 16, oppnevning av forvalter etter advokatloven § 46 eller andre reaksjoner fra Advokattilsynet, som for eksempel overtredelsesgebyr. Opplysninger om handlinger begått av advokaten eller øvrige forhold ved advokaten kan være relevante i denne forbindelse. Det kan for eksempel dreie seg om lovovertridelser begått av advokaten, advokatens økonomiske forhold og helseopplysninger. Opplysninger om klientmiddelhåndtering og organisering av advokatvirksomhet kan også være relevante opplysninger å dele. Det foreslås at Advokattilsynet også på eget initiativ skal kunne dele opplysninger med Advokatnemnda, slik det i dag følger av advokatforskriften 1996 § 4-8 fjerde ledd. Departementet antar at en slik hjemmel først og fremst vil være aktuell for opplysninger som kan være av betydning for en disiplinærsak, jf. advokatloven § 57 om behandling av disiplinærklager. Det bes om høringsinstansenes innspill til behovet for denne delingshjemmelen.

Utkastet § 51 første ledd og § 58 tredje ledd setter som vilkår for delingen at opplysningene kan være av betydning for utførelsen av oppgaver mottakerorganet er tillagt i eller i medhold av lov. I kravet om at opplysningene «kan være av betydning» kreves det ikke at mottakerorganet faktisk får bruk for opplysningene i sin oppgaveløsning. Det er tilstrekkelig at opplysningene er av en slik art at de er

egnet til å få betydning for oppgavene til organet, for eksempel for en tilbakekallssak. Kan opplysningen ikke alene, men sammen med andre opplysninger føre til tilbakekall, er dette tilstrekkelig for å kunne dele opplysningen. Som departementet har påpekt, kan det også være relevant å dele helseopplysninger. Dette er opplysninger som er omfattet av personvernforordningen artikkel 9 nr. 1 (særlige kategorier personopplysninger). Etter personvernforordningen artikkel 9 nr. 1 og 2 er det forbudt å behandle særlige kategorier personopplysninger, med mindre et av vilkårene i artikkel 9 nr. 2 er oppfylt. Grunnlaget for delingsadgangen i utkastet er artikkel 9 nr. 2 bokstav g. Det kan også være relevant å dele opplysninger som er omfattet av personvernforordningen artikkel 10 (personopplysninger om straffedommer og lovovertrедelser). Opplysninger om straffedommer og lovovertrедelser er ikke regnet som særlige kategorier personopplysninger, men er likevel gitt et særskilt vern i artikkel 10. I hvilken grad det er forholdsmessig å dele særlige kategorier personopplysninger eller opplysninger om straffedommer og lovovertrедelser må vurderes konkret. Det vises i denne forbindelse til at dataminimeringsprinsippet i personvernforordningen artikkel 5 nr. 1 bokstav c fastslår at personopplysninger skal «være adekvate, relevante og begrenset til det som er nødvendig for formålene de behandles for». Personopplysninger om klienter som ikke er relevante for mottakerorganets oppgaver, skal for eksempel ikke deles. Departementet bemerker videre at opplysningene som Advokattilsynet og Advokatnemnda mottar, vil kunne omfattes av bestemmelsene om taushetsplikt i forvaltningsloven §§ 13 til 13 f og advokatloven § 63.

Videre foreslår departementet å innføre en plikt for Advokatnemnda til rutinemessig å dele alle fellende disiplinæravgjørelser med Advokattilsynet uten ugrunnet opphold etter at de er avsagt. Dette er forutsatt i proposisjonen punkt 19.2.4. Forslaget er ment å bidra til å nå målet om at tilsyns- og disiplinærsaker i større grad skal ses i sammenheng.

Bestemmelsene i advokatforskriften 1996 § 5-10 om publikasjon av disiplinæravgjørelser foreslås ikke videreført. Departementet mener at publisering av disiplinæravgjørelser i stedet bør vurderes etter forvaltningsloven § 13 flg. Det vises i denne forbindelse blant annet til forvaltningsloven § 13 a nr. 2 om anonymisering.

Dagens bestemmelse i advokatforskriften 1996 § 5-9 tredje ledd foreslås heller ikke videreført. Siden det legges opp til at Advokatnemnda er klageorgan i tilbakekallssaker, mener departementet at Advokatnemnda ikke bør ta initiativ til tilbakekall i forbindelse med en disiplinærsak, jf. proposisjonen punkt 19.2.4.

Departementet ser ikke behovet for en bestemmelse tilsvarende advokatforskriften 1996 § 4-4 andre ledd, der Tilsynsrådet skal underrette Advokatbevillingsnemnden hvis Tilsynsrådet blir kjent med forhold vedrørende plikt til å stille sikkerhet som kan gi grunnlag for administrative eller strafferettslige tiltak mot en advokat eller annen med plikt til å stille sikkerhet. Etter advokatloven § 15 er det Advokattilsynet som skal behandle tilbakekallssaker i første instans. Dessuten er straffebestemmelsen i domstolloven § 234 andre ledd bokstav a for brudd på regler om sikkerhetsstillelse ikke videreført i advokatloven, jf. proposisjonen side 240. Det praktiske behovet for deling av opplysningene er derfor etter departementets syn ikke lenger til stede.

13 Rettslig bistand fra andre enn advokater

13.1 Sikkerhetsstillelse for jurister

13.1.1 Gjeldende rett

Det stilles ingen krav i domstolloven eller advokatforskriften 1996 til personer som benytter juristtittelen i dag. Etter domstolloven § 218 kan blant andre personer med juridisk embetseksamen eller mastergrad i rettsvitenskap yte rettshjelp, jf. andre ledd nr. 1. Videre kan Tilsynsrådet gi tillatelse til at en som har tilfredsstillende utdanning innen spesielle rettsområder, kan yte rettslig bistand på området, jf. nr. 3. Etter domstolloven § 219 første ledd kan det gis forskrift om sikkerhetsstillelse for disse gruppene. Reglene er gitt i advokatforskriften 1996 kapittel 2 punkt II. Det følger av § 2-8 at personer som faller inn under domstolloven § 218 nr. 1 og nr. 3 skal stille sikkerhet. Sikkerheten skal være minst 3 000 000 kroner. Nærmere bestemte regler om sikkerhetsstillelse for advokater gjelder så langt de passer, jf. § 2-8 andre ledd.

13.1.2 Bakgrunnen for forslaget

Etter advokatloven § 66 skal enhver kunne yte rettslig bistand, med mindre annet er fastsatt i lov, eller det er nedlagt forbud mot å yte rettslig bistand. Den rettslige bistanden kan både være betalt og ubetalt, en del av annen virksomhet eller en selvstendig virksomhet. Det stilles ikke krav til faglige eller formelle kvalifikasjoner.

I høringsnotatet del II punkt 6 er det foreslått å stille enkelte krav til jurister som yter rettslig bistand til eksterne klienter fra et foretak som har til formål å yte rettslig bistand, se forslaget til endringer i advokatloven § 68 første ledd. Kravene er ment å ivareta det rettsøkende publikum. Etter forslaget skal en jurist som yter rettslig bistand til eksterne klienter fra et foretak som har til formål å yte rettslig bistand, stille sikkerhet for erstatningsansvar vedkommende kan pådra seg når det ytes slik rettslig bistand. Sikkerheten skal ikke dekke ansvar som juristen etter bestemmelse i eller i medhold av lov har stilt annen sikkerhet for, jf. andre punkter. Det følger av forslaget til § 68 nytt tredje ledd at departementet kan gi forskrift om sikkerhetsstillelse for jurister, jf. bokstav a, opplysningsplikt for den som stiller sikkerhet, jf. bokstav b, meldeplikt til Advokattilsynet, jf. bokstav c og Advokattilsynets plikt til å føre register over jurister som nevnt i første ledd, jf. bokstav d.

13.1.3 Departementets forslag

Departementet foreslår at sikkerhetens størrelse skal være lik for gruppen som i dag omtales som rettshjelpere. Det vil innebære en sikkerhet på minst 3 000 000 kroner, se utkastet § 60 første ledd. I likhet med for advokater, har departementet vurdert om sikkerhetens størrelse bør reguleres i tråd med prisutviklingen. Departementet har imidlertid ikke holdepunkter for at en slik økning i sikkerhetsstillelsen er nødvendig på nåværende tidspunkt. Dersom det viser seg å være et praktisk behov for dette etter at loven og forskriften har virket en stund, vil departementet vurdere en økning.

Departementet foreslår for øvrig at kravene som gjelder for sikkerhetsstillelse for advokater, også skal gjelde for jurister så langt reglene passer. Som etter gjeldende rett for rettshjelpere, foreslås dette inntatt i forskriften med noen endringer.

I gjeldende regulering for rettshjelpere er det inntatt fellesbestemmelser for sikkerhetsstillerens opplysningsplikt overfor Tilsynsrådet i advokatforskriften 1996 kapittel 2 punkt III. Ettersom det av forskriftstekniske hensyn foreslås at plikten til å stille sikkerhet for henholdsvis advokater og jurister reguleres i egne kapitler, foreslår departementet at bestemmelsene om opplysningsplikt som gjelder for advokater i utkastet § 23, får tilsvarende anvendelse for jurister gjennom en henvisningsbestemmelse i utkastet § 59. Juristene vil være undergitt et begrenset tilsyn sammenlignet med advokatene. Departementet antar likevel at det kan være praktisk at juristens sikkerhetsstiller og Advokattilsynet kan utveksle opplysninger slik forslaget legger opp til.

Departementet foreslår en lavere begrensning per oppdrag per klient sammenlignet med gjeldende rett for rettshjelpere og advokater. Det foreslås en begrensning på 1 500 000 kroner, se utkastet § 60 andre ledd. En slik løsning innebærer at man kan få to krav inn under samme sikkerhetsstillelse dersom kravene fremmes før sikkerheten er justert opp etter en utbetaling. Forslaget vil også harmonere med det tilsvarende forslaget for advokater, hvor ansvaret kan begrenses til halvparten av sikkerhetens størrelse, jf. utkastet § 21.

Etter departementets syn er det nødvendig at jurister som yter rettslig bistand til eksterne klienter fra et foretak som har til formål å yte rettslig bistand, får meldeplikt overfor Advokattilsynet om at sikkerhet er stilt, se utkastet § 61. Forslaget må ses i sammenheng med Advokattilsynets plikt til å føre register over jurister som nevnt i forslaget til advokatloven § 68 nytt tredje ledd bokstav d. Det foreslås at meldeplikten inntreffer før virksomheten settes i gang. Meldingen skal inneholde dokumentasjon på oppnådd grad, jf. utkastet § 61 andre punktum. I tillegg må meldingen inneholde en erklæring som nevnt i utkastet § 19.

13.2 Juristregister og juristers plikt til å betale bidrag til Advokattilsynet

13.2.1 Gjeldende rett

I advokatforskriften 1996 § 1-1 er det bestemt at den som vil drive rettshjelpvirksomhet i medhold av domstolloven § 218 andre ledd nr. 1 eller i henhold til tillatelse gitt i medhold av domstolloven § 218 andre ledd nr. 3 og nr. 4, har plikt til å gi Tilsynsrådet melding om oppstart og opphør av virksomheten. På bakgrunn av slik melding registrerer Tilsynsrådet vedkommende inn i et register. Registeret er ikke tilgjengelig på Tilsynsrådets hjemmesider.

Rettskjelpere som utøver rettshjelpvirksomhet i medhold av domstolloven § 218 andre ledd nr. 1, nr. 3 første punktum og nr. 4 er etter advokatforskriften 1996 § 4-3 første ledd, jf. domstolloven § 219 andre ledd tredje punktum, forpliktet til å betale årlige bidrag til Tilsynsrådet. Størrelsen på bidraget fastsettes av departementet i samråd med Tilsynsrådets styre, jf. § 4-3 første ledd tredje punktum.

Det følger av § 4-3 andre ledd at dersom virksomheten varer mindre enn seks måneder i løpet av et kalenderår, settes bidraget til det halve. Bidraget skal betales for hvert år innen 30. april og senest den dagen virksomheten starter, jf. andre

punktum. Dersom bidraget ikke er betalt eller egenerklæring med revisoruttalelse, årsregnskap, årsberetning og revisjonsberetning etter advokatforskriften 1996 § 3a-13 ikke er innsendt innen 30. april hvert år, skal det betales dobbelt bidrag. Skyldig bidrag er tvangsgrunnlag for utlegg, jf. domstoloven § 219 andre ledd fjerde punktum.

13.2.2 Bakgrunnen for forslaget

Advokatloven § 68 regulerer juristers plikt til å stille sikkerhet. Det følger av forslaget til endringer i første ledd, jf. høringsnotatet del II punkt 6, at en jurist som yter rettslig bistand til eksterne klienter fra et foretak som har til formål å yte rettslig bistand, skal stille sikkerhet for erstatningsansvar vedkommende kan pådra seg når det ytes slik rettslig bistand. I forslaget til tredje ledd bokstav a til e er det inntatt forskriftshjemler. Bokstav d åpner for å regulere at Advokattilsynet skal føre register over jurister som nevnt i første ledd. Bokstav e åpner for å gi regler om plikt til å betale bidrag til Advokattilsynet for jurister som skal stille slik sikkerhet.

Departementet har i høringsnotatet del II punkt 6 foreslått å gjøre enkelte endringer i advokatloven § 68. Det foreslås blant annet å justere forskriftshjemmelen i andre ledd bokstav e. Utkastet er skåret over samme lest som advokatloven § 60 tredje ledd som gjelder advokaters plikt til å betale bidrag. Den foreslåtte bestemmelsen i advokatloven § 68 andre ledd går ut på at Advokattilsynet kan ilegge et gebyr på inntil fem ganger rettsgebyret for forsinket betaling av årlig bidrag og at skyldig bidrag og gebyr er tvangsgrunnlag for utlegg. Det er forutsatt i proposisjonen punkt 23.1 at bidraget vil være vesentlig lavere enn for advokater ettersom jurister som yter rettslig bistand, ikke vil være underlagt ordinært tilsyn.

13.2.3 Departementets vurdering

I høringsnotatet del II punkt 6 har departementet foreslått at jurister som yter rettslig bistand til eksterne klienter fra foretak som har til formål å yte rettslig bistand, skal ha plikt til å stille sikkerhet, jf. forslaget til endringer i advokatloven § 68. Etter departementets syn bør Advokattilsynet føre register over disse juristene. Det vil være opp til Advokattilsynet hvordan registeret skal organiseres, men departementet antar at det er hensiktsmessig at det gjøres på tilsvarende måte som advokat- og advokatfullmektigregisteret etter advokatloven §§ 50 og 51. For å ivareta formålet med registeret må det være lett tilgjengelig og lagt opp slik at det er enkelt å søke i det og finne opplysninger. Departementet foreslår å forskriftsfeste at registeret, i likhet med advokat- og advokatfullmektigregisteret, skal inneholde informasjon om juristens navn og arbeidssted, og at registeret skal være offentlig tilgjengelig og søkbart. Se forskriftsutkastet § 62.

Departementet foreslår i utkastet § 62 andre ledd at juristen skal slettes fra registeret dersom vedkommende ikke lenger oppfyller vilkårene for registrering. Dette vil blant annet innebære at dersom en jurist ilegges forbud mot å yte rettslig bistand etter advokatloven § 70, skal juristen slettes fra registeret. Forbud etter advokatloven § 70 kan begrenses til å gjelde en bestemt type rettslig bistand, jf. advokatloven § 70 første ledd tredje punktum. Departementet foreslår at det skal fremgå av registeret dersom en jurist er ilagt et slikt forbud mot å yte rettslig bistand av en bestemt type. Det er etter departementets syn sentralt at både

allmennheten og den enkelte klient som søker rettslige råd, får kjennskap til denne typen informasjon. Slik departementet ser det, veier disse hensynene tyngre enn hensynet til den enkelte jurist. Det foreslås at slike opplysninger skal være registrert i registeret så lenge forbudet er virksomt.

Departementet foreslår videre å forskriftsfeste at jurister som yter rettslig bistand til eksterne klienter fra et foretak som har til formål å yte rettslig bistand, skal betale et årlig bidrag til Advokattilsynet, jf. utkastet § 63. Departementet foreslår at størrelsen på bidraget fastsettes av Justis- og beredskapsdepartementet etter forslag fra Advokattilsynets styre. Løsningen er den samme som foreslås videreført for advokatenes årlige bidrag til Advokattilsynet og Advokatnemnda, jf. høringsnotatet del III punkt 11.6.3 og utkastet § 16. Det vil gi større rom for fleksibilitet og tilpasninger enn om det for eksempel tas utgangspunkt i standardiserte satser som rettsgebyrsatsen.

Det foreslås at Advokattilsynet skal stå for innkrevingen av bidraget. Departementet foreslår det samme tidspunktet for innbetalingen som for advokatene samt at bidraget settes til det halve dersom virksomheten varer i mindre enn seks måneder i løpet av et kalenderår.

Del IV Økonomiske og administrative konsekvenser

1 Generelt om økonomiske og administrative konsekvenser av forslagene

Økonomiske og administrative konsekvenser av de foreslåtte endringene er søkt omtalt fortløpende i høringsnotatet og har vært en del av departementets vurderingsgrunnlag. Departementet har vært bevisst på balansegangen mellom å sikre at advokatbransjen er betryggende og forsvarlig regulert, samtidig som det ikke pålegges krav som har uforholdsmessig store kostnader. De fleste forslagene viderefører gjeldende rett og vil gi få eller ingen økonomiske og administrative konsekvenser. Disse omtales ikke her.

De foreslåtte lovendringene og overgangsreglene antas samlet ikke å ha økonomiske eller administrative konsekvenser av betydning. Endringene skal først og fremst sikre en god overgang til den nye loven.

Forslagene knyttet til ny advokatforskrift treffer først og fremst advokatforetak, den enkelte advokat eller Advokattilsynet og Advokatnemnda. De to sistnevnte organene er finansiert av advokatbransjen gjennom årlige bidrag. En økning i deres arbeidsbyrde vil bli reflektert i økte årlige bidrag. Det er derfor advokatene selv som i stor grad må bære de økonomiske og administrative konsekvensene av de foreslåtte endringene. Økte kostnader ved drift av advokatvirksomhet vil også trolig gjenspeiles i prisene på advokattjenestene.

Departementet foreslår blant annet endringer i advokatkurset. Den foreslåtte utvidelsen av advokatkurset vil føre til økte kurskostnader for deltakerne og/eller deltakernes arbeidsgivere. Kostnadene er anslått til 25 000 kroner per deltaker, 9 000 kroner mer enn dagens 16 000 kroner. I tillegg kommer tapt arbeidstid og eventuelle reise- og overnattingskostnader ved kursdager som krever fysisk tilstedeværelse. De foreslåtte endringene i praksis- og prosedyrekravet vil gjøre det enklere for noen å få advokatbevilling. Endringene kan bidra til å lette rekrutteringen og tilgangen til advokatyret.

Forslaget om å senke sikkerhetens størrelse for de advokatene som har advokatfullmektiger, vil trolig innebære en reduksjon i advokatenes utgifter knyttet til sikkerhetsstillelse. Økning av ansvarsbegrensningen vil kunne føre til at flere skadelidende får dekket en større andel av sine tap. Departementet antar at økningen ikke vil påvirke advokatens utgifter til sikkerhetsstillelse.

Kravet om individuelle klientbankkonti vil trolig medføre økt administrasjon for advokatene som ikke har slike konti i dag. Departementet har inntrykk av at flere av de større advokatfirmaene allerede har individuelle klientbankkonti. For disse vil forslaget ikke innebære noen endringer.

Forslaget om at forsikringsadvokater kan utøve advokatvirksomhet som en del av rettshjelpforsikringen, innebærer en utvidelse av forsikringsforetakenes adgang til å yte advokatbistand til eksterne. Den foreslåtte adgangen til å ilegge forsikringsadvokater og forsikringsforetak overtredelsesgebyr vil innebære noen administrative konsekvenser for Advokattilsynet.

Kravet om etterutdanning for advokater vil trolig føre til noe økte kostnader for de advokatene som ikke er medlem av Advokatforeningen, om lag 900 personer. For noen vil kravet innebære tapt arbeidsinntekt og utgifter til kurs. Advokattilsynet

får en ny oppgave i å påse at advokater oppfyller kravet til etterutdanning. Siden det i hovedsak legges opp til en tillitsbasert ordning uten obligatorisk innsending av dokumentasjon eller en form for register, vil dette ha mindre administrative konsekvenser for Advokattilsynet. Også andre forslag knyttet til Advokattilsynet vil ha noen mindre administrative konsekvenser, blant annet oppgaver knyttet til koordinering av tilsynets styre og føring av advokat-, advokatfullmektig- og juristregister.

2 Særlig om organisering av Advokattilsynet

Det følger av advokatloven § 43 første ledd at Advokattilsynet skal være et uavhengig forvaltningsorgan som ikke kan instrueres i utøvelsen av sin myndighet. Dette innebærer at Advokattilsynet ikke kan instrueres i behandlingen av enkeltsaker eller i den faglige virksomheten for øvrig. Hensynet til advokaters uavhengighet var førende ved valget av tilsyns- og disiplinærmodell da advokatloven ble vedtatt, og den nærmere organiseringen av Advokattilsynet må ligge innenfor advokatlovens rammer og ikke komme i strid med denne uavhengigheten. Det er lagt opp til at Advokattilsynet skal fullfinansieres av bransjen gjennom bidrag fra advokatene, slik som i dag, jf. advokatloven § 60.

Det nåværende Tilsynsrådet for advokatvirksomhet er et statlig organ. Tilsynsrådet for advokatvirksomhet er omfattet av Hovedavtalen og hovedtariffavtalene i staten, og de ansatte har pensjon i Statens pensjonskasse. Tilsynsrådet mottar ikke bevilgning over statsbudsjettet, revideres ikke av Riksrevisjonen, rapporterer ikke til statsregnskapet og er ikke en del av statens konsernkontoordning. Når advokatregelverket trer i kraft, skal organet endre navn til Advokattilsynet.

Departementet legger opp til at Advokattilsynet skal organiseres som en statlig virksomhet i tråd med Reglement for økonomistyring i staten – Bestemmelser om økonomistyring i staten, fastsatt av Finansdepartementet 12. desember 2003 med senere endringer, punkt 1.2. Dette inkluderer blant annet statlig betalingsformidling som innebærer at staten tar all likviditetsrisiko ved virksomheten. Advokattilsynet vil da bli organisert på lignende måte som andre statlige virksomheter, inkludert andre virksomheter som har en særlig uavhengighet til departementet, som for eksempel Domstoladministrasjonen. Dette innebærer at departementet vil utforme årlig tildelingsbrev og instruks i tett dialog med Advokattilsynet. Instruksen vil utformes på en måte som ivaretar Advokattilsynets uavhengighet, i likhet med for eksempel instruksen til Kommisjonen for gjenopptakelse av straffesaker.

Bruttobudsjettering er hovedmodellen for budsjettering av statlige forvaltningsorganer. Et annet alternativ er at forvaltningsorganet er nettobudsjettert, som innebærer at det har særskilte fullmakter, jf. bestemmelser om økonomistyring i staten punkt 1.2 bokstav b.

Bruttobudsjetterte virksomheter følger statsbudsjettets hovedprinsipper og økonomiregelverkets bestemmelser om styring og regnskapsføring. Inntekter og utgifter budsjetteres hver for seg og stilles til disposisjon gjennom årlige tildelingsbrev. Dette gir god åpenhet og transparens ved at brutto utgifter og inntekter fremkommer på statsbudsjettet og i statsregnskapet, og legger godt til rette for oppfølging av de rettigheter og plikter som følger av organisering i tråd med det statlige økonomiregelverket. Bevilgningsreglementet, fastsatt av Stortinget 26. mai 2005 nr. 876, § 3 første ledd setter begrensninger for

muligheten til å overføre virksomhetens overskudd (mindreutgifter/merinntekter) fra ett år til det neste. Budsjetterminen er ett år og følger kalenderåret (ettårsprinsippet). Et bruttobudsjettert forvaltningsorgan har rett til overføring av ubrukt driftsbevilgning på inntil 5 prosent årlig, jf. Stortingets bevilgningsreglement § 5, tredje ledd punkt 1. Dersom det i spesielle tilfeller er behov for økte overføringsmuligheter, kan det vurderes i den konkrete saken. I bruttomodellen vil både regnskapsmessige underskudd og overskudd nullstilles ved årsskifte. Det er naturlig å budsjettere med at utgifter og inntekter skal balanseres. Dette gjøres i andre statlige forvaltningsorganer, slik som for eksempel Finanstilsynet som hovedsakelig finansieres av sektoravgifter og Luftfartstilsynet som hovedsakelig finansieres av gebyrer.

Tilsynsrådet for advokatvirksomhet har over tid opparbeidet seg en større egenkapital. Per 31. desember 2022 var egenkapitalen 19,4 millioner kroner. Dersom Advokattilsynet organiseres som en bruttobudsjettert virksomhet, vil departementet i samarbeid med Finansdepartementet sørge for at disse midlene, som er betalt inn av advokater, ikke tilfaller staten, men forblir i Advokattilsynet.

Forvaltningsorganer med særskilte fullmakter omtales gjerne som nettobudsjetterte virksomheter. De er en del av staten som juridisk person. Nettobudsjetterte virksomheter har en noe friere stilling overfor departementet, regjeringen og Stortinget, sammenlignet med bruttobudsjetterte virksomheter. Stortinget bevilger en netto utgiftsramme til virksomheten. Dette betyr at alle utgiftene, inkludert nye tiltak, må dekkes innenfor den tildelte budsjettammen. Virksomheten vil som nettobudsjettert være ansvarlig for å dekke inn et eventuelt merforbruk eller eventuelle mindreinntekter. Nettobudsjettering gir større fleksibilitet til å fordele ressurser internt. Virksomhetene beholder videre alle inntekter og kan fritt overføre eventuelt overskudd til etterfølgende budsjettår. Et nettobudsjettert organ som fullfinansieres av eksterne inntekter, vil ikke være synlig på statsbudsjettet. Organisering av Advokattilsynet som en nettobudsjettert virksomhet ligger antagelig nærmere dagens organisering av Tilsynsrådet for advokatvirksomhet. Eksempler på andre nettobudsjetterte virksomheter er universiteter og høyskoler.

Ved nettobudsjettering vil Tilsynsrådets egenkapital bli satt inn på en konto i Norges Bank.

Uavhengig av organisering vil departementet omtale inntekter og utgifter i Prop. 1 S for det enkelte budsjettåret, og Stortinget vil vedta rammene ved behandlingen av statsbudsjettet for kommende år.

Etter høringen vil departementet ta endelig stilling til valg av budsjettmodell.

3 Særlig om organisering av Advokatnemnda

Advokatnemnda vil være et uavhengig forvaltningsorgan som ikke kan instrueres i utøvelsen av sin myndighet, jf. advokatloven § 53 første ledd. Advokatnemnda må organiseres i tråd med dette kravet til uavhengighet.

Statlige klagenemnder som utøver uavhengig myndighetsutøvelse, er ulikt organisert. Departementet har vurdert forskjellige løsninger for organiseringen av Advokatnemnda. Blant annet er det vurdert om Advokatnemnda skal organiseres som en statlig virksomhet i tråd med bestemmelser om økonomistyring i staten punkt 1.2.

Departementet foreslår en løsning hvor nemnda ikke skal organiseres som en statlig virksomhet i tråd med bestemmelser om økonomistyring i staten. Forslaget ligger tett opp til dagens organisering av Disiplinærnemnden og organiseringen av Mesterbrevnemnda som er en tilknyttet virksomhet til Nærings- og fiskeridepartementet (NFD). Mesterbrevnemnda er finansiert av bransjen. NFD, NHO og LO oppnevner medlemmer til nemnda og nemnda har også et sekretariat som krever inn penger og saksforbereder nemnda.

Flere momenter taler for denne løsningen. I likhet med dagens Disiplinærnemnd blir det ingen økonomisk aktivitet i Advokatnemnda. Advokatnemnda vil heller ikke få et organisasjonsnummer eller bli registrert i Brønnøysundregistrene. Det er Advokatforeningen som skal utøve sekretariatsfunksjonen for Advokatnemnda. Som privat aktør, har ikke Advokatforeningen adgang til å regnskapsføre i statsregnskapet. Private aktører kan heller ikke motta tildelingsbrev.

Forslag til lov om endringer i advokatloven mv. (overgangsregler mv.)

I

I lov 12. mai 2022 nr. 28 om advokater og andre som yter rettslig bistand gjøres følgende endringer:

§ 8 første ledd skal lyde:

Personer med advokatbevilling fra en EØS-stat eller Sveits som ønsker å utøve advokatvirksomhet i Norge på permanent basis, skal registrere seg hos Advokattilsynet. Advokattilsynet kan gi andre personer med utenlandsk advokatbevilling tillatelse til å utøve advokatvirksomhet i Norge på permanent basis. Personer som utøver advokatvirksomhet i Norge etter denne bestemmelsen, har de samme rettighetene og pliktene som personer med norsk advokatbevilling, med mindre annet følger av lov eller i medhold av lov.

§ 10 fjerde ledd skal lyde:

Advokattilsynet kan forby gjesteadvokater og personer med advokatbevilling fra en EØS-stat eller Sveits å utøve advokatvirksomhet i Norge for en bestemt tid på inntil to år dersom vilkårene for tilbakekall etter andre ledd eller vilkårene for suspensjon etter tredje ledd er oppfylt. Den som utøver advokatvirksomhet i strid med et slikt forbud, straffes med bot eller fengsel inntil seks måneder.

§ 17 første ledd skal lyde:

Dersom en advokat, et advokatforetak, et forsikringsforetak som tilbyr rettshjelpforsikring eller en organisasjon eller enhet med organisasjonsadvokater vesentlig eller gjentatte ganger har overtrådt §§ 20, 21, 22, 24, 25 eller 36, kan Advokattilsynet ilegge overtredelsesgebyr på inntil ti ganger folketrygdens grunnbeløp.

§ 17 andre ledd skal lyde:

Fysiske personer kan bare ilegges overtredelsesgebyr ved forsettlig eller uaktsomme overtredelser. Advokatforetak, forsikringsforetak som tilbyr rettshjelpforsikring eller organisasjoner med eller enheter med organisasjonsadvokater kan ilegges overtredelsesgebyr etter forvaltningsloven § 46 første ledd.»

§ 18 skal lyde:

§ 18 *Forbud mot å drive advokatvirksomhet*

Ved vesentlige brudd på reglene for advokatvirksomhet kan Advokattilsynet forby et forsikringsforetak som tilbyr rettshjelpforsikring eller en

organisasjon eller en enhet med organisasjonsadvokater å drive advokatvirksomhet.

§ 45 første og andre ledd skal lyde:

Advokattilsynet skal føre tilsyn med at advokater, advokatfullmektiger, personer med utenlandsk advokatbevilling som utøver advokatvirksomhet på permanent basis i Norge, advokatforetak, *forsikringsforetak som tilbyr rettshjelpforsikring* og organisasjoner eller enheter med organisasjonsadvokater, opptrer i samsvar med regler gitt i eller i medhold av lov. Det kan også føres tilsyn med virksomhet som filialer av utenlandske advokatforetak driver i Norge.

Advokattilsynet kan foreta virksomhetsbesøk og bokettersyn hos advokater og kreve fremlagt advokatens regnskap med bilag, kontrakter, korrespondanse og andre dokumenter av betydning for kontrollen. Adgangen til lokaler og dokumenter gjelder så langt det er nødvendig for at tilsynet skal kunne utføre sine oppgaver gitt i eller i medhold av lov. *Advokattilsynet kan kreve at advokatforetaket eller advokaten dekker utgiftene ved bokettersynet dersom tilsynet avdekker brudd på regler gitt i eller i medhold av lov. Krav om refusjon er tvangsgrunnlag for utlegg.*

§ 49 første ledd skal lyde:

Når det oppnevnes en forvalter etter § 46, eller klientarkivet ikke oppbevares på en betryggende måte etter at en advokat har avvirket virksomheten sin, skal Advokattilsynet sørge for betryggende oppbevaring av klientarkivet i ti år. *Dokumentene skal oppbevares lenger dersom oppdragets karakter eller dokumentenes innhold tilsier det.*

§ 54 andre ledd skal lyde:

Advokatnemnda skal behandle klager over Advokattilsynets avgjørelser. Dette gjelder også klager over avgjørelser om innsyn etter offentleglova, miljøinformasjonsloven og forvaltningsloven. *Departementet kan gi forskrift om behandlingen av klagen.*

§ 56 første ledd skal lyde:

Advokater og advokatfullmektiger kan klages inn for Advokatnemnda av en klient eller andre som påvirkes av at en advokat eller advokatfullmektig under utføringen av et oppdrag har overtrådt regler gitt i eller i medhold av denne loven. Også overtredelser begått av et advokatforetak, *et forsikringsforetak som tilbyr rettshjelpforsikring* eller organisasjoner eller enheter med organisasjonsadvokater kan klages inn for Advokatnemnda.

§ 57 første ledd skal lyde:

Finner Advokatnemnda det sannsynlig at en innklaget advokat, advokatfullmektig, et advokatforetak, *et forsikringsforetak som tilbyr rettshjelpforsikring* eller en organisasjon eller enhet med organisasjonsadvokater har overtrådt regler gitt i eller i medhold av denne loven, kan nemnda gi disiplinær kritikk.

§ 57 fjerde ledd skal lyde:

Andre og tredje ledd gjelder også for advokatforetak, *forsikringsforetak som tilbyr rettshjelpforsikring* og organisasjoner eller enheter med organisasjonsadvokater. Dette gjelder selv om en advokat ikke kan holdes ansvarlig for overtredelsen. Pålegg etter andre og tredje ledd er tvangsgrunnlag for utlegg.

§ 65 andre ledd skal lyde:

Søksmål over gyldigheten av et vedtak fattet av Advokattilsynet eller Advokatnemnda må bringes inn for domstolene innen seks måneder etter at vedtaket er meddelt partene. Søksmålet reises mot staten ved Advokatnemnda eller staten ved Advokattilsynet, avhengig av hvilket organ som har fattet vedtaket.

§ 68 skal lyde:

§ 68 *Juristers plikt til å stille sikkerhet og betale bidrag*

En jurist som yter rettslig bistand *til eksterne klienter fra et foretak som har til formål å yte rettslig bistand*, skal stille sikkerhet for erstatningsansvar vedkommende kan pådra seg når det ytes slik rettslig bistand. Sikkerheten skal ikke dekke ansvar som juristen etter bestemmelse i lov eller i medhold av lov har stilt annen sikkerhet for.

Jurister som nevnt i første ledd, plikter å betale årlig bidrag til Advokattilsynet. Advokattilsynet kan ilegge et gebyr på inntil fem ganger rettsgebyret for forsinket betaling av bidrag. Skyldig bidrag og gebyr er tvangsgrunnlag for utlegg.

Departementet kan gi forskrift om

- a. sikkerhetsstillelse for jurister, blant annet om fritak fra plikt til å stille sikkerhet
- b. opplysningsplikt for den som stiller sikkerhet
- c. meldeplikt til Advokattilsynet for jurister som *nevnt i første ledd*
- d. plikt for Advokattilsynet til å føre et register over jurister som *nevnt i første ledd*
- e. *bidraget, herunder om bidragets størrelse og innkreving.*

Kapittel 15 overskriften skal lyde:

Kapittel 15 Ikraftsetting, overgangsregler og endringer i andre lover

§ 72 skal lyde:

§ 72 *Ikraftsetting*

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.

§ 73 skal lyde:

§ 73 *Overgangsbestemmelser*

- 1. For søknader om advokatbevilling som er sendt inn innen seks måneder etter lovens ikraftsetting, gjelder domstoloven § 220 andre ledd bokstav d slik bestemmelsen lød før ikraftsettingen.*
- 2. Loven § 17 får bare anvendelse på handlinger begått etter lovens ikraftsetting.*
- 3. Personer uten advokatbevilling som omfattes av kravene i advokatloven § 22 første ledd, skal legge frem politiattest som nevnt i advokatloven § 22 første ledd andre punktum innen ett år fra lovens ikraftsetting.*
- 4. Personer som har adgang til å utøve advokatvirksomhet på foretakets vegne i medhold av domstoloven § 231 femte ledd, kan fortsette å gjøre dette inntil ett år etter at loven er satt i kraft.*
- 5. Den som ved lovens ikraftsetting er jurist og som har gitt melding til Tilsynsrådet for advokatvirksomhet om at vedkommende driver rettshjelpvirksomhet etter forskrift 20. desember 1996 nr. 1161 til domstoloven kapittel 11 § 1-1, kan yte fritt rettsråd etter rettshjelploven § 11 inntil to år etter at loven er satt i kraft.*
- 6. Den som ved lovens ikraftsetting har juridisk utdanning fra en annen stat og bruker tittelen jurist, kan fortsette å bruke tittelen inntil vedkommende får avslag på søknad om godkjenning fra Advokattilsynet. Retten til å bruke tittelen faller likevel bort dersom det ikke er søkt om godkjenning innen ett år etter at loven er satt i kraft.*
- 7. Alle saker for Disiplinærnemnden for advokater og alle klagesaker for Advokatbevillingsnemnden behandles av Advokatnemnda fra lovens ikraftsetting. Advokatnemnda håndterer søksmål over gyldigheten av vedtak fra Disiplinærnemnden for advokater og Advokatbevillingsnemnden.*
- 8. Alle saker for Tilsynsrådet for advokatvirksomhet og andre saker for Advokatbevillingsnemnden enn sakene nevnt i nr. 7, behandles av Advokattilsynet fra lovens ikraftsetting. Advokattilsynet håndterer søksmål over gyldigheten av vedtak fra Tilsynsrådet for advokatvirksomhet.*
- 9. Disiplinærklagene Advokatnemnda overtar fra Disiplinærnemnden for advokater, skal vurderes etter bestemmelsene gitt i eller i medhold av domstoloven slik den lød før lovens ikraftsetting, med mindre regelverket på avgjørelsestidspunktet fører til et gunstigere resultat for den innklagede. Det samme gjelder for klager innkommet til Advokatnemnda etter loven er satt i kraft, men som gjelder overtredelser begått før ikraftsettingen.*
- 10. Domstoloven § 228 femte ledd andre og tredje punktum gjelder dersom forvalteren er oppnevnt før lovens ikraftsetting.*
- 11. Domstoloven § 218 andre ledd fjerde punktum får ikke anvendelse på saker som er berammet før lovens ikraftsetting.*

12. Forbud ilagt etter domstolloven § 219 tredje ledd slik bestemmelsen lød, opphører å gjelde etter fem år fra lovens ikraftsetting.

Nåværende § 73 blir ny § 74.

Ny § 74 nr. 1 skal lyde:

1. I lov 13. august 1915 nr. 5 om domstolene gjøres følgende endringer:

Ny § 217 a i kapittel 10 skal lyde:

Hvis en advokat eller advokatfullmektig ilegges straff eller erstatning etter dette kapitlet, skal den domstol som avgjør spørsmålet om straff eller erstatning, varsle Advokattilsynet om avgjørelsen. Det skal opplyses om avgjørelsen er rettskraftig.

Kapittel 11 med §§ 218, 219 og 220 skal lyde:

11te kapitel. Om advokater.

§ 218

For å få tillatelse til å være advokat ved Høyesterett, skal søkeren godtgjøre:

1. at vedkommende har advokatbevilling,
2. at vedkommende har vært i virksomhet
  - a. i minst ett år som advokat, eller
  - b. minst tre år i stilling som nevnt i advokatloven § 4 første ledd bokstav b.
3. at vedkommende har vist seg skikket for sakførsel ved Høyesterett ved en prøve avlagt for Høyesterett. Minst to av de tre årene nevnt i første punktum nr. 2 bokstav b skal ha vært som advokatfullmektig. For den som i minst to år har vært i virksomhet som statsadvokat eller fullmektig hos riksadvokaten, er ett år som advokatfullmektig tilstrekkelig.

Den som vil avlegge prøve som nevnt i første ledd første punktum nr. 3, skal sende Høyesteretts domstolleder en bekreftelse fra Advokattilsynet om at vedkommende oppfyller vilkårene i første ledd nr. 1 og 2. Prøven omfatter utføringen av to muntlige saker. Minst en av disse skal være en sivil sak for den ankende part, med mindre Høyesteretts ankeutvalg av særlige grunner gir tillatelse til annet. *Det er ikke adgang til å møte til prøve i sak som behandles av Høyesterett i plenum eller storkammer, med mindre Høyesteretts ankeutvalg av særlige grunner gir tillatelse til det.* For statsadvokater og fullmektiger hos riksadvokaten kan en straffesak godkjennes som prøvesak selv om vilkårene etter første ledd ikke er oppfylt. I samme sak kan det bare være en prøveadvokat, med mindre Høyesteretts ankeutvalg av særlige grunner gir tillatelse til noe annet.

Avgjørelsen av om prøven er bestått, treffes av alle de høyesterettsdommerne som har vært med i pådømmelsen av de sakene søkeren har utført. Bevitelse om at prøven er bestått, utferdiges av Høyesteretts domstolleder. Søkere som ikke

består prøven, kan ikke avlegge ny prøve før det har gått to år fra rettens avgjørelse. Det kan bare avlegges prøve to ganger.

For behandling av søknader etter første ledd skal saksbehandlingsfrist, som nevnt i tjenesteloven § 11 første ledd første punktum, være fire måneder. Tjenesteloven § 11 andre ledd om at tillatelse anses gitt når saksbehandlingsfristen er utløpt, gjelder ikke.

§ 219

Enhver advokat har rett til å la en autorisert advokatfullmektig opptre for seg i rettergang. Fullmektigen kan ikke opptre for Høyesterett, ved saker som behandles muntlig for lagmannsrett eller ved hovedforhandling for tingrett i saker om straff for forbrytelser som etter loven kan medføre fengsel i mer enn 6 år, uten at vedkommende har tillatelse etter *tvisteloven § 3-3 eller straffeprosessloven § 95* til å være advokat ved vedkommende rett. Lagmannsretten kan for den enkelte sak tillate at en advokat opptre ved autorisert fullmektig ved hovedforhandling i andre saker enn saker om straff for forbrytelser som etter loven kan medføre fengsel i mer enn 6 år. I sivile saker kan fullmektigen opptre for Høyesteretts ankeutvalg når anken gjelder kjennelser og beslutninger avsagt av lagmannsrettene.

§ 220

En advokat kan ikke møte som prosessfullmektig eller forsvarer når vedkommendes ektefelle, forlovede eller noen som vedkommende er i slekt eller svogerskap med i opp- eller nedstigende linje eller sidelinjen så nær som søsken, sitter som enedommer eller eneste rettskyndige dommer i retten. Første punktum gjelder ikke når advokaten har åpnet kontor i embetskretsen før dommeren ble ansatt.

§§ 219 a, 219 b og 221 til 234 oppheves.

Ny § 74 nr. 9 skal lyde:

9. I lov 26. mars 2010 nr. 9 om vergemål skal § 65 nytt andre ledd lyde:

Vergemålsmyndigheten skal uten hinder av taushetsplikt gi nødvendige opplysninger til Advokattilsynet dersom en advokat *eller en advokatfullmektig* får oppnevnt verge.

II

I lov 17. juni 2005 nr. 90 om mekling og rettergang i sivile tvister gjøres følgende endringer:

§ 3-3 sjette ledd skal lyde:

Kongen fastsetter ved forskrift i hvilken utstrekning og på hvilke vilkår *personer med utenlandsk advokatbevilling* har rett til å opptre som prosessfullmektig.

III

Loven trer i kraft straks.

Forslag til forskrift om advokater og andre som yter rettslig bistand (advokatforskriften)

Hjemmel: Fastsatt ved kgl.res. xx.xx.xxxx med hjemmel i lov 12.05.2022 nr. 28 om advokater og andre som yter rettslig bistand (advokatloven) § 1 andre ledd, § 4 tredje ledd bokstav a, § 4 tredje ledd bokstav b, § 4 tredje ledd bokstav c, § 4 tredje ledd bokstav d, § 5 andre ledd, § 8 andre ledd, § 9, § 10 femte ledd, § 11 andre ledd, § 12 fjerde ledd, § 17 tredje ledd, § 19 andre ledd, § 21 femte ledd bokstav a, § 21 femte ledd bokstav b, § 22 tredje ledd, § 31, § 36 andre ledd, § 37 andre ledd, § 41 fjerde ledd, § 42 tredje ledd, § 43 syvende ledd, § 46 tredje ledd, § 49 andre ledd, § 50 fjerde ledd, § 51 fjerde ledd, § 52, § 53 femte ledd, § 56 andre ledd, § 57 sjettede ledd, § 58, § 60 tredje ledd, § 63 tredje ledd, § 64 femte ledd, § 67 fjerde ledd, § 68 tredje ledd bokstav a, § 68 tredje ledd bokstav b, § 68 tredje ledd bokstav c, § 68 tredje ledd bokstav d og § 68 tredje ledd bokstav e. Fremmet av Justis- og beredskapsdepartementet.

Kapittel 1 Innledende bestemmelser

§ 1 Geografisk virkeområde

(1) Lov 12. mai 2022 nr. 28 om advokater og andre som yter rettslig bistand gjelder også på Svalbard.

(2) Lov 16. juni 2017 nr. 69 om godkjenning av yrkeskvalifikasjoner §§ 8, 12, 13, 15, 16, 17 og 18 gjelder også for jurister og advokater på Svalbard.

§ 2 Definisjoner

I denne forskriften menes med

a. advokatgruppe: enhver enhet, med eller uten status som rettssubjekt, som er dannet i samsvar med lovgivningen i en EØS-stat eller Sveits, der personer med advokatbevilling driver sin yrkesvirksomhet i en gruppe under felles navn

b. EØS-advokat: enhver som har rett til å utøve virksomhet under en av følgende profesjonelle titler fra sitt hjemland:

Belgia: Avocat/Advocaat

Bulgaria: АДВОКАТ

Danmark: Advokat

Estland: Vandeadvokaat

Finland: Asianajaja/Advokat

Frankrike: Avocat

Hellas: Δικηγόρος (Dikigoros)

Irland: Barrister/Solicitor

Island: Lögmaður
Italia: Avvocato
Kroatia: Odvjetnik/Odvjetnica
Kypros: Δικηγόρος
Latvia: Zvērināts advokāts
Liechtenstein: Rechtsanwalt
Litauen: Advokatas
Luxembourg: Avocat-avoue
Malta: Avukat/Prokuratur Legali
Nederland: Advocaat
Norge: Advokat
Polen: Adwokat/Radca prawny
Portugal: Advogado
Romania: Avocat
Slovakia: Advokát/Komerčný právnik
Slovenia: Odvetnik/Odvetnica
Spania: Abogado
Sverige: Advokat
Tsjekkia: Advokát
Tyskland: Rechtsanwalt
Ungarn: Ügyvéd
Østerrike: Rechtsanwalt

c. sveitsisk advokat: enhver som har rett til å utøve virksomhet under en av følgende profesjonelle titler fra Sveits:

Advokat/Rechtsanwalt/Anwalt/Fürsprecher/Fürsprech/Avocat/Avvocato

Kapittel 2 Advokatbevilling

§ 3 Advokatbevilling på grunnlag av praksis som advokatfullmektig

(1) For å få godkjent praksis som advokatfullmektig ved søknad om advokatbevilling, må praksisen ha bestått i varierte arbeidsoppgaver, hovedsakelig av juridisk art. Bevillingssøkeren må også ha ført minst tre saker som advokatfullmektig. Én av sakene må være hovedforhandling i sivil sak av et betydelig omfang. I tillegg til hovedforhandling i sivil sak kan de øvrige to sakene være:

- a. hovedforhandling i straffesak
- b. rettsmeklig i sak av noe omfang

c. sak med forhandlingsmøte for Barneverns- og helsenemnda

d. sak med muntlig høring for Konkurransklagenemnda

e. sak godkjent av Advokattilsynet

(2) Én av sakene nevnt i første ledd fjerde punktum kan erstattes med en rettssakseksamen arrangert av Juristenes Utdanningscenter. Rettssakseksamenen skal bestå av skriftlig forarbeid og muntlig behandling av en sivil sak. Den muntlige behandlingen av saken skal være av minst fire timers varighet. Ved eksamenen gis karakteren «bestått» eller «ikke bestått». Advokattilsynet kan godkjenne rettsakseksamen med tilsvarende innhold fra annen arrangør.

(3) Prosedyrekravet i første ledd andre punktum gjelder ikke for bevillingssøkere med minst ett års praksis som nevnt i § 4 første ledd og advokatloven § 4 første ledd bokstav b.

§ 4 Advokatbevilling på grunnlag av annen juridisk praksis

(1) Praksis i minst to år som rettsfullmektig i Trygderetten, sysselmester eller assisterende sysselmester på Svalbard, kan godkjennes fullt ut som oppfyllelse av praksiskravet. Tilsvarende gjelder praksis i annen særlig relevant stilling.

(2) Praksis i andre juridiske stillinger kan godkjennes som oppfyllelse av praksiskravet med inntil ett år.

§ 5 Ansvar for og opptak til advokatkurset

(1) Advokattilsynet har det overordnede ansvaret for advokatkurset. Styret i Juristenes utdanningscenter har ansvaret for tilrettelegging, utarbeiding og gjennomføring av kurset. Juristenes utdanningscenter skal rapportere årlig til Advokattilsynet med en kort beskrivelse av kursaktiviteten.

(2) Advokattilsynet kan godkjenne gjennomføring av annet kurs med tilsvarende innhold fra annen arrangør.

(3) Deltakerne på advokatkurset må ha juridisk embetseksamen, mastergrad i rettsvitenskap eller tilsvarende godkjent utenlandsk juridisk utdanning, jf. § 64. For deltakelse på kurs som nevnt i første ledd, skal det betales kursavgift fastsatt av Juristenes utdanningscenter. Kursavgiften skal være lik for alle deltakerne og skal ikke være høyere enn kostnadene ved å arrangere kurset.

§ 6 Advokatkursets innhold

Advokatkurset skal gi praktisk og teoretisk opplæring i emner av særlig viktighet for advokatyret. Disse emnene er kommunikasjon, forhandlinger og alternativ konfliktløsning, opptreden i rettergang, opptreden utenfor rettergang, etiske krav og regler og praktiske temaer.

§ 7 Advokatkursets omfang og gjennomføring

(1) Advokatkurset skal bestå av ni dager obligatoriske samlinger og inntil to dager digital opplæring. De obligatoriske samlingene skal bestå av teoretisk undervisning og praktiske øvinger. Praktiske øvinger skal utgjøre minst halvparten av de obligatoriske samlingene. Alle deltakerne skal ha øvelse som prosessfullmektig i en sivil sak.

(2) Den som har fravær fra kurset uten gyldig grunn, anses normalt ikke å ha fullført kurset.

§ 8 Evaluering og klageadgang

(1) Deltakerne skal besvare en skriftlig hjemmeoppgave. Ved eksamenen gis karakteren «bestått» eller «ikke bestått».

(2) Deltakere som ikke har bestått kurset, kan klage til eksamenskomiteen. Klagefristen er tre uker fra det tidspunktet melding om at kurset ikke er bestått kom frem til deltakeren.

(3) Eksamenskomiteen består av tre medlemmer, hvorav ett fra en utdanningsinstitusjon som tilbyr mastergraden i rettsvitenskap som leder, ett fra Den Norske Advokatforening og ett fra Advokattilsynet.

Kapittel 3 Organisering av advokatvirksomhet

§ 9 Forsikringsadvokater

(1) En forsikringsadvokat som er ansatt i et forsikringsforetak med konsesjon etter finansforetaksforskriften § 2-12 nr. 17, kan utøve advokatvirksomhet som en del av rettshjelpforsikringen.

(2) Forsikringsadvokaten skal ikke utføre oppgaver for forsikringsforetaket som kan gå ut over advokatens uavhengighet. Stilling som forsikringsadvokat kan ikke kombineres med stilling som internadvokat. Forsikringsadvokaten skal innplasseres i forsikringsforetaket på en slik måte at uavhengigheten ivaretas og skal ikke motta lønn eller annet vederlag som kan gå ut over uavhengigheten. Når en forsikringsadvokat opptrer utad, skal det fremgå hvilket forsikringsforetak vedkommende er ansatt i.

(3) Andre ledd gjelder tilsvarende for advokatfullmektiger.

(4) Forsikringsforetaket skal sørge for at reglene for advokatvirksomhet følges.

§ 10 Rapportering ved endring i eierforhold eller ledelsen

(1) Ved endring i personkretsen etter advokatloven § 22 første ledd for personer uten advokatbevilling, skal advokatforetaket uten ugrunnet opphold gi melding til Advokattilsynet.

(2) Meldingen skal inneholde

a. utvidet ordinær politiattest etter politiregisterloven § 40 og § 41 nr. 2

- b. opplysninger som er nødvendige for å vurdere om vedkommende er omfattet av personkretsen i advokatloven § 22 første ledd
- c. en redegjørelse som viser at kravet til skikkethet og vandel i advokatloven § 22 første ledd er oppfylt, dersom opplysninger i politiattesten eller andre forhold gir grunn til det
- d. en redegjørelse for forholdet, hvis endringen i personkrets skyldes at en person ikke lenger oppfyller kravene til vandel og skikkethet

§ 11 *Navn på virksomheter til personer med utenlandsk advokatbevilling*

Uansett på hvilken måte personer med utenlandsk advokatbevilling praktiserer i Norge, kan de bruke navnet til advokatgruppen de tilhører i hjemstaten.

§ 12 *Rett til å drive advokatvirksomhet i Norge fra filial eller kontor*

(1) En advokatgruppe etablert i en annen EØS-stat eller i Sveits, som ønsker å drive advokatvirksomhet i Norge fra en filial eller et kontor, skal gi skriftlig melding om dette til Advokattilsynet før virksomheten settes i gang.

(2) Dersom de grunnleggende reglene i advokatgruppens hjemstat er uforenlige med grunnleggende norsk rett, skal advokatloven § 20 første til tredje ledd gjelde for virksomheten som utøves i Norge, og advokatloven § 21 andre til fjerde ledd, § 22 første og andre ledd og § 23 skal gjelde for advokatgruppen. Består advokatgruppen kun av EØS-advokater eller sveitsiske advokater, kan bestemmelsene nevnt i første punktum likevel bare gjøres gjeldende dersom dette er nødvendig for å verne klienter og tredjepersoner. En advokatgruppe anses for kun å bestå av EØS-advokater eller sveitsiske advokater dersom

- a. gruppens kapital kun eies av EØS-advokater eller sveitsiske advokater
- b. advokatgruppens navn kun brukes av EØS-advokater eller sveitsiske advokater
- c. den juridiske og faktiske beslutningsmyndigheten i advokatgruppen kun utøves av EØS-advokater eller sveitsiske advokater

(3) Advokattilsynet registrerer advokatgruppen på grunnlag av den skriftlige meldingen og dokumentasjon på at vilkårene i andre ledd er oppfylt. Advokatgruppen skal sende melding til Advokattilsynet når virksomheten flyttes eller opphører.

(4) Advokattilsynet kan forby advokatgrupper å drive advokatvirksomhet i Norge fra en filial eller et kontor dersom vilkårene i andre ledd ikke er oppfylt.

Kapittel 4 Grunnleggende krav til advokater

§ 13 *Krav til den utpekte advokaten og prinsipalen*

(1) Den utpekte advokaten skal sørge for at advokatfullmektigen får forsvarlig faglig og praktisk veiledning og for at det utarbeides en skriftlig plan for advokatfullmektigperioden. Planen skal gjøres kjent for advokatfullmektigen senest en måned etter arbeidsforholdets begynnelse.

(2) Prinsipalen skal gi advokatfullmektigen forsvarlig faglig og praktisk veiledning i den enkelte saken og skal sette av tilstrekkelig tid til råd og veiledning.

§ 14 *Etterutdanning*

(1) En advokat skal ha gjennomført minst 48 timer etterutdanning i løpet av de tre foregående kalenderårene eller i løpet av det inneværende og de to foregående kalenderårene. Minst to av timene skal være etterutdanning i etikk.

(2) Som etterutdanning regnes kurs innenfor juridiske emner og emner knyttet til utøvelse av advokatyret, arrangert av universiteter og høyskoler i Norge og utlandet, Den Norske Advokatforening, utenlandske advokatforeninger, internasjonale advokatorganisasjoner, Norges Juristforbund og Juristenes Utdanningssenter. Advokattilsynet kan godkjenne kurs fra andre arrangører etter søknad fra arrangøren. Å forelese på kurs regnes som etterutdanning på lik linje med deltakelse.

(3) En advokat må på forespørsel kunne dokumentere etterutdanning fra og med det fjerde kalenderåret etter at vedkommende fikk advokatbevilling.

§ 15 *Arkivhold og begrensninger i arkivplikten*

(1) Kravet til oppbevaringstid i advokatloven § 36 første ledd andre punktum gjelder ikke for dokumenter som overleveres til klienten eller en annen berettiget person. Kravet til oppbevaringstid omfatter heller ikke dokumenter i saker som er endelig avgjort og som oppbevares av det offentlige. Advokaten kan oppbevare en kopi av et dokument dersom oppbevaringen er nødvendig for å ivareta advokatens interesser.

(2) Arkivplikten gjelder også for den som ikke lenger har advokatbevilling.

§ 16 *Advokaters bidrag til Advokattilsynet og Advokatnemnda*

(1) Justis- og beredskapsdepartementet fastsetter det årlige bidraget til Advokattilsynet etter forslag fra Advokattilsynets styre og det årlige bidraget til Advokatnemnda etter forslag fra Advokatnemnda.

(2) Bidragene skal betales innen 30. april eller senest den dagen virksomheten begynner. Hvis virksomheten varer mindre enn seks måneder i løpet av et kalenderår, settes bidragene til det halve det aktuelle året. Bidragene innkreves av Advokattilsynet.

§ 17 *Regler for god advokatskikk*

Regler for god advokatskikk følger av vedlegg 1 til forskriften. Vedlegget gjelder som forskrift.

Kapittel 5 Advokaters sikkerhetsstillelse

§ 18 *Plikt til å stille sikkerhet*

(1) Før virksomheten settes i gang og så lenge virksomheten pågår, skal advokaten sørge for at sikkerhet er stilt i tråd med bestemmelsene i denne forskriften.

(2) Internadvokater plikter ikke å stille sikkerhet.

§ 19 *Sikkerhetens form*

(1) Sikkerheten stilles ved at et foretak som nevnt i finansforetaksloven § 1-3 første ledd bokstav a til d, gir en erklæring til Advokattilsynet. Det samme gjelder et tilsvarende foretak som har hovedsete i, eller er gitt tillatelse til å drive virksomhet i, en annen EØS-stat eller Sveits dersom foretaket er underlagt myndighetstilsyn i en av disse statene.

(2) I erklæringen skal foretaket som nevnt i første ledd (sikkerhetsstilleren) påta seg å innestå for oppfyllelse av advokatens ansvar etter reglene i denne forskriften. I erklæringen kan det angis at sikkerhetsstilleren innestår for ansvaret med et bestemt beløp eller innenfor den rammen som til enhver tid følger av § 21, eventuelt begrenset oppad til et nærmere angitt beløp.

(3) Advokattilsynet kan nekte å godta erklæringen dersom det er tvil om den oppfyller kravene i første og andre ledd.

§ 20 *Hvilken sikkerhetsstiller som svarer overfor skadelidte*

(1) Den sikkerhetsstilleren som advokaten har når skadelidte fremsetter krav om erstatning, er ansvarlig overfor skadelidte. Dette gjelder selv om tapet ble forårsaket mens advokaten hadde en annen sikkerhetsstiller.

(2) Et erstatningskrav anses for fremsatt på det tidligste av følgende tidspunkter:

- a. det tidspunktet da advokaten eller dennes sikkerhetsstiller første gang mottok melding om tapet med krav om erstatning, eller
- b. det tidspunktet da advokaten eller dennes sikkerhetsstiller første gang mottok skriftlig melding fra sikrede eller skadelidte vedrørende omstendigheter som kan ventes å føre til at erstatningskrav blir reist mot sikrede

(3) Dersom advokaten ikke har en sikkerhetsstiller på det tidspunktet kravet fremsettes, svarer advokatens siste sikkerhetsstiller.

(4) Den sikkerhetsstilleren som advokaten hadde da tapet ble forårsaket, er også ansvarlig overfor skadelidte, men kan kreve full regress hos den sikkerhetsstilleren som er ansvarlig etter første eller tredje ledd.

§ 21 *Sikkerhetens størrelse*

(1) Sikkerheten skal være minst 5 000 000 kroner.

(2) For en advokat som utøver inkassovirksomhet, skal sikkerheten dessuten minst være lik 1/40 av den fordringsmassen advokaten hadde til

inndrivning ved det siste regnskapsårets slutt, og minst lik det dobbelte av summen av innkasserte, ikke utbetalte, midler og andre midler som er betrodd advokaten under inkassovirksomheten, ved regnskapsårets slutt. Dersom kravet i første punktum ikke er tilfredsstilt ved årsskiftet, må sikkerheten bringes i samsvar med kravet innen det tidspunktet egenerklæring med revisoruttalelse for regnskapsåret skal leveres inn til Advokattilsynet, jf. § 36. Fordringsmassen og summen av innkasserte, ikke utbetalte, midler og andre midler som er betrodd advokaten under inkassovirksomheten, skal fremgå av revisorerklæringen.

(3) Sikkerhetsstillerens ansvar per oppdrag per skadelidte kan begrenses ved avtale, men ikke til mindre enn 2 500 000 kroner.

(4) Medfører utbetaling fra sikkerhetsstilleren at sikkerheten ikke lenger oppfyller kravene i første til tredje ledd, plikter advokaten å bringe sikkerheten i samsvar med kravene innen en måned fra det tidspunktet sikkerheten ikke lenger oppfyller kravene. Advokattilsynet kan i enkelttilfeller fastsette en annen frist.

§ 22 Skadelidtes krav mot sikkerhetsstilleren

(1) Skadelidte kan kreve dekning direkte fra sikkerhetsstilleren uten først å rette krav mot advokaten. Sikkerhetsstilleren kan ikke gjøre gjeldende andre innsigelser overfor skadelidte enn de innsigelsene advokaten selv kan gjøre gjeldende.

(2) Oppsigelse av sikkerheten eller annet bortfall av sikkerheten er ikke virksomt overfor skadelidte før tre måneder etter at Advokattilsynet har mottatt melding om bortfallet. Stilles ny sikkerhet før utløpet av denne perioden, gjelder bortfallet fra det tidspunktet ny sikkerhet er stilt.

(3) Sikkerhetsstilleren kan ikke påberope overfor skadelidte at det er foretatt utbetalinger under sikkerheten med mindre Advokattilsynet er varslet om utbetalingen senest samtidig med at utbetalingen fant sted. Påberoper sikkerhetsstilleren sikkerhetens størrelse overfor flere skadelidte, gjelder det høyeste sikkerhetsbeløp overfor alle skadelidte.

(4) Dersom sikkerheten ikke er tilstrekkelig til å dekke alle kravene, må sikkerhetsstilleren foreta en forholdsmessig fordeling mellom de skadelidte.

§ 23 Deling av opplysninger mellom sikkerhetsstilleren og Advokattilsynet

(1) Sikkerhetsstilleren plikter så raskt som mulig, og senest innen en måned etter å ha mottatt kravet, å gi Advokattilsynet opplysninger om erstatningskrav som fremsettes under en advokat sin sikkerhetsstillelse, dersom sikkerhetsstilleren har grunn til å anta at opplysningene kan utløse tilsyn eller føre til en disiplinær reaksjon.

(2) Dersom det har oppstått et forhold som kan utløse tilsyn eller en disiplinær reaksjon, kan Advokattilsynet kreve opplysninger fra sikkerhetsstilleren om erstatningskrav som er fremsatt under en advokat sin sikkerhetsstillelse.

Kapittel 6 Klientmidler

§ 24 Klientbankkonto

(1) En klientbankkonto er en særskilt rentebærende konto opprettet i advokatens og klientens navn. Dersom det er uklart om pengene tilhører klienten, skal klientbankkontoen opprettes i navnet til advokaten og den som har innbetalt pengene. Klientbankkontoen kan bare opprettes i en bank som i kontoavtalen har forpliktet seg til ikke å gjøre motregning gjeldende i klientbankkontoen for de krav banken måtte ha mot advokaten. Klientbankkontoen skal bare disponeres av advokaten eller den advokaten gir skriftlig fullmakt. Klientmidler som er knyttet til eiendomsmeglingsvirksomhet, skal ikke blandes sammen med de øvrige klientmidlene og må settes inn på en særskilt klientbankkonto.

(2) Hvis en advokat mottar penger for andres regning, skal advokaten straks gi oppgjør eller sette klientens tilgodehavende på en klientbankkonto.

(3) Klientmidler kan bare utbetales til klienten, til andre etter fullmakt fra klienten eller til advokaten dersom de alminnelige vilkårene for motregning er oppfylt. Det er som hovedregel ikke adgang til motregning dersom et innskudd på klientbankkonto må anses for å være øremerket for et bestemt formål eller av betaleren er forutsatt videreført uavkortet til klienten. Dersom beløpet gjelder advokatens salær, skal klienten senest samtidig få salærregningen eller melding om avregning. Beløp som tas ut fra en klientbankkonto, skal ikke overstige klientens inntående midler på klientbankkontoen.

(4) Kontoutskrifter fra en klientbankkonto skal oppbevares som regnskapsmateriale.

§ 25 Renter på klientbankkonto

(1) Renter på klientbankkontoen skal tilfalle klienten med mindre noe annet uttrykkelig er avtalt. Advokaten plikter likevel ikke å avregne rentebeløp som ikke overstiger et halvt rettsgebyr.

(2) Rentene utbetales til klienten ved avslutning av saken. Klienten kan likevel ikke kreve å få rentene utbetalt før disse er kreditert klientbankkontoen.

§ 26 Verdipapirer og verdigjenstander som klientmidler

(1) Klienters verdipapirer og verdigjenstander skal oppbevares trygt. Det skal føres en protokoll hvor det fortløpende registreres mottakelse og utlevering av verdipapirene.

(2) Klientens verdipapirer og verdigjenstander kan bare utleveres til klienten eller til andre etter fullmakt fra klienten. Hvis ikke annet er avtalt, skal salg og kjøp av verdipapirer og verdigjenstander tilhørende klienter ikke skje uten at dette på forhånd er godkjent av klienten. Det samme gjelder fornyelse av pantobligasjoner. Klienten skal snarest få melding om salg eller kjøp av verdipapirer med nøyaktige opplysninger om verdipapirets art, forfall, rentefot, nummer og andre opplysninger som er nødvendige for identifikasjon av verdipapiret. Det samme gjelder verdigjenstander.

§ 27 *Opplysninger om klientmidler ved avleggelse av årsregnskap*

(1) Ved avleggelse av årsregnskap skal klienten få utskrift av klientbankkontoen. Utskriften skal sendes klienten innen utgangen av februar. Det skal også leveres utskrift av verdipapirprotokollen som føres i henhold til § 26 første ledd andre punktum. Sammen med utskriftene skal det leveres en redegjørelse for forvaltningen av klientmidlene det forrige året.

(2) Første ledd gjelder ikke klientmidler som er forskudd på salær og omkostninger.

§ 28 *Bokføring for klientansvar og klientmidler*

(1) Det skal opprettes konto for klientmidler som til enhver tid viser behandlingen av midlene. I tillegg skal det opprettes konto for klientansvar.

(2) Bokføringen skal vise klientmidler for den enkelte klient.

(3) Saldo på klientbankkonto skal minimum hver annen måned avstemmes mot innestående klientbankkonti og bokført saldo for klientansvar på samme tidspunkt. Avvik skal forklares. Avstemmingene skal dokumenteres og oppbevares som regnskapsmateriale.

(4) Bokføring av klientmidler og klientansvar fra eiendomsmeglingsvirksomhet skal holdes adskilt. Det samme gjelder for inkassovirksomhet.

§ 29 *Oversikt over den fordringsmassen advokaten skal inndrive for andre*

Det skal føres en løpende oversikt over den fordringsmassen som advokaten til enhver tid skal inndrive for andre som ledd i inkassovirksomhet, jf. § 21 andre ledd tredje punktum.

Kapittel 7 Regnskap og revisjon

§ 30 *Fritak fra regnskapsplikten*

Advokattilsynet kan for et begrenset tidsrom eller inntil videre fritta en advokat fra ansvaret for gjennomføringen av regnskapsplikten etter advokatloven § 42. Dette gjelder ikke den som er eier, styremedlem, oppnevnt som foretakets hvitvaskingsansvarlige eller som håndterer klientmidler på vegne av foretaket. Advokaten som får fritak, skal avgi en erklæring som Advokattilsynet fastsetter innholdet av.

§ 31 *Presentasjon av klientansvar og klientmidler i årsregnskapet*

(1) Klientmidler skal ikke presenteres i advokatforetakets balanse.

(2) Hvis midler på klientkonto overstiger klientansvaret (klientgjelden), er det overskytende advokatforetakets eiendel og skal presenteres i foretakets balanse. Hvis klientmidlene ikke fullt ut dekker klientansvaret, er underdekningen advokatforetakets gjeld til klienten og skal presenteres som kortsiktig gjeld i advokatforetakets balanse.

§ 32 Noteopplysninger i årsregnskapet

(1) I noter til årsregnskapet skal det opplyses om hvor mye klientmidler advokatforetaket oppbevarer og om størrelsen på klientansvaret (klientgjelden). Hvis klientmidler ikke fullt ut dekker klientansvaret, skal underdekningen forklares. Tilsvarende gjelder hvis innestående på konto for klientmidler overstiger klientansvaret.

(2) Avvik må spesifiseres for eiendomsmeklingsvirksomhet, inkassovirksomhet og den øvrige advokatvirksomheten.

§ 33 Særskilt regnskapsrapport til Advokattilsynet

Hvis særlige grunner tilsier en kontroll av advokatens regnskaper, kan Advokattilsynet pålegge advokatforetak å redegjøre for regnskapene basert på regnskapsoppgjør per annen dato enn 31. desember. I slike tilfeller kan Advokattilsynet beslutte at regnskapet skal revideres på samme tidspunkt.

§ 34 Særregnskap

(1) Særregnskap er regnskap som advokatforetaket fører for klienten når advokatene i foretaket håndterer klientens midler etter fullmakt. Reglene i denne forskriften gjelder også særregnskap med mindre andre regler er gitt i eller i medhold av lov.

(2) Det skal føres ajourført liste over særregnskapene i advokatforetaket.

§ 35 Revisors kontroll av advokatens særregnskap

(1) Revisor skal undersøke om det blir foretatt egen revisjon av advokatforetakets særregnskap og om det blir rapportert ved regnskapsavleggelse eller ved annen underretning til tingrett, kreditorutvalg, arvinger eller den som har oppnevnt spesiell revisor.

(2) Er egen revisor ikke oppnevnt for særregnskapene som advokatforetaket har ansvar for, skal advokatforetakets revisor kontrollere og uttale seg om hvorvidt behandlingen av klientmidlene er tilfredsstillende.

(3) Advokatforetaket skal sørge for at det er foretatt avstemming av totale klientmidler og klientansvar på samme tidspunkt for advokatregnskapet og eventuelle særregnskap. Advokatforetakets revisor skal kontrollere at slik avstemming er foretatt og revidere denne.

§ 36 Rapportering til Advokattilsynet for advokater i advokatforetak

(1) Advokatforetakets advokater skal avgi en egenerklæring sammen med advokatforetakets årsregnskap. Advokattilsynet beslutter hvordan egenerklæringen skal utformes og hva den skal inneholde.

(2) I forbindelse med revisjon av advokatforetakets årsregnskap skal revisor også gi en uttalelse om advokatenes egenerklæring. Uttalelsen skal gis i

overensstemmelse med Den norske Revisorforenings standard for revisors uttalelser ved revisjonsoppdrag med spesielle formål.

(3) Advokatene skal senest 30. april hvert år sende årsregnskap, årsberetning, revisjonsberetning og egenerklæring med revisoruttalelse til Advokattilsynet.

(4) Fritak etter § 30 gir også fritak fra plikten til å rapportere til Advokattilsynet. Det skal inngis erklæring som nevnt i § 30 tredje punktum.

§ 37 Rapportering til Advokattilsynet for organisasjonsadvokater og forsikringsadvokater

Organisasjonsadvokater og forsikringsadvokater som oppbevarer klientmidler skal sende egenerklæring med revisoruttalelse til Advokattilsynet senest 30. april hvert år.

Kapittel 8 Forvalterordningen

§ 38 Forvalterens oppgaver

Advokattilsynet fastsetter forvalterens oppgaver slik det finner det hensiktsmessig i den enkelte saken. Innenfor rammene av advokatloven § 47 har forvalteren de samme fullmaktene og rettighetene som den forvaltede advokaten har i advokatvirksomheten. I den grad det er nødvendig i det enkelte oppdraget, skal forvalteren blant annet

- a. skaffe seg oversikt over advokatvirksomheten og avklare om det er nødvendig å iverksette umiddelbare tiltak for å hindre at klienter lider rettstap i forbindelse med løpende saker
- b. undersøke om advokaten også har drevet annen virksomhet som er underlagt andre kontrollorganers tilsyn, og i så fall informere kontrollorganet om forvalteroppnevningen
- c. sørge for at advokatens klientbankkonti blir sperret
- d. sørge for at advokatens driftskonto blir sperret, dersom dette er nødvendig for å ivareta klientenes interesser
- e. sikre advokatens klientarkiv, databærere med videre
- f. sikre testamentar, ektepakter, verdipapirer og andre verdigjenstander som advokaten har til oppbevaring eller forvaltning
- g. overføre løpende saker til en ny advokat etter avtale med klienten, når forvalteren er oppnevnt med hjemmel i advokatloven § 46 første ledd bokstav a eller b
- h. gi klientene forsvarlig veiledning slik at de kan ivareta sine interesser, herunder fremskaffe dokumentasjon som er nødvendig for at klientene skal kunne rette krav under advokatens sikkerhetsstillelse eller forsikring
- i. sørge for å overlevere advokatens klientarkiv til Advokattilsynet, jf. advokatloven § 49 første ledd
- j. sørge for forsvarlig oppbevaring av advokatens regnskapsmateriale
- k. oppnevne en revisor for den forvaltede virksomheten etter avtale med Advokattilsynet, dersom det ikke allerede er oppnevnt revisor

1. legge til rette for at bostyrer og dødsbo får de opplysningene som er nødvendige for å inndrive utestående salær, ved advokatens eller advokatvirksomhetens konkurs eller ved advokatens død

§ 39 *Plikter for advokaten under forvaltning*

(1) Advokaten skal gi forvalteren tilgang til opplysninger og dokumentasjon om advokatvirksomheten som er nødvendig for utførelsen av forvalteroppdraget, herunder advokatens klientarkiv, regnskap med bilag, kontrakter og korrespondanse med klienter og andre offentlige eller private aktører.

(2) Advokaten skal gi forvalteren adgang til advokatvirksomhetens lokaler og lagerrom. Forvalteren skal også få tilgang til datasystemer, e-postkonti, mobiltelefoner med videre som er eller har vært benyttet i advokatvirksomheten.

§ 40 *Plikter for andre*

(1) Den forvaltede advokatens medhjelpere, herunder andre ansatte i advokatvirksomheten, regnskapsfører og revisor skal gi forvalteren innsyn i opplysninger om den forvaltede advokatvirksomheten og denne virksomhetens klienter. Det samme gjelder offentlige og private organer, herunder banker.

(2) Banker skal gi forvalteren disposisjonsrett til advokatvirksomhetens bankkonti.

(3) Tilbyder av posttjenester, teleoperatører, leverandører av dataløsninger og lignende skal legge til rette for automatisk videresending av advokatens fysiske og elektroniske korrespondanse direkte til forvalteren. Advokaten skal gis anledning til å være til stede ved åpningen.

(4) Forvalteren skal gis samme tilgang som den forvaltede advokaten i domstolens elektroniske kommunikasjonsløsning.

§ 41 *Forvalterens forhold til advokatens klienter*

Forvalteren beslutter om klientene skal varsles om forvalteroppnevningen. Klientene skal alltid varsles dersom forvalteren yter bistand som nevnt i advokatloven § 47 første ledd andre punktum eller dersom løpende saker eller klientmidler skal føres tilbake til klienten i henhold til advokatloven § 47 andre ledd.

§ 42 *Forvalterens rapportering til Advokattilsynet*

(1) Forvalteren skal informere Advokattilsynet om status for forvalteroppdraget senest tre måneder etter oppnevningen. Forvalteren skal deretter avgi en statusrapport hver tredje måned. Når forvalteroppdraget foreslås avsluttet, skal forvalteren sende en sluttrapport til Advokattilsynet.

(2) Forvalteren skal informere Advokattilsynet snarest ved mistanke om straffbare forhold eller andre kritikkverdige forhold som kan tilsi erstatningsansvar eller administrative tiltak mot den forvaltede advokaten.

(3) Dersom forvalteren har tilbakeført klientmidler til klientene, skal forvalteren senest i sluttinnrapporten fremlegge en komplett oversikt over tilbakeførte midler og eventuelle midler som er deponert i Norges Bank i henhold til lov om deponering i gjeldshøve (deponeringsloven).

(4) Advokattilsynet kan når som helst innhente opplysninger om advokatvirksomheten fra forvalteren.

§ 43 *Advokattilsynets oppbevaring av klientarkiv*

(1) Advokattilsynets plikt til å oppbevare klientarkivet er ikke til hinder for at advokaten gis tilgang til klientarkivet dersom det er nødvendig for advokatens ivaretagelse av egne interesser. Advokattilsynet kan sørge for betryggende makulering av klientarkivet etter oppbevaring i ti år. I andre tilfeller skal klientarkivet tilbakeleveres til advokaten.

(2) Kostnadene ved oppbevaring av klientarkivet dekkes av Advokattilsynet. Advokattilsynet kan kreve utgiftene refundert av advokaten eller det boet som virksomheten inngår i.

§ 44 *Klageadgang*

Forvalterens beslutninger i forbindelse med det løpende arbeidet med forvaltningen eller avviklingen av advokatvirksomheten kan ikke påklages.

Kapittel 9 Overtredelsesgebyr

§ 45 *Overtredelsesgebyr for forsikringsadvokater og forsikringsforetak*

Dersom en forsikringsadvokat eller et forsikringsforetak vesentlig eller gjentatte ganger har overtrådt § 9, kan Advokattilsynet ilegge overtredelsesgebyr på inntil ti ganger folketrygdens grunnbeløp. Advokatloven § 17 andre og fjerde ledd gjelder for overtredelsesgebyr etter første punktum.

§ 46 *Utmåling, renter og innkreving*

(1) Ved avgjørelsen av om overtredelsesgebyr skal ilegges overfor en advokat og ved individuell utmåling av gebyret, kan det blant annet legges vekt på momentene i forvaltningsloven § 44 tredje ledd. Det skal legges vekt på konsekvensene av overtredelsen for klienter eller andre, graden av samarbeid med myndighetene og om det foreligger gjentakelse.

(2) Ved avgjørelsen av om overtredelsesgebyr skal ilegges overfor advokatforetak, forsikringsforetak og organisasjoner eller enheter med organisasjonsadvokater, og ved individuell utmåling av gebyret kan det blant annet legges vekt på momentene i forvaltningsloven § 46 andre ledd. Første ledd andre punktum gjelder tilsvarende.

(3) Dersom overtredelsesgebyret ikke blir betalt innen forfall, skal det betales rente etter forsinkelsesrenteloven. Overtredelsesgebyr kreves inn av Advokattilsynet.

Kapittel 10 Advokattilsynet

§ 47 Advokattilsynets styre og administrasjon

(1) Når Den Norske Advokatforening, Den Norske Dommerforening og Den Norske Revisorforening oppnevner medlemmer og varamedlemmer til Advokattilsynets styre, gjelder likestillings- og diskrimineringsloven § 28 tilsvarende. Advokattilsynets administrasjon skal koordinere oppnevningene til Advokattilsynets styre. Godtgjøringen til medlemmene og varamedlemmene fastsettes av Justis- og beredskapsdepartementet og dekkes av Advokattilsynet.

(2) Advokattilsynets administrasjon ledes av en direktør som ansettes av Advokattilsynets styre. Direktøren har ansvar for den daglige ledelsen av Advokattilsynet.

§ 48 Delegering av avgjørelsesmyndighet og saksbehandling

(1) Advokattilsynets styre kan delegerere avgjørelsesmyndighet til administrasjonen eller styrets leder. Avgjørelsesmyndighet i prinsipielle eller særlig viktige saker kan ikke delegeres.

(2) Styret skal behandle saker i møte med mindre styrets leder bestemmer at saken kan behandles skriftlig. Parten kan gis anledning til å møte dersom Advokattilsynet finner grunn til det. Styret er beslutningsdyktig når alle medlemmene deltar. En beslutning av styret krever alminnelig flertall.

§ 49 Språkkrav ved søknader til Advokattilsynet

Søknader til Advokattilsynet må inngis på norsk, dansk, svensk eller engelsk eller oversettes til et av disse språkene utført eller bekreftet av en statsautorisert translatør.

§ 50 Advokatregister og advokatfullmektigregister

(1) Opplysninger om bortfall, tilbakekall og suspensjon av advokatbevilling skal være registrert i advokatregisteret så lenge opphøret gjelder. Dersom vedtak om suspensjon og tilbakekall av advokatbevilling ikke er endelig, skal dette fremgå. Opplysninger om den som tidligere har vært advokat, skal slettes fra advokatregisteret fem år etter at advokatbevillingen opphørte.

(2) Disiplinærreaksjoner som skal registreres i advokatregisteret, skal registreres uten ugrunnet opphold etter at avgjørelsen foreligger. Det skal fremgå av advokatregisteret dersom det er reist søksmål om gyldigheten av et disiplinærvedtak. Advokatnemnda kan beslutte utsatt registrering hvis advokaten reiser søksmål som nevnt i andre punktum.

(3) Første og andre ledd gjelder tilsvarende for advokatfullmektigregisteret.

§ 51 Advokattilsynets deling av opplysninger

(1) Advokattilsynet kan dele opplysninger med Advokatnemnda dersom opplysningene kan være av betydning for utførelsen av oppgaver Advokatnemnda

er tillagt i eller i medhold av lov. Dersom det er nødvendig for at Advokatnemnda skal kunne utføre oppgaver som følger av eller i medhold av lov, kan Advokattilsynet dele opplysninger som nevnt i tvisteloven § 22-5 første ledd og straffeprosessloven § 119 første ledd.

(2) Hvis Advokattilsynet blir kjent med forhold som åpenbart kan gi grunn til administrative eller strafferettslige tiltak mot en revisor, skal Finanstilsynet underrettes.

(3) Hvis Advokattilsynet etter avholdt tilsyn i en advokats virksomhet blir kjent med forhold som kan gi grunnlag for administrative eller strafferettslige tiltak mot en advokat i tilknytning til hans oppdrag som bostyrer, kan vedkommende domstol underrettes.

§ 52 Samarbeid med utenlandske tilsyns- og disiplinærmyndigheter

(1) Kompetent myndighet i en EØS-stat eller Sveits skal holdes underrettet i saker hvor en reaksjon vurderes mot en person med norsk eller utenlandsk advokatbevilling, og reaksjonen vil ha konsekvenser for vedkommendes utøvelse av yrket i staten. Advokattilsynet skal orientere kompetent myndighet i en EØS-stat eller Sveits om en ilagt reaksjon nevnt i første ledd. I andre tilfeller kan Advokattilsynet gi kompetent utenlandsk myndighet opplysninger dersom opplysningene kan ha konsekvenser for en persons utøvelse av advokatvirksomhet i staten.

(2) Dersom en norsk advokatbevilling blir tilbakekalt for en person som har oppnådd norsk advokatbevilling på grunnlag av en advokatbevilling fra en EØS-stat eller Sveits, skal Advokattilsynet underrette kompetent myndighet i hjemstaten om dette.

Kapittel 11 Advokatnemnda

§ 53 Advokatnemndas sammensetning og sekretariat

(1) Når Den Norske Advokatforening og Den Norske Dommerforening oppnevner medlemmer og varamedlemmer til Advokatnemnda, gjelder likestillings- og diskrimineringsloven § 28 tilsvarende. Advokattilsynets administrasjon skal koordinere oppnevningene til Advokatnemnda. Godtgjøringen til medlemmene og varamedlemmene fastsettes av Justis- og beredskapsdepartementet og dekkes av Advokatnemnda.

(2) Advokatnemnda skal ha et sekretariat som forbereder saker for behandling i nemnda. Sekretariatsfunksjonen skal utøves av Advokatforeningen. Advokatforeningen skal hvert år sende regnskap og melding om Advokatnemndas virksomhet til Justis- og beredskapsdepartementet.

§ 54 Delegering av avgjørelsesmyndighet

Advokatnemnda kan beslutte at Advokatnemndas leder eller nestleder, leder i den enkelte avdeling eller sekretariatet kan treffe avgjørelse om

- a. avvisning av saker

- b. innsyn etter offentleglova, miljøinformasjonsloven og forvaltningsloven
- c. sakens realitet der det foreligger fast praksis eller prinsipiell avgjørelse fra Advokatnemnda i en lignende sak, og det er ubetenkelig at avgjørelsesmyndigheten delegeres.

§ 55 Saksbehandlingen i Advokatnemnda

(1) Advokatnemnda skal behandle saker i møte eller ved sirkulasjon av utkast til avgjørelse. Dersom sakens art eller andre forhold tilsier det, kan det avholdes møte med muntlig behandling og bevisførsel fra parter som ønsker det.

(2) Advokatnemnda er beslutningsdyktig når alle tre medlemmene deltar. Avgjørelser i Advokatnemnda krever alminnelig flertall.

(3) I disiplinærsaker skal Advokatnemnda gi partene anledning til å opplyse saken og imøtegå hverandres anførsler.

§ 56 Ytterligere krav til disiplinærklagen

(1) Klagen skal inneholde klagers og innklagedes navn og adresse. Videre skal klagen angi når forholdene klagen bygger på fant sted. Bevis av betydning for disiplinærsaken må vedlegges.

(2) Det skal være et rimelig forhold mellom betydningen disiplinærsaken har for partene og omfanget av partenes dokumentasjon. Advokatnemnda kan begrense partenes dokumentasjon.

(3) Advokatnemnda kan kreve at partene inngir et innlegg som oppsummerer disiplinærklagen og partens anførsler.

§ 57 Gjenåpning

(1) En begjæring om gjenåpning av en disiplinæravgjørelse må fremsettes for Advokatnemnda senest tre måneder etter at parten fikk eller burde ha fått kjennskap til de nye opplysningene som påberopes. Etter fem år kan avgjørelsen ikke gjenåpnes. Begjæringen skal angi navn og adresse på partene, avgjørelsen som kreves gjenåpnet og grunnlaget for gjenåpning.

(2) Gjenåpning kan ikke begjæres for disiplinæravgjørelser som avviser en sak.

§ 58 Advokatnemndas deling av opplysninger

(1) En fellende disiplinæravgjørelse skal deles med Advokattilsynet uten ugrunnet opphold etter at den er avsagt.

(2) Advokatnemnda skal underrette Advokattilsynet dersom den gjennom sin saksbehandling i en konkret sak får mistanke om kritikkverdige forhold som gjelder en advokats behandling av betrodde midler, sikkerhetsstillelse eller andre forhold som angår en sak Advokattilsynet behandler.

(3) Advokatnemnda kan dele opplysninger med Advokattilsynet dersom opplysningene kan være av betydning for utførelsen av oppgaver Advokattilsynet

er tillagt i eller i medhold av lov. Dersom det er nødvendig for at Advokattilsynet skal kunne utføre oppgaver som følger av eller i medhold av lov, kan Advokatnemnda dele opplysninger som nevnt i tvisteloven § 22-5 første ledd og straffeprosessloven § 119 første ledd.

Kapittel 12 Rettslig bistand fra jurister

§ 59 Juristers plikt til å stille sikkerhet

For sikkerhet som skal stilles av jurister etter advokatloven § 68 første ledd, gjelder §§ 18 første ledd, 19, 20, 21 fjerde ledd, 22 og 23 tilsvarende.

§ 60 Sikkerhetens størrelse

(1) Sikkerheten skal være minst 3 000 000 kroner.

(2) Sikkerhetsstillerens ansvar per oppdrag per skadelidte kan begrenses ved avtale, men ikke til mindre enn 1 500 000 kroner.

§ 61 Meldeplikt til Advokattilsynet

En jurist som nevnt i advokatloven § 68 første ledd, skal gi Advokattilsynet melding om at sikkerhet er stilt før virksomheten settes i gang. Meldingen skal inneholde en erklæring som nevnt i § 19 og dokumentasjon som viser at vedkommende er jurist. Ved opphør av virksomheten må det også gis melding til Advokattilsynet.

§ 62 Juristregister

(1) Advokattilsynet skal føre register over jurister som har stilt sikkerhet etter advokatloven § 68 første ledd. Registeret skal inneholde opplysninger om juristens navn og arbeidssted. Registeret skal være offentlig tilgjengelig og søkbart.

(2) En jurist som ikke lenger oppfyller vilkårene i første ledd første punktum, skal slettes fra registeret. Dersom en jurist som er registrert i juristregisteret, er ilagt et begrenset forbud mot å yte rettslig bistand etter advokatloven § 70 første ledd tredje punktum, skal dette fremgå av registeret. Slike opplysninger skal være registrert i registeret så lenge forbudet gjelder.

§ 63 Juristers bidrag til Advokattilsynet

(1) Størrelsen på juristers bidrag fastsettes av Justis- og beredskapsdepartementet etter forslag fra Advokattilsynets styre.

(2) Bidraget betales for hvert år innen 30. april eller senest den dagen virksomheten begynner. Dersom virksomheten varer mindre enn seks måneder i løpet av et kalenderår, settes bidraget til det halve. Bidraget kreves inn av Advokattilsynet.

Kapittel 13 Godkjenning av utenlandsk juridisk utdanning

§ 64 Juristtittel på grunnlag av utenlandsk juridisk utdanning

(1) Personer med yrkeskvalifikasjoner fra en annen EØS-stat, Sveits eller Storbritannia kan søke om godkjenning av sine yrkeskvalifikasjoner etter reglene i yrkeskvalifikasjonsloven og benytte tittelen jurist når vedkommende er godkjent av Advokattilsynet.

(2) Personer med yrkeskvalifikasjoner fra Grønland eller Færøyene kan søke om godkjenning av sine yrkeskvalifikasjoner etter vilkårene i overenskomst 24. oktober 1990 mellom Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige om nordisk samarbeidsmarked for personer med yrkeskompetansegivende, høyere utdannelse av minst tre års varighet. Dersom Advokattilsynet godkjenner søknaden, kan vedkommende benytte tittelen jurist.

(3) Advokattilsynet kan godkjenne at andre enn personene nevnt i første og andre ledd, kan benytte tittelen jurist. Godkjenning gis etter en samlet vurdering av de avlagte eksamenene og vedkommendes virksomhet, særlig her i landet. Søkeren må ha tilstrekkelige kunnskaper i norsk rett.

(4) For alle søkere med yrkeskvalifikasjoner fra en annen stat kan Advokattilsynet stille krav om å ha bestått en egnethetsprøve som viser at vedkommende har tilstrekkelige kunnskaper i norsk rett. Før søkeren kan fremstille seg til egnethetsprøven, skal Advokattilsynet ha vurdert og kommet til at de øvrige vilkårene for godkjenning av søknaden er oppfylt.

§ 65 Autorisasjon av advokatfullmektig på grunnlag av utenlandsk juridisk utdanning

Advokattilsynet kan gi personer med utenlandsk juridisk utdanning autorisasjon som advokatfullmektig dersom vedkommende har adgang til å bruke tittelen jurist, jf. § 64 og advokatloven § 67.

§ 66 Advokatbevilling på grunnlag av utenlandsk juridisk utdanning

Advokattilsynet kan utstede advokatbevilling på grunnlag av utenlandsk juridisk utdanning dersom bevillingssøker har adgang til å bruke tittelen jurist på grunnlag av utenlandsk juridisk utdanning, jf. § 64 og advokatloven § 67.

§ 67 Advokatbevilling på grunnlag av en tilsvarende rett i en annen EØS-stat eller Sveits

(1) Advokattilsynet kan utstede advokatbevilling til en statsborger i en EØS-stat, en borger som omfattes av direktiv 2004/38/EF eller en statsborger i Sveits dersom søkeren godtgjør en tilsvarende rett i en annen EØS-stat eller i Sveits, og vilkårene i andre eller tredje ledd er oppfylt. Med en tilsvarende rett menes rett til å utøve virksomhet under en av de profesjonelle titlene nevnt i § 2 bokstav b og c. Retten til å utøve slik virksomhet må ikke være tilbakekalt, suspendert eller fratatt.

(2) Advokattilsynet kan utstede advokatbevilling til en søker som nevnt i første ledd som godtgjør å ha utøvd faktisk og regelmessig advokatvirksomhet i Norge i minst tre år, forutsatt at virksomheten hovedsakelig har omfattet norsk rett, eventuelt også EØS-rett. Det kan gjøres unntak fra kravet om at virksomheten hovedsakelig har omfattet norsk rett, dersom bevillingssøker på annen måte har opparbeidet seg tilstrekkelige kunnskaper i norsk rett.

(3) Advokattilsynet kan også utstede advokatbevilling til en søker som nevnt i første ledd etter reglene i yrkeskvalifikasjonsloven. Advokattilsynet kan stille krav om å ha bestått en egnethetsprøve som viser at vedkommende har tilstrekkelige kunnskaper i norsk rett. Før søkeren kan fremstille seg til egnethetsprøven, skal Advokattilsynet ha vurdert og kommet til at de øvrige vilkårene for godkjenning av søknaden er oppfylt.

§ 68 Advokatbevilling på grunnlag av en tilsvarende rett i Storbritannia, på Grønland eller på Færøyene

(1) Advokattilsynet kan utstede advokatbevilling til en person med yrkeskvalifikasjoner fra Storbritannia etter reglene i yrkeskvalifikasjonsloven.

(2) Bestemmelsene i § 67 gjelder for statsborgere i en EØS-stat, borgere som omfattes av direktiv 2004/38/EF og statsborgere i Sveits som har ervervet sine yrkeskvalifikasjoner i Storbritannia før 1. januar 2021. Tilsvarende gjelder ut 2029 for statsborgere i Storbritannia, statsborgere i en EØS-stat, borgere som omfattes av direktiv 2004/38/EF og statsborgere i Sveits som var under utdanning i Storbritannia 31. desember 2019.

(3) Personer med yrkeskvalifikasjoner fra Grønland eller Færøyene kan søke om advokatbevilling etter vilkårene i overenskomst 24. oktober 1990 mellom Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige om nordisk samarbeidsmarked for personer med yrkeskompetansegivende, høyere utdanning av minst tre års varighet.

(4) Advokattilsynet kan stille krav om at bevillingssøker har bestått en egnethetsprøve som viser at vedkommende har tilstrekkelige kunnskaper i norsk rett. Før søkeren kan fremstille seg til egnethetsprøven, skal Advokattilsynet ha vurdert og kommet til at de øvrige vilkårene for godkjenning av søknaden er oppfylt.

Kapittel 14 Advokatvirksomhet i Norge på grunnlag av utenlandsk advokatbevilling

§ 69 Adgang for EØS-advokater og sveitsiske advokater til å utøve advokatvirksomhet på permanent basis

(1) EØS-advokater og sveitsiske advokater som ønsker å utøve advokatvirksomhet i Norge på permanent basis, skal gi skriftlig melding om dette til Advokattilsynet før virksomheten settes i gang.

(2) Advokattilsynet registrerer vedkommende på grunnlag av den skriftlige meldingen og dokumentasjon på registrering hos kompetent myndighet i hjemstaten. Det kan kreves at dokumentasjonen ikke er mer enn 3 måneder gammel. Advokattilsynet skal informere kompetent myndighet i hjemstaten om

registreringen. Den registrerte skal sende melding til Advokattilsynet når virksomheten flyttes eller opphører.

(3) Adgangen til å utøve advokatvirksomhet i Norge opphører ved suspensjon eller tilbakekall av den utenlandske advokatbevillingen.

§ 70 Adgang for andre personer med utenlandsk advokatbevilling til å utøve advokatvirksomhet på permanent basis

(1) Advokattilsynet kan gi andre personer med utenlandsk advokatbevilling tillatelse til å utøve advokatvirksomhet i Norge på permanent basis. Det kan stilles vilkår og begrensinger i tillatelsen. Personen med tillatelse til å utøve advokatvirksomhet skal sende melding til Advokattilsynet når virksomheten flyttes eller opphører.

(2) Adgangen til å utøve advokatvirksomhet i Norge opphører ved suspensjon eller tilbakekall av den utenlandske advokatbevillingen.

§ 71 Gjesteadvokaters advokatvirksomhet

(1) Gjesteadvokater kan utøve advokatvirksomhet i Norge.

(2) Når gjesteadvokaten utøver advokatvirksomhet i Norge, gjelder de grunnleggende kravene til advokater i advokatloven kapittel 8 og reglene for god advokatskikk i vedlegg 1. Når en EØS-advokat eller en sveitsisk advokat ikke representerer en klient ved rettergang eller overfor offentlige myndigheter, gjelder bestemmelsene i vedlegg 1 bare i den grad de er nødvendige for å sikre korrekt utøvelse av advokatvirksomheten, standens omdømme og overholdelse av prinsippet om uforenelighet.

(3) Norske myndigheter og domstoler kan kreve dokumentasjon for at gjesteadvokaten har rett til å utøve advokatvirksomhet i hjemstaten. Når slik dokumentasjon er krevd, har personen ikke adgang til å utøve advokatvirksomhet i Norge før tilfredsstillende dokumentasjon er fremlagt, med mindre vedkommende myndighet eller domstol samtykker.

(4) Adgangen til å utøve advokatvirksomhet i Norge opphører ved suspensjon eller tilbakekall av den utenlandske advokatbevillingen.

§ 72 Adgang for EØS-advokater og sveitsiske advokater til å opptre i rettergang

(1) EØS-advokater og sveitsiske advokater kan opptre i rettergang.

(2) I saker der prosessfullmektigen eller forsvareren må ha møterett for Høyesterett, skal en person nevnt i første ledd opptre i fellesskap med en advokat med møterett for Høyesterett.

(3) Dersom en person nevnt i første ledd ikke behersker norsk språk tilfredsstillende, skal vedkommende opptre i fellesskap med en advokat med mindre retten samtykker i at vedkommende opptrer alene. Retten kan også i andre særlige tilfeller sette som vilkår at vedkommende skal opptre i fellesskap med en advokat.

(4) Dersom hensynet til rikets sikkerhet tilsier det, kan retten ved kjennelse nedlegge forbud mot at en person som nevnt i første ledd brukes som prosessfullmektig eller forsvarer.

§ 73 Adgang for andre personer med utenlandsk advokatbevilling til å opptre i rettergang

Retten kan tillate at andre personer med utenlandsk advokatbevilling enn personene nevnt i § 72, opptrer i rettergang. Begrensningene i § 72 gjelder tilsvarende.

Kapittel 15 Sluttbestemmelser

§ 74 Ikraftsetting

Forskriften trer i kraft xx.xx.xxxx

Fra xx.xx.xxxx oppheves

1. Forskrift 20. desember 1996 nr. 1161 til domstolloven kapittel 11
2. Forskrift 4. juni 1997 nr. 589 om praksis som rettsfullmektig i Trygderetten som vilkår for å få advokatbevilling

Forskrift om advokater og andre som yter rettslig bistand vedlegg 1 – Regler for God Advokatskikk

1. Innledning

1.1 Reglens formål

Regler for god advokatskikk har som formål å sikre at advokatvirksomhet utføres etter etiske prinsipper som er grunnlag for advokatens virke i alle siviliserte rettsamfunn. Brudd på reglene er grunnlag for disiplinære følger for advokaten.

1.2 Advokatens oppgave

En advokats oppgave er å fremme rett og hindre urett.

Advokaten plikter innenfor lovens ramme og etter beste evne å ivareta sine klienters interesser. Det skal skje uten tanke på personlig fordel eller risiko, politisk oppfatning, rase, religion eller utenforliggende hensyn.

Advokaten bør ikke identifisere seg med sin klient og har krav på ikke å bli identifisert med de standpunkter han forfekter for sin klient og de interesser klienten har.

Advokaten plikter både å være rådgiver og talsmann for sin klient.

Advokaten avgjør selv om han vil påta seg et oppdrag.

1.3 Advokatens opptreden

En advokat skal i sitt virke opptre saklig og korrekt. Advokaten må unngå en opptreden som er egnet til å skade standens og yrkets anseelse.

2. Alminnelige prinsipper

2.1 Uavhengighet

2.1.1 For å leve opp til forpliktelsene som en advokat påtar seg, er det nødvendig at han er uavhengig slik at hans råd og handlinger ikke påvirkes av uvedkommende hensyn. Især er det påkrevet at han ikke lar seg påvirke av egne personlige interesser eller press utenfra. Advokaten må unngå at hans uavhengighet svekkes, og han må ikke gå på akkord med sin profesjonelle standard for å tekkes sin klient, retten eller tredjemann.

2.1.2 En advokat må ikke påta seg oppdrag hvor hans personlige økonomiske interesser kan komme i konflikt med klientens interesser eller ha innflytelse på hans frie og uavhengige stilling som advokat.

En advokat må ikke gjøre seg økonomisk interessert i utfallet av et oppdrag ved at klientens krav eller en del av dette overtas av advokaten.

Advokaten må ikke påta seg kausjon for klienten. En advokat som representerer egne økonomiske interesser helt eller delvis – plikter å gjøre sine medkontrahenter og andre interesserte oppmerksom på dette.

2.1.3 En advokat må ikke organisere sin virksomhet på en måte som medfører at han ikke fritt og uavhengig kan rådgi og bistå sine klienter eller slik at hans uavhengighet på annen måte blir svekket.

2.2 Tillitsforhold

I sin virksomhet er advokaten avhengig av tillit som bare kan oppnås når advokatens hederlighet og integritet er hevet over tvil.

2.3 Fortrolighet

2.3.1 Det er av sentral betydning for advokatens virke at klienter og andre kan gi advokaten opplysninger som advokaten er forpliktet til ikke å meddele videre. Advokatens plikt til å behandle opplysningene fortrolig, er en nødvendig forutsetning for tillit og er således en grunnleggende og overordnet rett og plikt for advokaten.

Advokatens plikt til å bevare taushet om opplysninger han mottar, fremmer rettspleien så vel som klientens interesser og har derfor krav på en særlig beskyttelse fra statens side.

2.3.2 En advokat skal overholde den taushetsplikt som han er pålagt gjennom lovgivningen.

Opplysninger advokaten blir kjent med i sitt virke som advokat, må behandles fortrolig også når opplysningene ikke omfattes av hans lovbestemte taushetsplikt. Plikten til fortrolighet er ikke tidsbegrenset.

2.3.3 Advokaten skal kreve at fullmektiger, personale og enhver person som han engasjerer i forbindelse med advokatvirksomheten, overholder den samme taushets- og fortrolighetsplikt.

2.4 Advokaters reklame og forhold til media

2.4.1 En advokats reklame skal i form og innhold være saklig og korrekt og følgelig ikke inneholde noe som er uriktig, misvisende eller villedende.

Det er tillatt å fremheve en eller flere grener av advokatvirksomheten under forutsetning av at advokaten har særskilt innsikt og erfaring innen vedkommende felt.

Advokatene bør medvirke til å fremme objektiv informasjon om sitt yrke på en slik måte at dette kommer advokatstanden og det rettssøkende publikum til gode.

2.4.2 En advokat plikter ved enhver omtale av rettssaker å ta tilbørlig hensyn til partenes interesser og domstolens verdighet, herunder hindre faren for påvirkning av dommere, lagrette og vitner. Advokaten skal vise særskilt tilbakeholdenhet når det gjelder mediaomtale av forestående eller verserende rettssaker der han selv er eller har vært engasjert.

I ethvert tilfelle der en advokat uttaler seg i en sak der han har eller har hatt oppdrag, må det gjøres uttrykkelig oppmerksom på dette.

3. Forholdet til klienten

3.1 Aksept og avslutning av oppdrag

3.1.1 En advokat må ikke påta seg oppdrag uten etter anmodning direkte fra klienten, fra en annen advokat på en klients vegne eller fra et kompetent organ.

Påtar en advokat seg et oppdrag i tilknytning til en økonomisk transaksjon skal advokaten undersøke identiteten til klienten eller mellommann som advokaten påtar seg oppdrag for.

3.1.2 En advokat skal gi råd til klienten og ivareta hans interesser raskt, samvittighetsfullt og påpasselig. Advokaten er personlig ansvarlig for å utføre de oppgaver han påtar seg. Han skal holde klienten underrettet om sakens gang.

3.1.3 En advokat skal søke å oppnå minnelige ordninger i den utstrekning klientens interesser tilsier det.

3.1.4 En advokat bør ikke påta seg et oppdrag når han vet eller bør vite at han mangler den nødvendige kompetanse dersom han ikke kan samrå seg med en kvalifisert kollega. Dette gjelder likevel ikke hvis advokaten innen rimelig tid sørger for å skaffe seg den kunnskap eller innhente den kompetanse som er nødvendig for en faglig forsvarlig utførelse av oppdraget.

En advokat bør ikke påta seg nye saker dersom hans øvrige arbeidspress gjør at sakene ikke kan bli behandlet med rimelig hurtighet.

3.1.5 Hvis omkostningene i forbindelse med et oppdrag må antas å bli uforholdsmessig høye i forhold til klientens økonomiske stilling eller de interesser saksforholdet gjelder, skal advokaten i tide gjøre klienten oppmerksom på dette. Før en advokat engasjerer en annen advokat, sakkyndig eller andre i anledning av et oppdrag bør klientens samtykke innhentes.

3.1.6 En advokat som har påtatt seg et oppdrag, plikter å fullføre det hvis klienten ønsker dette, med mindre det viser seg:

- at advokaten har fått feilaktig eller ufullstendige opplysninger
- at klienten ikke vil følge advokatens råd i saken
- at klienten ikke på anmodning betaler forskudd eller stiller sikkerhet for salær og omkostninger
- at klienten ikke på anmodning betaler á konto regning for utført arbeid og/eller påløpte omkostninger
- at klienten foranlediger eller medvirker til offentliggjørelse i strid med advokatens anmodning om å avstå fra slik offentliggjørelse, eller
- at det inntreffer slike omstendigheter at det ikke rimeligvis kan forlanges at advokaten fortsetter oppdraget.

Før advokaten frasier seg et oppdrag, plikter han å utføre det som ikke kan utstå uten at klienten utsettes for rettstap.

3.1.7 En advokat har rett til å nekte å utlevere dokumenter som han har fått i sin besittelse i forbindelse med et oppdrag så lenge klienten ikke har dekket advokatens tilgodehavende for utlegg og salær i vedkommende sak. Det gjelder dog ikke når og så langt som tilbakeholdelsen vil medføre rettstap. Er tilgodehavendet omtvistet kan Disiplinærnemndas leder eller den han bemyndiger, bestemme hvor meget av tilgodehavendet som skal dekkes, og at resten kan deponeres eller sikres på de betingelser vedkommende fastsetter.

3.1.8 En advokat skal frasi seg et oppdrag hvis han får mistanke om at det omfatter en transaksjon som vil medføre hvitvasking av penger og klienten ikke er villig til å avstå fra å gjennomføre transaksjonen.

3.2 Interessekonflikter

3.2.1 (Hovedregel)

En advokat skal ikke påta seg oppdrag hvis det som følge av oppdraget oppstår risiko for brudd på advokatens lojalitet og fortrolighet overfor klientene eller brudd på advokatens plikt til uavhengighet.

3.2.2 (Dobbeltrepresentasjon)

I samme sak må ikke en advokat rådggi, representere eller handle på vegne av to eller flere klienter hvis det foreligger eller oppstår motstridende interesser mellom dem i saken eller det er en klar risiko for dette.

3.2.3 (Klientkollisjon)

En advokat kan bare ta oppdrag for en klient mot en av advokatens øvrige klienter dersom det må anses klart ubetenkelig som følge av oppdragenes forskjellige art eller type klient. Advokaten skal underrette oppdragsgiveren om forholdet.

3.2.4 (Oppdrag mot tidligere klient)

En advokat skal være varsom med å ta oppdrag mot en tidligere klient.

Advokaten skal avstå fra å påta seg oppdrag mot en tidligere klient dersom advokatens kjennskap til den tidligere klients forhold vil kunne brukes til urettmessig fordel for den nye klient eller medføre skade for den tidligere klient.

3.2.5 (Betydningen av klientens samtykke)

Dersom en advokat ellers er avskåret fra å foreta handlinger eller aktiviteter for en eller flere klienter i henhold til dette punkt 3.2, skal dette bare gjelde i den utstrekning klienten eller klientene ikke har samtykket i at handlingen eller aktiviteten kan foretas.

Selv om klientene gir samtykke, er advokaten likevel avskåret fra å handle dersom hans plikt til lojalitet eller fortrolighet overfor en klient eller advokatens plikt til uavhengighet derved blir brutt.

Et samtykke fra klienten er bare gyldig dersom det er gitt på grunnlag av en henvendelse fra advokaten som gir klienten fullstendig og oppriktig opplysning om hva interessekonfliktproblemet består i.

En advokat som med klientenes uttrykkelige samtykke opptrer som megler eller voldgiftsdommer mellom to eller flere klienter med motstridende interesser, skal ikke anses for å overtre reglene i dette punkt 3.2. Dersom meglingen ikke

fører til en løsning av tvisten, kan advokaten ved tvistens videre behandling ikke representere noen av partene.

3.2.6 (Reglenes anvendelse på fellesskap)

Driver en advokat virksomhet i selskap, kontorfellesskap eller lignende fellesskap, gjelder reglene i 3.2.1 – 3.2.5 om interessekonflikter for fellesskapet og alle dets deltagere.

3.3 Salærberegning

3.3.1 Klienten har krav på å få opplyst hvordan advokaten har beregnet sitt salær. Salæret skal stå i rimelig forhold til oppdraget og arbeidet som er utført av advokaten.

3.3.2 En advokat må ikke inngå avtale med klienter eller andre om at han skal motta et salær på prosent- eller andelsbasis i forhold til sakens resultat eller gjenstand enten dette gjelder et pengebeløp eller annen form for vederlag.

Unntak fra denne regel kan bare finne sted i de tilfeller der lovgivningen eller offentlige forskrifter hjemler slik adgang.

3.3.3 En advokat må ikke inngå avtale med klienter eller andre om at han skal motta salær i form av aksjer eller andre eierandeler i selskap hvor aksjenes eller andelenes verdi vil bli påvirket av resultatet i saken. Heller ikke i andre tilfeller må det inngås avtale om en slik oppgjørsform hvis dette vil kunne påvirke advokatens frie og uavhengige stilling under utførelsen av oppdraget.

3.3.4 Hvis en advokat krever forskuddsbetaling av salær og/eller utlegg, må slik betaling ikke overstige det beløpet som etter rimelig skjønn vil kunne medgå til å dekke salær og utlegg.

3.4 Rettshjelpsordninger

En advokat plikter å opplyse sin klient om eksisterende muligheter for offentlig rettshjelp og rettshjelpforsikring.

3.5 Klientmidler

Klientmidler skal behandles i henhold til denne forskrifts kapittel 3 om behandling av betroede midler.

En advokat som blir bedt om å forvalte midler, skal ikke motta eller håndtere midler som ikke har en navngitt kilde.

3.6 Ansvarsforsikring for advokaten

Advokaten skal til en hver tid være ansvarsforsikret mot erstatningskrav som retter seg mot hans yrkesutøvelse under hensyn til hans virksomhets art og omfang.

4. Advokatens forhold til domstolene og andre konfliktløsende organer

4.1 Opptreden overfor retten

En advokat skal opptre korrekt i forhold til prosesslovgivningen. Advokaten skal vise retten respekt og høflighet, men samtidig forsvare sin klients interesser ærlig, uten frykt og uten hensyn til egne interesser eller konsekvenser for seg eller andre. Advokaten har både rett og plikt til å utøve kritikk av retten i en sømmelig form.

4.2 Rettferdig rettergang

Enhver sak skal opplyses ved åpen og saklig bevisførsel og ved prosedyre for den samlede rett. Advokaten må ikke på noen måte søke å påvirke rettens medlemmer underhånden.

En advokat skal ikke bevisst gi uriktige eller villedende opplysninger til retten.

4.3 Aktiv innsats

En advokat plikter å sette seg ordentlig inn i saken og drive denne med den omsorg og det tempo som god prosesskikk tilsier. Forespørsler og henstillinger fra retten skal besvares uten unødig opphold.

4.4 Forsvarlig oppdragsmengde

Advokaten bør påse at oppdragsmengden ikke utvikler seg slik at det hindrer ham i å oppfylle et rimelig krav til tempo under saksforberedelse, eller til å kunne ta berømmelse av rettsmøter i løpende saker.

4.5 Forlikstilbud

En advokat må i en prosess ikke uten motpartens samtykke påberope seg forlikstilbud som er fremsatt av motparten eller dennes advokat, eller nevne at disse har sagt seg villig til å forlike saken. Dette gjelder enten motparten eller dennes advokat har tatt slikt forbehold eller ikke.

En advokat har alltid adgang til å påberope seg forlikstilbud som han selv har fremsatt, hvis det ikke er sluttet avtale om noe annet. Forutsetningen er dog at egne forlikstilbud fremsettes i en slik form at eventuelle forlikstilbud fra motparten eller dennes advokat ikke røpes.

4.6 Forhold til vitner og sakkyndige mv.

En advokat har adgang til å henvende seg til enhver tredjemann som kan tenkes å ha opplysninger å gi av betydning for en sak, uansett om vedkommende allerede er oppgitt av motparten som vitne. Gjelder det vitner som har særlig tilknytning til motparten, bør henvendelse ikke skje uten at motpartens advokat er varslet på forhånd.

I siviltvist bør henvendelse til oppnevnt sakkyndig skje gjennom retten. Direkte henvendelse kan dog skje hvis det etter forholdene er ubetenkelig og en henvendelse gjennom retten byr på vanskeligheter. Retten og motparten må i så fall samtidig underrettes om henvendelsen og må også meddeles svaret.

4.7 Saker hvor advokaten kan bli ført som vitne

En advokat bør vise varsomhet med å motta verv som prosessfullmektig i en sak hvor det på forhånd må anses sannsynlig at han vil kunne bli ført som vitne i saken.

4.8 Voldgiftsrett og andre konfliktløsende organer

Reglene om advokatenes forhold til domstolene fra 4.1 til 4.6 gjelder tilsvarende så langt de passer i sak for voldgiftsrett og andre konfliktløsende organer.

5. Forholdet mellom advokater

5.1 Kollegial tillit

Kollegial tillit og samarbeid mellom advokater er nødvendig så vel i klientenes interesse som for å unngå unødige tvister.

Overfor kolleger skal en advokat alltid opptre med den hensynsfullhet og imøtekommenhet som er forenlig med klientens interesse.

5.2 Henvisningshonorar

En advokat skal verken av advokater eller andre kreve eller motta noen form for honorar eller vederlag for å henvise eller anbefale en klient. Advokaten skal heller ikke betale noen form for honorar eller vederlag for å få henvist en klient til seg.

5.3 Henvendelser til motpart

En advokat skal ikke henvende seg direkte til motparten når denne er representert ved advokat i den sak henvendelsen gjelder, uten at sterke grunner taler for det og det ikke har vært mulig å få kontakt med advokaten, som snarest skal orienteres om henvendelsen og grunnen til den.

5.4 Tvist mellom advokater

Hvis en advokat finner at en kollega har handlet i strid med regler for god advokatskikk, skal han gjøre kollegaen oppmerksom på dette. Kritik av kollegers arbeid må være saklig og korrekt. Tvister mellom advokater av yrkesmessig karakter bør søkes løst i minnelighet. Rettssak om forhold som nevnt ovenfor mot utenlandsk kollega bør ikke innledes før de respektive advokatorganisasjonene er blitt orientert og har hatt mulighet for å bidra til en løsning av tvisten.

5.5 Utilbørlig påvirkning

En advokat må ikke reise spørsmål om ansvar for en kollega, for derved å søke å influere på hans forsvarlige ivaretagelse av en klients tarv.

5.6 Opplæring

For å opprettholde og styrke advokatstandens faglige og etiske standard plikter en advokat å sørge for at hans ansatte medhjelpere får nødvendig opplæring og utviklingsmuligheter.

5.7 Fullmektig

Mellom advokat og fullmektig uten egen advokatbevilling skal det være et reelt ansettelsesforhold. Fullmektigen skal arbeide på prinsipalens kontor. Det skal foreligge et skriftlig kontraktsforhold hvor fullmektigen bl.a. sikres en fast rimelig avlønning. Prinsipalen må føre tilsyn med fullmektigens virksomhet, og sørge for at han får en forsvarlig veiledning i sitt arbeid.

5.8 Skifte av advokat

En advokat som engasjeres for å representere en klient til erstatning for en annen advokat i en bestemt sak, skal påse at klienten har underrettet den andre advokaten om dette, eventuelt selv gi slik underretning. Dersom klientens interesser krever at det iverksettes hastetiltak, må slik underretning skje snarest mulig etter at slike tiltak er truffet.

5.9 Ansvar for honorar til utenlandsk advokat

Når en advokat ikke begrenser seg til å anbefale en annen advokat eller til å introdusere ham til klienten, men selv engasjerer en utenlandsk advokat til en bestemt sak eller søker hans råd, blir han personlig forpliktet, selv om klienten er insolvent, til å betale den utenlandske advokats honorar og utlegg. Advokatene kan imidlertid ved engasjementets begynnelse avtale særordninger i slike saker. Dessuten kan den advokat som har engasjert en annen, til enhver tid begrense sitt personlige ansvar til størrelsen av det honorar og utlegg som er påløpt frem til det tidspunkt han meddeler den andre advokat at han ikke lenger påtar seg ansvar.

6. Regler for advokatvirksomhet over landegrensene

6.1 Forholdet til CCBE Code of Conduct

En norsk advokat som driver advokatvirksomhet over landegrensene innenfor EØS-området, er bundet av CCBE Code of Conduct.